ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
М.Х. ДУЛАТИ АТЫНДАҒЫ ТАРАЗ ӨҢІРЛІК УНИВЕРСИТЕТІ

ҒЫЛЫМИ ЖОБА

AP19680242

"БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЦИФРЛЫҚ КОЛЛАБОРАЦИЯ: ӨЗЕКТІ ПРОБЛЕМАЛАРЫ ЖӘНЕ ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ"

АТТЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ОҚУЛАРЫНЫҢ ЖИНАҒЫ

СБОРНИК
МЕЖДУНАРОДНЫХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ЧТЕНИЙ

"ЦИФРОВАЯ КОЛЛАБОРАЦИЯ В ОБРАЗОВАНИИ: АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ"

COLLECTION OF
INTERNATIONAL PEDAGOGICAL READINGS

"DIGITAL COLLABORATION IN EDUCATION: CURRENT ISSUES AND PROSPECTS"

ТОМ 5

10-11 сәуір 2024 жыл
Тараз қаласы

ҚР ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РК
MINISTRY OF SCIENCE AND HIGHER EDUCATION
OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

М. Х. ДУЛАТИ АТЫНДАҒЫ ТАРАЗ ӨҢІРЛІК УНИВЕРСИТЕТІ
ТАРАЗСКИЙ РЕГИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ. М. Х. ДУЛАТИ
TARAZ REGIONAL UNIVERSITY NAMED AFTER M. KH. DULATY

AP19680242 «Қазақстан Республикасында педагогикалық білім беру жүйесін жаңғырту аясында жоғары оқу орындарының коллаборативті цифрлы білім беру ортасын құру»
атты жоба аясындағы
«БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЦИФРЛЫҚ КОЛЛАБОРАЦИЯ: ӨЗЕКТІ ПРОБЛЕМАЛАРЫ ЖӘНЕ ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ»
Халықаралық педагогикалық оқуларының
ЖИНАҒЫ

СБОРНИК
Международных педагогических чтений
«ЦИФРОВАЯ КОЛЛАБОРАЦИЯ В ОБРАЗОВАНИИ: АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ»
в рамках реализации научного проекта
AP19680242 «Создание в высших учебных заведениях коллаборативной цифровой образовательной среды в условиях обновленной системы педагогического образования Республики Казахстан»

COLLECTION OF
International Pedagogical Readings
«DIGITAL COLLABORATION IN EDUCATION: CURRENT ISSUES AND PROSPECTS»
within the framework of the project AP19680242 «Creation of collaborative digital educational resources of higher educational institutions within the framework of modernization of the pedagogical education system in the Republic of Kazakhstan»

ТОМ 5

«Dulaty university»
баспасы
Тараз, 2024

УДК 37:004
ББК 74:32.973
Б 94

Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі Ғылым комитетінің 2023-2025 жылдарға арналған ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық гранттық қаржыландыру бойынша AP19680242 «Қазақстан Республикасында педагогикалық білім беру жүйесін жаңғырту аясында жоғары оқу орындарының коллаборативті цифрлы білім беру ортасын құру» атты жоба аясында ұйымдастырған «Білім берудегі цифрлық коллаборация: өзекті проблемалары және перспективалары» Халықаралық педагогикалық оқулары жинағы.- Тараз:Dulaty university, 2024. 5 том. -215 бет.

Сборник материалов Международных педагогических чтений «Цифровая коллаборация в образовании: актуальные проблемы и перспективы», проведенных в рамках реализации научного проекта AP19680242 «Создание в высших учебных заведениях коллаборативной цифровой образовательной среды в условиях обновленной системы педагогического образования РК» грантового финансирования научных и научно-технических проектов на 2023-2025 годы. -Тараз:Dulaty university, 2024. 5 том. -215 с.

Collection of materials from the International Pedagogical Readings «Digital collaboration in education: current issues and prospects», of the Committee of Science of the Ministry of Science and Higher Education of the Republic of Kazakhstan for scientific and (or) scientific and technical grant financing for 2023-2025 AP19680242 "Creation of collaborative digital educational resources of higher educational institutions within the framework of modernization of the pedagogical education system in the Republic of Kazakhstan. - Тараз: Dulaty university, 2024. Volume 5. -215 p.

ISBN 978-9965-37-481-4

Бұл жинақта «Білім берудегі цифрлық коллаборация: өзекті проблемалары және перспективалары» Халықаралық педагогикалық оқуларына қатысушылардың инновациялық идеяларға негізделген мақалалары енді.

В настоящем сборнике размешены статьи участников Международных педагогических чтений «Цифровая коллаборация в образовании: актуальные проблемы и перспективы» основанные на инновационных идеях.

This collection contains articles by participants of the International pedagogical readings «Digital collaboration in education: current issues and prospects» based on innovative ideas.

Жауапты редактор: К.Д.Бузаубакова
Редакция алқасы: Т.Е.Конакбаева, Р.Б. Ордабаева

УДК 37:004
ББК 74:32.973

ISBN 978-9965-37-481-4

©М.Х.Дулати атындағы Тараз өңірлік университеті, 2024

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ
МИНИСТРЛІГІ

«М.Х.ДУЛАТИ АТЫНДАҒЫ
ТАРАЗ ӨҢІРЛІК УНИВЕРСИТЕТІ»
коммерциялық емес
акционерлік қоғамы
080000, Қазақстан Республикасы
Тараз қаласы, Сүлейменов көшесі, 7
тел.: 8(7262)453664, факс: 432402
e-mail: info@dulaty.kz, www.dulaty.kz

DULATY UNIVERSITY

MINISTRY
OF SCIENCE AND HIGHER EDUCATION
REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

Non-profit limited company
"TARAZ REGIONAL UNIVERSITY
NAMED AFTER M.KH. DULATY"
7. Suleimenov Str., Taraz,
Republic Kazakhstan, 080000
tel: 8(7262) 453664, fax: 432402
e-mail: info@dulaty.kz, www.dulaty.kz

МИНИСТЕРСТВО
НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Некоммерческое акционерное общество
«ТАРАЗСКИЙ
РЕГИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ М.Х.ДУЛАТИ»
080000, Республика Казахстан
город Тараз , улица Сулейменова, 7
тел.: 8(7262)453664, факс: 432402
e-mail: info@dulaty.kz, www.dulaty.kz

04.04.2024. № 15-37/8-1-11/1700

«Білім берудегі цифрлық коллаборация: өзекті проблемалары және перспективалары» атты Халықаралық педагогикалық оқулары аясында өткізілетін «Үздік педагогикалық өнім-2024» байқауына комиссия бекіту туралы

«М.Х. Дулати атындағы Тараз өңірлік университеті» коммерциялық емес акционерлік қоғамы Жарғысының 113 тармағының 15 тармақшасына сәйкес **БҰЙЫРАМЫН:**

1. «М.Х. Дулати атындағы Тараз өңірлік университеті» КЕАҚ «Педагогика және әлеуметтік ғылымдар» факультетінің «Педагогика» кафедрасының ұйымдастыруымен 2024 жылдың 10-11 сәуірінде «БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЦИФРЛЫҚ КОЛЛАБОРАЦИЯ: ӨЗЕКТІ ПРОБЛЕМАЛАРЫ ЖӘНЕ ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ» атты Халықаралық педагогикалық оқулары аясында өткізілетін «ҮЗДІК ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ӨНІМ-2024» байқауына келесі комиссия құрамы бекітілсін.

Комиссия алқасы	Аты-жөні, ғылыми дәрежесі, ғылыми атағы	Жұмыс орны, қызметі
Комиссия төрағасы	ТУРАРОВА Айсулу Нурдуновна ф.ғ.к., доцент, кауым.профессор	М.Х.Дулати атындағы Тараз өңірлік университеті, «Педагогика және әлеуметтік ғылымдар» факультетінің деканы, Тараз қ., Қазақстан
Комиссия мүшелері	БУЗАУБАКОВА Клара Джайдарбековна п.ғ.д., профессор	М.Х.Дулати атындағы Тараз өңірлік университетінің «Педагогика» кафедрасының меңгерушісі, Тараз қ., Қазақстан

Бланк сериялық нөмірсіз ЖАРАМСЫЗ БОЛЫП ТАБылАДы. Қызмет бабына қажетті көшірмелер шектеулі данада жасалады, белгіленген тәртіппен БЕКІТІЛЕДІ және ЕСЕПКЕ АЛЫНАДЫ.
Бланк без серийного номера НЕДЕЙСТВИТЕЛЕН. Копии при служебной необходимости делаются в ограниченном количестве. ЗАВЕРЯЮТСЯ И УЧИТЫВАЮТСЯ в установленном порядке.

000603

	ЖАМПЕИСОВА Корлан Кабыкеевна п.ғ.д., профессор	Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университеті, Алматы қ., Қазақстан
	СКОРОБОГАТОВА Наталья Владимировна психол.ғ.к., профессор	Ғылыми және инновациялық жұмыстар жөніндегі проректор, Шадринск мемлекеттік педагогикалық университеті, Шадринск қ., Ресей Федерациясы
	СУЛЕЙМАНОВА Рахат Токтогуловна п.ғ.д., профессор	«Педагогика» факультетінің деканы, Ж.Баласағұн атындағы Қырғыз ұлттық университеті, Бішкек қ., Қырғызстан
	ХУЖАНАЗАРОВА Наргиза Мирзамахмудовна	«Мектепке дейінгі білім беру педагогикасы және психология» кафедрасының меңгерушісі, Қоқан мемлекеттік педагогикалық институты, Қоқан қ., Өзбекстан
	ҚИЯҚБАЕВА Ұлбосын Қозыбаевна п.ғ.к., қауым.профессор	Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университеті, «Мектепке дейінгі білім беру және әлеуметтік педагогика» кафедрасының меңгерушісі, Алматы қ., Қазақстан
	АБИЛЬДИНА Салтанат Қуатқызы п.ғ.д., профессор	«Бастауыш оқыту педагогикасы және әдістемесі» кафедрасының меңгерушісі, Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті, Қарағанды қ., Қазақстан
	КАЛИМЖАНОВА Роза Лаиковна PhD доктор, қауым. профессор м.а.	«Педагогика, психология және әлеуметтік білім» кафедрасының меңгерушісі, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай қ., Қазақстан
	БАЙНАЗАРОВА Турсынай Бейсембековна п.ғ.к., профессор	Қазақ Ұлттық Қыздар Педагогикалық университеті, «Мектепке дейінгі және бастауыш оқыту» кафедрасы, Алматы қ., Қазақстан
	ИСМАГУЛОВА Айнагуль Ерболатовна фил.ғ.к.	«Серпіліс» жобалау офисінің жетекшісі, Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті, Көкшетау қ., Қазақстан
	АБИШЕВА Гульнара Абдрахмановна	Білім Сарапшыларының Қазақ Лигасы Президенті, «KPI BILIM» білім беру орталығының Бас директоры, Алматы қ., Қазақстан
	ДРЕЙТ Наталья Александровна	№68 гимназия мұғалімі, Алматы қ., Қазақстан

	ОМАРБЕКОВА Ғазиза Шайдулинқызы	Жамбыл облысы әкімдігі білім басқармасының оқу-әдістемелік кабинетінің «Білім сапасын басқару және тұлғаны әлеуметтендіру» бөлімінің жетекшісі, Тараз қ., Қазақстан
	ДЖАНГАРАШЕВА Ардак Толепбаевна	Төле би орта мектебі коммуналдық мемлекеттік мекемесі директоры, Шу қ., Қазақстан

Негіздеме: «Педагогика және әлеуметтік ғылымдар» факультеті, «Педагогика» кафедрасының меңгерушісі К.Д.Бузаубакованың қызметтік хаты.

Басқарма мүшесі –
Ғылым және цифрландыру
жөніндегі проректор С. Орынбаев

НООГЕН КАК ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ТЕХНОЛОГИЯ В ВОСПИТАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ

Солодовникова Юлия Павловна
Школа-гимназия №1 имени Динмухамеда Конаева,
Жамбылской области село Кордай

Аннотация: Мектептік білім процесінде НооГен технологиясы - ноогенез және туындылықтың принциптеріне негізделген инновациялық қызмет. Зерттеуге мақсаты - оқушылардың мотивациясын, жеке-танымдықты және жеке дамушылықты арттыру. Міндеттер оқушылардың іштейтін мотивациясы мен жеке таңдауларды жетілдіруге арналған білім бағдарламалары, тренингтер және орындалуларды дайындауын қамтиды. Зерттеудің нәтижелері оқушылардың оқушылардың академиялық жетістігін, креативтікті дамушылықты және эмоционалды интеллектін дамыту пайда болады. Шығармалар NooGen технологиясының адамдықты жасау және қолайлы позитивті баға беруші құндылықтарды қалыптау үшін қолданылатын болғанын растайды.

Кілт сөздер: NooGen, ноогенез, білім беру процесі, мектеп, шәхсиетті дамыту, мотивация, жеке таңдау, инновациялық қасиеттер, білім, эмоционалды интеллект.

Аннотация: Технология НооГен в воспитательном процессе школы представляет инновационный подход, основанный на принципах ноогенеза и развития личности. Целью исследования является повышение мотивации, самосознания и личностного роста учащихся. Задачи включают в себя разработку образовательных программ, тренингов и практик, направленных на укрепление внутренней мотивации и самоопределения. Результаты исследования показывают улучшение академической успеваемости, развитие креативности и эмоционального интеллекта учащихся. Выводы подтверждают эффективность технологии НооГен в созидательном развитии личности и формировании устойчивых позитивных ценностей.

Ключевые слова: НооГен, ноогенез, воспитательный процесс, школа, развитие личности, мотивация, самоопределение, инновационный подход, образование, эмоциональный интеллект.

Annotation: The NooGen technology in the educational process of the school represents an innovative approach based on the principles of noogenesis and personal development. The aim of the research is to increase motivation, self-awareness, and personal growth of students. The tasks include developing educational programs, trainings, and practices aimed at strengthening internal motivation and self-determination. The results of the research show improvement in academic performance, development of creativity, and emotional intelligence of students. The conclusions confirm the effectiveness of the NooGen technology in constructive personality development and formation of sustainable positive values.

Keywords: NooGen, noogenesis, educational process, school, personality development, motivation, self-determination, innovative approach, education, emotional intelligence.

Целью моего проекта является внедрение инновационной методики обучения и развития, основанной на принципах ноогенеза, в воспитательный процесс. Ноогенез – это психологическая теория, разработанная Виктором Франклом, которая подчеркивает важность поиска смысла и целей в жизни человека для его духовного и психологического развития. Наша задача заключается в применении принципов ноогенеза для повышения мотивации, самоопределения и личностного роста обучающихся.

Содержательность

Методика ноогенеза включает в себя комплексные практики и упражнения, направленные на развитие внутренней мотивации, самосознания и личностной ответственности. Она предполагает создание условий для самоопределения и поиска смысла в обучении, что способствует более эффективному и глубокому усвоению знаний. В рамках

нашего проекта мы разработали специальные образовательные программы, тренинги и практики, которые помогут студентам и учащимся активно участвовать в собственном образовании и личностном развитии.

Наличие идеи, креативность

Данный подход к воспитательному процессу основан на инновационных идеях, связанных с психологией самоопределения и развития личности. Мы стимулируем творческое мышление и самовыражение учащихся, помогая им обрести уверенность в своих силах и способностях. Наша креативная методика включает в себя игровые элементы, коллективное обучение, исследовательские проекты и мастер-классы, которые способствуют развитию индивидуальности и самореализации.

Научность, практическая значимость

Ноогенез как психологическая концепция имеет научное обоснование и практическую значимость для образовательной сферы. Его применение позволяет стимулировать когнитивные процессы, развивать эмоциональный интеллект, укреплять внутреннюю мотивацию и этические ценности. Научные исследования подтверждают, что методика ноогенеза способствует повышению академической успеваемости, улучшению межличностных отношений и формированию устойчивого позитивного образа самого себя.

Новизна

Данный подход к воспитательному процессу с использованием методики ноогенеза представляет собой инновационное направление в образовании, которое отличается от традиционных методов обучения. Новизна моего проекта заключается в том, что я предлагаю уникальные практики и стратегии, основанные на идеях смысла, целей и самоопределения, которые способствуют глубокому и созидательному развитию личности учащихся.

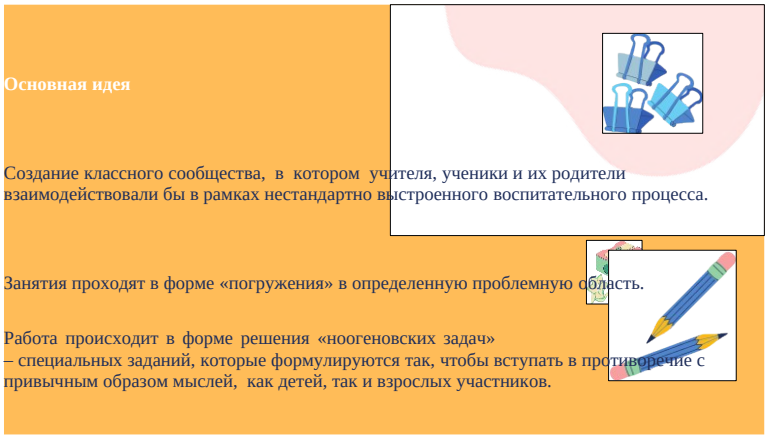

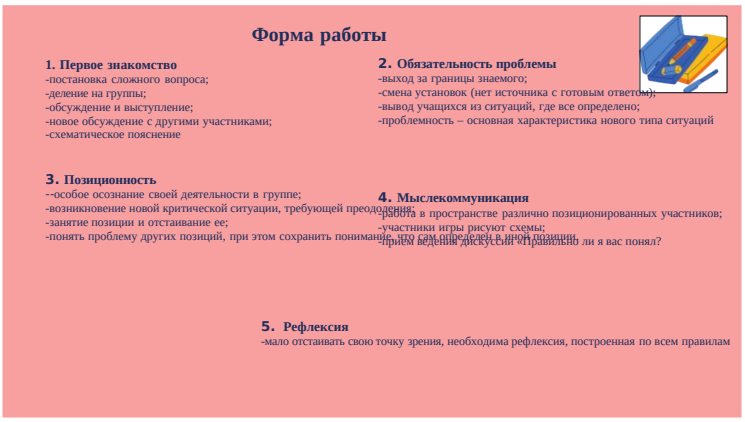

Как это происходит с детьми

Классное сообщество

Показатели воспитанности

Этапы

1. Воспитанное классное сообщество
2. Избирательная деятельность
3. Система взаимоотношений с окружающими
4. Реакции на социальные явления
5. Идеалы

1 этап

Познавательная деятельность ПД

Мыследеятельность М

Ключевое дело КД

Воспитанное классное сообщество

ПД

Что такое воспитание? Нужно ли быть воспитанным? Кого можно назвать воспитанным

М

Разработка идеальной модели поведения

КД

Презентация модели

Рефлексия роли

2 этап

Познавательная деятельность ПД

Мыследеятельность М

Ключевое дело КД

Избирательная деятельность

ПД

Что такое выборы?
С какой целью проводят выборы?
Кого выбирают на выборах?
Почему необходимо голосовать всем,

М

Игра «Избираем старосту класса»
1 этап – кандидаты (предвыб.компания, листовки) 2 этап – Задания в группах
3 этап – голосование
4 этап – разрешение ситуации 5 этап – оповещение результатов

КД

Работа участковой комиссии Рефлексия деятельности

3 этап

Познавательная деятельность ПД

Мыследеятельность М
Ключевое дело
КД

Система взаимоотношени и с окружающими

ПД

Роль чувств и эмоций во взаимоотношениях.
Основы правильного общения:
-полезные советы
Агрессия. Эмпатия

М

Разработка памятки

КД

Референдум по основам правильного общения

Рефлексия удовлетворенности

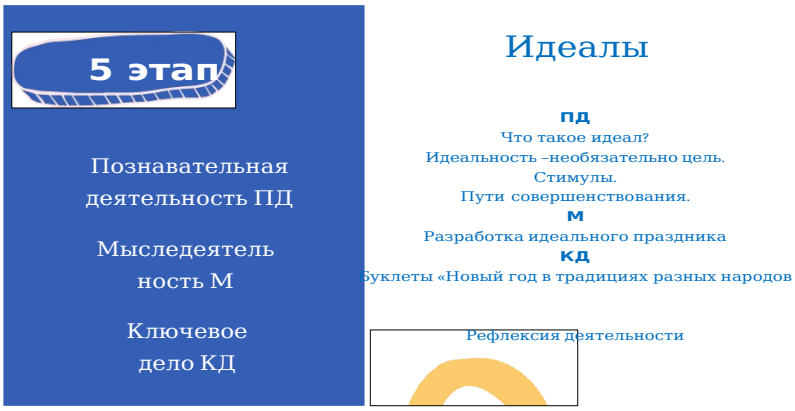

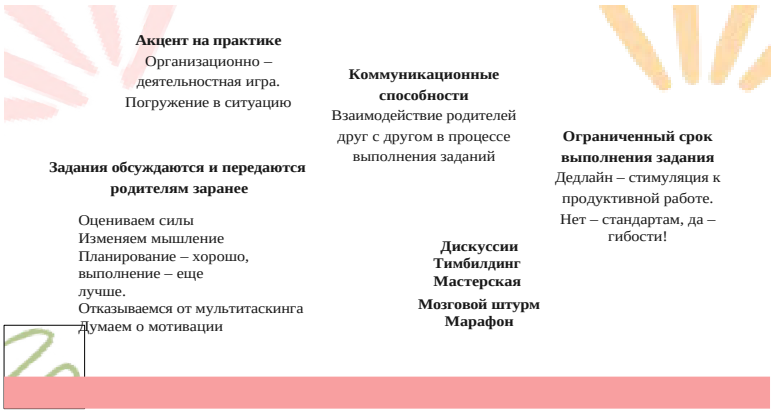

Заключение

Внедрение методики ноогенеза в воспитательный процесс предоставляет уникальные возможности для обучающихся развивать свои собственные потенциалы, обретать смысл в обучении и жизни, а также повышать свою академическую успеваемость и личностную целостность. Этот инновационный подход открывает новые горизонты для образования и способствует формированию гармоничной и созидательной личности.

Список использованной литературы:

1. Димитрова, С. (2018). Применение технологии НооГен в образовательном процессе: опыт и перспективы. Вестник педагогической науки, (2), 45-52.
2. Захаров, В. И. (2019). НооГенез в образовании: психологические аспекты и результаты исследований. Психология образования, 7(3), 112-125.
3. Карпова, Е. А. (2020). Влияние технологии НооГен на развитие личности учащихся в контексте современного образования. Образование и развитие личности, 15(4), 78-89.

4. Смирнова, О. Н. (2017). Эффективность применения НооГен технологии в школьном образовании. Педагогика и психология образования, 5(1), 34-42.

5. Усманова, Г. Х. (2019). Инновационные подходы к образованию: технология НооГен в воспитательном процессе. Сборник научных трудов "Современное образование", 2(8), 56-62.

ГЕОГРАФИЯ ПӘНІНДЕ CLASSTIME ПЛАТФОРМАСЫ АРҚЫЛЫ БӨЛІМ, ТОҚСАН БОЙЫНША ЖИЫНТЫҚ БАҒАЛАУ (БЖБ, ТЖБ) ТАПСЫРМАЛАРЫН ОРЫНДАУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Бабалиева Молдир Болатбековна
Төле би атындағы орта мектеп, Шу қ.

Аңдатпа. XXI ғасыр – бұл ақпараттық қоғам дәуірі, технологиялық мәдениет дәуірі. Жаңа технологияны меңгеру мұғалімнің интеллектуалдық, кәсіптік, адамгершілік, басқа да көптеген қасиеттерінің қалыптасуына көмектеседі, оқу-тәрбие үдерісін дұрыс ұйымдастыруына әсерін тигізеді. Қазіргі таңда жаңартылған білім беру мазмұнының негізгі өзегі- қарқынды дамып келе жатқан өзгермелі қоғамда өмір суруге икемді, жеке басының, сондай-ақ қоғам пайдасына қарай өзін-өзі толық жүзеге асыруға дайын білімді, шығармашылыққа бейім, бәсекеге қабілетті тұлғаны қалыптастыру мен дамыту болып табылады.

Мақсаты: География сабағында БЖБ және ТЖБ тапсырмаларын орындауда Classtime платформасының тиімділігін пайдалану жолдары.

Міндеті: География сабағында БЖБ және ТЖБ тапсырмаларын орындауда Classtime платформасының тиімділігін анықтау

Өзектілігі: Жаңа педагогикалық технологияның ерекшеліктері – өсіп келе жатқан жеке тұлғаны жан –жақты дамыту. Бұрынғы оқушы тек тыңдаушы, орындаушы болса, ал қазіргі оқушы
– өздігінен білім іздейтін жеке тұлға. Сондықтанда заманауи мүмкіндіктерді пайдалана отырып География пәнінде Classtime платформасы арқылы БЖБ, ТЖБ тапсырмаларын орындату арқылы оқушының танымдық іс-әрекеттерін күшейтіп, өзіндік жұмыстарды тез орындау мүмкіндіктеріне ие болады.

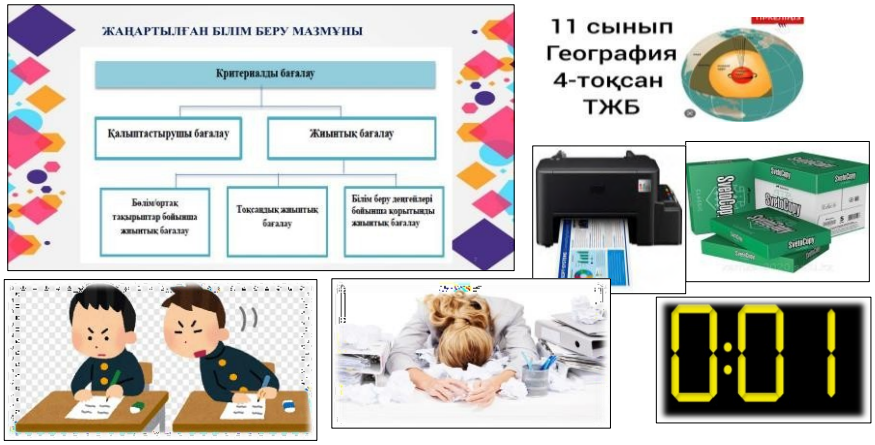

Бірнеше жылдан бері Қазақстан оқушылары жаңа бағдарлама мазмұнына сәйкес бөлім бойынша жиынтық бағалау (БЖБ) және тоқсандық жиынтық бағалау (ТЖБ) тапсырып жүр. Алғашқы уақытта Білім және ғылым министірлігінен БЖБ және ТЖБ бойынша дайын сұрақтар берілген. Дегенмен ол тапсырмалар ашық дереккөзге жарияланып, оқушылар интернеттен жауабын көшіруді әдетке айналдырған. Сол себепті қазір әр мұғалім дәріс беретін пәні бойынша БЖБ және ТЖБ сұрақтарын өзі құрастырады. Әр баланың деңгейін оның мұғалімінен жақсы ешкім білмейді. Әр пән оқытушысы әр сынып оқушыларының сыни ойлау қабілетіне, біліміне, дағдысына қарай сұрақтар дайындайды. Дегенмен жаңа мазмұндағы бағалау жүйесінің артықшылығымен қоса бірнеше кем тұсы да бар. Кей оқушы сабаққа қатыспайды, тапсырманы орындамайды. Бірақ БЖБ мен ТЖБ кезінде жоғары балл алады. Екінші мәселе – қағазбастылық. БЖБ мен ТЖБ тапсырмасын А4 параққа шығару керек. Бір класта 20 бала десек, 40 параққа тапсырманы шығарамыз. Сонымен бірге мұғалім бір сыныпқа ғана сабақ бермейді. Осы кезде мұғалім қағаз астына көмілетінің білеміз. Қазіргі таңда әрбір пән мұғалімі үшін БЖБ, ТЖБ тапсырмаларын алған уақытта материалдақ тұрғыда бізге қиындық туғызатының бәріміз білеміз. Сонымен қатар біз үшін уақытты тиімді пайдалану, біз бжб, тжб кезінде көп уақыт

жоғалтамыз. Себебі бжб, тжб тексеру, оны күнделікке

енгізу уақытты алады. Осы жағдайларды ескере отырып, мен өзіме осындай тығырықтан шығатын идея туындап осы платформаны қолдану мен үшін өте тиімді және ұтымды болды. Сондықтан мен сіздердің алдарынызға осы платформа арқылы БЖБ, ТЖБ тапсрмаларын орындаудың қаншалықты тиімді екенің айтқым келеді Менің тақырыбым «География пәнінде Classtime платформасы арқылы БЖБ, ТЖБ тапсырмаларын орындаудың тиімділігі»

Classtime платформасына
БЖБ,ТЖБ тапсырмаларын енгізу

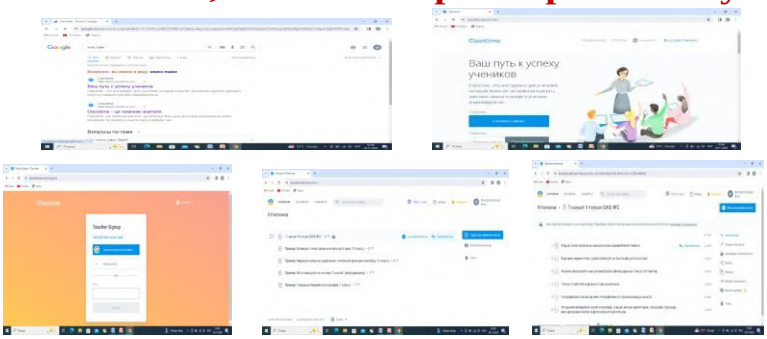

Classtime платформасына ең алғашқы рет 7 сынып БЖБ №2 тапсырмасын енгізіп, оқушылардан алып көрдім.

Нәтижесінде, оқушылар:

- оқушылар бір-бірінен көшіруге мүмкіндіктері болмайды;
- тапсырмаларда кездесетін суреттер мен карталар анық көрінеді;
- БЖБ тапсырмасын аяқтаған соң автоматты түрде бағаланады;
- қай сұрақтан қателескенің көріп, қателескен тақырыпты қайталап келуіне мүмкіндік туады;

Пән мұғалімі:

- әр оқушыға тапсырмаларды ссылка арқылы жібереді;
- әр оқушы жұмысының ұпайлары автоматты түрде шығарылады;
- білім алушылардың жұмыстары мен нәтижесі электронды түрде сақталып тұрады;
- оқушылардың жауаптарын, нәтижелері мен бағаларын PDF немесе Excel форматында экспорттай алады!

БЖБ және ТЖБ тапсырмаларын енгізудегі
Classtime платформасының тиімділігі

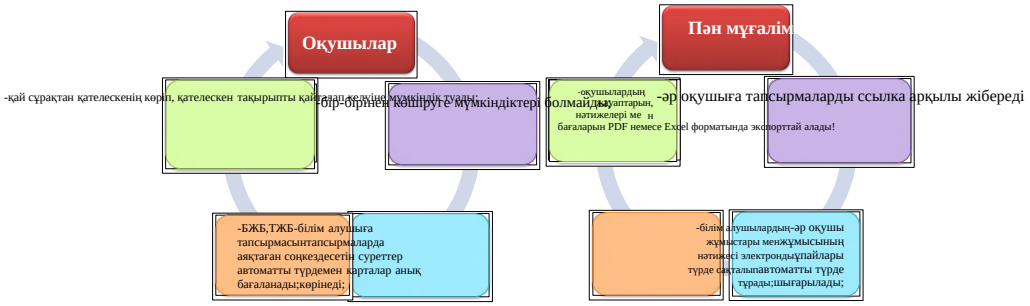

БЖБ және ТЖБ тапсырмаларын енгізудегі Classtime платформасының тиімділігі:

- бір немесе бірнеше жауабы дұрыс тапсырма;
- жалған/шындық;
- мәтін; -сәйкестендіру;
- ашық сұрақтар;
- сурет арқылы бейнелеу тағы да басқа тапсырмалар!
- әр түрлі тақырыптар бойынша 30 000-нан астам сұрақтар дайындалған!
- Әр сұраққа ұпай беріп, оқушылардың жауаптары автоматты түрде бағаланады!

SMART технологиясы – білім берудің заманауи мүмкіндігі. Осындай мүмкіндіктерді қолдана отырып оқушыларда мынандай дағды қалыптасады.

- Білім алушы өзін- өзі дұрыс бағалауды үйренеді;
- Мұғалім мен оқушы арасында сенім мен сыйластық орнайды
- Картамен жұмыс жасау дағдысы қалыптасады;
- Ғылыми сауаттылығы және креативті ойлауы дамиды

Қорытынды: Жаңа педагогикалық технологияның ерекшеліктері – өсіп келе жатқан жеке тұлғаны жан –жақты дамыту. Бұрынғы оқушы тек тыңдаушы, орындаушы болса, ал қазіргі оқушы – өздігінен білім іздейтін жеке тұлға. Сондықтанда заманауи мүмкіндіктерді пайдалана отырып бәсекеге қабілетті тұлғаны тәрбиелеуіміз керек!

Қорытынды

Жаңа педагогикалық технологияның ерекшеліктері – өсіп келе жатқан жеке тұлғаны жан –жақты дамыту. Бұрынғы оқушы тек тыңдаушы, орындаушы болса, ал қазіргі оқушы – өздігінен білім іздейтін жеке тұлға. Сондықтанда заманауи мүмкіндіктерді пайдалана отырып бәсекеге қабілетті тұлғаны тәрбиелеуіміз керек!

ПАЙДАЛАНҒАН СІЛТЕМЕЛЕР:

1. https://umckrg. gov. kz/files/loader/1663728327370. pdf
2. https://infourok. ru/doklad-aza-tilinde-aparatti-kommunikaciyali-tehnologiyani-oldanudi-tiimdiligi-403052. html
3. https://infourok. ru/innovaciyali-pedagogikali-ideyalar-298229. html
4. https://bsh. kz/news/15867
5. https://infourok. ru/bayandama-himiya-pni-sin-trisinan-oylau-distemesin-himiya-sabainda-oldanu-tiimdiligi-1402445. html

ОҚУШЫЛАРДЫ КІТАП ОҚУҒА ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ

Асубаева Фарида Кокановна
№5 Ақарал ЖОББМГ, Меркі ауданы Жамбыл облысы

Аңдатпа: Қазіргі мектеп оқушыларының неліктен кітапқа қызығушылығы болмайтыны жан-жақты талқыланып, оны шешудің жолдары туралы арнайы ұсыныс пен нақты қадамдар атап айтылды. Бұл бүгінгі күннің ең өзекті мәселесі. Себебі жаһандану заманында өз тарихын, тілін, әдебиетін сүйетін, оны бағалай білетін, рухы мықты ұрпақ қана бәсекеге қабілетті болады.

Аннотация: Подробно рассмотрено, почему современные школьники не интересуются книгами, выделено специальное предложение и конкретные шаги по решению этой проблемы. Это наиболее актуальная проблема на сегодняшний день. Потому что в эпоху глобализации конкурировать сможет только то поколение, которое любит свою историю, язык, литературу, умеет ее ценить и обладает сильным духом.

Annotation: It examines in detail why modern schoolchildren are not interested in books, highlights a special offer and specific steps to solve this problem. This is the most pressing problem today. Because in the era of globalization, only the generation that loves its history, language, literature, knows how to appreciate it and has a strong spirit can compete.

Кіріспе. Барлық өркениетті елдерде балалар мен жасөспірімдерге кітап оқу – қоғам мен мемлекеттің қамқорлығы. Кітап оқу – адамзат дамытқан білім мен рухани құндылықтарды беру және сіңіру жолдарының бірі, тұлғаны тәрбиелеу мен тәрбиелеу құралы. Балалар мен жасөспірімдердің интеллектуалдық және адамгершілік дамуы олардың алатын ақпаратына тікелей байланысты. Тұлғаның қалыптасуында бұқаралық ақпарат құралдары мен кітаптардың рөлі зор. Қазіргі уақытта кітап оқудың мәртебесі, оның рөлі, оған деген көзқарас түбегейлі өзгеруде.

Жасөспірімнің кітап оқуға деген ықыласы өшпеуі үшін оқу үрдісін сақтау керек. Сондықтан кітаптар балаға қолжетімді болуы керек, ал оқу репертуары кең және алуан түрлі. Сонымен қатар, мемлекеттік білім беру стандартының басым мақсаты оқу әрекетіне негізделген оқу құзыреттілігін қалыптастыру болып табылады. Стандартқа сәйкес оқырмнды дамыту мұндай оқырман белсенділігін қалыптастыруды көздейді, ол «шығарма мәтінін қабылдауға қабілетті; оқылғанды фактілер деңгейінде ғана емес, сонымен қатар мағына деңгейінде де түсіну (өз пайымдаулары бар, эмоционалдық қарым-қатынастарды білдіру); оқығаныңызды өз қиялыңызда жаңғыртып (кейіпкерлерді, оқиғаларды ойша елестетіңіз) және соңында мәтінді қайта жаңғырта білу, яғни оны әр түрлі нұсқада – егжей-тегжейлі, іріктеп, жинақы, шығармашылықпен айта білу. Бұл жұмыстың зерттеу тақырыбының өзектілігі қазіргі мектеп оқушыларының біздің елімізде қандай моральдық құндылықтардың басым болатынына байланысты. XXI ғасыр адамзат үшін ақпараттық болып саналады. Ақпараттың әмбебап қолжетімділігі бар «виртуалды» әлем дүниеге келді.

Жылдам нақты ақпаратқа ұмтылу, білім деңгейінің жеткіліксіздігі кітапқа деген қызығушылықтың төмендеуіне әкеледі, бұл балалар мен жастардың белсенді азаматтық мінез-құлқының қалыптасуына кедергі келтіреді. Қазіргі ұрпақ көп оқымайды. Кітап оқуға деген қызығушылықтың төмендеуі бүкіл прогрессивті қоғамды алаңдатады. Жасөспірімдерге теледидар мен интернет әсер етеді, олардың көркем әдебиетті оқуға уақыты да, құштарлығы да жоқ. Бірақ классикалық әдебиеттің өскелең ұрпақтың жан дүниесіне, сөз өнеріне тәрбиелік ықпалы орасан зор.

Зерттеудің мақсаты: жеке тұлғаның әлеуметтенуінің маңызды факторы ретінде оқуға назар аудару.

Гипотеза: балалар мен жасөспірімдердің оқу белсенділігін төмендететін факторларды зерттеу құрдастар мен олардың ата-аналарының назарын оқу қызығушылықтарын қалыптастыру мәселесіне аударуға көмектеседі.

Күтілетін нәтижелер: Жоғарыда келтірілген материалдар белсенді және нәтижелі оқу, әсіресе көркем әдебиетті оқу өркениетті адам өмірінің ажырамас бөлігі екенін, оның қиялды ойлауын және кез келген қызмет саласында шығармашылық қабілеттерін дамыта түсетінін түсінуге көмектеседі.

Зерттеу мақсаттары:

1. Қазіргі ғылыми әдебиеттерді талдау негізінде жеке тұлғаның әлеуметтенуінің маңызды факторы ретінде оқудың рөлін қарастырыңыз.

2. Зерттеудің негізінде қазіргі мектеп оқушыларының оқуға бейімділік көрсеткіштерін анықтау үшін тұжырымдау бөлімін өткізу.

а) оқушылардың оқу белсенділігін талдау мақсатында мектеп кітапханасының формаларын зерттеу;

б) қазіргі мектеп оқушылары нені оқығанды ұнататынын және әдебиеттің қай жанрларын ұнататынын анықтау;

в) мектеп оқушыларының мектеп әдебиеті шығармаларынан басқа кітапты қаншалықты жиі оқитынын анықтау;

г) қазіргі өмір туралы білім алуда мектеп оқушыларының нені ұнататынын анықтау.

3. Балалардың үйде оқуын басқару, «дұрыс» кітапты таңдау, отбасылық кітап оқу дәстүрін жаңғырту бойынша жадынама-ұсынымдар әзірлеу.

4. Мектептің жұмыс жоспарына көркем әдебиет оқуға деген қызығушылықты арттыруға көмектесетін іс-шаралар мен жарыстар енгізу.

Жұмыс барысында мен келесі әдістерді қолдандым:

Теориялық (әдебиеттердегі және басқа дереккөздердегі тақырыптың дамуын талдау)

Практикалық (сауалнама, салыстыру, модельдеу)

Зерттеу үлгісі 11 мен 17 жас аралығындағы 112 оқушыдан тұрады.

Жас ұрпақтың кітап оқуға деген көзқарасы

Қоғам дамуының қазіргі кезеңі оған компьютерлік техниканың күшті әсер етуімен сипатталады. Соңғы жылдары жаңа ұрпақ кітап оқуды қойып, бос уақытында компьютерлік ойындармен, теледидармен, Интернеттің кең «өрістері» арқылы «серуендейді» деген даулар туындады. «Компьютер кітапты алмастыра ала ма?», «Балалардың шығарма оқуға құлшынысы жоқ» деген сияқты объективті себептері бар мәлімдемелер оқуға қабілеттілік мәселесіне байланысты жұртшылықты толғандырады.

20-ғасырдың 80-жылдарында баспа ісінің құлдырауы байқалды. «Қара кітап нарығы» дамып, «оқырман сәні» қалыптасуда.

1990 жылдары оқырман белсенділігінің күрт төмендеуі байқалды. Қоғамды жоғары өнегелі шығармаларға ықылас танытпайды, ал теледидар бос уақытты кітаппен өткізуге тыйым салады.

Қазіргі уақытта кітапқа бет бұрудың негізгі мотивтерінің бірі тәрбиелік міндет, мектеп бағдарламасы болып қала береді.

Бұрын кітап оқуға жұмсалған уақыттың бір бөлігі теледидар көру мен компьютерлік ойындарға, сондай-ақ әлеуметтік желілерге ауыстырылды.

Мектеп оқушылары мектеп бағдарламасының шығармаларына да қызықпайды. Бұл дабыл қағады, өйткені мектеп жасында кітапқа деген сүйіспеншілік қана емес, жанрлық бейімділік те қалыптасады. 9-11 сынып оқушылары арасында «Оқымаған шығармаға эссе жазу керек, не істейсің?» деген сауалнама жүргіздім.

Жауаптары ұқсас болды.

«Мен ұқсас эссені тауып, оны өз жолыммен қайталаймын»

«Мен түйіндемені оқимын, интернеттен жұмыстың талдауын табамын»

Бұл мен сұхбат берген балалардың барлығының жауабы болды. Берілген жұмысты оқимын деп бір оқушы ғана жауап берді.

Сұхбат нәтижесі қазіргі оқушыға кітаптың өзіне жүгінгеннен гөрі интернет көздерін пайдалану оңайырақ екенін дәлелдеді. Бұл технологиялық прогреске, ақпаратқа оңай қол жеткізуге байланысты. Оқушы оқуға уақытын жоғалтқысы келмейді, өйткені қолында бір минутта қажетті ақпаратты табатын ДК бар.

Осылайша, жасөспірім өзін кітаппен қызықты бос уақытын өткізуден ғана емес, стандартты емес ойлауды дамытудан да айырады.

Оқу туралы қызықты деректер:

- Кітап стрессті азайтады.

- Тіл байлығы мен ырғағы психиканы тыныштандырып, денені күйзелістен арылтуға бейім.
- Кітап оқу Альцгеймер ауруынан қорғайды.
- Оқыған кезде мидың белсенділігі артады, бұл оның жағдайына жақсы әсер етеді.
- Кітап оқу сізге сенімділік береді.
- Кітап оқу бізді сауатты етеді. Әңгімелесу барысында біз белгілі бір тақырып бойынша терең біліміміздi көрсетсек, біз еріксіз өзімізді жинақы түрде ұстаймыз. Сіздің эрудицияңызды басқалардың мойындауы жеке өзін-өзі бағалауға оң әсер етеді.
- Мидың жұмысын жақсартады.
- Оқу кезінде біз көптеген бөлшектерді елестетеміз: кейіпкерлер, оларды қоршаған заттар. Сондықтан кітапты түсіну үшін көп нәрсені жаттау керек. Сондықтан оқу есте сақтау мен логиканы жаттықтырады.

Практикалық бөлім

Қазіргі балалар және оқу

Бүгінгі әлем басқаша. Компьютер мен теледидар балалардың оқуға деген құштарлығын, уақытын кетірді. Жасыратыны жоқ, кітап оқуға деген құштарлық, кітап оқуға деген зор қызығушылық отбасында қалыптасады, оның негізі баланың кітап оқуға дағдылануы болып табылады. Бірақ оқырман-баланы қалыптастырудағы жағымсыз фактор – отбасылық кітап оқу дәстүрінің жоғалуы.

Мен мектебіміздегі жағдайды зерттеп, оқушыларымыздың нені оқығанды ұнататынын және олардың оқуға деген қызығушылықтары қандай екенін білуді жөн көрдім. Ол үшін 10 сұрақтан тұратын сауалнама құрастырдым.

Ең көп оқу сыныптары 2, 3 сыныптар болды, оқушылардың 80%-ы оқуды ұнататынын, 3-сыныптың 76%-ы жауап берді. 5-сынып кітаптан гөрі журнал оқығанды ұнатса да. Бірақ 1 және 2 сыныптар көркем әдебиетті жақсы көреді. Біздің оқушылар газетті аз оқиды, ең жоғары көрсеткіш 4-сыныпта 32%. Мектеп бағдарламасынан басқа кітаптарды оқисыз ба деген сұраққа, оң пайыздық көрсеткіш әр сыныпта жоғары. Біздің мектептің оқушылары аптасына бір реттен жиі емес көркем әдебиетті оқитынымен, олар үшін кітап оқу тек қызықты ақпаратты табуды білдіреді – 65%. Демалу мүмкіндігі ретінде – 55%, ал тапсырманы орындау – 38%. «Қазіргі өмір және қазіргі адам туралы білім алуда нені ұнатасыз?» деген сұраққа. Оқушылардың көпшілігі интернетке, одан кейін теледидарға, содан кейін ғана кітаптарға жүгінеміз деп жауап берді. Ал радио біздің елімізде бұқаралық ақпарат құралы ретінде танымалдылығын жоғалтты. Көптеген балалар оны сирек тыңдайды немесе мүлде тыңдамайды.

Біздің мектеп оқушыларының ұнататын әдеби жанрлары – фантастика – 60%, детектив – 40%, комедия – 25% және тағы басқа – 60%. Оқушылардың барлығы дерлік мектеп бағдарламасына сәйкес емес әдебиетті оқығанды ұнатады және орта деңгейде сүйікті әдеби кейіпкерлерін атайды.

Мен гуманитарлық пәндер бойынша сапа пайызын оқуға деген қызығушылықтың нәтижелерімен салыстырдым және жоғарыда аталған ең көп оқу сыныптары – бұл 2, 3 сыныптар – білім сапасының ең жақсы пайызына ие болып шықты. Гуманитарлық ғылымдар бойынша – Әдебиет, қазақ тілі және тарих және қоғамтану.

Адамдар неге кітап оқиды? Олардың несі соншалықты тартымды? Ақыр соңында, мотивтерге негізделген фильмді көру, қысқаша мазмұнды оқу, тыңдау, ең соңында, аудио кітапты тыңдау оңайырақ сияқты көрінеді . . . Бірақ біз әлі де оқуды жалғастырамыз. Неліктен?

Бұл сұрақты кейбір сыныптастарыма қойғаннан кейін мен мына жауаптарды алдым.

«Мен үшін кітаптар - бұл жаңа білім, ойлар мен сезімдер және оқу мен ойлаудың тамаша мүмкіндігі».

«Кітап қиялды дамытады, білім береді, тәртіпке келтіреді және ынталандырады, проблемалардан алшақтауға көмектеседі»

«Кітаптар қиялды дамытып, мидың кебуіне жол бермейтіндіктен, олар әрқашан бір нәрсені үйретеді (пайдасыз кітаптар жоқ!)»

«Себебі мен кітапты оқығанда өзімді гений сияқты сезінемін».

«Мен кітап оқығанды жақсы көремін, өйткені ол маған қиындықтардан арылуға немесе қиын күннен кейін демалуға көмектеседі. Қызықты кітаптар сіз өзіңізді қызықтыратын, көңіл-күйіңізді көтеретін, кейіпкерлер туралы алаңдататын, кейіпкерлердің де, сіздің де проблемаларыңыздың шешімдерін көруге көмектеседі.

«Мен білмеймін, мен өзімді өмірінде қызықты нәрсе болып жатқан адам сияқты сезінгенді ұнатамын»

«Мен басқа адамдармен кітаптарды талқылағанды, олардың кейіпкерлер туралы пікірлерін ойлағанды, өзімдікімен салыстырғанды ұнатамын»

«Мен ғылыми фантастиканы жақсы көремін, өйткені мен кейде осы дүниеден, қиындықтардан қашқым келеді. Кітаптарда барлық мәселелер әрқашан шешіледі, әсіресе бұл көркем әдебиет болса.

Сауалнама барысында алынған жауаптардың көпшілігі кітаптардың күнделікті өмірден қашып, ойша «басқа шындыққа көшуге» көмектесетініне негізделген. Дәл осы себепті зерттеушілер кітапқа деген сүйіспеншілікті басты деп алға тартты және дәл сол «басқа әлемдерге саяхаттарды» баяндау қозғалысы деп атайды.

Психологтар әңгімелер неліктен тартымды болатынын, адамдар неге «қозғалуға» және сәйкес келуге ұмтылатынын және бұл сезімді қай адамдар көбірек сезінетінін анықтау үшін көптеген эксперименттер жасады. Қозғалыс «ағын» идеясымен байланысты: белсенділікте адасып, уақытты қадағаламаған кезде сезінетін жағымды сезімдер ауқымы. Көбінесе адамдар ағын сезімін сезіну үшін кітап оқуға жүгінеді екен.

Шындықтан уақытша қашу адамдарға рахат әкеледі. Егер адам қайғылы болса, ол оның көңілін көтеретін немесе оны мұңайып, ойландыратын оқиғаны іздейді. Әдеби қозғалыс адамдарды өздері туралы жағымсыз сезімде болған кезде немесе олар өздерінің стандарттарына сәйкес келмейтінін сезінгенде тартады. Бір зерттеу қызықты үлгіні көрсетті: адамдар зертханада теріс пікір алған кезде, олар кейінірек теледидар көруге көбірек уақыт жұмсайды. Бұл деректер біз әдеби қозғалысты қашудың бір түрі ретінде жиі қолданатынымызды көрсетеді.

Егер біз оқиғаның ерекшеліктерін жақсы білсек немесе кейіпкерлермен оңай байланыстырсақ, біз оңай шарлайтынымыз анық. Зерттеулер мұны растады. Бір экспериментте қауымдастық өмірімен жақын таныс адамдар бауырластардың қосылуын ойлайтын адам туралы әңгімелермен ыңғайлырақ болды, ал афроамерикалық достары бар адамдар афроамерикалық кейіпкермен әңгімелер оқыған кезде қоныс аударуды бастан кешірді. Тіпті «қыс оқиғасы» қыста оқығанда көбірек қозғалыс береді.

Оқу мида болып жатқан процестерге қалай әсер етеді?

Қиялда жазылған нәрселердің суреттерін жасаймыз.

Фильмді көрсек, әлемді бір адамның – режиссердің көзімен көреміз. Оқу өз әлемдеріңізді құрудың бірегей мүмкіндігін береді. Осылайша біз қиялымызды дамытамыз. Ал жақсы қиял, психологтардың пікірінше, көптеген өмірлік мәселелерді шешуге көмектеседі.

Кітап оқу миды белсенді етеді.

Оксфорд университетінің классикалық ағылшын маманы Натали Филлипс эксперимент жүргізді. Зерттеуге қатысушылар МРТ камерасына орналастырылды және камераның ішіндегі мониторға түсірілген Джейн Остиннің Мэнсфилд саябағынан тарауды оқуды сұрады. Ғалымдар мидың белсенділігін бақылаған. Оқу кезінде қан концентрация мен танымға жауап беретін аймақтарға енетіні белгілі болды.

Сонымен, ғалымдар кітап оқығанда адам өзін батырдың орнында ойша елестеткен кезде мидағы басқа уақытта қатыспайтын аймақтар жұмыс істей бастайтынын дәлелдеді. Теледидарды көрсек немесе компьютерлік ойындар ойнасақ, мұндай әсер болмайды.

Кітап оқу мидың құрылымын өзгертеді.

Тағы бір тәжірибені Карнеги Меллон университеті мен Питтсбург (АҚШ) ғалымдары жүргізді. Пәндерді оқудың үлкен көлемін қамтитын арнайы бағдарлама бойынша алты ай бойы оқытылды. Оқу кезеңінің соңында студенттерде ақ заттың көлемі артқаны анықталды. Жарты шарлардың ақ заты жүйке жүйесінің әртүрлі бөліктері арасындағы қарым-қатынасты қамтамасыз етеді. Бұл біздің денеміздің барлық жұмысын үйлестіруге мүмкіндік береді.

Шет тілдеріндегі кітаптар сөзбе-сөз миды өсіреді.

Швед аудармашылар академиясы шет тілдерін үйрену гиппокамптың өсуін ынталандыратынын анықтады. Мидың бұл бөлігі эмоциялардың қалыптасуына және жадының шоғырлануына, яғни ақпараттың қысқа мерзімді жадтан ұзақ мерзімді жадыға ауысуына жауап береді.

Эксперимент өте қарапайым болып шықты. Студент-аудармашыларға 13 айдың ішінде араб, орыс немесе ауған тәжіктерінің дари тілдерін үйрену тапсырылды. Олар күні бойы оқуға мәжбүр болды. Сонымен қатар ғалымдар бақылау тобын – Умеа медициналық университетінің студенттерін қадағалады. Олар да барлық уақыттарын оқуға арнады, бірақ олардың оқу

жоспарында шет тілдеріндегі әдебиеттер жоқ еді. Екі топ эксперимент басталғанға дейін және үш ай белсенді зерттеуден кейін МРТ-дан өтті.

Нәтижелер зерттеушілерді таң қалдырды: дәрігерлердің бақылау тобының миының құрылымы өзгеріссіз қалды, бірақ студент-аудармашыларда мидың кейбір бөліктері, атап айтқанда, гиппокамп көлемі ұлғайған.

Кітап оқу әлеуметтенуге ықпал етеді.

Барлық түрдегі әңгімелер бізге әсер етуі мүмкін, біздің көзқарастарымызға немесе шынайы әлем туралы идеяларымызға жақсы немесе жаман әсер етуі мүмкін. Әңгімелердің жақсы жағы - олар басқа адамдардың көзқарасын түсінуге көмектеседі. Көптеген ғалымдар өзара түсіністікті жақсартуға ықпал еткен және әлемдегі зорлық-зомбылықтың азаюына байланысты көркем әдебиетті оқудың танымалдылығы болды деп санайды. Бір зерттеуге сәйкес, көркем әдебиетті оқу әлеуметтік дағдыларды қалыптастыруға ықпал етеді - мысалы, адамдардың не ойлайтынын және сезінетінін қабылдау қабілеті. Тағы бір зерттеу көрсеткендей, тіпті афроамерикалық кейіпкерлер туралы әңгімелерді оқыған балалардың қара нәсілді балалармен қарым-қатынаста болған балаларға қарағанда олар туралы оң көзқарасы бар.

Неліктен жасөспірімдер кітап оқымайды?

Олар оқымайды ма? Бұл туралы қалыптасқан теріс пікірге қарамастан, жасөспірімдер кітапты жиі оқиды. Соңғы зерттеулерге сәйкес, 15 пен 19 жас аралығындағы балалардың 67%-дан астамы әдебиетті жақсы көреді, оны достарымен талқылайды және соңғы кітап шығарылымдарын бақылайды. «Адасқан, оқымаған, немқұрайлы ұрпақ» туралы реніштерді неге жиі естиміз? Оны анықтауға тырысайық.

Біріншіден, біздің оқуға деген сүйіспеншілігіміз көбінесе мектептегі әдебиет пәніне деген сүйіспеншілігімізбен бағаланады. Әлем бір орында тұрмайды, жаңа сән пайда болады, жаңа кейіпкерлер пайда болады, сондықтан классика өзінің өзектілігін жоғалтады. Классикалық әдебиеттегі ата-бабамыздың өмір сүрген өмірі бізден қазіргі заманнан алыстап барады.

Осы графиктерді салыстырмалы талдау негізінде балалар оқудан мүлде бас тартпайды, жай ғана басқа әдебиеттерді ұнатады деген қорытынды жасауға болады.

ҚОРЫТЫНДЫ

Міне, менің қатарластарымның жанрлық қалауларының шағын статистикасы:

Біздің ұрпақтың оқырман емес деп танылуының екінші себебі, көбіне үлкендердің балалары таңдаған әдебиетке мән бермеуі. Көптеген жұмыстар үшін XX ғасырда танымал болды.

Үлкендердің біздің ұрпақтың кітап оқуға деген сүйіспеншілігіне күмәндануының үшінші себебі – жастардың гаджеттерімен көп уақыт өткізуі. Мұнымен дауласу қиын, бірақ мен мұны істемеймін. Шын мәнінде, біз күніміздің маңызды бөлігін телефондар/ ноутбуктар/ планшеттерде өткіземіз. Бірақ бұл құрылғылар бізді оқырмандарды кемітпейді, керісінше, әдебиетті таңдауға үлкен мүмкіндіктер ашады. Rospechat мәліметінше, ресейліктердің электронды кітаптарды сатып алуы 7 жыл ішінде – 2011 жылдан 2018 жылға дейін 7 пайыздан 52 пайызға дейін өскен. «В контакте» әлеуметтік желісінде 5 мыңнан астам әдеби қоғамдастық бар, онда адамдар күнде түрлі шығармаларды оқып, талқылайды. Сонымен қатар, Интернетте кітап жаңалықтары еркін қолжетімді және күнделікті танымдық мақалалар жарияланатын көптеген сайттар бар.

АҚЫЛДЫ САБАҚ

Байхадамова Баян Ерпаизовна
Сулейменкулова Сабира Куанышбековна
№57 орта мектебі, Көлтоған шағын ауданы Тараз қ.

Жобаның паспорты

Жобаның атауы	«Ақылды сабақ»
Жобаны әзірлеуші	директордың оқу әдістемелік ісі жөніндегі орынбасары Байхадамова Б. Е. , директордың оқу ісі жөніндегі орынбасары Сулейменкулова С. К.
Жобаны әзірлеу үшін негіздеме	«Білім туралы» заң 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319 Заңы 2. «Педагог мәртебесі туралы» Заңы 2019 жылғы 27 желтоқсандағы № 293-VI ҚРЗ 3. ҚР мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік білім беруді дамытудың 2023 – 2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы ҚР Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы № 249 қаулысы Мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдарын дамыту бағдарламасының құрылымын және оны әзірлеу қағидаларын бекіту туралы. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2023 жылғы 28 тамыздағы №273 бұйрығы. ҚР Президенті Қ. К. Тоқаевтың 2019жылғы 2 қыркүйектегі «Сындарлы қоғамдық диалог Қазақстанның тұрақтылығы мен өркендеуінің негізі» атты Қазақстан халқына Жолдауы; «Баршаға қолжетімді сапалы білім» ұлттық баяндама 2023 жыл Мектепке дейінгі тәрбие және оқыту, орта, арнаулы, қосымша, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдарының педагогтері жүргізу үшін міндетті құжаттардың тізбесін және олардың нысандарын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2020 жылғы 6 сәуірдегі № 130 бұйрығы.
Жобаның мақсаттары мен міндеттері	**Мақсаты:** Педагогтердің кәсіби құзыреттілігін дамыту арқылы білім сапасын арттыру, жаһандық білім беру кеңістігінде педагогтердің цифрлық платформалар мен технологияларды пайдаланудың тиімді жолдарын анықтау, инновациялық іс-тәжірибені зерделеу. **Міндеттері:** -білім сапасын арттыру; -педагогтердің кәсіби әлеуетін дамыту; -стандартты және стандартты емес оқыту формасын қолдану; -білім беру үдерісінде тиімді инновациялық технологияларды қолданатын мұғалімдердің кәсіби өсуіне жағдай жасау; -әдістемелік идеялардың электрондық банкі мен мұғалімдерді өзара әдістемелік қолдау үшін жұмыс істейтін виртуалды алаң құру; -тәжірибе алмасу, шеберлік сыныптары мен тренингтер өткізу; -оқушының ақыл-ой, шығармашылық дамуын қамтамасыз ету.
Жобаны іске асыру мерзімдері мен кезеңдері	2024-2025 2025-2026 2026-2027 2027-2028

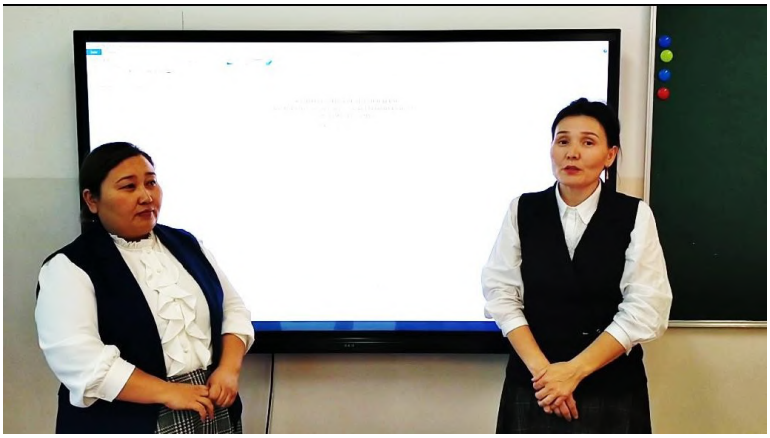

Ережесі

«Ақылды сабақ» жобасы оқу үдерісінің сапасын арттырудың негізгі факторы ретінде оқушылардың оқу-танымдық іс-әрекетін ұйымдастырудың стандартты және стандартты емес тиімді формалары мен әдістерін іздеуге, дамытуға, қолдануға және педагогтің кәсіби өсуіне бағытталған.

Өзектілігі: педагогтер арасындағы кәсіби бәсекелестіктің қалыптаспағандығы педагогтің зерттеу дағдысының төмендігі, цифрлық сауаттылық бойынша артта қалуы, инновациялық әдістерді оқу үдерісінде қолданбауы XXI ғасыр талаптарына жауап бере алмауы, өзгермелі замандағы жаңашылдыққа дағдыланбауы салдарынан сапалы білімге қол жеткізе алмайтындығымыз хақ. Сондықтан осы жоба арқылы педагогтің кәсіби әлеуетінің дамуына, зерттеу дағдысының қалыптасуының негізінде сапалы білімге қол жеткізе аламыз.

Миссиясы: педагогтердің кәсіби өсуі негізінде сапалы білімге қол жеткізу.

Пайымдау: педагогтердің кәсіби деңгейі артып, оқушылар сапалы біліммен қамтамасыз етіледі.

Жоба 4 кезеңнен және төмендегі бағыттар бойынша жүзеге асырылады. Олар:

I кезең. «Үздік шебер-сынып» 2024-2025 оқу жылында ұжымдағы педагогтердің біліктілік санатына сәйкес (педагог, педагог-модератор, педагог-шебер, педагог-зерттеуші) сабақтар сайысын өткізу.

Мақсаты: сабақты жоспарлау мен ұйымдастыру шеберлігін анықтау

Міндеттері:

- инновациялық сабақты модельдеу негіздерін айқындау;
- шығармашыл педагогтердің тәжірибесін зерттеу, жинақтау, тарату;
- тәжірибе алмасу.

Бағалау критерийлері	
1. 1	***Сабақтың (іс-шараның) мақсаттары***
	оқу мақсаттарына (күтілетін нәтижелерге) сәйкес келеді
	барлық білім алушылар (тәрбиеленушілер) үшін нақты және қол жетімді
1. 2	***Оқыту (тәрбиелеу) әдістері мен ресурстары***
	мақсат пен күтілетін нәтижелерге сәйкес келеді
	жас ерекшеліктеріне сәйкес келеді
	білім беру қажеттіліктеріне сәйкес келеді
1. 3	***Бағалау (тапсырмаларды) әдістері, құралдары***
	сабақтың (іс-шараның) барлық кезеңдерінде оқушыларды өзін - өзі және (немесе) өзара бағалау (МЖМБС орындауды талап етпейтін білім алушылар үшін педагогпен бірлескен бағалау) процесіне тарту жоспарланады
2. 1	***Функционалдық сауаттылықты дамытуды ескере отырып, сабақтың (оқудың, іс-шараның) материалын ұсыну***
	білім алушылар (тәрбиеленушілер) материалды практикалық тұрғыда қолдану тәсілдерін анықтауға тартылады
2. 2	***Цифрлық білім беру ресурстарды және қосымша дереккөздерді қолдану***
	білім алушылардың (тәрбиеленушілердің) қабілеттерін дамытуды ескере отырып, зерттелетін тақырып бойынша дереккөздерге сілтемелер мен түсініктемелер (қосымша дереккөздерге сілтемелерді қоса алғанда) беріледі
2. 3	***Оқыту (тәрбиелеу) әдістерін, тапсырмаларды, ресурстарды, саралау тәсілдерін қолдану***
	тапсырмалар мен ресурстарды саралау білім алушылардың (тәрбиеленушілердің) білім беру қажеттіліктеріне сәйкес келеді *(оның ішінде оқу нәтижелері төмен білім алушыларға (тәрбиеленушілерге) қосымша нұсқаулар беріледі)*
	сабақтың (іс-шараның) барлық кезеңдерінде оқушылардың тақырыпқа танымдық қызығушылығын жандандыру тәсілдерін (қызмет түрлерін өзгерту, эмоционалдылық, көзбен байланыс, аты-жөні бойынша сөйлеу және т. б.) қолданады.
2. 4	***Сабақтың (іс-шаралардың) құрылымы, уақытты ұтымды пайдалану***

	сабақтың (оқудың, ұйымдастырылған қызметтің, іс-шараның) құрылымы сақталады, бұл ретте педагог білім алушылардың (тәрбиеленушілердің) қажеттіліктеріне сәйкес өзгерістер керек екенін ескереді
2. 5	***Білім алушылардың (тәрбиеленушілердің) өзара әрекеттесуін ұйымдастыру***
	білім алушылар (тәрбиеленушілер) талқылауға белсенді қатысады
2. 6	***Жалпыадамзаттық және ұлттық құндылықтарды дамыту***
	білім алушылар (тәрбиеленушілер) құндылықтарға адалдығын көрсетеді
3. 1	***Жаңашылдығы (педагогикалық-инновациялық өнім)***
	Цифрлық платформалар мен технологияларды қолданады
	Сабақ шығармашылық тұрғыда ұйымдастырылады
4. 1	***Бағалау (тапсырмаларды) әдістерін, құралдарын қолдану***
	бағалау (тапсырмаларды) әдістері, құралдары барлық білім алушылардың (тәрбиеленушілердің) сабақтың (іс-шараның) мақсаттары мен күтілетін нәтижелеріне қол жеткізуге ықпал етеді *(білім алушылардың (тәрбиеленушілердің) білім беру қажеттіліктеріне сәйкес бейімделген бағалау әдістерін пайдалана отырып)*
	уақытылы кері байланыс беріледі, дағдыларды дамыту бойынша ұсыныстар беріледі *(қажет болған жағдайда бағалау құралдарын қолдана отырып)*
5. 1	***Сабақ (іс-шара) бойынша рефлексия***
	білім алушылардың (тәрбиеленушілердің) мақсаттарға (күтілетін нәтижелерге) қол жеткізуі негізінде сабақты (іс-шараны) бағалау жүргізіледі
5. 2	практиканы дамыту бойынша және сабақтың (оқудың, іс-шараның) сапасын бағалау негізінде бағыттар мен нақты іс-әрекеттер айқындалады

II кезең. «Талантты ұстаз – дарынды шәкірт» 2025-2026 оқу жылында педагогтердің жетістіктерін оқушылардың жетістіктері арқылы анықтау.

Байқауға белгілі бір сыныптардың (7 «А» сыныбындағы тарих пәнінің мұғалімі мен оқушысы, 7 «Ә» сыныбындағы тарих пәнінің мұғалімі мен оқушысы) педагогтері мен оқушылары қатысады (тарих, математика, биология, қазақ тілі, орыс тілі т. с. с). Барлық санаттағы педагогтердің арасында ұйымдастырылады.

Мақсаты: педагог қызметкерлердің шығармашылық әлеуеті мен өзін-өзі дамыту арқылы бәсекелестік орта қалыптастыру.

Міндеттері:

- педагогтердің мәртебесі мен беделін арттыру;
- педагогтердің шығармашылық қабілеттерін және кәсіби позициясын дамыту;
- ұстаз бен шәкірт арасындағы байланысты нығайту;
- шәкірт пен ұстаздың білім, білік дағдысы арқылы педагогтің кәсіби деңгейін анықтау.

Бағалау критерийлері	
1	***Тақырыптың ашылуы***
	жүйелілігі және дәйектілігі
	материалдардың жан-жақтылығы мен толықтығы
2	***Идея ұсыну***
	дәлелдемелер келтіру
	шетелдік тәжірибемен салыстыру
	себептері мен салдарын анықтау, қорытынды ұсыну
3	***Коммуникативтік дағдысы***
	ақпараттық және компьютерлік технологияларды пайдалануы
	ауызша сөйлеу өнері (айқындылығы, мәнерлілігі, образдылығы, сауаттылығы)
	импровизациялық қабілеті
	аудиторияға ықпал ету дәрежесі

III-IY кезең. «Үздік авторлық өнім» 2026-2028 оқу жылдарында педагогтердің идеясынан туындаған авторлық өнімін насихаттау (көрнекі құралдар, ғылыми жұмысы, әдістемелік құрал, әдістемелік нұсқаулық, авторлық бағдарлама, дидактикалық материалдар, тапсырмалар жинағы, жұмыс дәптері, оқу құралы, т. с. с). Байқауға біліктілік санатына қарамастан барлық педагогтер қатысады (педагог, педагог-модератор, педагог-сарапшы, педагог-зерттеуші, педагог-шебер санаттарының ерекшелігін ескере отырып). Байқау үш кезеңді қамтиды: I кезең (бірінші үш ай)

педагог-шеберлер мен педагог-зерттеушілер; II кезең (екінші үш ай) педагог-сарапшылар; III кезең (соңғы үш ай) педагог және педагог-модераторлар.

Мақсаты: педагогтердің үздік авторлық өнімін мектеп тәжірибесіне енгізу, облыс (Республика) көлемінде тарату, насихаттау.

Міндеттері:

- үздік авторлық өнім философиясын түсіну;
- авторлық өнімді апробациядан өткізу;
- апробациядан өткен үздік өнімді мектеп тәжірибесіне енгізу;
- өңделген өнімді насихаттау және тарату.

Бағалау критерийлері	
1	өнімнің өзектілігі
	жаңашылдығы
	ғылымилылығы
	тәжірибеге бағытталуы
	бірізділігі
	мазмұндылығы

«Ақылды сабақ» жобасынан күтілетін нәтиже:

- Оқу процесін жүйелі жоспарлайды және ұйымдастырады;
- Әр баланың жеке білім траекториясын құрады;
- Сапалы білім беруге көшеді;
- Әр баланың қажеттіліктерін қанағаттандырады;
- Бағалаудың принциптеріне сәйкес бағалау критерийлерін жүргізеді;
- Педагог инновациялық технологияларды жетік меңгереді және өз білімін үздіксіз жетілдіреді;
- Педагогикалық технологияларды, стандарттан тыс жаңа әдістерді таңдайды;
- Педагог шығармашылық тұрғыда дамиды, креативтілігі артады.

ЗАМАНАУИ ЦИФРЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ САЛАСЫНДАҒЫ ЖОБАЛЫҚ ҚЫЗМЕТ

Бабижанова Райхан Жолдасовна
№5 Ақарал орта мектеп-гимназиясы, Меркі ауданы Жамбыл облысы

Мазмұны

1. Жоба паспорты.....4 бет
2. Түсінік хат.....6 бет
3. Жобаны іске асыру кезеңдері.....7 бет
4. Жобалық қызметін орындауға қажетті цифрлық құралдар.....8 бет
5. Бастауыш, орта және жоғары мектептер арасында сабақтастық.....9 бет
6. Мониторинг және талдау.....10 бет
7. Ата-аналармен өзара әрекеттесу.....10 бет
8. Басқа білім беру ресурстарымен интеграция.....10 бет
9. Қауымдастық құру.....10 бет
10. Пайдаланылған әдебиеттер тізімі.....11 бет

1. ЖОБА ПАСПОРТЫ

Жобаның атауы	Заманауи цифрлық білім беру саласындағы жобалық қызмет
Жоба авторы	Жамбыл облысы әкімдігінің білім басқармасы Меркі ауданы білім бөлімінің "№5 Ақарал жалпы орта білім беретін мектеп-гимназиясы" коммуналдық мемлекеттік мекемесі директорының ғылыми -әдістемелік жұмысы бойынша орынбасары
Орындаушылар	Мектептің педагогикалық қауымдастығы
Іске асыру мерзімдері	3 жыл
Жобаның мақсаты	Цифрлық электронды мүмкіндіктер арқылы білім алушылардың зерттеу қабілеттерін дамыту
Міндеттері:	1. Білім алушылардың өз бетінше ғылыми ізденіске, зерттеу қызметіне деген ынтасын арттыру. 2. Ғылыми-зерттеу жобаларын құру үшін ақпараттық технологияларды қолдануға үйрету. 3. Цифрлық электрондық жабдықты қолдану арқылы зерттеу құзыреттілігін қалыптастыру
Негізгі бағыттар	Жоба мұғалімдердің әдістемелік бірлестігінің жұмысы және әдістемелік жұмыс жүйесі, мұғалімдердің үздіксіз білім алуы және өздігінен білім алуы, мұғалімдер мен білім алушылардың шығармашылық тобының мәліметтер базасын құру және оны толықтыру, білім беру процесіне қатысушылардың барлығының өзара іс-қимылы арқылы жүзеге асырылады. Жүйелі тәсіл бағдарламаны құрылымдайтын бағыттарды анықтауда жатыр. - Әлеуметтік-педагогикалық бағыт білім беру қызметінің барлық субъектілеріне атаулы сараланған көмек көрсетуді көздейді; - Бағдарламалық-құрылымдық бағыт – оқу іс-әрекетіне қатысушыларды психологиялық-педагогикалық қамтамасыз етудің дәйекті кезеңдерін ұйымдастыру және мазмұнды дамыту; - Мазмұндық бағыт – педагогикалық міндеттерді мектеп және отбасы тәрбиесі тәжірибесіне кіріктірудің мазмұнын, формалары мен әдістерін

	анықтау; - Кадрлық қамтамасыз ету – мәселе бойынша мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін арттыру. - Жобаны жүзеге асыруға білім беру қызметінің барлық субъектілеріне (балалар, ата-аналар және мұғалімдер) психологиялық-педагогикалық қолдау көрсететін жұмыс тобын құрайтын педагогтар, психологтар, педагог-ұйымдастырушылар қатысады.
Жобаны қаржыландыру көлемі мен көздері	- Бюджет қаражаты - Демеушілік қаражат
Бақылау жүйесі	- Жұмыстарды үйлестіруді және жобаның орындалуын бақылауды директордың ҒӘЖ жөніндегі орынбасары жүзеге асырады - Қаржы қаражатының мақсатты пайдаланылуын бақылауды мектеп директоры жүзеге асырады

2. Түсінік хат. Жобаның өзектілігі.

Қазіргі әлемде цифрлық технологиялар қоғам өмірінің барлық салаларына, оның ішінде білім беруге белсенді түрде енгізілуде. Цифрлық орта танымдық іс-әрекет технологияларын, әлемнің бейнесін қабылдауды, мұғалімдер мен оқушы арасындағы оқыту мен қарым-қатынас әдістерін өзгертеді.

Бүгінгі таңда мұғалімдер мен білім алушылардың алдында тек интерактивті тақтаны, проекторды немесе жай компьютерді пайдалану ғана емес, бұл әрине маңызды, сонымен қатар басқа қосымша жабдықтарды, атап айтқанда, әртүрлі цифрлық ресурстарды пайдалану оқу процесін одан да жарқын және қызықты етеді және көптеген педагогикалық мәселелерді шешеді.

Мектеп жұмысының негізгі бағыттарының бірі – «Цифрлық мектеп». Мектептің ақпараттық кеңістігін жаңғырту 2024 жылға дейін жоспарланған.

Күтілетін нәтижелер.

Осы тақырып бойынша жұмыс нәтижесінде білім алушыларда келесі әмбебап оқу әрекеттерін дамытады деп күтілуде:

- ✓ Білімді тікелей қоршаған ортадан алу;
- ✓ Стандартты емес жағдайда әрекет ету тәсілдерін меңгеру;
- ✓ Заманауи ақпарат құралдарын меңгеру;
- ✓ Қажетті ақпаратты табу, талдау және таңдау, түрлендіру, сақтау және беру мүмкіндігі;
- ✓ Топта, ұжымда жұмыс істеу дағдылары, әртүрлі әлеуметтік рөлдерді меңгеру;
- ✓ Өзін таныстыру, сұрақ қою, пікірталас жүргізу, өз пікірін айта білу;
- ✓ Өз көзқарасының болуы, оны сауатты қорғай алуы;
- ✓ Айналадағы дүниені көру және түсіну, оны бағдарлай білу;
- ✓ Өз әрекеттеріңіздің мақсаттары мен мағынасын таңдай

білу. Зерттеу әдістері және іске асыру мерзімдері.

Қойылған міндеттерді шешу үшін келесі зерттеу әдістері қолданылды:

- ✓ әдістемелік әдебиеттер мен деректі материалдарды зерттеу және талдау;
- ✓ педагогикалық тәжірибені жалпылау;
- ✓ педагогикалық бақылау;
- ✓ оқушылардың іс-әрекетінің нәтижелерін талдау;
- ✓ оқушылардың ауызша және жазбаша сауалнамасы;
- ✓ тестілеу;
- ✓ зерттеу нәтижелерін талдау.

Жобаны іске асыру мерзімі: 2023-2024 және 2024-2025 оқу жылдары.

Жобаның практикалық маңыздылығы:

жобада ұсынылған материалдарды педагогтар оқу жүйесіне қарамастан әртүрлі пәндерді оқу кезінде білім алушыларының жобалық іс-әрекетін ұйымдастыру тиімділігін арттыру үшін пайдалана алады.

3. Жобаны іске асыру кезеңдері:

№	Кезеңнің атауы	Мерзімі	Мазмұны
1.	Даярлық кезең	Қыркүйек -қазан 2023 жыл	Теориялық базаны зерттеу. Диагностика, оқушылармен және ата-аналармен сауалнама жүргізу
2.	Бастапқы кезең	Қараша-желтоқсан 2023	Жобалық қызмет элементтерін сабақ құрылымына және білім алушылардың сабақтан

		жыл	тыс іс-әрекетіне енгізу; Білім алушыларды оқу жобаларының түрлерімен және нысандарымен, оларды орындау кезеңдерімен таныстыру.
3.	Білім алушыларының жобаларды орындау процесін жеңілдететін және жақсартатын цифрлық платформа құру.	Қантар-сәуір 2024 жыл	- Оқушылар мен мұғалімдерге арналған веб-қосымшаны немесе мобильді қосымшаны құру. - Платформаның функционалдығы жобаларды құру, редакциялау және бірлесіп жұмыс істеу, файлдар мен ақпараттармен алмасу, сондай-ақ кері байланыс пен жобаларды бағалау мүмкіндігін қамтуы тиіс.
4.	Іске асыру кезеңі Оқу материалдарын интеграциялау*	2024-2025 оқу жылы	-Платформаға жобалық жұмыс бойынша оқыту материалдарын, оны жүргізу әдістемелерін, табысты жобалардың мысалдарын және т. б. қосу. -Мұғалімдер мен білім алушыларды платформаны пайдалануға үйрету - Білім беру процесінде платформаны пайдалану бойынша мұғалімдерге арналған оқыту семинарлары мен воркшоптар өткізу. - Платформамен жұмыс істеу бойынша оқушыларға бейне сабақтар мен нұсқаулықтар жасау.
5	Тиімділікті бағалау	Қазан-желтоқсан 2025 жыл	-Жобалық қызметті цифрландырудың академиялық көрсеткіштерге және оқушылардың дамуына әсерін бағалау. - Қатысушылардың қатысу деңгейін және орындалған жобалардың сапасын талдау.

4. Жобалық қызметін орындауға қажетті цифрлық ресурстар.

Қазіргі уақытта білім алушылардың жобалық қызметі үшін көптеген сандық ресурстар бар, олардың әрқайсысы өз мәселелерін шешуге арналған, бірақ сонымен бірге олар балаларға өте маңызды және елеулі жаңалықтар ашатын нағыз зерттеуші және ғалым болуға көмектеседі.

Мысалы.

❖ Кезгелген іс шара жоспарлаудан басталады. Білім алушылар әр түрлі жоспарлау әдістерін (мысалы, Гант диаграммалары, электрондық күнтізбелер, уақыт жолағы және т. б.) пайдалана отырып, жоба жұмысын жоспарлайды.

❖ Жобамен жұмыс істеу процесінде жобалық қызмет өнімдері жасалады.

Жоба әрекетінің өнімі – жобаның ойластырылған мақсаты. Жоба өнімінің түрлері: брошюра, буклет; модель;3 D модель; бейнеролик; робот, сайт/блог; электронды газет тсб.

❖ Оқу жобаларын орындау кезінде білім алушылар әртүрлі құжаттарды жасайды: жоба аппаратының сипаттамасы (мақсаты, міндеттері, зерттеу объектісі мен пәні және т. б.), ақпараттық ресурстарға шолу және сипаттама, жобалық қызметтің өнімінің сипаттамасы, жоба күнделігі және т. б. – осының барлығын жоба портфолиосына біріктіруге болады. Портфолио цифрлық (электронды) болғаны жөн.

❖ Жобалық қызметті оқыту мен жүзеге асырудағы STREAM тәсілін қолдану өте тиімді. STREAM тәсілі – жаратылыстану, математика және инженерлік пәндерді бір жүйеге біріктіретін білім беру моделі.

❖ Жаратылыстану ғылымдарының қажетті және өте маңызды бөлігі эксперимент болып табылады. Эксперименттің тиімділігін арттыру үшін заманауи құрылғыларды қолдану қажет, себебі дәл солар есептеулердің негізі болып табылатын деректерді тіркейді. Цифрлық зертханалар осындай заманауи өлшеу құралдарына жатады.

❖ Біздің гимназиямыздың педагогтары мектеп курсының барлық пәндері бойынша оқушылардың жобалық және зерттеу қызметін ұйымдастыруға мазмұн беретін "жаhандық мектеп зертханасы" (ГлобалЛаб) халықаралық платформасын сынақтан өткізді. Платформада білім алушылардың жеке, топтық жобалық қызметін; желілік пікірталастарды; жоба тақырыбы бойынша тестілеуді (өзін-өзі бақылау, мұғалім тарапынан бақылау және өзара бақылау); жоба нәтижелері бойынша талдамалық қызметті; еліміздің әртүрлі өңірлеріндегі басқа мектептердің оқушыларымен жоба нәтижелерін көрсету және талқылауды; жобаға қатысушылардың

авторлық жұмыстарын жариялауды (мақалалар, суреттер, фотосуреттер) ұйымдастыруға болады.

5. Бастауыш, орта және жоғары мектептер арасында сабақтастық.

Жобалық іс-шараларды ұйымдастыру кезінде бастауыш, орта және жоғары мектептер арасында сабақтастықтың болуы өте маңызды.

Мәселені қою		**Жұмысты жоспарлау**	**Ақапарат-ты іздеу**	**Жоба өнімін жасау**	**Жоба нәтижесін ұсыну**	**Портфо-лио құру**
Бастауыш мектеп (1-4 сыныпта)	Қандай сұраққа жауап беру керек?	Не істеу керек?	Ақпаратты қайдан табуға болады?	Жобада не жасау керек?	Презентацияны қалай жасау керек?	Материалдарды не үшін жинаймыз, оларды қалай реттеу керек?
Негізгі мектеп (5-9 сыныптар)	Мәселе мен тақырып қалай байланысты?	Қандай мерзімде не істеу керек?	Ақпаратты қайдан табуға болады, сенімді ақпаратты қалай таңдауға болады?	Цифрлық өнім қандай болу керек?	Жоба туралы қалай қызықты етіп айтуға болады?	Материалдық қалай жүйелеу керек?
Жоғары мектеп (10-11 сыныптар)	Мәселе және тақырып, оны жобалық аппаратта қалай сипаттауға болады?	Жұмысты қалай дұрыс жоспарлау керек?	Ақпаратты қайдан табу-ға болады, сенімді ақпа-ратты қалай таңдауға болады, оны МЕМСТ (МЕМЛЕ-КЕТТІК СТАНДАРТ) бойынша қалай сипат-тауға болады?	Цифрлық өнімді жасау үшін қандай ресурстарды таңдау керек?	Жобаны көрсету үшін қан-дай құжат-тарды жасау керек?	Цифрлық портфолио құрудың қандай жолдары бар?

6. Мониторинг және талдау:

- мұғалімдер мен мектеп әкімшілігіне оқушылардың үлгерімін, олардың платформадағы белсенділігін, сондай-ақ жалпы жобалық жұмыстың тиімділігін бақылауға мүмкіндік беретін мониторинг және талдау құралдарын енгізу. Бұл оқытудың сәтті әдістерін анықтауға және білім беру процесіне түзетулер енгізуге мүмкіндік береді.

7. Ата-аналармен өзара әрекеттесу:

- ата-аналарға платформа арқылы өз балаларының жобалық қызметіне қатысуға мүмкіндік жасау, мысалы, олардың жұмысының барысы мен нәтижелерімен танысу, мұғалімдермен хабарлама алмасу және жобаларды талқылауға қатысу.

8. Басқа білім беру ресурстарымен интеграция:

- мұғалімдер мен студенттерге әртүрлі оқу материалдары мен құралдарын тиімдірек пайдалануға мүмкіндік беретін басқа білім беру платформаларымен, ресурстарымен және қосымшаларымен үйлесімділік пен интеграцияны қамтамасыз ету.

9. Қауымдастық құру:

- тәжірибемен, кеңестермен, идеялармен және шабытпен алмасып, жобаларда бірлесіп жұмыс істейтін платформада мұғалімдер мен бЗлЗм алушылардың білім беру қоғамдастығын құруға және дамытуға қолдау көрсету.

Жобаның түпкі нәтижесі заманауи цифрлық құралдар мен технологияларды пайдалану арқылы оқушылардың жобалық қызметінің тиімділігін арттыру болып табылады.

Бұл қосымша қадамдар жобаны оқушылардың жобалық қызметін цифрландыруға жәрдемдесуде неғұрлым жан-жақты және тиімді етуге мүмкіндік береді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Ахметова Г. К., Мұхамбетжанов С. Т. Электрондық оқыту ортасында педагогтардың құзырлылығын қалыптастыру / Ахметова Г. К., Мұхамбетжанова С. Т. // – Алматы. - 2012.
   – Б. 173 - 179.
2. Днепров Э. Д. , Аркадьев А. Г. , Дрофа М. Сборник нормативных документов. / Сост. Э. Д. Днепров, А. Г. Аркадьев. , М. Дрофа. // Физика. - 2007. – С. 107 с.
3. Национальная образовательная инициатива «Наша новая школа» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://news. kremlin. ru/news/6683
4. Леонтович И. В. Об основных понятиях концепции развития исследовательской и проектной деятельности учащихся // Исследовательская работа школьников. 2003. № 4. С. 12–17.
5. Филиппова И. Я. Информационные технологии в преподавании физики [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://ifilip. narod. ru
6. Цифровая лаборатория по физике. Методическое пособие. – М: ИНТ, 2008. 375 с.

ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТІ САБАҒЫНДА «QUIZIZZ» ПЛАТФОРМАСЫНЫҢ «ҚАҒАЗ QR» НҰСҚАСЫН ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Иембергенова Индира Кайратовна
Төле би атындағы орта мектебі, Шу қ. Жамбыл облысы

Аңдатпа. Жаңа технологияны меңгеру мұғалімнің интеллектуалдық, кәсіптік, адамгершілік, басқа да көптеген қасиеттерінің қалыптасуына көмектеседі, оқу-тәрбие үдерісін дұрыс ұйымдастыруына әсерін тигізеді. Қазіргі таңда жаңартылған білім беру мазмұнының негізгі өзегі- қарқынды дамып келе жатқан өзгермелі қоғамда өмір суруге икемді, жеке басының, сондай-ақ қоғам пайдасына қарай өзін-өзі толық жүзеге асыруға дайын білімді, шығармашылыққа бейім, бәсекеге қабілетті тұлғаны қалыптастыру мен дамыту болып табылады.

Аннотация. Освоение новой технологии способствует формированию интеллектуальных, профессиональных, нравственных, многих других качеств учителя, влияет на правильную организацию учебно-воспитательного процесса. В настоящее время основным ядром обновленного содержания образования является формирование и развитие образованной, творческой, конкурентоспособной личности, гибкой к жизни в динамично развивающемся меняющемся обществе, готовой к полной самореализации как в пользу личности, так и общества.

Мақсаты: қазақ әдебиеті сабағында өткен білімді еске түсіру, үй жұмысын сұрауды тиімді ұйымдастырудың жолы ретінде «Quizizz қағаз QR» нұсқасын ұсыну

Міндеті: «Quizizz» платформасының «қағаз» нұсқасын қолданудың тиімділігі мен артықшылықтарын анықтау.

Өзектілігі: Заманауи технологиялар арқылы өткен білімді еске түсірудің тиімді тәсілдерін қолдану – әр сабақтың ажырамас бөлшегі. Дегенмен, платформаларды қолдану әр түрлі жағдайларға байланысты сыныптағы 100% оқушыларды қамти алмайды. «Қазақ әдебиеті» сабағында оқылған шығарма мазмұнын оқушылардың білу деңгейін анықтау үшін: тест, қысқа жауап, «Иә, жоқ» тәрізді тапсырманы орындату қажет. «Quizizz» платформасының «қағаз QR» нұсқасы арқылы оқушылар гаджеттер мен интернет желісін қолданбай-ақ жылдам жауап беріп, нәтижесін сол мезетте көру мүмкіндігіне ие болады.

Қазақ әдебтиеті сабағындағы оқу процесінің тиімділігі ең алдымен оқушылардың белсенділігі мен шығарманы меңгеру деңгейіне қатысты. Сондықтан мен өзімнің педагогикалық жұмысымда қазақ әдебиеті сабағын жүргізуде «Естігенімді ұмытпаймын, көргенімді есте сақтаймын, өз істегенімді меңгеремін»- деген Конфуцийдің сөзін негізге ала отырып SMART технологияларын сабақта пайдаланудың тиімді жолдарын қарастырдым.

Қазіргі уақытта оқушылар арасындағы смартфонға тәуелділік белең алуда. Бұл да бір шешуді қажет ететін мәселе. Әйткенмен сабақта гаджеттерді қажеттілігіне қарай қолдану қажеттігі тағы бар. Бұл да өз кезегінде кей оқушының смартфонының жоқтығы, қуат көзінің сөнуі немесе интернетке қолжетімсіздік тәрізді мәселелер туындатып келеді. Осындай мәселе туындамайтындай тиімді әдісті іздеу барысында өзім қолданып жүрген қосымшаға тап болдым.

Мен әр сабағымда SMART технологияларының ішінде «Quizizz» платформасының «қағаз» нұсқасын пайдаланып жүрмін. Мен осы технологияны кеңінен қолдануды осы оқу жылынан бастап қолға алдым. Осы технологияны қолдану барысында оқушылардың сабаққа деген қызығушылығының артқанын байқадым және уақытты тиімді пайдалана отырып сыныптың 100%-ының білім деңгейін анықтауға мүмкіндігім бар.

Сабақ мақсатына сай шығарма мазмұны, басты мәселелер, оқиға желісі бойыншакейіпкерлер жүйесіне талдау жүргізу қажет. Талдау тапсырмасын орындамас бұрын оқушылардың өткен білімді меңгеру деңгейін анықтау, еске түсіру маңызды үрдіс. Ал, 28 оқушының тақырыпты меңгеруін ауызша сұрау уақыт жағынан тиімсіз.

«Quizizz» платформасының «қағаз» нұсқасын қолданудың артықшылығы:

оқушыға ешқандай гаджет пен ғаламтордың қажеттігі жоқ.

Мұғалім үшін қажетті заманауи технологиялар: компьютер + интернет, ұялы телефон + интернет, интербелсенді тақта.

«Quizizz» платформасын қолдану үшін алдымен аккаунт ашып, тіркелу қажет. Нұсқаулық бойынша жеке электрондық почтаға келген сілтемемен немесе экрандағы QR код арқылы аталған қосымшаны ұялы телефонға да жүктеп аламыз. Жеке кабинетімізде сабаққа қажетті тапсырма, тест түрін өзіміз жасауға немесе тақырып бойынша құрылған дайын тапсырмаларды алуға мүмкіндік бар.

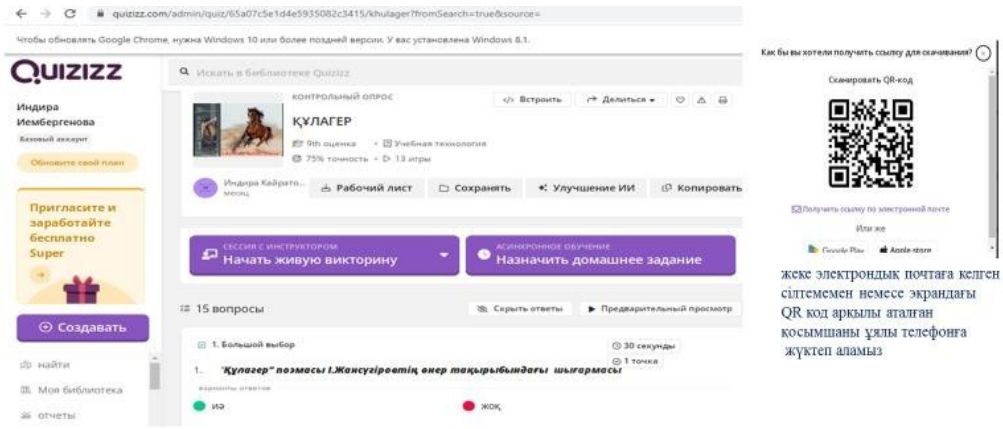

https://quizizz. com/admin/quiz/65a07c5e1d4e5935082c3415/khulager?fromSearch=true&source=

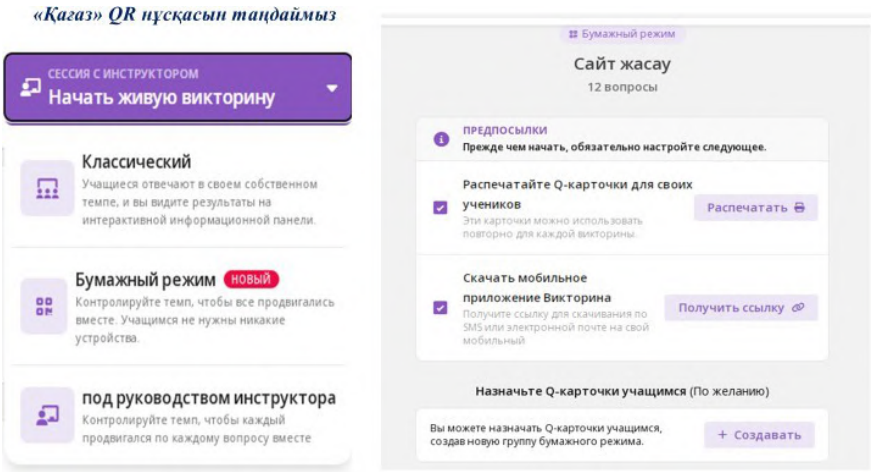

QRкодтың жоғарғы бөлігі оқушының жауабы болып қабылданады

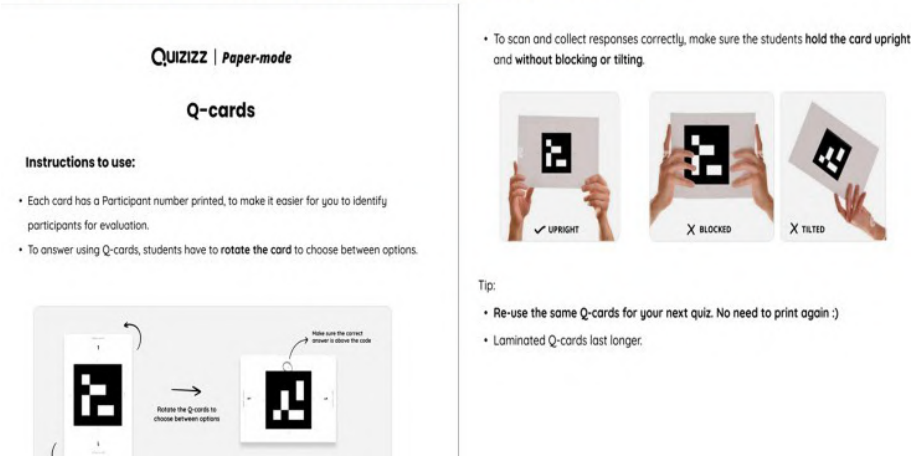

Сынып бойынша оқушыларыңыздың аты-жөнін енгізе аласыз.

Мысалы: P1 – Назерке. Мен 9«А» сыныбы бойынша 28 оқушыны енгізіп, QR кодтарын шығарып алдым.

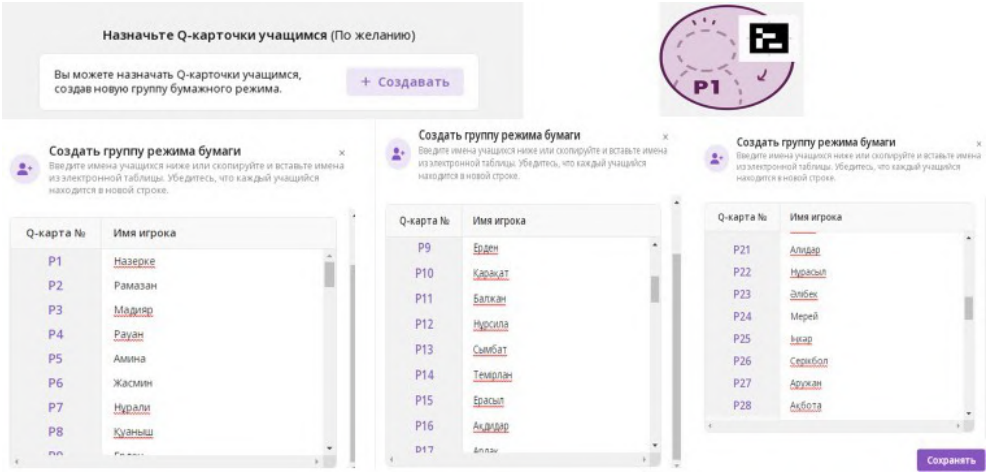

Тестті бастамас бұрын ұялы телефондағы қосымшаны ашып дайындап алу қажет. Компьютерге енгізілген тест сұрақтары интербелсенді тақтаданоқушыларға көрсетіліп, бірден жауабының дұрыс-бұрыстығы туралы да ақпарат шығып отырады. Мен «Иә, жоқ» әдісін, яғни екі нұсқалы жауабы бар тапсырманы таңдадым. Тест жауабы 4 нұсқалы етіп жасауға болады.

2-нұсқа. Бұл нұсқа арқылы жасаған тест жұмысыңызды қағазға шығарып алуға да болады. Қағазға шығарып қолдану көбіне сабақ соңында немесе электр қуаты жоқ болып қалған жағдайларды тиімді болады.

Қазақ әдебиеті сабағында «Quizizz» платформасының «қағаз QR» нұсқасын қолданудың тиімділігі:

- Өткен білімді еске түсіру, үй тапсырмасын сұрауда уақытты тиімді пайдалану;
- әр оқушының сабақты, шығарма мазмұнын меңгеру деңгейін анықтауға мүмкіндік туады;
- Оқушының өткен білімді толық меңгеруге деген жауапкершілігі артып, өзін-өзі бағалауы қалыптасады;
- QR кодты кез келген тест түріне, басқа да сыныптарға қолдана аласыз;
- Оқушыларға смартфонды қолданудың қажеттілігі жоқ. Смартфонды сабақта қолдану көптеген қиындықтар алып келеді: ұялы телефонның немесе интернеттің жоқтығы. Оқушылар арасындағы смартфонға тәуелділікті жоюға септігіңізді тигізе аласыз

«Quizizz» платформасының «қағаз QR» нұсқасы арқылы оқушылар гаджеттер мен интернет желісін қолданбай-ақ жылдам жауап беріп, нәтижесін сол мезетте көру мүмкіндігіне ие болады.

Заманауи технологиялар арқылы өткен білімді еске түсірудің тиімді тәсілдерін қолдану – әр сабақтың ажырамас бөлшегі. Дегенмен, платформаларды қолдану әр түрлі жағдайларға байланысты сыныптағы 100% оқушыларды қамти алмайды. Ал «Quizizz» платформасының «қағаз QR» нұсқасы арқылы бұндай мәселе туындамайды. Оқушыларды гаджетке тәуелділіктен арылта отырып жаңа технология мүмкіндігін сабағымызда тиімді пайдаланайық.

ИНЕРГЕТИКА – ТЕХНОЛОГИЯ РЕТІНДЕ

Мұнайтбас Өркен Орынбасарұлы
Турмаханбетова Айгуль Досымкуловна
№1 Д. Қонаев атындағы мектеп-гимназиясы, Қордай ауданы Жамбыл облысы

Аңдатпа. Жұмыстың мақсаты: «Синергетика технология ретінде» әдістемелік жұмысы білім беру саласында оқушыларға дүниенің біртұтастығын көрсете отырып, білімді жан-жақты, толық меңгерту көзделген. Жаңартылған білім беру мазмұнына сәйкес, заманауи тұрғыда оқыту арқылы шашыраңқы берілетін білімді жинақтай отырып, дұрыс шешім қабылдай алатын жаңа заманға сай оқушы моделін қалыптастыру.

Болжамы: «Синергетика технология ретінде» әдістемелік жұмысы оқушылардың алған білімдерінің тұрақтылығын қамтамасыз етеді. Білім алушы пән негіздерінің мазмұнын біртұтас қабылдай алады, бір пән ішіндегі материалды жан-жақты қамти меңгергендіктен, білім сапасы артады және ойында ұзақ уақыт сақтай алады.

Міндеттері:

- Синергетика әдістемесін оқып, зерттеу, оның мүмкіншіліктеріне жан-жақты талдау жасау.
- Синергетика методологиясын технология ретінде қарастырудың алғышарттарын жасау.

- Синергетиканы технология ретіндегі сабақтардың үлгілерін көрсете отырып, әдіс-тәсілдерімен таныстыру.

Жұмыстың жаңашылдығы және дербестік дәрежесі: білім беру саласында бұрын-соңды синергетика методологиясы технология ретінде қарастырылмаған. «Синергетика технология ретінде» әдістемелік жұмысында осы мәселеге тоқталып, жан-жақты түсініктер беріледі. Бұл технологияны барлық пән негіздерінде қолдануға болады.

Аннотация. Цель работы: методическая работа «Синергетика как технология» в сфере образования призвана дать учащимся всесторонние и полные знания, основанные на единстве мира, то есть формирование современной модели учащегося, способного принять правильное решение при объединении разносторонних знаний в соответствии с обнавленным содержанием образования.

Гипотеза: Методическая работа «Синергетика как технология» обеспечивает стабильность полученных знаний учащихся. Обучающийся может понять содержание основ предмета в целом, поскольку он комплексно усваивает материал по одному предмету, качество знаний повышается и он может пользоваться ими в течение длительного времени.

Задачи:

- Изучение и всесторонний анализ возможностей синергетики.
- Создание предпосылок для рассмотрения методологии синергетики как технологии.
- Знакомство с методами синергетики как технологии, с помощью примеров использованных на уроках.

Новаторство работы и степень самостоятельности: в сфере образования методология синергетики никогда не рассматривалась как технология. Методическая работа «Синергетика как технология» посвящена этому вопросу и дает исчерпывающие разъяснения. Эту технологию можно использовать во всех предметных областях.

Annotation. The objective of the work: the methodological work “Synergetics as a technology” in the field of education is designed to give students comprehensive and complete knowledge based on the unity of the world, that is, the formation of a modern student model who is able to make the right decision combining diverse knowledge in accordance with the updated content of education.

Hypothesis: The methodological work “Synergetics as a technology” ensures the stability of the students’ acquired knowledge. The student can understand the content of the basics of the subject as a whole, since he assimilates comprehensively the material in one subject, the quality of knowledge increases and he can use it for a long time.

Tasks:

- Study and comprehensive analysis of synergetic opportunities.
- Creating prerequisites for considering the methodology of synergetics as a technology.
- Introduction of the methods of synergetics as a technology, with the help of examples used at the lessons.

Innovation of work and degree of independence: in the field of education, the synergetics methodology has never been considered as a technology. The methodological work “Synergetics as Technology” is dedicated to this issue and provides comprehensive explanations. This technology can be used in all subject areas.

Синергетиканы технология ретінде қарастырып көрейік. Ол үшін синергетика ілімінің негізгі мақсатын анықтап алайық.

Қазіргі экономиканың жан-жақты дамыған заманында неге дағдарысқа (кризиске) жол берілген? Көптеген елдерде осы проблема бүгінгі күннің ең өзекті проблемасы болып саналады. Оны шешу мүмкін емес деңгейге жеткен. Көптеген елдер бұл дағдарыстан шығудың жолын таба алмағандықтан, дағдарыстан жеңілдеу өту үшін не істеу керек деген сұрақтар төңірегінде шешім іздеп, бас қатырып жүр. Расында да солай ма? Оның түпкі кінәраты неде? Неге әлемде осы проблема алдыңғы кезекке шықты?

Әрине, біз экономист емеспіз. Алайда осы проблеманың түп төркіні синергетиканың жоқтығында болып отырғанын сеніммен айтуға болады. Заман ағымына сәйкес бүгінгі таңда ғылым бытырап, бір-бірінен бөлініп кеткен. «Физиктер» мен «лириктер» арасында үлкен кедергі пайда болып, бұл екеуі бір-бірінен едәуір алшақтап кеткен. Оларды біріктіру мүмкін емес сияқты болып көрінеді. Дегенмен оларды біріктіретін негізгі тетік – философия ғылымы қоғамнын алынып тасталған. Философия жоқ жерде кез келген ғылымның дамуы мүмкін емес. Бұл жердегі

философия – синергетика. Синергетика «физиктер» мен «лириктерді» бір-біріне жақындастырып, бірінсіз екіншісінің өмір сүруі мүмкін емес екенін дәлелдеп отыр.

Қазіргі мектептердегі жаңартылған білім беру бағдарламасына сәйкес оқулықтардың мазмұны да өзгергені баршаға белгілі. Бұл оқулықтарда өтпелі (сквозные) тақырыптар берілген. Мысалы, оқулықтың бөлімдері бірнеше пәндерде бірдей етіп алынған. Яғни, баланың бөлім бойынша өткен тақырыптары бірнеше пәнде көрініс тауып, гуманитарлық және жаратылыстану циклдарындағы пәндер өзара байланысады. Міне, бұны синергетикалық әдіспен оқытуға жасалған алғашқы қадамдар деп тұжырымдауға болады. Осы жерде синергетиканы технология ретінде қолдану өте ұтымды болмақ.

Синергетикалық технология қалай жүзеге асады?

Синергетика – алдымен хаос тудырып, оны реттеу арқылы бір тәртіпке келтіру. Осы ұстаным синергетикалық технологияның негізгі өзегі болып табылады. Сондықтан кез келген пәнде оны енгізуге болады. Алдымен «хаосты қалай тудыру қажет?» деген сұрақ туындайтыны белгілі. Ол үшін оқылатын тақырып мазмұны жан-жақты қарастырылады. Мысалы, «ассимиляция» термині қазақ тілінде (дыбыс үндестігі), биологияда (тірі ағзадағы синтез әрекеттерінің бірігуі), тарихта (бір тайпаның екінші тайпамен бірігуі арқылы басқа қоғам қалыптасуы), химияда (зиянды бу мен газ концентрацияларының араласуы) сияқты көптеген жерлерде кездеседі. Оқушыға түсіндіру барысында осыларға тоқталып, жалпы ассимиляция туралы ұғымды жан-жақты түсіндіргеннен кейін ғана өзіңе тиісті ұғымды меңгерткен тиімді болмақ және баланың ой-өрісі кеңейеді, дамиды.

Әрбір технологияның өзіндік ерекшеліктері бар. Бұл жұмыста синергетиканы – технология ретінде қолдану ұсынылады. Синергетиканың негізгі ерекшелігі - шығалмашылық хаос. Ол , википедия бойынша, *(грек, synergtikos - біріккен әрекет)* — пәнаралық сипаттағы ғылым саласы; күрделі жүйелердің өзін-өзін ұйымдастыруы туралы ғылым. Ал мектепте оны қолданудың маңызы неде? Дүниенің бірегейлігін түсіндіру, пәндер бойынша алған білімнің оқушыларға байланысты екенін көрсету.

Қазақстанның білім беру саласында мынадай практика кездеспейді: мысалы, информатика пәні мұғалімі физика, математика, химия, биология пәндерінен сабақ бере алмайды. Не үшін? Өзін құрметтейтін информатика пәні мұғалімі міндетті түрде физика мен математиканы білу керек, себебі информатиканың ажырамас бөлігі программалау негіздері. Ал информатикадан сабақ беру әдістемесін жақсы білген ұстаз туыстас пәндерді де меңгеріп, оқушыларды жоғарғы деңгейде үйрете алады.

Бұл сұрақтың туындаған себебі жоғарыда аталғандай, синергетика - пәнаралық ұғымдар туралы ғылым. Яғни, бір мұғалім бір сыныптан төрт немесе бес пәнді жүргізсе, біріншіден, сыныптағы оқушылардың ерекшеліктерін , сыныптың жалпы деңгейін беретін пәндер бойынша жақсы білетін болады, ол өз уақытында оқушыларға саналы білім беруге тиімді көмек болар еді, екіншіден, мұғалім тақырыптармен жақсы таныс болып, синергетиканы тиімді қолдана алатын еді, үшіншіден, оқушылардың білімдерінің кемшіліктерін түзетуге тиімді болар еді. Осы технологияны тағы да бір қолдану артықшылығы – формативті бағалау. Жаңартылған білім берудің мақсаты саналы білім беру. Оқушылардың білімін тақырып біткеннен кейін және тоқсан соңында бағалайды. Бұл фактор да синергетиканы мектептерге технология ретінде қолданудың қажеттілігін дәлелдейді.

Әрбір технологияның әдіс – тәсілдері бар. Бес жылдық тәжірибе негізінде біз төмендегідей әдістерді апробация жасап, ұсынып отырмыз.

Енді синергетикалық технологияны әр түрлі пәндерде қарастырып көрейік. Қазақ тілінде «Зат есім» тақырыбын өткенде, оқушының ойында хаос туғызу қажет. Ол үшін зат деген ұғымды түсіндірмей, өздеріне тапқызып, өздеріне талдату маңызды. Төмендегідей сұрақтар мен тапсырмалар төңірегінде ойланған оқушының таным-түсінігі кеңейеді және басқа пәндермен байланысы артады:

1. Айналаңда не көріп тұрсың?
2. Адам бойындағы қандай қасиеттерді білесің? (жақсы, жаман қасиеттер).
3. Әлем неден құралған?
4. Зат пен мүліктің айырмашылығы неде?
5. Жоғарыдағы сұрақтарға берген жауаптарыңның ішінен қайсысы көөзге көрінбейді?
6. Екі, үш сөзден құралған қандай зат атауларың білесіңдер?
7. Бұл сөздер қалай жасалған?
8. Берілген зат есімдердің түбірін тауып, қай сөз табынан жасалғанын анықтаңдар: *күрек, боран, егін, гүрсіл т. б.*
9. Берілген сөздерге жалғау жалғап, қандай өзгеріске ұшырағанын сұрақ қою арқылы анықтаңдар: *үлкен, көп, жүрген т. б.*
10. Жоғарыдағылардың бәрін қорытындылап, зат есімге анықтама құрастыр. *(қалып қойған белгілерін естеріне түсіре отырып, мұғалім көмек береді).*

Сонымен біз нені білдік? Ол үшін төмендегі сұрақтарға жауап іздеп көрейік.

1. Әлемнің әдемілігінің сыры неде? *(құбылмалылығында)*
2. Аққан су мен жанған отқа адам неліктен ұзақ уақыт қарағанды жақсы көреді? *(үнемі қозғалыс үстінде, қайталанбайтындықтан)*
3. Баланы оқуға қызықтыратын білім қандай болмақ керек? *(шынайы өмір сияқты қайталанбайтын, қозғалыстағы, құбылмалы білім)*

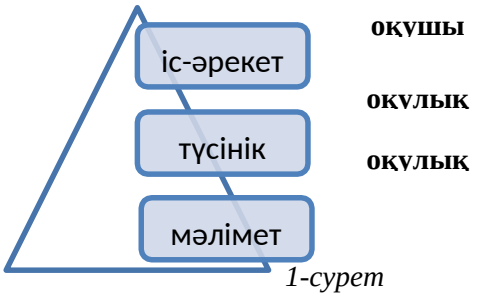

1-сурет

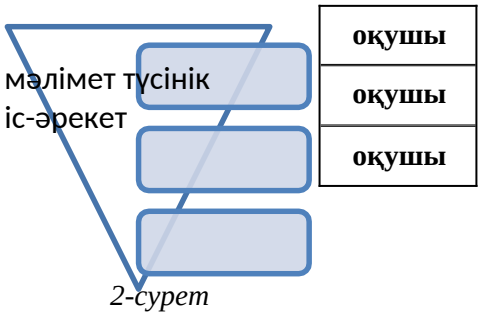

2-сурет

1-суретте білімді оқулық береді, оқулық түсіндіреді, содан кейін ғана оқушы іс-әрекетке көшеді. Ал 2-суретте оқушы өзінің әс-ірекеті арқыры тақырыпты түсініп, өзі материал жасайды (анықтама шығарады).

Өмір тұрақты нәрсе емес. Оның қуанышы мен қайғысы, артықшылығы мен кемшілігі, шаттығы мен қайғысы, жақсы жағы мен жаман жағы, биігі мен аласасы, шыңы мен құзы, күнгейі мен көлеңкесі, тәттісі мен ащысы бар. Баланы өмір сүруге үйрету үшін осындай екі жақты өмірді қатар көрсету маңызды. Өмір бірінші кестедегідей тұрақтылықта тұрған жоқ, екінші кестедегідей кез келген сәтте құлап кетуі ықтимал жағдайда тұр. Сондықтан білімді де өмір құсатып ұсына білуіміз қажет. Сонда ғана бала өмірдің дәмін татып үйренеді. Ал білім деген – өмір сүруге үйрету.

Тұрақсыз, құбылмалы тапсырма арқылы тұрақты, тиянақты білім беріледі

Құбылмалылықтың жүйесі қандай?

1. Жан-жақты көзқарас арқылы хаос туғызу.
2. Хаосты бірте-бірте ретке келтіру арқылы оқушы білімін жинақтау, реттеу.
3. Оқушының өзіндік пікірін, дүниеге көзқарасын қалыптастыру.
4. Айналасына сыни тұрғыдан қарай отырып, өзіндік ой қорыта алу.

Қандай қиын да күрделі тақырып болмасын, синергетикалық технологияны қолдануға болады. Мысалы, сол қазақ тіліндегі «Сөйлем мүшелері» деген тақырыпты алып көрейік. Бұл жерде де баланың басында хаос туғызамыз.

1. Адамның, жануарлардың қандай дене мүшелерін білесіңдер?
2. Отбасы мүшесі, қоғам мүшесі дегенді қалай түсінесіңдер?
3. «Мүшел жас» деген не? Неге бұл сөздің түбірі «мүше» дегенге келеді?
4. Мүше сөзінің мағынасы, қызметі не деп ойлайсыңдар?
5. Неліктен «сөйлем мүшесі» деп аталған?
6. Жоғарыдағылардың бәрін қорытындылап, сөйлем мүшесіне анықтама құрастыр. *(қалып қойған белгілерін естеріне түсіре отырып, мұғалім көмек береді).*

Сөйлем мүшесі деген не екенін осылайша анықтап алғаннан соң, «Бастауыш» деген сөзді жан-жақты түсінуіне бағытталған сұрақтар мен тапсырмалар беріледі.

Синергетикалық технология әр түрлі әдіс-тәсілдерді қарастырады. Оларды гуманитарлық және жаратылыстану бағытындағы пәндерде бірдей қолдануға болады.

«Шығармашылық хаос». Негізгі мақсаты – оқушылардың басқа пәндерден алған білімін жүйелеу, бірыңғай теорияға келтіру. Бірнеше пәннен алған білімдерін оқушылар ортаға салып, жан – жақты ашады. Бірақ бір эвристикалық немесе «жуан» сұрақпен оқушыларды хаосқа түрту негізінде сызықты емес жүйе құрып, оны ретке келтіру қажет. Яғни, бақыланатын хаос құру керек. Бақылауды мұғалім жүргізеді.

Механизмі төмендегідей: проблема анықталып, өзге салалардағы оның түсінігін анықтайды. Тірек сөздерді табады. Оларды қолдана отырып, жаңа түсініктерді анықтайды.

«Үш сұрақ». Негізгі мақсаты –нақты және түсінікті білім алу. Кез келген анықтаманы түсіндіру барысында «Не? Қандай? Не үшін?» деген сұрақтарға жауап іздеп, түсіндіру аяқталғанда кесте құрылады. Сабақтың соңында кестені толтыра алған оқушы Блум токсономиясы бойынша жоғарғы шығармашылық деңгейге жете алады. Нәтижеде, бұл әдіс оқушылардың толық білім алуына толық жағдай туғызады.

«Спираль әдісі». Негізгі мақсаты –оқушыларға саналы білім беру. Флуктуация нүктесін тауып соған жаңа түсініктерді қоса отырып, спиральдың тармағын кеңейтіп отыру керек. Қосымша флуктуациялардың да тармақтарын кеңейтіп, нәтижеде олар қиылысса буфирикацияларды белгілеп, оларды бастапқы нүкте ретінде қарастырып отырып, керекті деңгейге оқушының білімін көтерсе болады.

Жоғарыда аталған әдістерді топтық жұмыс, жұптық жұмыс және жеке жұмыс кезінде қолдануға болады. Топтық жұмыс кезінде топ ішінен төрт роль белгіленеді. Бірінші роль – капитан, оның негізгі мақсаты –топтың жұмысын дұрыс ұйымдастыру. Капитанның дұрыс ұйымдастырған жұмысынан команданың жалпы білім деңгейі төмен, орташа немесе жоғары болуы мүмкін. Екінші роль – түзетуші. Оның негізгі мақсаты –топ мүшелерін бағалап отыру, берілген уақыт мерзімін қадағалау. Үшінші роль – теоретик. Теоретиктің негізгі мақсаты: теориялық сұрақтарға топ мүшелері дайындық кезеңінде ұсынған нұсқалардың дұрысын таңдап, тура жауапты дайындау. Топтағы оқушылардың санына байланысты теоретик бір немесе екі оқушы болуы мүмкін. Төртінші роль – практик. Практиктің негізгі мақсаты – практикалық сұрақтарға топ мүшелері дайындық кезеңінде ұсынған нұсқалардың дұрысын таңдап, тура жауапты дайындау. Топтағы оқушылардың санына байланысты практик бір немесе екі оқушы болуы мүмкін. Әр сабақта оқушылардың рольдері ауысып отырады. Нәтижесінде әрбір оқушының көшбасшылық қасиеттерін арттыруға, теориялық, практикалық білімдерін жүйелеуге, бірін бірі бағалауға сабақ үстінде жағдай туындылайды. Жұптық жұмыс кезінде оқушылар өзін – өзі бағалаумен қатар бірін бірі бағалап үйренеді. Көшбасшылық қасиеттері нығаяды, шешендік қасиеттері ашылады. Өзбетінше жұмыс істегенде оқушылардың білім деңгейі жоғарылап, сапалы да саналы білім алуға мүмкіндіктер туындайды.

Әрине, бұл әдістер практикалық түрде қолданылып, өз нәтижесін берген. Мысалы, бес жыл осы әдіс – тәсілдермен оқытқан 2017-2018 оқу жылының 11 сынып оқушылары 100 пайыз білім сапасымен бітіріп, ұлыттық бірыңғай тестілеу кезінде 98 пайыз сапа көрсеткен. Сыныптың 70 пайыз оқушысы грант иегерлері болып, Қазақстанның жоғарғы оқу орындарына түскен.

2017-2018 оқу жылы жоғарыда аталған әдістермен математика пәнінен өте төмен білімді оқушыны 7 сыныпқа жаңартылған білім беру бойынша ұсынған алгебра, геометрия оқулықтармен оқытып, жылдың соңында 4-6 сыныптарда кеткен кемшіліктерді жоюға мүмкін туғызды. Бұл факт оқушыға сабақ беретін мұғаліммен сұхбаттасқанда белгілі болды: оқушы сабаққа қорықпай келеді, сабақ барысында сұрақтарға жауап береді, математиканы түсіне бастағанын дәлелдейді. Осы жоғарыда айтылған фактоларды ескере отырып, осы әдістер қолжетімді нәтижеге алып келеді десе болады.

Әр пәннің өзіндік ерекшеліктері, басқа сабақтарда кездеспейтін терминдері мен түсініктері бар. Осындай жағдайда бұл әдістер істемейді дейтін әріптестер де табылар. Бірақ барлық пәндер бір дүниені жан-жақты зерттейтінін ұмытпайық. Жаңаша нәрсені табу үшін, жаңалық ашу үшін, сабақ беруді күнделікті таптаурын ретінде көрмей, жұмысқа деген көзқарасты біраз өзгерту керек деп ойлаймыз.

Соңында айтарымыз, кейбіреуге жаңалықтар – жақсылық, кейбіреуге уайым – қайғы, қарсылық.

ӘКЕ – АСҚАР ТАУ!

Мырзаханов Руслан Калданбекович
Ш. Мұртаза атындағы мектеп-гимназиясы, Тараз қ.

https://www. emaze. com/@ALLWROCCT/--- жоба сілтемесі
Ашылуы: Қазақ биі
1- жүргізуші: Мырзаханов Руслан
2- жүргізуші: Узбекова Қарлығаш
Фанфар, екі жіргізуші шығады
1-жүргізуші:
Армысыздар, ардақты әкелер, құрметті қонақтар, білім алушылар!
Әкежаным, менің асқар тауым, тірегім,
Бәрінен де сен қымбатсың білемін.
Қанат қағып кетсем алыс қияға,
Сен деп соғар жұдырықтай жүрегім. - дей келе, бүгінгі «Әке – асқар тау!» атты іс – шарамызға қош келдіңіздер!

2- жүргізуші: Әке… Бұл үш әріпті сөзде не бар? Әке деген сөз – мейірімділік, ержүректік, әдептілік деген ұғымдармен іспеттес. Әкенің бала дүние есігін ашқаннан бастап, оның өсіп дамуына тигізетін әсері маңызды екені баршаңызға мәлім.

1-жүргізуші: Қадірменді әкелер! Сіздің осы кездесуге шаруларыңызды тастап, бас тартпай келуіңіздің өзі – бала бақыты сіз үшін маңызды екенін көрсетеді. «Әке – отбасының тірегі», «Әке – асқар тау», деп теңестіреді халық даналығы. Әр бала Әкесі мен анасының махаббатының жемісі болғысы келеді. Бақытты бала тек бақытты ата-анада ғана болады. Бала тәрбиесінде Әкенің рөлі әрдайым ерекше.

2-жүргізуші: Осыны ескере отырып мектебімізде «Бәйтерек» атты әкелер клубы құрылып, бірқатар іс-шаралар жүзеге асып келеді. Ол іс – шаралардың басты міндеті – отбасындағы отағасы, әкенің рөлін арттыру. Сонымен қатар бүгінгі өткізіліп отырған «Әкелер форумының» да маңызы зор. Бұл іс-шара отбасы құндылықтарына арналады.

1-жүргізуші: Біз өз мектебіміздегі балалардан «Сенің өміріндегі әкенің рөлі қандай?» деген сауал қойылды. Ендеше, балалардың жауаптарын тамашалайық. Назарды бейнероликке аударайық!

(«Менің әкем. . . » бейнеролигі көрсетіледі)

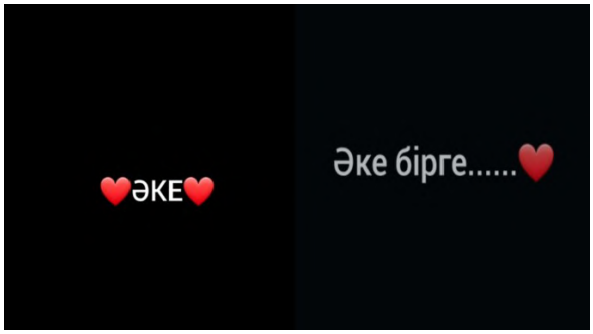

2-жүргізуші: Осындай балалардың әкесі жайлы жылы лебіздері бізді және сіздерді қуантады. Ақылды балаларымыз көп болсын!

1- жүргізуші: Осындай ақылды балаларымыздың орындауында хор «Әкетайым»

(Хор айтылады)

1-жүргізуші:

Қазақстан қоғамдық даму институтының деректеріне сүйенсек, бүгінгі қоғамда әкелердің отбасындағы рөлі негізінен қаржылық және материалдық игіліктерге байланысты көрінеді. Әкелердің 50, 4%-ы отбасын материалдық жағынан қаматасыз етеді, 21%-ы отбасылық бюджетті басқарумен айналысады, 9, 6%-ы балаларын үйірмелер мен спорт секцияларына апарады.

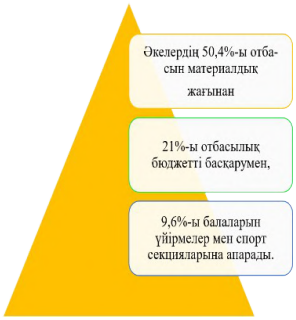

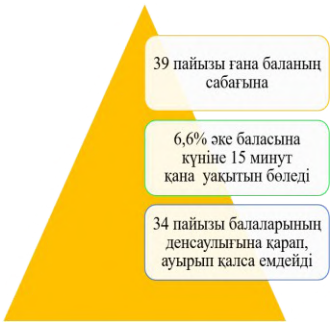

2-жүргізуші:

Ал 39 пайызы ғана баланың сабағына қарап, үй жұмысын тексереді, 6, 6% әке баласына күніне 15 минут қана уақытын бөледі екен. 34 пайызы балаларының денсаулығына қарап, ауырып қалса емдейді екен.

1-жүргізуші:

24, 2 пайызы балаларын қосымша үйірмелерге, спорт секцияларына апарады екен, ал қазақстандық ерлердің 68 пайызы балалардың қамқорлығына анасы жауапты деп санайды. 4 отбасының 1-інде ғана ер адамдар бала күтіміне бірдей тартылған деді статистика мәліметі бойынша

2-жүргізуші:

Әкелерге айтарым күніне кем дегенде жарты сағат балаларыңызбен сөйлесіп, әңгімелесіп жағдайын біліп, көңіл бөліңіздер.

1-жүргізуші: Осы аталған мәліметтерге сүйеніп әкелерге сұрақ қойсақ:

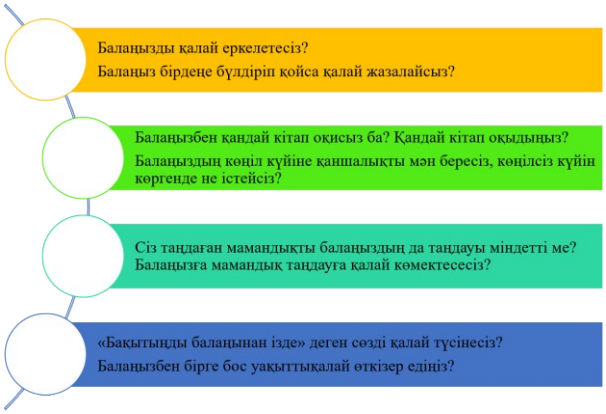

2-жүргізуші: Мектебіміздің әнші қыздары Ортаева Назира мен Абдил азиз Жұлдызайдың орындауында «Әкелер» әні, қабыл алыңыздар!

Ән

1-жүргізуші: «Әке» деген сезімді ұмытар кім, - дей отырып, кезекті мәнерлеп оқуға берейік! (Мәнерлеп оқу)

2-жүргізуші: Әкенің бала өміріндегі рөлі зор. Жастайынан баланы еңбекке баулу – анаға қарағанда, әкенің рөлі зор. Тіпті мамандық таңдауда да, әсіресе ер балалар әкенің ақыл-кеңесіне құлақ түре отырып, өз болашақ мамандығын айқындайды. Сондықтан да, құрметті ер жүрек әкелер, сіздер балаларыңыз үшін ең беделді жандардың бірісіз.

1-жүргізуші: Қазіргі кезде бәріміз де жұмысбастылықпен жүрген адамдармыз. Сондықтан да болар кейде балаларымызға уақыт бөлмейміз де, балалардан алыстаймыз.

2-жүргізуші: Психологтардың зерттеуі бойынша, егер әкелер балаларымен тығыз байланыста болып, тәрбиелеу міндетінің жүктемесін мойындарына алатын болса – анаға қарағанда тигізетін әсері басым болатынын айтады. Ер бала әкені тыңдағысы келеді, оған ұқсас болғысы келеді екен.

1-жүргізуші: «Жақсыдан жаман туады, бір аяқ асқа алғысыз. Жаманнан жақсы туады, адам айтса нанғысыз» дейді халқымыз. Әр шаңырақта әкенің орны ерекше. Әке – отбасының асыраушысы, отбасы мүшелерінің тірегі, қамқоршысы.

2-жүргізуші: Әкенің мінез-құлқы, өзгелермен қарым-қатынасы, өнері мен білімі баланың көз алдындағы үлгі, өнеге алатын, оған қарап өсетін нысанасы. Отбасының пейіл -береке, ынтымағы үшін отағасының әділ, ұстамды болуы орасан маңызға ие. Оның тәрбиелік рөлі де зор. Ер бала әкесімен сырлас, жолдас, дос болса қыз бала үшін әке қашанда мейріммен қамқорлықтың, сүйіспеншілік негізгі көзі.

1-жүргізуші: Олай болса біздің қыздарымыз өз әкелеріне «Әке, мені вальсқа шақыршы!» деп, ортаға әсем билерімен шықпақшы, қарсы алыңыздар, әкелер мен қыздарының биі!

(Қыздармен әкелердің вальсі)

1-жүргізуші: «Бала жақсы атқа іліксе де, жаман атқа іліксе де ел алдымен «кімнің баласы екен?» деп сұрайды. Сонда, ол баланың бірінші әкесінің аты аталады.

2- жүргізуші: Құрметті әкелер, балаларыңызға уақыт бөліп, оның өмірдегі бағыттарын біле отырып, ақыл қоссаңыздар, балаларыңыздың мейірімге толы, адамгершілігі мол ұрпақ болып өсетініне кәміл сенеміз.

1-жүргізуші: Бүгінгі іс шара әкелерге арналғаны бекер емес. Қазақ халқында «Бір бала бар – атадан өте туады, бір бала бар – кері кете туады» деген тұжырымға, баланың қандай болмағына негіз қалайтын тек әкенің өзі, ортаға Аманбай Бақдаулетті барлық әкелерге арналған үндеуімен шақырамыз!

(Ортаға шығып үндеу айтады)

1-жүргізуші: Үндеудің жалғасы экранға назар аударайық!

(«Әкеммен бірге. . . » оқушылардың бейнеролігі көрсетіледі)

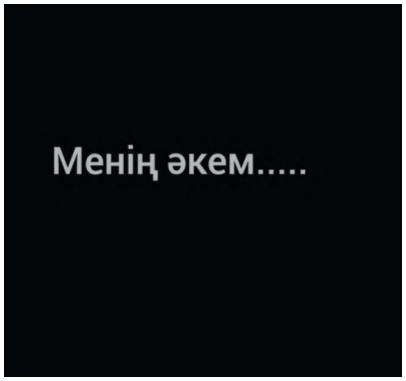

1-жүргізуші: Әрине, әкелердің барлығын мінсіз әке деп айту қиын. Себебі бұл жерге әр түрлі әкелер келді. Арамызда жүріп, бізге үйретіп жүрген, бір нәрсе үйренемін деп келген әкелер де бар. Сондықтан біздің мақсатымыз бір әкелерміз. Себебі ананың бергенін әке, әкенің бергенін ана бере алмайды. Ана мейірімді болады. Әке шамалы қаталдау болуы мүмкін.

2-жүргізуші: «Әкенің жүрегі таудан биік, ананың жүрегі теңіздей терең» деген нақыл сөз бар. Сондықтан отбасында әкенің де, ананың да рөлі өте маңызды. Әсіресе қыз бала әкесіне, ұл бала анасына жақын деп жатады. Сондықтан әр балаға ана да, әке де керек деп есептейміз.

1-жүргізуші: Сөз кезегін мектеп – гимназия директоры Есеева Рахия Райқұлқызына, қалалық білім бөлімі әдіскері -Үкібасов Қайрат Исаұлына және «Сеніммен Болашақ» республикалық қоғамдық бірлестігінің Жамбыл облыстық филиалының басшысы Бағжанов Дәурен Орайұлына береміз!

1-жүргізуші: Бүгінгі іс шарамызды Бұхар жыраудың сөзімен аяқтағым келіп отыр «Әкесі бар баланың, жебесі тастан өтеді» деген. Отбасының пейілі, берекесі мен ынтымағы үшін әкенің қашан да әділ, ұстамды болуы орасан маңызға ие.

2-жүргізуші: Құрметті әкелерімізге зор денсаулық, жанұяларыңызға мол бақыт, еңбектеріңізге жеміс тілей отыра бүгінгі біздің іс - шарамызды жабық деп жариялаймыз. Келесі кездескенше аман – сау болыңыздар!

Үндеу

Әке – асқар тауым! Мен-сенің тереңге тамырын жайған болашақ бәйтерегіңмін! Мәуелі ағаш жапырағымен көрікті болса, мен балғын бала әкеммен ажарлымын! Сен мен үшін әлемдегі ең мейірімді, өжет, жанашыр, қамқоршы жансың! Әкелік тәрбиең маған өмірде

Темірқазықтай жол көрсетеді. Әке, сен маған сенім беру үшін керексің. Әрдайым қасымнан табылуды ойлашы. Жүрегіңді өз ұрпағыңа арнап, өз бақытыңды балаңнан іздеші!

ДАРЫНДЫ БАЛАЛАРДЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ПОТЕНЦИАЛЫН ДАМЫТУДЫҢ ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ-ПЕДАГОГИКАЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ

Садирмекова Гульбаршын Болатбековна
Сыпатай Әлібекұлы атындағы №19 орта мектебі, Меркі ауданы Жамбыл облысы

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі:	**Мектеп: Сыпатай атындағы № 19 жалпы орта білім беретін мектебі**
Педагогтің аты-жөні:	**Садирмекова Гульбаршын Болатбековна**
Күні:	**22. 11. 2023**
Сыныбы:	Қатысушылар саны: 21 Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:	***Үш таңбалы сандарға көбейту алгоритмі***
Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты	4. 1. 2. 11 үштаңбалы санға жазбаша көбейту жіне бөлу алгоритмдерін қолдану
Сабақтың мақсаты:	Үш таңбалы сандарға көбейтуді үйренеді
Ойлау дағдыларының деңгейлері	Қолдану

Сабақ кезеңі	**Педагогтің іс-әрекеті**	**Оқушының іс-әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Сабақтың басы **2 мин**	1. Ұйымдастыру кезеңі а) түгелдеу ә) оқу құралдарын түгелдеу б) психологиялық ахуал ***Бүгін кім ерте тұрды*** ***Бүгін кім сабаққа кешікпей келді*** ***Бүгін кімнің көңіл күйі жоқ*** ***Бүгінгі сабақты кім білгісі келеді***	Дәптер, оқулықтарын алады	Қалыптастыру-шы бағалау ақша әдісі арқылы	Математика 4 сынып Абылкасымова А. Е «Мектеп

3 мин	Топқа біріктіру 1-топ Каспи банк 2-топ Халық банк 3-топ Евразия банк 4-топ Форте банк 2. Үй тапсырмасын сұрау **«Жарнама»** әдісі арқылы, дұрыс жауабы тақтада көрсетіледі Тақтадағы дұрыс жауаптары арқылы оқушылар өзінің шығарғанын басқа топтарға жарнамалайды 	№ 11 есепті шығарып келу Шешуі : 1. 6124*123=75 3 252 2. 23124*324=7 492 176 3. 30212*197=5 951 764 4. 63984*142=9 085 728 5. 29452*124=3 652 048 6. 5034*275=1 3 84 350		баспасы» 2- бөлім 2019 жыл
Сабақтың ортасы **3 мин** **5 мин** **8 мин** **6 мин**	**«Пинкод»** әдісі *1. ЮНЕСКО дегеніміз не?* **Біріккен Ұлттар Ұйымының білім, ғылым және мәдениет саласы бойынша мамандандырылған мекемесі** **2.** *ЮНЕСКО қай жылы құрылды?***1945ж** **3.** *ЮНЕСКО тізіміне енетін Түркістан облысында орналасқан нысан* **Қ, А. Яссауи** ***4.*** *Қожа Ахмет Яссауидің нысанының негізі қаланған уақыт.* ***1396-1399жж*** *5. Қ. А. Яссауи нысынының ЮНЕСКО-ның тізіміне ілінген жылы?* ***2003 жыл*** *6. Яссауи ныснаның ЮНЕСКО тізіміне енгеніне биыл қанша жыл болды?* **20 жыл** **«Жүйрік менеджер»** әдісі арқылы Топтық жұмыс берілген мысалға қарап, топтаса отырып есептеп шығару	Әр оқушы жауап берерде пинкодты таңдап ЮНЕСКО бойынша сұрақтарға жауап береді Әр топтан бір менеджер шығып қонақтарға барып өздерін жарнамалай отырып депозитке ақша жинайды оны есептейді Дескриптор: 1. Үш таңбалы сандарға көбейтуді орындайды 2. Топтардікін тексеріп	Қалыптастыруш ы бағалау ақша әдісі арқылы кім қандай ақша сұрағына жауап берді, соны алады Балдық жүйе бойынша оқушы белгілеген жауаптарды ақшалар арқылы бағалау Дескриптор бойынша қалыптастыруш ы бағалауда ақша беріледі Дескриптор бойынша	**Слайд**

	 2 Көбейтудің қалай орындалғанына қара. Үш таңбалы санға көбейткен кезде неліктен тек екі толымсыз көбейтінді жазылғанын түсіндір. 2 217 санын бірлікке ***көбейтемін.*** Бірінші толымсыз көбейтінді – ... саны шығады. Оны ... астына ***жазамын.*** Сандағы ондық 0-ге тең. 0-ді кез келген санға көбейткенде 0 шығады. 2 217 санын ... ***көбейтемін,*** шыққан толымсыз көбейтіндіні ... астына ***жазамын.*** ... ***қосамын.*** Жауабын ***оқимын***:	депозитке ақша	қалыптастыруш ы бағалауда	Кеспе қағаздары

ҚБ тапсырмасы **8 мин** 5 мин	 3 Баған түрінде жаз және есепте. 1 235 · 201 2 541 · 205 5 261 · 105 2 311 · 203 **ФС тапсырмасы** **«Тиімдіні есептейміз» әдісі бойынша топтық тапсырма:** Алматы қаласындағы Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академия-сының ғимараты мәдени ескерткіштер тізіміне енгізілді. Онда бірнеше музей орналасқан. Музей кассасында 40 000 билет болды. Оның 8000-ы балаларға, ал қалғаны ересектерге арналған. Балалар билеті ересектер билетіне қарағанда неше есе кем? **Сәйкестендіру тапсырмасында оқушылар интербелсенді тақтадан есептерді қарап, жауаптарын тауып кеспе қағазда сәйкестендіру жүргізеді** **LEARNING APP платформасында тексереді** https://learningapps.org/display?v=ppu1xszg523 5 Мәтінді оқы. Өрнектердің нені білдіретінін түсіндір. Мектеп жанындағы бақтан 4 т 590 кг алма және 3 т 660 кг алмұрт жиналды. Алма әрқайсысына 15 кг сыятын, ал алмұрт әрқайсысына 12 кг сыятын жәшіктерге салынды. 4 т 590 кг : 15 кг 4 т 590 кг : 15 кг + 3 т 660 кг : 12 кг 3 т 660 кг : 12 кг 4 т 590 кг : 15 кг – 3 т 660 кг : 12 кг 4 т 590 кг : 15 кг – алма жәшігінің саны 3 т 660 кг : 12кг – алмұрт жәшігінің саны 4 т 590 кг : 15 кг + 3 т 660 кг : 12кг – екі жемістің қанша жәшік екені 4 т 590 кг : 15 кг + 3 т 660 кг : 12кг – алма жәшігінің қаншаға көп екенін көрсетед **«Біз біргеміз»** әдісі арқылы **жұптық** тапсырма Оқулықтан **№ 7** есеп 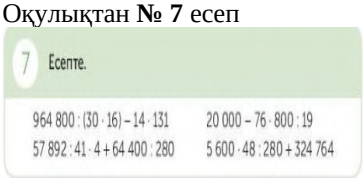 7 Есепте. 964 800 : (30 · 16) – 14 · 131 20 000 – 76 · 800 : 19 57 892 : 41 · 4 + 64 400 : 280 5 600 · 48 : 280 + 324 764	жинайды Оқушылар тиімді жолмен есептеуді орындайды Дескриптор: 1. Ересектер-ге арналған билеттер санын анық-тайды 2. Балалар билеті мен ересектер билетін салыстырады 3. Балалар билеті ересектерге қарағанда неше есе кем екнін анықтайды Дескриптор: 1. Есептің берілгенін түсініп оқиды 2. Өрнектердің нені білдіретінін анықтайды 3. Сәйкестендіруді орындайды Дескриптор: 1. Есептің берілгенін түсініп алады 2. Есепті жолымен шығарады 3. Есептің жауабы мен шешуін дұрыс жазады Берілген есепті шығарады	ақша беріледі Дескриптор бойынша қалып-тастырушы бағалауда ақша беріледі Балдық жүйе бойынша оқушы белгілеген жауаптарды ақшалар арқылы бағалау Балдық жүйе бойынша оқушы белгілеген жауаптарды ақшалар арқылы бағалау 	https://learningapps.org/display?v=ppu1xszg523 Математика 4 сынып Абылкасымова А. Е «Мектеп баспасы» 2- бөлім 2019 жыл https://learningapps.org/display?v=pb03xz5av23

	Әр жұп бір есептен шешуі керек **Жеке тест** тапсырмасы **Learning app формасында «Депозит» әдісі бойынша** https://learningapps.org/display?v=pb03xz5av23 	Интербелсенді тақтадан тесттің жауабы көрініп, дұрыс жауабын шығады Дескриптор: 1. Математика өмірде қолданысын түсінеді 2. Мобильдік байланыс құнын біледі 3. 1 минут-тың бағасын шығарады 4. Тестті дұрыс белгілеп айтады		
Сабақтың соңы 5 мин	Кері байланыс «Банкомат» әдісі бойынша Егер жақсы түсінген болса жасыл банкоматқа Сұрақтары болса, көк банкоматқа Егер түсінбесе қызыл банко-матқа Үй тапсырмасы № 11 есеп 55 бет	Оқушы жеткен мақсаттарына орай картаға жазып жапсырады № 11 есеп 55 бет		Карталар Математика 4 сынып Абылкасымова А. Е «Мектеп баспасы» 2- бөлім 2019 жыл

«ҮЗДІК ОҚУ-ӘДІСТЕМЕЛІК КЕШЕН»
«ҮЗДІК ЭЛЕКТРОНДЫ ОҚУ КОНТЕНТІ»

«ПЕДАГОГИКА» ПӘНІНЕН ЦИФРЛЫ ОҚУ КОНТЕНТІ

Бупетаева Сәуле Жакиповна, Қазбек Ақмейір Қайсарқызы
М. Х. Дулати атындағы Тараз өңірлік университеті, Тараз қ.

Жоба авторлары: Бупетаева Сәуле Жакиповна
Қазбек Ақмейір Қайсарқызы
Қолданылған программа: Microsoft PowerPoint, https://www. educaplay. com/, https://wordwall. net/ru

Дәріс №	Тақырып	Контент
1 – 2	Қазіргі жағдайдағы білім берудің басымдылық рөлі	1. Дәріс 2. Видеосабақ 3. Сен білесіңбе? 4. Тест 5. Ойын 6. Блиц – тур сұрақтары 7. Жағдаяттықтапсырма
3	Педагогикалық кәсіп және іс-әрекеттің жалпы сипаттамасы	1. Дәріс 2. Видеосабақ 3. Жағдаяттықтапсырма 4. Тест 5. Ойын 6. Блиц – тур сұрақтары
4	Педагогика адамтуралығылымжүйесінде. Педагогикалықзерттеудіңәдіснамалықнегіздері мен әдістері	1. Дәріс 2. Видеосабақ 3. Сен білесіңбе? 4. Тест 6. Блиц – тур сұрақтары 5. Сөзжұмбақ 7. Ойын 8. Жағдаяттықтапсырма
5	Жеке тұлға тәрбиенің обьектісі, субьектісі ретінде және оның дамуы мен қалыптасуының факторы	1. Дәріс 2. Видеосабақ 3. Блиц – тур сұрақтары 4. Тест
6	Тұтаспедагогикалықүдерістің (ТПҮ) мәні мен құрылымы	1. Дәріс 2. Видеосабақ 3. Сен білесіңбе? 4. Тест 6. Блиц – тур сұрақтары 5. Ойын 7. Шығармашылықтапсырма 8. Жағдаяттықтапсырма
7	Ғылымидүниетаным – оқушының интеллектуалдыдамуының негізі	1. Дәріс 2. Видеосабақ 3. Сен білесіңбе? 4. Тест 6. Блиц – тур сұрақтары 5. Сөзжұмбақ 7. Ойын 8. Жағдаяттық тапсырма
8	Тұтас педагогикалық үдерістегі тәрбиенің мәні мен мазмұны, отбасытәрбиесінің негіздері	1. Дәріс 2. Видеосабақ 3. Сен білесіңбе?

		4. Тест 6. Блиц – тур сұрақтары 5. Шығармашылықтапсырма 7. Ойын 8. Жағдаяттықтапсырма
9	Тәрбиенің формалары мен құралдары	1. Дәріс 2. Видеосабақ 3. Тест 4. Жағдаяттықтапсырма
10 – 11	Оқыту үдерісінің маңызы	1. Дәріс 2. Видеосабақ 3. Сен білесіңбе? 4. Тест 6. Блиц – тур сұрақтары 5. Сөзжұмбақ 7. Ойын 8. Жағдаяттықтапсырма
12	Қазіргі мектептегі білім мазмұнының ғылыми негіздері	1. Дәріс 2. Видеосабақ 3. Сен білесіңбе? 4. Тест 6. Блиц – тур сұрақтары 5. Сөзжұмбақ 7. Ойын 8. Жағдаяттықтапсырма
13	Оқыту формалары, әдістері мен құралдары ТПҮ-нін қозғаушы механизмі ретінде	1. Дәріс 2. Видеосабақ 3. Сен білесіңбе? 4. Тест 5. Ойын 6. Блиц – тур сұрақтары 7. Жағдаяттықтапсырма
14 – 15	Оқытудағы диагностика жәнебақылау, мұғалімнің кәсібиіс-әрекетіндегі оқыту технологиялары	1. Дәріс 2. Видеосабақ 3. Сен білесіңбе? 4. Тест 6. Блиц – тур сұрақтары 5. Сөзжұмбақ 7. Ойын 8. Жағдаяттықтапсырма

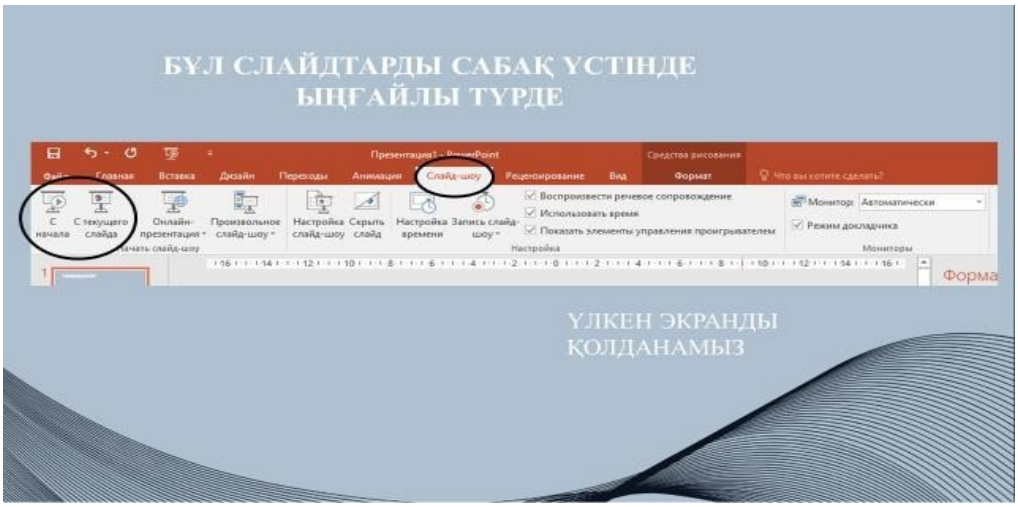

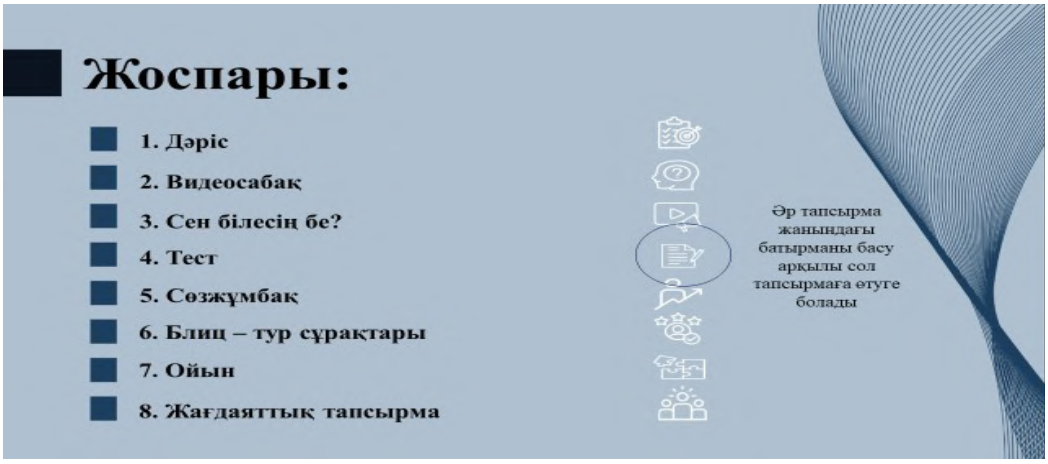
Жоспары:
1. Дәріс
2. Видеосабақ
3. Сен білесің бе?
4. Тест
5. Сөзжұмбақ
6. Блиц – тур сұрақтары
7. Ойын
8. Жағдаяттық тапсырма
Әр тапсырма жанындағы батырманы басу арқылы сол тапсырмаға өтуге болады

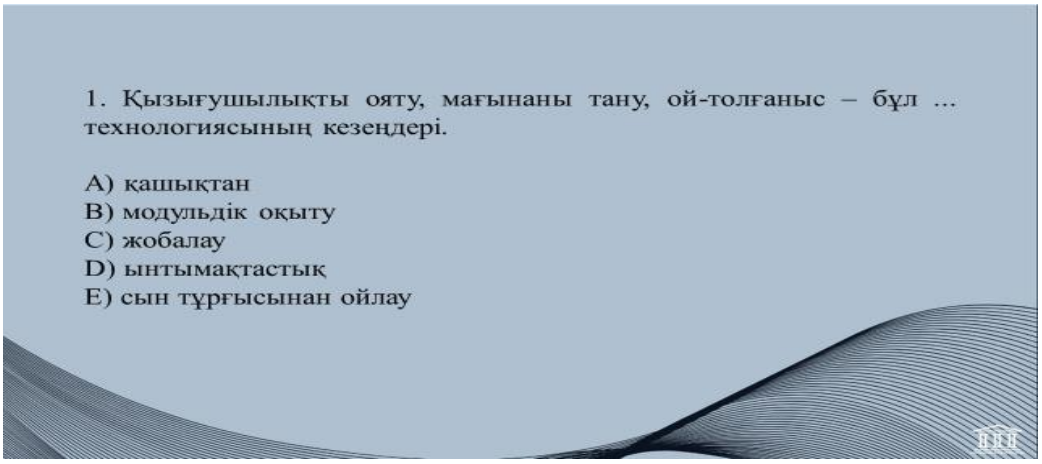
1. Қызығушылықты ояту, мағынаны тану, ой-толғаныс – бұл ... технологиясының кезеңдері.
A) қашықтан
B) модульдік оқыту
C) жобалау
D) ынтымақтастық
E) сын тұрғысынан ойлау

1. Қызығушылықты ояту, мағынаны тану, ой-толғаныс – бұл ... технологиясының кезеңдері.
A) қашықтан
B) модульдік оқыту
C) жобалау
D) ынтымақтастық
E) сын тұрғысынан ойлау

Тест тапсырмалары
ӘР БЕТТЕГІ ОСЫ ҰЯШЫҚТЫ БАСУ АРҚЫЛЫ НЕГІЗГІ ЖОСПАР БЕТІНЕ ҚАЙТА ӨТЕ АЛАМЫЗ

Тест сұрағының жауаптарын көру үшін пробелді басамыз.

Осылайша жұмыс реті атқарылды.

HTML ТІЛІНДЕГІ ГРАФИКА

Мейрахатқызы Назген
Ш. Мұртаза атындағы мектеп-гимназиясы, Тараз қ.

Пәні:	**Информатика**	**Директордың ғылыми-әдістеме ісі жөніндегі орынбасары: Жакипова А. М.**
Бөлім:	**4А. Веб - жобалау**	
Педагогтіңаты-жөні	Мейрахатқызы Н	
Күні:	24. 01. 2024 ж	
Сынып: 10 а	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	HTML тілі құжатында графиканы қолдану	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	10. 4. 2. 1 web (веб)-парақшаларды әзірлеуде HTML (аш ти эм эл)-тегтерін қолдану	
Сабақтың мақсаты	∗ HTML-де құжатқа суреттік графика тэгін орнатуды біледі ∗ Фондық суреттер кірістіру атрибуттарын анықтайды ∗ Атрибуттарды қолданып HTML тілінде веб-бет жасдф	
Бағалау критерилері:	∗ HTML тілінің графикалық мүмкіндіктерін қолданып, веб-бет жобасын безендіре алады ∗ Графикалық тэгтерді ажырата алады ∗ HTML форматындасақтайды	
Тілдік мақсаттар	Пәндік лексика және терминология: IMG, BODY, GIF, JPG, PNG, ALT, ALIGN, HEIGHT, WIDTH, VSPACE, HSPACE, TABLE	
Құндылықтарға баулу	Ұлттық мүдде: ұлттық мәдениетті дәріптеу	
Пәнаралық байланыстар	Ағылшын тілі	
Акт қолдану дағдылары	Интернет-ресурстар, HTMLформатында жұмыс	

Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Кіріспе бөлім **0-5 мин** **Ұйымдастыру кезеңі.** **I. Білу**	**Ұйымдастыру кезеңі.** ✓ Оқушылармен амандасу. ✓ Оқушыларды түгендеу. kundelik. kz «Smart бейджик» әдісімен жасалған бейджиктерді тарату. **Жағымды ахуал қалыптастыру**: топ ішінде жағымды атмосфера қалып-тастыру, өздерін жоғары бағалауға дағдыландыру масқатындатәрбие, білім туралы мақал-мәтел айтады. **Топқа бөлу.** «Smart бейджик» әдісіндегі тақырыпқа байла-нысты сөздер бойынша бөлінеді. **Өткен тақырыпты еске түсіру «Нейрондық суреттер»**арқылы сұрақтарға жауап береді. 1. Тэг дегеніміз не? 2. Кесте қою тэгі қандай? 3. Тэг түрлерін ата 4. Қаріпті форматтау тэгі? 5. HTML тілі қай жылы пайда болды? 6. Сырғымалы жол тэгі қандай? Сабақ тақырыбын тақырыпқа байла-нысты сөздерді оқып, құрастырып, талқылау арқылы арқылы ашамын. Сабақтың тақыры-бы: HTML тілі құ-жатында графиканы қолдану Оқу мақсаты: 10. 4. 2. 1 web (веб)-парақшаларды әзірлеуде HTML (аш ти эм эл)-тегтерін қолдану Жаңа сөздермен танысу. WORDART. COM 	Оқушылармен сәлемдесу. Сыныпта психологиялық ахуал қалыптастыру мақсатында әр оқушы мақал-мәтел айтып шығады. -Балаға өз тіліңмен сөйлеме, өз тілімен сөйле. -Тәрбиелі адам тағаланған атпен тең. -Білім басы — бейнет, соңы — зейнет. -Оқығаныңды айтпа, тоқығаныңды айт. -Күш — білімде, білім — кітапта. -Көп жасаған білмейді, көп көрген біледі. -Салтын білмеген сауапты түсінбейді. **1** топ **table** **2** топ **image** Өткен тақырып бойынша сұрақтарға жауап береді, талқылайды. Берілген сөздерге қарап, сабақ тақырыбын болжайды. Оқушыларға сабақтың мақсатын, бағалау критерий-лерін талқылап және нәтижені болжайды. Сабақтың тақы-рыбын, сабақтың мақсаттары / міндеттері. қалыптастыру және жазу және Еске түсіру сұрақта-рына жауап береді Жаңа сөздерді	Өзін-өзі және сабақты түсінгенін бағалау үшін «Смартфон тақтасы» арқылы бағалайды. Өзін-өзі бағалау парағын толтырады Топтарды бағалау үшін «Асықтар» әдісі қолданыла-ды Тақырыптың түсіну деңгейін арттыруға және талқылау дағдыларын дамытуға қол жеткізу үшін «Комментарий» арқылы әдісі арқылы қалыптастырушы бағалау жүргізіп отырамын. Жарайсың Жақсы, Талпын 	Power point HTML Блокнот Презента-ция Түрлі-түсті қағаздар стикерлер Интербелсе нді тақта Үлестірмелі қағаз «Қоңырау» әдісі арқылы оқушылард ың және топтың дайынды-ғын білдіреді. Презента-ция https://wordart. com/sdevaqgyeuj2/untitled-11

		жазып алады IMAGE BACKGROUND WEIGHT HIGHT DIRECTION BGCOLOR		
Негізгі бөлім **6-25 мин** **II. Түсіну.** **III. Қолдану.**	Мағынаны тану. Көзбен көретін айғақтар негізінде танымдық ойлау қабілеттерін дамыту мақсатында тақырыпқа байланысты ЭО ұсынылады. ЭО тан көрген айғақтары арқылы баланың ішкі түйсігіне сүйене отырып, жұптық, ұжымдық талқылау арқылы көркем - бейнелі ақпарат мазмұнымен өз бетінше жұмыс жасауына бағыттап, мағынаны тануға жетелеу үшін сыныппен талқылау жүргізіледі. Бейне фрагменттерді талқылау барысында келесі сұрақтарға жауап беру 1. Суреттердің қандай форматтарын қолдануға болады екен? 2. Src және alt атрибуттарының қызметі қандай екен? Глоссарийлік оқыту аясында жаңа сабақты меңгеру. (Мұғалім оқушыларға презентация арқылы түсіндіреді). Өмірмен байланысты мысал келтіру «Галереяны шарлау» әдісі арқылы тақырыпқа байланысты	Видеосабақты көру, түсіну Даптерге түртіп алу Өмірмен байланысты мысалдар келтіру Мағынаны тану, пысықтау Оқушылар өзін-өзі бағалайды Оқушылар компьютерде практикалық жұмысты орындайды, оларға онлайн таймер арқылы уақыт беріледі Жаңа сабақ терминдерін жазып алады. Тақырыпқа назар аударады, талқылау сұрақтарына жауап береді.	Өзін-өзі және сабақты түсінгенін бағалау үшін «Смартфон тақтасы» арқылы бағалайды. Өзін-өзі бағалау парағын толтырады Топтарды бағалау үшін « Асықтар» әдісі қолданылады Тақырыптың түсіну деңгейін арттыруға және талқылау дағдыларын дамытуға қол жеткізу үшін «Комментарий» арқылы әдісі арқылы қалыптастырушы бағалау жүргізіп отырамын. Жарайсың Жақсы, Талпын Мұғалім әр бір түзілген ережеге сындарлы тиімді байланыс береді.	https://www.youtube.com/watch?v=KWNtxWcYJEo слайд http://armanpv.kz/?book=81 Дәптер Оқулық, жұмыс дәптері, компьютер http://30-taraz.mektebi.kz/ «Қоңырау» әдісі арқылы оқушылардың және топтың дайындығын білдіреді. Блокнот Браузер Суреттер

	тапсырма таңдап алады. Kundelik. kz, kaspi. kz, youtube. com, google. kz, http://30-taraz. mektebi. kz. /, tulparcard. kz Комикс парақшаларын алады. 1 ТАПСЫРМА. Практикалық жұмыс. Блокнот программасын іске қосып, практикалық тапсырмаларды жазып, нәтижені веб бетте аламыз. **1ТАПСЫРМА. Практикалық жұмыс.** 1. Редакторды ашыңыз 2. Тақырыпты жазыңыз 3. Сурет қойып, тэг қолданыңыз 4. Кесте немесе сырғымалы жол тэгтерін қолданыңыз **5.** Сақтап, браузерде көрсетіңіз. **Дескрипторлар:** 1. Редакторды ашады 1 Б 2. Веб бетке тақырып қою тэгін қолданады 1 Б 3. Сурет тэгтерін қояды және өлшемін дұрыс береді 1 Б 4. Қосымша тэгтерді қолданып, ве беттерді әсемдейді 2 Мұғалім әр бір тапсырмаға сындарлы тиімді байланыс береді.	Галереяны шарлап, тақырып таңдау, практиканы жасайды, нәтижесін көрсетеді. Редакторды іске қосып, практикалық тапсырмаларды жазып, нәтижені веб бетте алыңыз. Интерактивті тақтада көрсетеді	Мұғалім әр бір тапсырмаға сындарлы тиімді байланыс береді.	Комикстік кітапша Интерактивті тақта HTML

IV. Талдау **V. Жинақтау** **Кері байланыс** **Үй тапсырмасы**	«Mind Map интеллект-картасы, ой диаграммасы» 1. Сурет қоюда қандай қиыншылықтар кездесті? 2. Сурет қоюдағы негізгі тэгтер қандай? «Алфавиттік ойын» әдісі Smart бейджик әдісін қолдану Mentimeter. com бұлттық технологиясында кері байланыс жасау. **Үйге тапсырма: 142 бет** **5 тапсырма**	Плакатта берілген суреттерді қолданады, қорғайды, талдайды. Тақырыпқа байланысты тэгтерді жазады 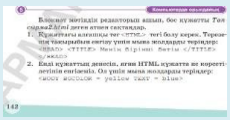 Сайтта берілген кері байланысқа смартфон арқылы жауап жазады, нәтижесі экраннан шығады Күнделікке үй тапсырмасын жазады	Өзін-өзі және сабақты түсінгенін бағалау үшін «Смартфон тақтасы» арқылы бағалайды. Өзін-өзі бағалау парағын толтырады Топтарды бағалау үшін «Асықтар» әдісі қолданылады Тақырыптың түсіну деңгейін арттыруға және талқылау дағдыларын дамытуға қол жеткізу үшін «Комментарий» арқылы әдісі арқылы қалыптастырушы бағалау жүргізіп отырамын. Жарайсың Жақсы, Талпын 	Суреттер, плакат, стикерлер https://www.educaplay.com/learning-resources/17558999-educaplay_alphabet_game. html https://www.menti.com/aljfzjmu9qyc күнделік
Дифференциация – Сіз оқушыларға көбірек қолдау көрсету үшін не істейсіз? Қабілеті жоғары оқушыларға қандай тапсырма беруді көздеп отырсыз?	**Бағалау – Оқушылардың ақпаратты қаншалықты меңгергенін қалай тескересіз?**	**Пәнаралық байланыс. Қауіпсіздік ережелері. АКТ-мен байланыс. Құндылықтармен байланыс (тәрбиелік элемент)**		
	Оқушылар бір-бірінің жұмыстарын дұрыс нұсқамен салыстыра отырып бағалайды Дағдылар: Білу және түсіну, қолдану сыни ойлау	Компьютермен жұмыс жасау барысында, оқушылар практикалық жұмыс жасайды		
Рефлексия Сабақ мақсаттары/оқу мақсаттары жүзеге асырымды болды ма? Бүгін оқушылар нені үйренді? Сыныптағы оқу атмосферасы қандай болды?				
Жалпы баға				

Сәтті өткен екі нәрсені атап көрсетіңіз (сабақ беру және оқытуға қатысты)? 1:
2:
Қандай екі нәрсе сабақтың одан да жақсы өтуіне ықпалын тигізер еді (сабақ беру және оқытуға қатысты)?
1:
2:Осы сабақ барысында сынып немесе жеке оқушылар туралы менің келесі

Сабақ барысы:

Кері байланыс. «Падлет тақтасы» 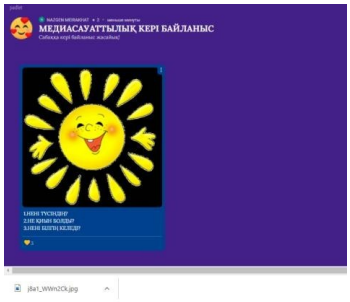	Падлетте берілген кері байланысқа компьютер арқылы жауап жазады, нәтижесі экраннан шығады

БІЛІМ БӘЙГЕСІ

Кененбаева Гулшат Енсебековна
Ә. Бөкейхан атындағы №15 тірек мектеп-лицейі, Жуалы ауданы Жамбыл облысы

Күні: 15. 02. 2024 жыл Сыныбы: 11 «А», 11 «Ә» Пәні: Биология

Сабақтың тақырыбы: «Білім бәйгесі»

Сабақтың мақсаты:

● Оқушылардың білімдерін сайысқа түсіріп, білімді, білікті, жан-жақты болуға, өзіне деген сенімділік қасиеттерін қалыптастыруға бейімдеу, дарынды, озық болуға тәрбиелеу.

Болжамдап отырған нәтиже: биология пәніне деген қызығушылығы артады, логикалық ойлау қабілеттері дамиды, өз ойын ашық жеткізе алатын тұлға қалыптастыру.

Сабақтың көнекілігі: слайд, шарлар, платформалар, түрлі биологиялық нысандар .

Армысыздар, құрметті қонақтар, көрермендер, сайысқа қатысушы ұстаздар мен оқушылар.

Сайыс толқын айналды қатты ағысқа,
Табылғандай танымда, жат дауыста.
Біреу озып келеді қатарынан,
Біреу қалып жатады асығыста.
Сайыс толқын жатқанда асып, тасып,
Біреу мығым, біреулер шалыс басып.
Бұл сайыста өтеді құлама ойлар,
Жеңсе де, жеңілседе қалма жасып.

«Білекті бірді жығады, білімді мыңды жығады», -деген дана халқымыз. Біз білім теңізінен жүзіп өткенде ғана еліміздің тірегі, сүйеніші боламыз. Сондықтан бүгінгі ұйымдастырылып отырған «Білім бәйгесі» атты сайыс сабағымызда білімділерді анықтайтын сәт туып отырған сияқты. Сайыскерлерге сәттілек тілей отырып сабағымызды бастауға рұқсат етсеңіздер. Қатысушылардың білім дағдыларын саралайтын әділ қазы алқаларымен таныс болыңыздар!

1. ДҒӘЖО Сапаева Қалампыр Жолдасбекқызы
2. ДҒӘЖО Әлия Сембайқызы
3. _____
4. _____
5. _____

Сайыс кезеңдерімен таныс болыңыздар!

I. «Таныстыру»

Сайысқа қатысушылар өздерін таныстыратын видео ролик дайындап көрсетуі керек. Бұл кезеңде жақсы таныстыру жоғары 30 ұпаймен бағаланады.

II. «Таным»

Сіздерге пән бойынша 20 сұрақ қойылады. Алдырыңыздағы ноутбукпен топтарыңызбен ақылдаса отырып жауап бересіздер. Платформа қатысушылардың жауаптары мен жыдамдықтарына қарай бағалап, орындарын көрсетеді. 1-орынға шыққан сайыскерлерге 40 ұпай, 2-орын алған сайыскерлерге 30 ұпай беріледі.

III. «Білгенге маржан»

Ойыншылар ұяшықтар таңдау арқылы ұяшықтарда жасырынған сұрақтарға жауап береді. Дұрыс жауап видеода көрсетіледі. Жауап дұрыс болған жағдайда 20 ұпай болып есептеледі.

IV. «Қызықты тәжірибелер алаңы»

Әр топтағы сәтті шыққан экспериментке 30 ұпайдан беріледі. Сайыскерлерге қойылатын талаптар:

-Қауіпсіздік техника ережесін сақтау;

-Экспериментке қойылған талаптарды дұрыс орындау;

-Қорытындысын дұрыс тұжырымдау;

V. «Мені тап»

Екі топтың ұстаздарына құпия жәшік ұсынылады. Сонымен қатар жәшікте жасырынған затты табу үшін мәтіндік жұмбақ беріледі. Тапсырма дұрыс орындалған жағдайда 40 ұпай беріледі.

I. Таныстыру

Кезеңнің мақсаты: Сайысқа қатысушылар өздерін таныстыратын видео ролик дайындап көрсетуі керек. Бұл кезеңде жақсы таныстыру жоғары 30 ұпаймен бағаланады.

II. «Таным»

Кезеңнің мақсаты: оқушылардың білімдерін жинақтап, шапшаңдыққа тәрбиелеу. Бұл кезеңде сіздер Kahoot платформасы арқылы, жетекші мұғалімдеріңізбен ноутбукпен бағдарламада берілген кодты теріп, әр сұраққа 20 секунд ішінде жауап береміз. Платформа қатысушылардың жауаптары мен жыдамдықтарына қарай бағалап, орындарын көрсетеді. 1-орынға шыққан сайыскерлерге 40 ұпай, 2-орын алған сайыскерлерге 30 ұпай беріледі.

Тест

1. Жасушаның негізгі компоненттерін атаңыз?

А) ядро

Б) цитоплазма

С) митохондрия

Д) вакуоль

С) ядро, цитоплазма, мембрана*

2. Ядросы қалыптаспаған ағзаларды атаңыз?

А) бактерия*

Б) вирус

С) жануарлар

Д) өсімдіктер

3. Жануарларда ұлпалардың неше түрі кездеседі?

А) 5

Б) 4*

С) 6

Д) 7

4. Мидың сұр затын құраушыларды атаңыз?

А) аксон

Б) жүйке

С) дендриттер*

Д) рефлекс

5. ДНҚ-ның құрылымы мен қызиметін ашқан ғалым?

А) К. Линней

Б)Д. Уотсон, Ф. Крик*

С) Р. Гук

Д) Г. Галилей

6. Тістің құрылысы қандай?

А) Эмаль
Б) Дентин
С) Пуль
Д) тіс қаптамасы, памойны, түбірі*

7. Бактериялардың жасуша қабырғаларын атаңыз. . .

А) хитин
Б) целлюлоза
С) мурейн*
Д) глюкоген

8. Гемоглабин қайда болады?

А) Жасушада
Б) Ядрода
Б) қанда*
Д) Бұлшықетте

9. Ер адамдарда 1 мм^3 қандағы эритроциттердің мөлшері қанша?

А) 4500000
Б) 5000000*
С) 4500
Д) 60000

10. Зәрдің түзілу механизмі қандай процестерден тұрады?

А) Анобализм
Б) Катобализм
С) Регенерация
Д) Абсорбция, реабсорбция*

11. Қантсыз диабеттің туындау себебі неде?

А) Бүйрекүсті безінің бұзылуынан
Б) Гипоталамустың қызметінің бұзылу салдары*
С) Полидипсия
Д) Тұз ағзада көп мөлшерде болады

12. Мишықтың қызметі:

А) Ойлау, сөйлеу
Б) Жөтелу
С) түшкіру
Д) Қимылды үйлестіру*

13. Аллельді емес гендердің өзараәрекеттесу түрі

А)конъюгация
Б) аутбридинг
С) гендердің тіркесуі
Д) комплементарлық*

14. Теріде болатын ерекше заттардан күннің ультракүлгін сәулелерінің әсерінен түзілетін витаминді атаңыз?

А) витамині
Б) Д витамині*
С) К витамині
Д) В витамині

15. Торсылдақтың қызметі қандай?

А) асқорыту мүшесі болады
Б)тепе-теңдікті сақтайды*
С) зәр шығарады
D)дене салмағын өзгертеді

16. Қарапайымдарды қолайсыз жағдайлардан қорғайтын қабықша

А)Мембрана
Б) Циста*
С) Дерма
Д) Хитин

17. Омыртқа жотасындағы омыртқаларсаны

А)33-34*

Б) 20-30
С) 28-30
D) 10-12

18. ♀ Аа х ♂ АА дараларынан алынатынфенотип пен генотип қатынасы

А) Генотипі: 2:2; фенотипі: 2:2
Б)Генотипі: 1; фенотипі: 1
С) Генотипі: 1:1; фенотипі: 1
Д)Генотипі: 1:2:1; фенотипі:
3:1*

19. ДНҚ молекуласының 1-тізбекгі- А-Т-Г-Ц-А-Т-Г-Т-Ц осыдан 2-тізбегін құрастыр:

А)Т-А-Ц-Г-У-А-Ц-Т-Г
Б)У-А-Ц-Г-Т-У-Ц-А-Г
С)Т-А-Т-Г-Т-А-Ц-А-Г
Д)Т-А-Ц-Г-Т-А-Ц-А-Г*

20. Шынтақ буынын жазатын бұлшықет:

А)төртбасты
Б)бицепс*
С)екібасты
Д)трицепс

III. «Білгенге маржан»

Кезеңнің мақсаты: оқушылардың пәннен алған білімдерін шыңдай отырып, дүниетанымын кеңейту. Ұяшыққа жасырынған сұрақтаң дұрыс нұсқасын таңдай отырып, сұрақтың дұрыс нұсқасын таңдағаннан кейін, жауабын видео ролик арқылы тексереміз. Әрбір дұрыс жауапқа 20 ұпай беріледі.

Ұяшық - Хлорофиль өсімдікке қоректік заттарды түзу үшін нені пайдаланады? (күн энергиясын)

1. Ұяшық-Бұлшықет нәруыздарын атаңыз? (актин , миози)

2. Ұяшық- Вирустардың тіршілігі қалай қалыптасады? (тірі жасушада)

3. Ұяшық- Бактериялардағы капсуланың атқаратын қызметі қандай? (қорғаныштық)

4. Ұяшық-Тілі пілдің салмағын беретін сүтқоректі? (кит)

5. Ұяшық- Көбелектердің дәмсезу мүшесі қайда орналасқан? (аяғында)

IV. «Қызықты тәжірибелер алаңы»

Кезеңнің мақсаты: білім алушылардың пәндік теориялық білімдерін практикада шыңдау. Эксперименттік дағдыларын дамыту. Әр топтағы сәтті шыққан экспериментке 30 ұпайдан беріледі. Сайыскерлергеқойылатын талаптар:

-Қауіпсіздік техника ережесін сақтау;
-Экспериментке қойылған талаптарды дұрыс орындау;
-Қорытындысын дұрыс тұжырымдау;

V. «Мені тап» көрермендер кәдесі, ұстаздардың қолдауы.

Кезеңнің мақсаты: бұл кезеңде ұстаздар мен білім алушылардың арасындағы байланысты нығайту, тапқырлығы мен қоршаған орта танымдарын сезіну қабілеті арқылы танып білу. Екі топтың ұстаздарына құпия жәшік ұсынылады. Сонымен қатар жәшікте жасырынған затты табу үшін мәтіндік жұмбақ беріледі. Тапсырма дұрыс орындалған жағдайда 40 ұпай беріледі.

-Сайыс заңы ежелден,
Жеңімпазды анықтау.
Жеңімпаз болу шарты сол,
Еңбектеніп, жалықпау, -деп бүгінгі сайысымыздың жеңімпазын анықтау үшін әділ-қазы алқаларына сөз кезегін береміз.

Құрметті ұстаздар, сайысқа қатысушылар, білім алушылар еліміздің ертеңі білімді ұрпақ. Білім мен ізденіс жолында әр кез талмай еңбектеніп, еңбектің тәтті нанын жеңіздер.

Президентіміз Қ. К. Тоқаев «Той қуалайтын емес-білім қуалайтын заман», -деп бекер айтпаған болар. Еліміздің кемел келешегін өздеріңіз секілді білімді, білікті ұрпақ негізін қалары сөзсіз.

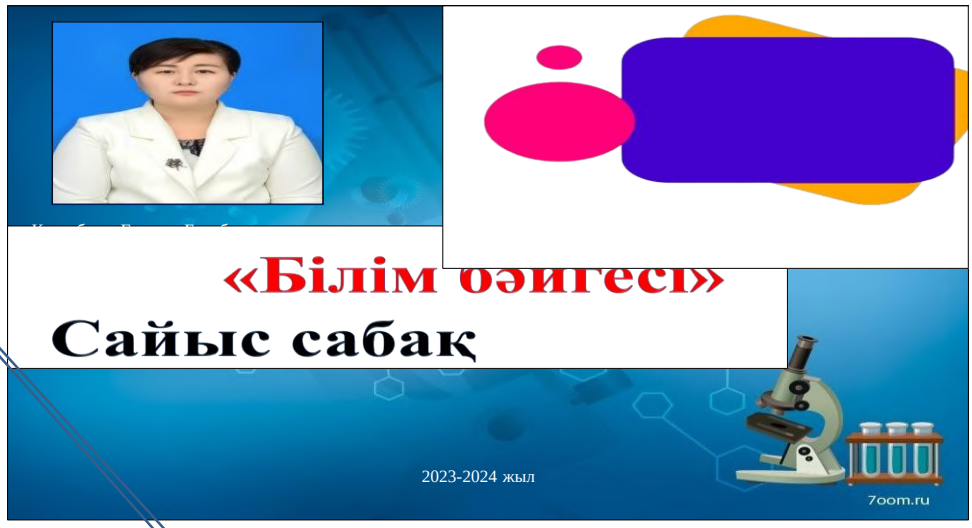

Қатысып, тамашалағандарыңызға рахмет. Келесі кездескенше сау-саламатта болыңыздар!

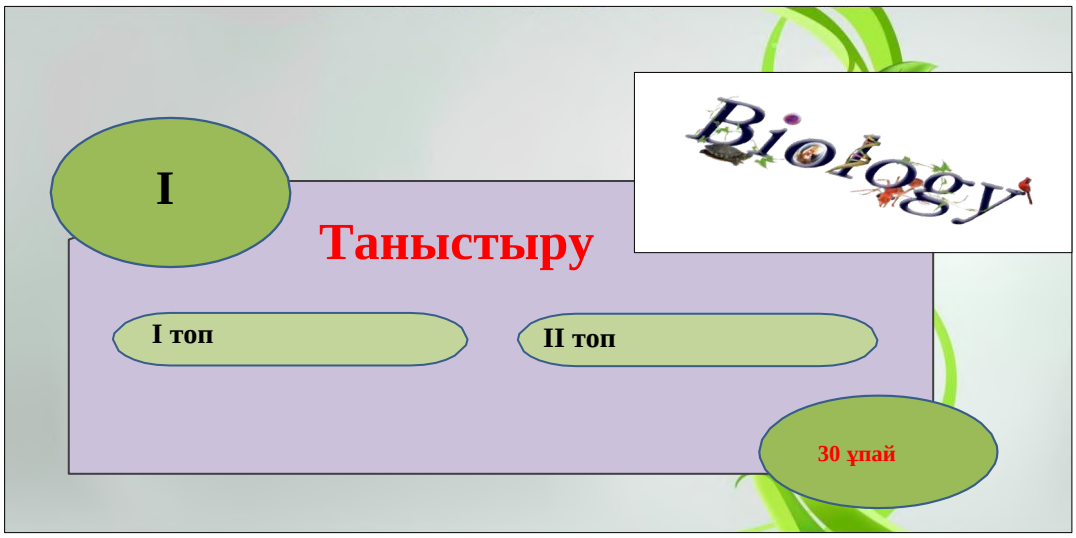
I
Таныстыру
Biology
I топ
II топ
30 ұпай

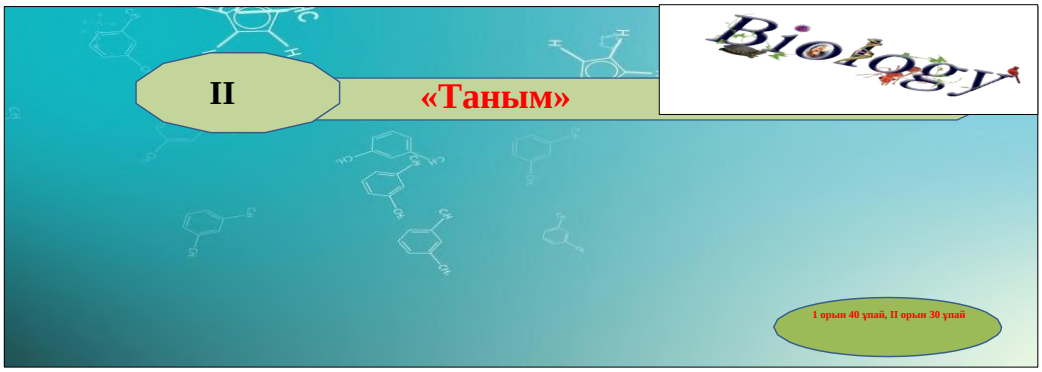
II
«Таным»
Biology
I орын 40 ұпай, II орын 30 ұпай

III
«Білгенге маржан»
Biology
20
ұпай

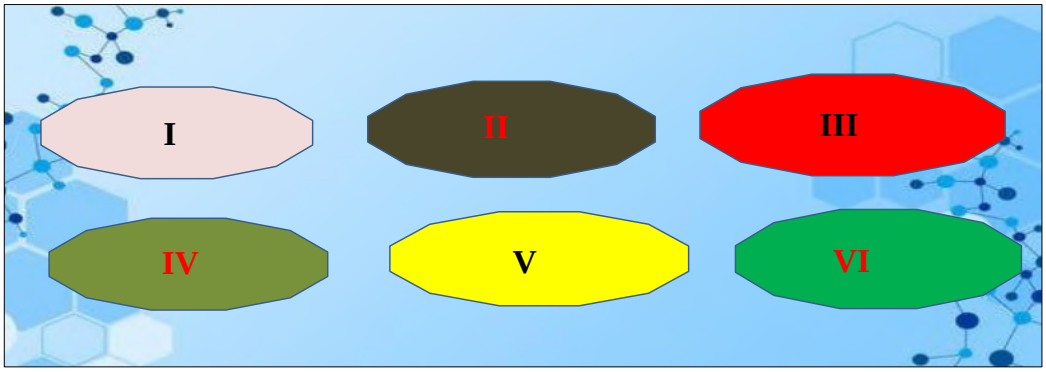
I
II
III
IV
V
VI

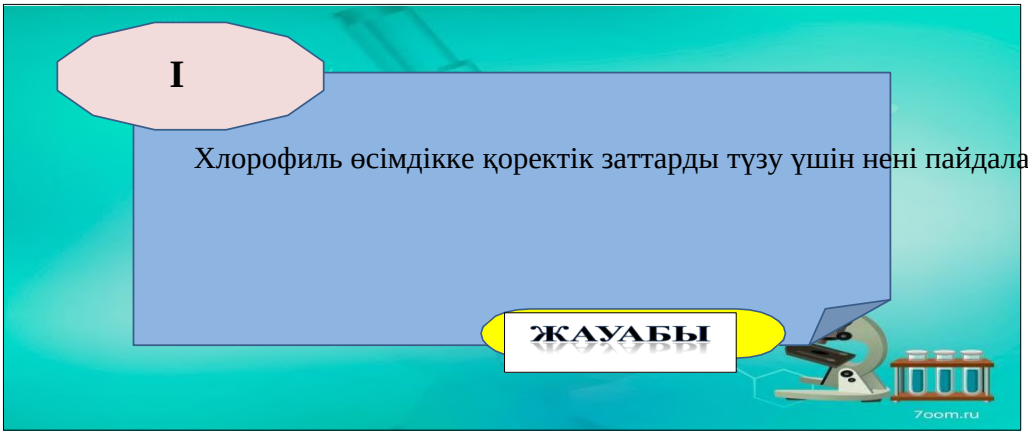
I
Хлорофиль өсімдікке қоректік заттарды түзу үшін нені пайдаланады?
ЖАУАБЫ
7oom.ru

Күннің энергиясын
7oom.ru

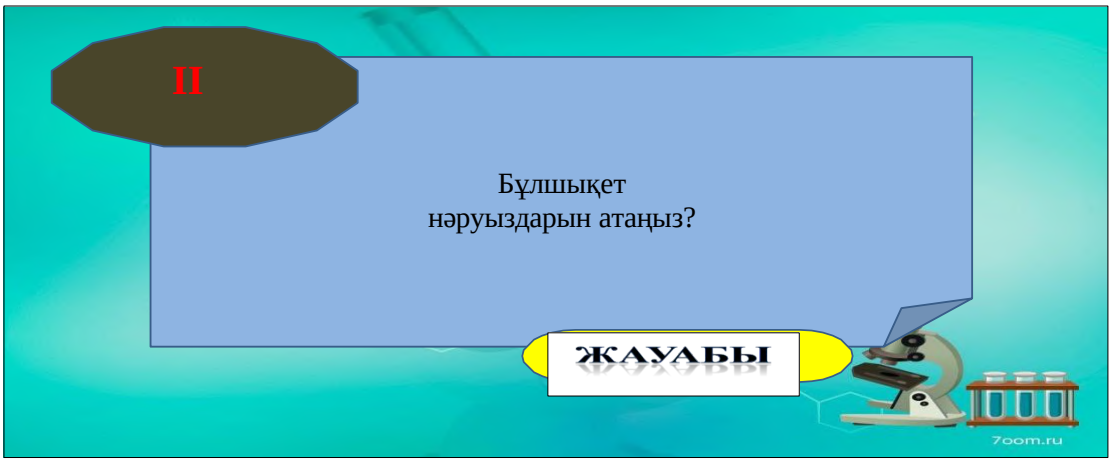
II
Бұлшықет
нәруыздарын атаңыз?
ЖАУАБЫ
7oom.ru

(актин , миозин)
7oom.ru

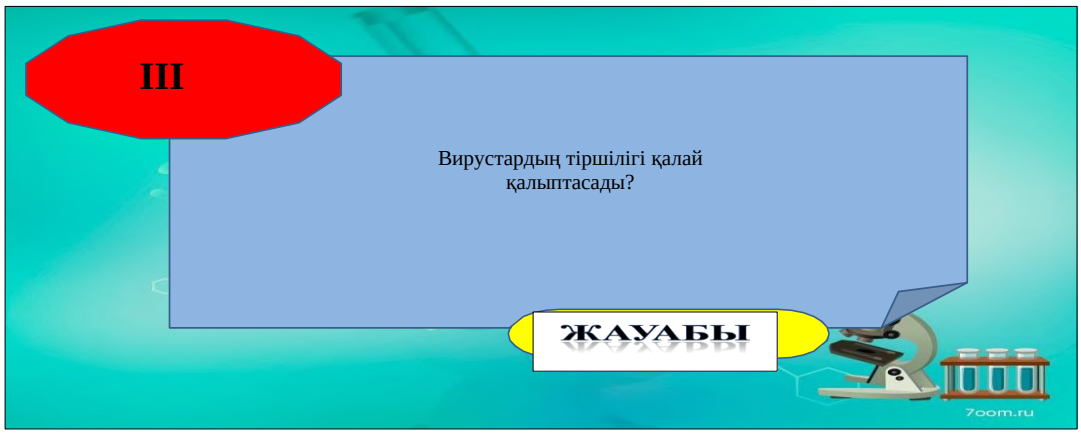
III
Вирустардың тіршілігі қалай
қалыптасады?
ЖАУАБЫ

Тірі жасушада

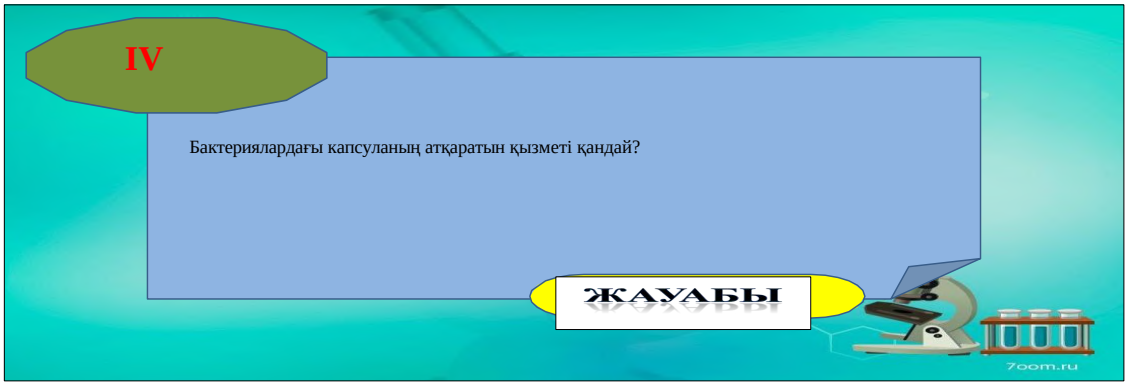
IV
Бактериялардағы капсуланың атқаратын қызметі қандай?
ЖАУАБЫ

Қорғаныштық

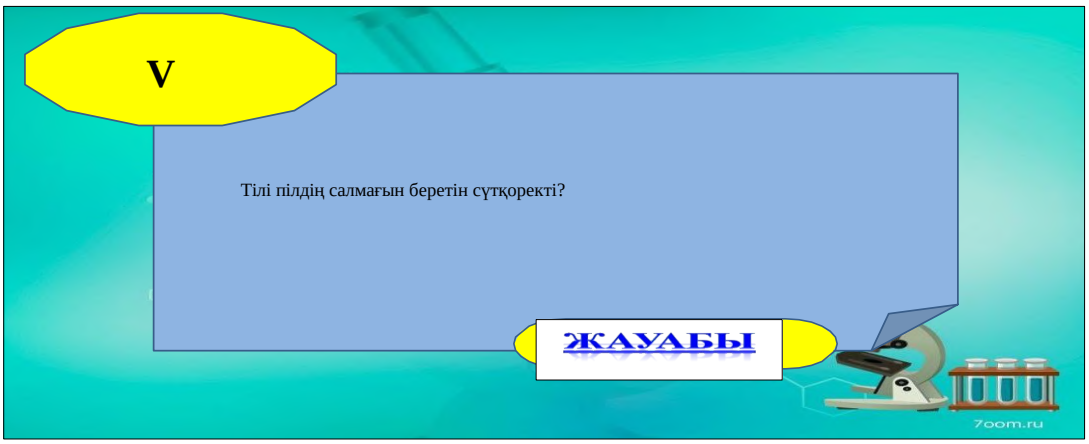
V
Тілі пілдің салмағын беретін сүтқоректі?
ЖАУАБЫ
7oom.ru

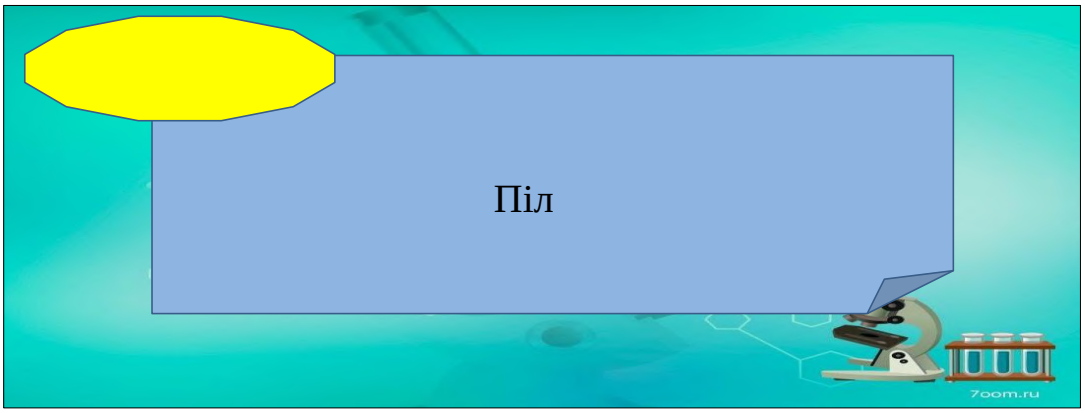
Піл
7oom.ru

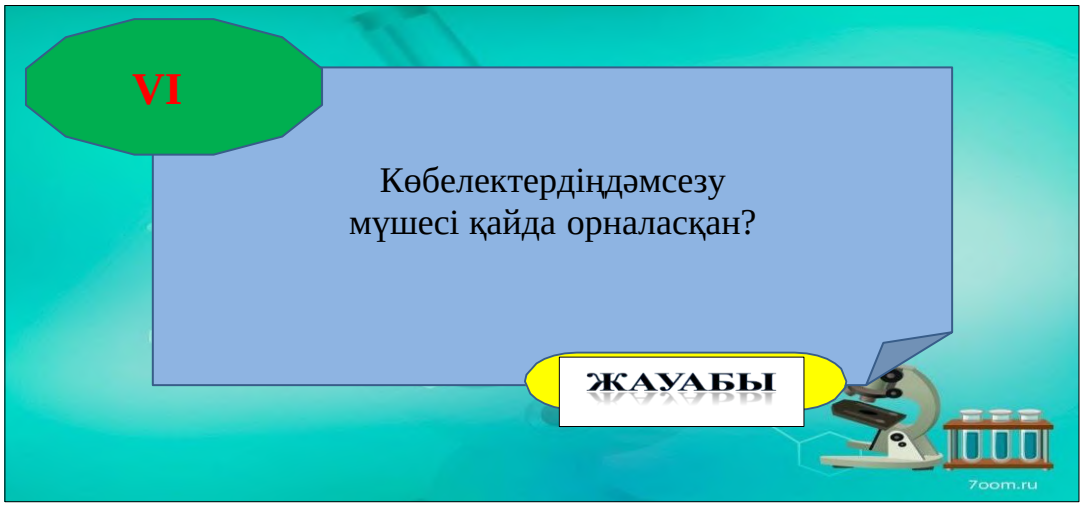
VI
Көбелектердіңдәмсезу
мүшесі қайда орналасқан?
ЖАУАБЫ
7oom.ru

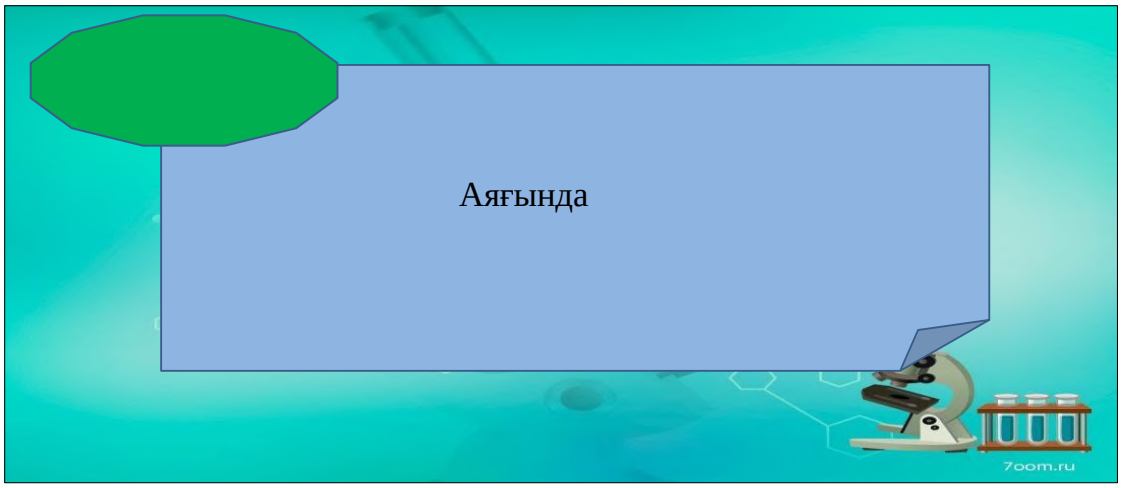
Аяғында
7oom.ru

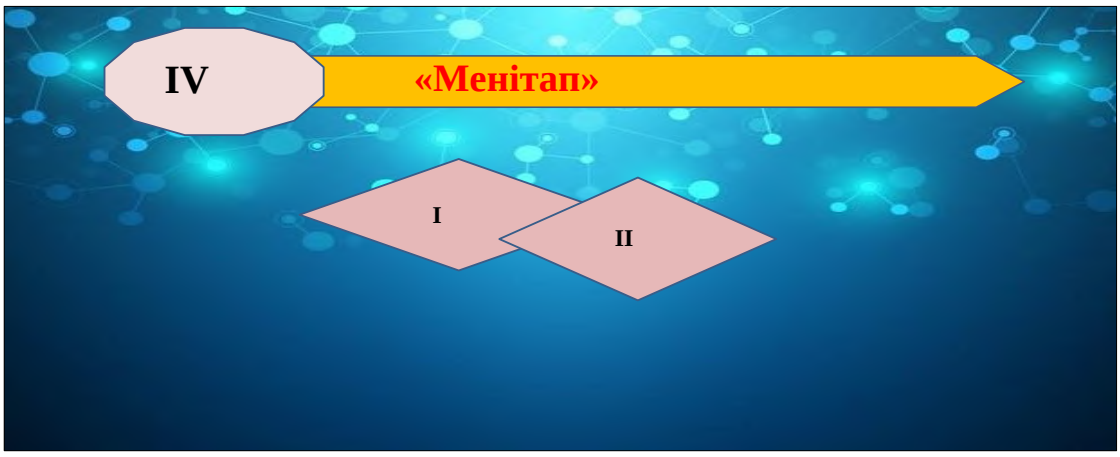
IV
«Менітап»
I
II

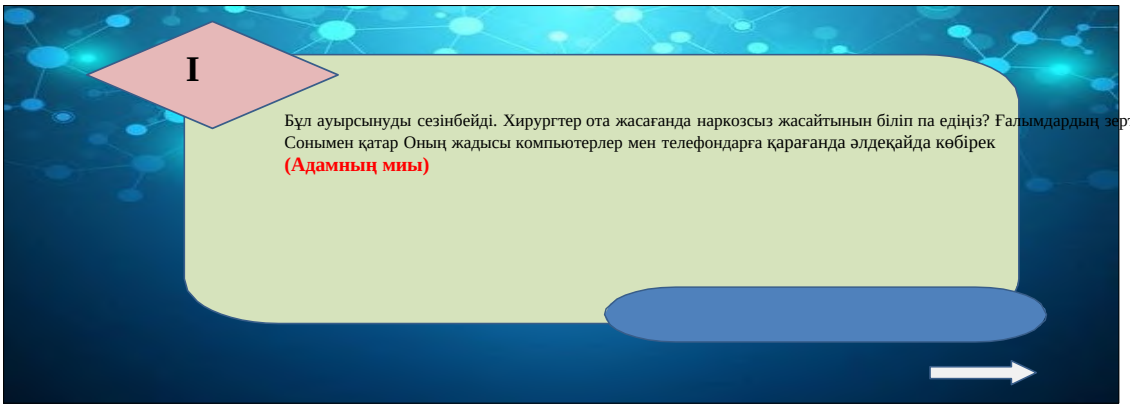
I
Бұл ауырсынуды сезінбейді. Хирургтер ота жасағанда наркозсыз жасайтынын біліп па едіңіз? Ғалымдардың зерттеуі бойынша ол бөлетін энергия
Сонымен қатар Оның жадысы компьютерлер мен телефондарға қарағанда әлдеқайда көбірек
(Адамның миы)

Көрермендермен “Биологиялық тізбек” ойыны
7oom.ru

ҮЗДІК ОҚУЛЫҚ/ «ҮЗДІК ОҚУ ҚҰРАЛЫ»/ «ҮЗДІК ОҚУ-ӘДІСТЕМЕЛІК ҚҰРАЛ»

BOLALAR PSIXOLOGIYASI VA PSIXODIOGNOSTIKASI

Nigora Raximovna Abdullayeva
O‘Zbekiston Respublikasi oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi

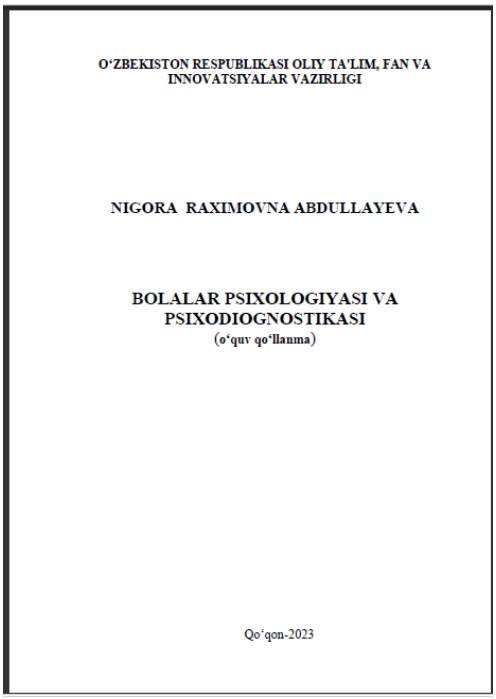
O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

NIGORA RAXIMOVNA ABDULLAYEVA

BOLALAR PSIXOLOGIYASI VA PSIXODIOGNOSTIKASI
(o‘quv qo‘llanma)

Qo‘qon-2023

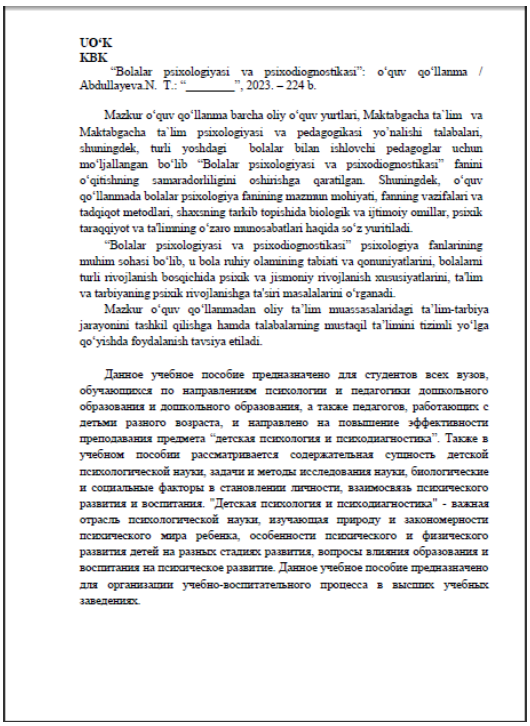
UO‘K
KBK

“Bolalar psixologiyasi va psixodiognostikasi”: o‘quv qo‘llanma / Abdullayeva.N. T.: “_____”, 2023. – 224 b.

Mazkur o‘quv qo‘llanma barcha oliy o‘quv yurtlari, Maktabgacha ta’lim va Maktabgacha ta’lim psixologiyasi va pedagogikasi yo’nalishi talabalari, shuningdek, turli yoshdagi bolalar bilan ishlovchi pedagoglar uchun mo’ljallangan bo’lib “Bolalar psixologiyasi va psixodiognostikasi” fanini o‘qitishning samaradorliligini oshirishga qaratilgan. Shuningdek, o‘quv qo’llanmada bolalar psixologiya fanining mazmun mohiyati, fanning vazifalari va tadqiqot metodlari, shaxsning tarkib topishida biologik va ijtimoiy omillar, psixik taraqqiyot va ta'limning o‘zaro munosabatlari haqida so‘z yuritiladi.

“Bolalar psixologiyasi va psixodiognostikasi” psixologiya fanlarining muhim sohasi bo’lib, u bola ruhiy olamining tabiati va qonuniyatlarini, bolalarni turli rivojlanish bosqichida psixik va jismoniy rivojlanish xususiyatlarini, ta’lim va tarbiyaning psixik rivojlanishga ta’siri masalalarini o‘rganadi.

Mazkur o‘quv qo’llanmadan oliy ta’lim muassasalaridagi ta’lim-tarbiya jarayonini tashkil qilishga hamda talabalarning mustaqil ta’limini tizimli yo’lga qo’yishda foydalanish tavsiya etiladi.

Данное учебное пособие предназначено для студентов всех вузов, обучающихся по направлениям психологии и педагогики дошкольного образования и дошкольного образования, а также педагогов, работающих с детьми разного возраста, и направлено на повышение эффективности преподавания предмета “детская психология и психодиагностика”. Также в учебном пособии рассматривается содержательная сущность детской психологической науки, задачи и методы исследования науки, биологические и социальные факторы в становлении личности, взаимосвязь психического развития и воспитания. "Детская психология и психодиагностика" - важная отрасль психологической науки, изучающая природу и закономерности психического мира ребенка, особенности психического и физического развития детей на разных стадиях развития, вопросы влияния образования и воспитания на психическое развитие. Данное учебное пособие предназначено для организации учебно-воспитательного процесса в высших учебных заведениях.

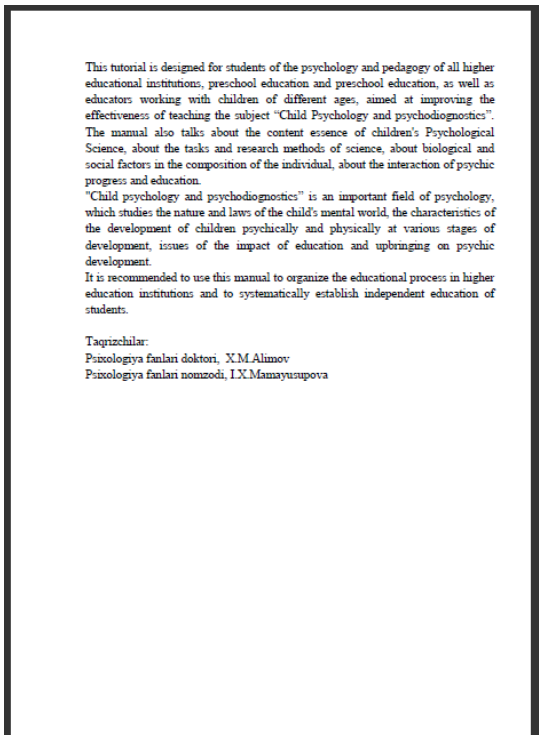
This tutorial is designed for students of the psychology and pedagogy of all higher educational institutions, preschool education and preschool education, as well as educators working with children of different ages, aimed at improving the effectiveness of teaching the subject “Child Psychology and psychodiognostics”. The manual also talks about the content essence of children's Psychological Science, about the tasks and research methods of science, about biological and social factors in the composition of the individual, about the interaction of psychic progress and education.

"Child psychology and psychodiognostics" is an important field of psychology, which studies the nature and laws of the child's mental world, the characteristics of the development of children psychically and physically at various stages of development, issues of the impact of education and upbringing on psychic development.

It is recommended to use this manual to organize the educational process in higher education institutions and to systematically establish independent education of students.

Taqrizchilar:
Psixologiya fanlari doktori, X.M.Alimov
Psixologiya fanlari nomzodi, I.X.Mamayusupova

ADABIYOTLAR

1. Z.T.Nishanova, G.K.Alimova, A.G'.Turg'unboyeva, M.X.Asranboyeva. Bolalar psixologiyasi va psixodiognostikasi. Toshkent, 2017.

2. M.E.Zufarova. Yosh davrlari va pedagogik psixologiyaning muammolari. Toshkent, 2016.

3. G.S.Abramova. Vozrastnaya psixologiya M.: 2001.

4. M.G.Davletshin va boshqalar "Yosh davrlar va pedagogik psixologiya". T.: TDPU 2004

5. Sh.A.Do'smuhamedova, Z.T.Nishanova, S.X.Jalilova, Sh.T.Karimova, Alimbayeva Sh.T. Yosh davrlari va pedagogik psixologiya.- T.; Fan va texnologiya markazining bosmoxonasi.-2013. -344 b.

6. Кайл Р. Детская психология; Тайны психики ребенка. -СПб.: прайм - ЭВРОЗНАК.2002.-416с.

7. Лесгафт П.Ф. "Возрастная и педагогическая психология" М.: 1991

8. Немов Р.С. Психология..-М.: ВЛАДОС. Кн.2. Психология образования, 2003. -508 с.

9. Nishonova Z.T., Alimova G.K. "Bolalar psixologiyasi va uni o'qitish metodikasi". T.: 2005

10. Соколова У.Э. "Психология развития человека" М.:2001

11. Шаграева О.А. Детская психология.: Теоретический и практический курс. --М.: ВЛАДОС. 2001.-368 с.

12. Goziyev E.G. "Ontogenez psixologiyasi". T.: Noshir. 2010

13. Юнова Н.И. "Психологическая готовность ребенка к обучению в школе" М.:2003

MUNDARIJA

Kirish.....3
Bolalar psixologiyasi va psixodiognostikasi faninig predmeti maqsad va vazifalari va psixik tarraqqiyoti.....5
Bolalar psixologiyasi va psixodiognostikasi faninig fanlar aro aloqasi.....18
Bolalar psixologiyasi va psixodiognostikasi fanining metodlari.....34
L.S.Vigotiskiyning madaniy-tarixiy konsepsiyasi.....49
N.Leontivning faoliyat nazariyasi.....54
V.N.Myasishchevning munosabatlar psixologiyasi.....61
Bolalikni davrlarga ajratish muammolari.....66
Chaqaloqlik davrining jismoniy va psixologik xususiyatlari.....73
Go'daklik davrida bilish jarayoni, muloqotning rivojlanishi va o'sish shart sharoitlari.....85
Ilk bolalik davri bolalarining psixik va jismoniy rivojlanishi.....103
Maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalar psixikasining taraqqiy etishi.....124
Maktabgacha yosh davrida psixik rivojlanish xususiyatlari.....139
Maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarning maktabga psixologik tayyorgarligi.....203
Ilova.....210
Testlar.....217
Glossariy.....220
Adabiyotlar.....227

Содержание

Введение.....3
Предмет дисциплины детская психология и психодиагностика цели и задачи психического развития.....5
Детская психология и психодиагностика наука о взаимосвязи наук.....18
Методы науки детской психологии и психодиагностики.....34
L.S.Культурно-историческая концепция Выготского.....49
N.Теория деятельности Леонтьева.....54
V.N.Психология отношений Мясищева.....61
Проблемы периодизации детства.....66
Физические и психологические особенности младенческого зраста.....73
Познавательный процесс в младенчестве, развитие общения и условия ...85
Психическое и физическое развитие детей раннего детства.....103
Развитие психики детей дошкольного возраста.....124
Особенности психического развития в дошкольном озрасте.....139
Психологическая готовность детей дошкольного возраста кшколе.....203
Приложение.....210
Тесты.....217
Глоссарий.....220
Ссылки.....227

Content

Introduction.....3
Child psychology and psychodiognostics subject of faninig goals and objectives and psychic progress.....5
Child psychology and psychodiognostics faninig science interrelationships.....18
Methods of the science of child psychology and psychodiognostics.....34
L.S.Cultural-historical concept of vigotiski.....49
N.Leontiv's theory of activity.....54
V.N.Relationship psychology of Myasishchev.....61
Problems of dividing childhood into periods.....66
Physical and psychological characteristics of infancy.....73
The process of cognition, the development of communication and growing conditions in nfancy.....85
Psychic and physical development of children of early hildhood.....103
Progress of the psyche of children of pre-kindergarten educational age.....124
Features of psychic development in the preschool age period.....139
Psychological preparation of preschool children for school.....203
Application.....210
Tests.....217
Glossary.....220
Bibliography.....227

АҒЫЛШЫН ТІЛІ ПӘНІНЕН ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚТЫ АРТТЫРУ

Атамкулова Асия Уалихановна
№5 Ақарал жалпы орта білім беретін мектеп-гимназиясы,
Меркі ауданы Жамбыл облысы

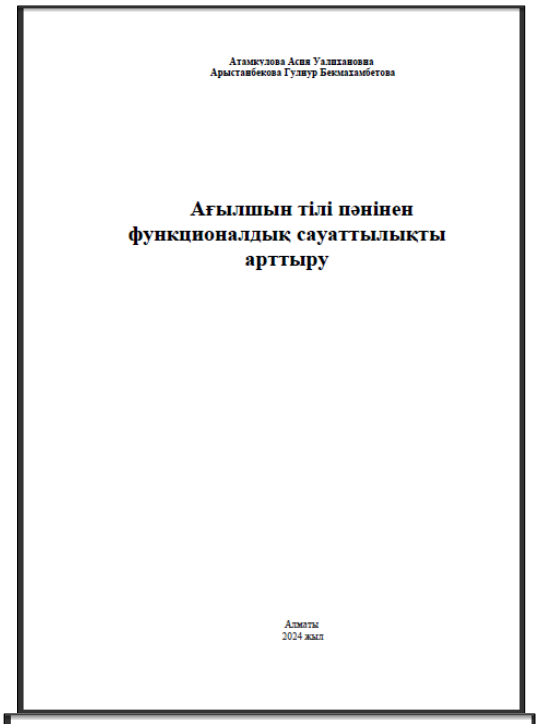

Атамкулова Асия Уалихановна
Арыстанбекова Гулнур Бекмахамбетова

Ағылшын тілі пәнінен функционалдық сауаттылықты арттыру

Алматы
2024 жыл

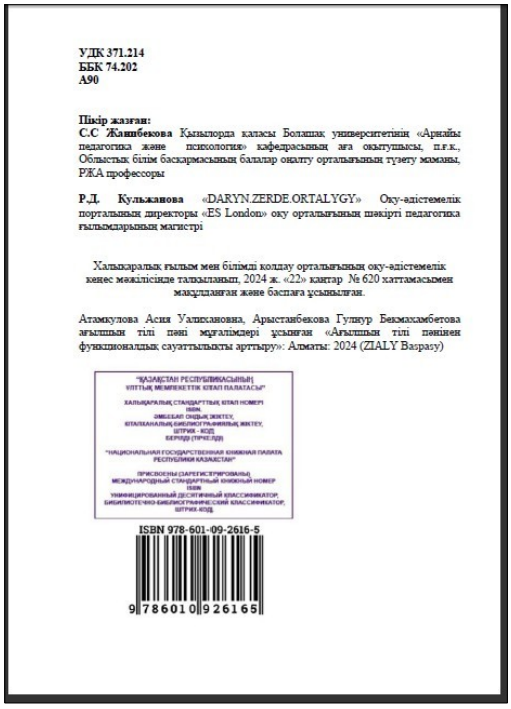

УДК 371.214
ББК 74.202
А90

Пікір жазған:
С.С Жанибекова Қызылорда қаласы Болашақ университетінің «Арнайы педагогика және психология» кафедрасының аға оқытушысы, п.ғ.к., Облыстық білім басқармасының балалар оңалту орталығының түзету мұғалімі, РЖА профессоры

Р.Д. Кульжанова «DARYN.ZERDE.ORTALYGY» Оқу-әдістемелік порталының директоры «ES London» оқу орталығының шәкірті педагогика ғылымдарының магистрі

Халықаралық ғылым мен білімді қолдау орталығының оқу-әдістемелік кеңес мәжілісінде талқыланып, 2024 ж. «22» қаңтар № 620 хаттамасымен мақұлданған және баспаға ұсынылған.

Атамкулова Асия Уалихановна, Арыстанбекова Гулнур Бекмахамбетова ағылшын тілі пәні мұғалімдері ұсынған «Ағылшын тілі пәнінен функционалдық сауаттылықты арттыру»: Алматы: 2024 (ZIALY Baspasy)

"ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҰЛТТЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК КІТАП ПАЛАТАСЫ"
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ СТАНДАРТТЫҚ КІТАП НОМЕРІ
ISBN
ОМБЕБАЙ ОНДЫҚ ЖІКТЕУ,
КІТАПХАНАЛЫҚ-БИБЛИОГРАФИЯЛЫҚ ЖІКТЕУ,
ШТРИХ - КОД
БЕРІЛДІ (ТРЕТ ЛЕР)

"НАЦИОНАЛЬНАЯ ГОСУДАРСТВЕННАЯ КНИЖНАЯ ПАЛАТА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН"
ПРИСВОЕНЫ (ЗАРЕГИСТРИРОВАНЫ)
МЕЖДУНАРОДНЫЙ СТАНДАРТНЫЙ КНИЖНЫЙ НОМЕР
ISBN
УНИФИЦИРОВАННЫЙ ДЕСЯТИЧНЫЙ КЛАССИФИКАТОР,
БИБЛИОТЕЧНО-БИБЛИОГРАФИЧЕСКИЙ КЛАССИФИКАТОР,
ШТРИХ-КОД

ISBN 978-601-09-2616-5
9 786010 926165

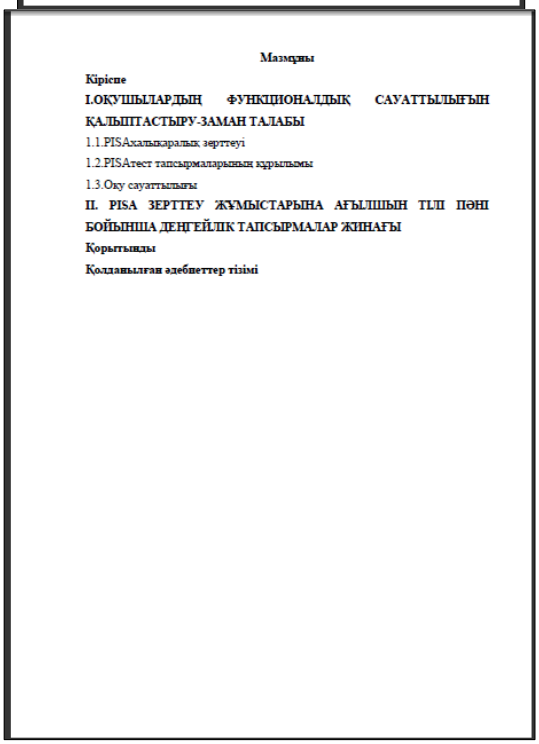

Мазмұны

Кіріспе
I.ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ-ЗАМАН ТАЛАБЫ
1.1.PISAхалықаралық зерттеуі
1.2.PISAтест тапсырмаларының құрылымы
1.3.Оқу сауаттылығы
II. PISA ЗЕРТТЕУ ЖҰМЫСТАРЫНА АҒЫЛШЫН ТІЛІ ПӘНІ БОЙЫНША ДЕҢГЕЙЛІК ТАПСЫРМАЛАР ЖИНАҒЫ
Қорытынды
Қолданылған әдебиеттер тізімі

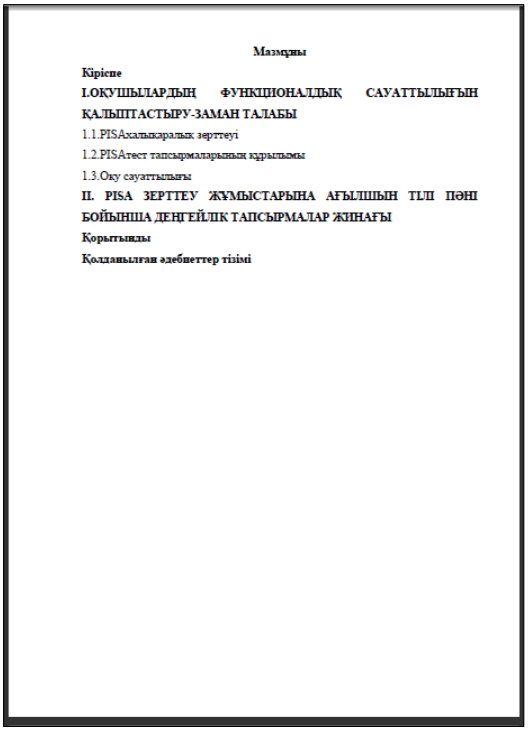

Мазмұны

Кіріспе
I.ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ-ЗАМАН ТАЛАБЫ
1.1.PISAхалықаралық зерттеуі
1.2.PISAтест тапсырмаларының құрылымы
1.3.Оқу сауаттылығы
II. PISA ЗЕРТТЕУ ЖҰМЫСТАРЫНА АҒЫЛШЫН ТІЛІ ПӘНІ БОЙЫНША ДЕҢГЕЙЛІК ТАПСЫРМАЛАР ЖИНАҒЫ
Қорытынды
Қолданылған әдебиеттер тізімі

ИЗУЧЕНИЕ МАЛОЙ РОДИНЫ» ДИДАКТИЧЕСКИЙ МАТЕРИАЛ

Ашимова Эльмира Ермековна
Дінмұхамед Қонаев атындағы №1 мектеп-гимназиясы,
Қордай ауылы Қордай ауданы

Сборник содержит тексты краеведческого содержания для проведения различных видов изложений, диктантов, индивидуальных заданий, а также методический аппарат к этим текстам, что облегчит его использование учителями.

Рецензенты:
учитель – методист русского языка и литературы **Головинова Н. Д**,
учитель русского языка и литературы в национальной школе **Амирханова С. А.**
Ашимова Э. Е
Дидактический материал к урокам русского языка в казахских классах
I-е издание Кордай 2023 г

Пояснительная записка.

Современный этап развития методики преподавания русского языка характеризуется поиском эффективных путей обучения, ориентированных на усиление внимания к функциональному аспекту изучаемых явлений языка.

В данной работе предпринята попытка дополнения учебников русской речи материалами регионального содержания, в частности Кордайского района.

Как известно, учебники русской речи не включают региональный компонент в преподавание, в результате чего на уроках практически не используется языковый материал, отражающий специфику того или иного региона Казахстана. А между тем региональный материал является средством формирования у школьников знаний о родном крае, имеет воспитательное значение, так как способствует развитию уважения и любви к родной земле, оказывает влияние на личность учащихся и предполагает развитие стабильного интереса к изучению русского языка.

Ведь «живое слово земляков и о земляках на уроках русского языка воспитывает интерес к тому, что называется малой родиной, рассказывает о ее истории и сегодняшнем дне, что, в конечном счете, способствует общей гуманизации школьного образования». (А. Благова)

На региональный компонент в содержании обучения можно выделить 10-15% учебного времени, что создает условия для творчества учителя в свободном выборе форм и методов обучения, дифференциации образовательного процесса.

Работа с региональными языковыми факторами является не только компонентом сложной, многоаспектной деятельности учителя русского языка в школе, она не должна и не может вытеснить из урока тематически разнообразные материалы, иллюстрирующие вечные общечеловеческие ценности вне их этно - и географической определенности. Разумное включение регионального компонента в базовую и дополнительную части лингвистического образования школьников представляется делом общественно значимым, а главное – актуальным.

Задачи, которые предполагаю решить с помощью данного методического пособия, состоят в обогащении словарного запаса школьников за счет местного языкового материала, в расширении знаний учащихся о культуре, истории, традициях и обычаях родного края.

Предлагаемое пособие является систематизированным набором текстов, основное назначение которых, во-первых, дополнить практическую часть учебников русской речи в казахских классах материалами, отражающими историю и современность Кордайского района; во-вторых, освободить учителя от поиска материала к уроку по решению его воспитательной цели; в-третьих, помочь учителю в осуществлении дифференцированного обучения учащихся.

Автор стремилась представить в сборнике тексты разных речевых стилей: публицистического, художественного, научного, разной тематики, поэтому они сгруппированы по блокам: «История Кордая», «Люди-главное богатство Кордая», «Их позвала Родина».

Материалы пособия не привязаны к конкретному классу - их можно использовать с разной целью на разных этапах обучения. Это могут быть тексты для комплексного лингвистического анализа, для чего они сопровождаются комментариями под цифрой (II):

определить основную мысль текста, разделить его на части, составить план, озаглавить, обосновать выбор заголовка.

Их можно использовать для диктантов, поэтому третий (III) пункт вопросов и заданий обращает внимание на орфографические и пунктуационные особенности текста, на изучаемый в данный момент или ранее пройденный грамматический материал, на слова, трудные для написания. Тексты краеведческого характера можно предложить для подробных (сжатых) изложений с элементами сочинения, для чего к ним прилагается методический комментарий(I), в котором обращается внимание на особенности содержания, построения, языка текстов.

Так что один и тот же текст можно использовать в разных классах, на что автор пособия указала в рекомендациях для учителя (IV).

I. ИСТОРИЯ КОРДАЯ

Благодатная земля Кордайская

НашКордайский район расположен на востоке Жамбылской области и граничит с одной стороны с Кыргызстаном, с другой – с Алматинской областью. В начале, с 17 января 1928 года, наш район состоял в Алматинском округе, а с 14 октября 1939 года был включен в состав вновь созданной Жамбылской области. Территорию с общей площадью 897246 гектаров населяли представителей 20 с лишним национальностей, это казахи, русские, немцы, дунгане, азербайджанцы, курды – всего 108820 человек.

Испокон веков Кордайская земля считается священным краем. Названная в честь батыра, защищавшего свой народ и землю от неприятеля, ее история уходит глубоко в прошлое. Не так давно на вершине Кордайского перевала состоялось торжественное открытие памятника Кордай батыру. В результате поисковых работ, проводимых по инициативе заместителя председателя Сената Парламента РК, в 80-е годы руководившего нашим районом – Омирбека Байгелди, на хребте Кордайского перевала было найдено место захоронения батыра, и там был поставлен памятник с надписью «Кордай - батыр, I-II век». Даже в тысячелетней давности кыргызском эпосе «Манас» есть строки о благодатной Кордайской земле.

В последние годы, чтобы изучить нашу историю – эхо прошлых лет, историки, ученые, этнографы не раз бывали у нас с крупными экспедициями и удивлялись тому, сколько еще неизведанных тайн хранят недры древней Кордайской земли. Наш край славится еще и тем, что впервые здесь были подняты знамена казахских ханств Керея и Жанибека. Сколько всего произошло в истории казахского народа, сколько испытании он перенес! Так же неизгладимый след оставили достойные мужи своего народа. Ханы трех жузов, вожди, бии, батыры, объединившись, одержали великую победу в Аныраxайской битве, которая проходила на Кордайской земле. Здесь же прошло последнее сражение достойного сына казахского народа, хана Кенесары, здесь же он издал свой последний вздох…

Действительно, Кордай - благодатная, священная земля. В одно время здесь учился Президент Казахстана Нурсултан Назарбаев. Также Кордай является родиной таких выдающихся людей, как известный лингвист, ученый, академик Ныгмет Сауранбаев, современные академики – доктора физико-математических наук, ректор Евразийского национального университета им. Гумилева в Астане Сарсенгали Абдиманапов и проректор Муктарбай Отелбаев, доктора наук Жумадил Байгоншеков, Тилектес Есполов, Семетей Жусанбаев, Гайка Егизбаева, ставшая первой среди женщин министром Балжан Больтрикова, первый казахский балетмейстер Даурен Абиров, известные в республике акыны- писатели Сансызбай Саргаскаев, Рза Кунакова, Марал Скак - Ирсу, Ыргайты, Узынсу, Ешкили украшают наш край. Все эти красоты воспевал в своих песнях знаменитый акын Кенен.

Кордай – особенный район в Жабылской области. Здесь наряду с растениеводством и животноводством развита и промышленность. В советские времена достижения кордайцев были на высоком уровне, и сейчас, обретя независимость, мы так же добиваемся успехов. Это благодаря тому, что в нашем многонациональном районе сохранились человечность, единство и дружба трудового народа.

Кордай хорошеет с каждым днем. Благоустраиваются села и аулы, в райцентре появляются великолепные, современные здания. Это свидетельствует о том, что благосостояние кордайцев растет. Газета « Кордайский маяк», 24. 11. 2021 г.

Кордай - батыр.

Кордай выходец из рода Каскарау, племени Дулат. Родился он приблизительно в конце 17- начале 18 века в восточной низине нынешнего Кордайского перевала.

Кордай-батыр участвовал в битвах с джунгарами, тогда ему было примерно 30 лет. Это война началась в 17 веке, но постоянные набеги джунгаров берут начало с 1521 года. Настоящая битва состоялась в 1698 году. Это война для джунгаров была самой кровопролитной. В ту пору имя Кордая только начало приобретать известность как батыра, защищавшего хребты Сулутора, восточную часть Шу, долину Аныраxай и с запада, и с востока, тем самым он создает условия для заселения этих мест жителями района, и как земледелец, он впервые начинает выращивать ячмень, просо в Крпы (нынешняя Отарская долина). Взять в руки меч Кордая заставило то неспокойное время.

Для врага, задумавшего попасть на казахскую землю со стороны Джунгарского Алатау, самой удобной и короткой дорогой был Кордайский перевал. Первым делом нужно было завоевать его. Поэтому главной задачей было удержать перевал. Это трудное дело было поручено Кордай- батыру. И он с честью выполнил эту задачу.

Вот поэтому перевал называется Кордайский. То, что войска джунгаров, не сумев перейти через перевал в 1724 году, двинулись обходным путем через Шокпар, объясняется недоступностью перевала. Кордай - батыр принимал активное участие в далатауской битве, защищал Шуйскую долину, где показал пример мужества и отваги.

Из рассказов, дошедших до наших дней, узнаем, что Кордай был человеком крупного телосложения, обладавшим непомерной силой, бесстрашием. Многие отарцы рассказывали, как на другом берегу реки Шу, в местности Мыншатыр, он вступил в единоборство с медведем и убил его. В образе Кордай- батыра отражено мужество и героизм при защите народа и страны.

На высоком перевале, который защищал Кордай - батыр, установлен памятник герою, как символ единения и сплоченности казахского народа. (289 слов) Газета «Кордайский маяк», 10. 02. 2021г.

I. *Комментарии к тексту*. Текст публицистический с элементами повествования. Текст делится на три части: участие в битвах; Кордайский перевал; установление памятника Кордай - батыру.

II. *Вопросы и задания к содержанию текста*:

1) Когда родился Кордай - батыр?
2) Заслуги Кордай – батыра.
3) В каких битвах он участвовал?
4) Почему перевал был назван Кордайским?
5) Каким человеком был Кордай - батыр?

Ш. *Вопросы и задания по орфографии и пунктуации*

1. Объясните знаки препинания в сложных предложениях

2. Произведите разбор по составу сложных слов: *телосложение, единоборство, кровопролитие, бесстрашие*

3. Объясните, что означают слова и выражения: *непомерной силой, единоборство, постоянные набеги джунгаров*

IV. *Рекомендации учителю:*

Данный текст может быть использован для изложения в 10 классе или как адаптированный диктант в 8-11 классах.

Отеген - батыр

Отеген Отегулулы – казахский батыр, полководец из рода Жаныс, племени Дулат старшего жуза. Родился в 1699 году у подножия горы Хантау вдоль реки Шу. Умер в 1773 году в местностии Шенгельды близ реки Или. С пятнадцатилетнего возраста Отеген принимал участие в битвах с джунгарами и внёс большой вклад в сохранение единства Казахского ханства. Он освобождал от джунгар Жетысу, земли Восточного Казахстана. Участвовал в битвах за Туркестан и Ташкент, в Аныраxайской битве. В поединках он одержал победы над такими джунгарскими батырами, как Ботшихар и Сабан Тайшик. С тех пор Отеген прославился и стал одним из славных полководцев. Он был соратником Толе би и Абылай-хана. Мужество Отеген - батыра воспели в своих произведениях Суюнбай Аронулы, Жамбыл Жабаев.

В народе батыра прозвали « Рогатым Отегеном», чтобы подчеркнуть его бесстрашие и мощь. Он был похоронен близ реки Или, но после строительства Капчагайского водохранилища в 1973 году его перезахоронили в Кордайском районе Жамбылской области. В Алматы есть улица Отеген
- батыра. Центр Илийского района Алматинской области тоже носит его имя. (172 слов).

Детская энциклопедия «История Казахстана», 2007г.

I. *Комментарий к тексту*.

Текст публицистический с элементами повествования.

П. *Вопросы и задания к содержанию текста*.

1. Откуда родом Отеген -батыр?
2. В каких битвах участвовал батыр?
3. Кто были его соратники?
4. Кто воспевал в своих произведениях мужество батыра?
5. Почему прозвали в народе батыра «Рогатым Отегеном»?
6. Где был похоронен Отеген -батыр?
7. В каком году и где перезахоронили батыра?

Ш. *Вопросы и задания по орфографии и пунктуации*

1. Назовите имена собственные в тексте?

2. Объясните значение слов и словосочетаний: *у подножия горы, одержал победу, соратник, воспели в своих произведениях.*

3. Произведите разбор по составу сложных слов: *водохранилище, полководец*.

IV. *Рекомендации учителю*.

Данный текст может быть использован для сжатого изложения в 6-7 классах и как раздаточный материал при изучении темы «Однородные члены предложения» в 8 классе.

Чаша Отегена в Астане.

К концу прошлого года наряду со многими бесценными историческими реликвиями в Президентский культурный центр была доставлена пищевая чаша, подаренная Абылай – ханом Отеген - батыру из рода Жаныс. Деревянная резная чаша из дуба использовалась на встрече именитых батыров трёх жузов в ханской орде.

…Как-то Абылай -хан собрал батыров и биев трёх жузов. После совещания, прощаясь с батырами, пригласил их в «Ак Орду» и угостил вкусным, как мёд, кумысом из большой чаши. Отеген был самым молодым батыром и смело обратился к хану:

-Хан мой, народ верит тому, что видит, или тому, что слышит?

-Конечно, верит увиденному.

-Тогда я возьму эту чашу как доказательство моего пребывания в ханской орде и покажу детям Великого жуза, - сказал Отеген и потянул к себе большую посудину, из которой батыры угощались кумысом.

-Бери, - согласился Абылай – хан.

Этот предмет национального быта, ставший священным, до последней поры берегли, как зеницу ока, нынешние кордайские потомки Отегена. (143 слова).

Газета « Кордайский маяк», 2. 03. 2022г.

I. Комментарий к тексту

Текст публицистический с элементами описания. Композиционно текст можно поделить на две части: чаша Абылай - хана в Астане и встреча Отегена с Абылай - ханом.

П. Вопросы и задания к тексту

1. Что вы знаете об Абылай - хане?
2. Почему это чаша стала священной?
3. Как чаша попала в руки Отегена - батыра?

III. Вопросы и задания по орфографии и пунктуации.

1. Подберите синонимы к словам: *священная, большая.*

2. Объясните значения слов*: реликвия, орда, посудина*.

3. Найдите в тексте прилагательные и определите их разряды по значению: *самый молодой, кордайские, резная, пищевая*.

4. Преобразовать диалог в монолог или передать от 3-го лица.

IV. Рекомендации учителю

Данный текст может быть использован для подробного изложения в 6-9 классах и как раздаточный материал при изучении тем «Предлог», «Сложное предложение».

История села Кордай

На место нынешнего села Кордай русские переселенцы впервые прибыли в 1893 году. Одним из первых был Василий Кузьмич Сахно, затем Засулины, Уткины, Чугуновы, Украинские, Рубановы, Тарабановы…

Первые палатки поставили у Чуйского моста, где стоял столбик с надписью:«Георгиевка, 1893г. » Место, которое выбрали наши прародители для села, было заболоченным, поросшее камышом с множеством мелких озёр.

Поэтому и территорию между школойКарла Маркса и Бесинчей люди окрестили Жабокряковой, видимо, очень докучливыми были лягушачьи «концерты», а тучи комаров внушительными. Охотиться на кабанов, фазанов, уток не нужно было далеко ходить, ибо их было в изобилии под боком. По ночам к домам подходили волки, иногда они забирались в хлев.

В Георгиев день (а он отмечается в апреле) землемеры Пишпекского уезда нарезали землю под село. Священник освятил место, отслужили молебень и нарекли село Георгиевской в честь покровителя земледельцев святого Георгия, с надеждой быть защищёнными от неурожаев.

Следует отметить, что на Руси Георгий, очень почитаемый святой, и все лучшее называются его именем: Георгиевский зал Кремля, высшая награда – Георгиевский Крест разных статусов, лучшие корабли, лучшие площади.

Первопроходцы выбрали для села очень благодатное место: на берегу тогда бурной реки Шу. Шло время и число переселенцев с каждым годом росло. В 1905 году в селе было 100, а перед революцией 600 домов с подсобным хозяйством.

Домики были глинобитными, с земляными полами, камышовой крышей. Более благоустроенные дома стали строить позже, когда вырастили тополя и карагачи. Нелегко пришлось основателям нашего села на стадии становления. Много неприятностей было от бездорожья, от непролазной грязи весной и осенью. Болотистая местность быстро вбирала в себя охапки колючего кустарника, которым устилали дороги, чтобы можно было проехать по улице. Но люди, поселившиеся здесь, были работящими, целеустремленными, они принимались за работу снова и снова.

Вручную приходилось создавать оросительную примитивную систему и ежегодно очищать. Тем не менее жители упорно боролись с трудностями, растили хлеб, разводили скот, развивались сады и огороды. Село богатело и увеличивалось, была построена церковь, двухклассная церковная школа, в 1918 году в ней было 25 учащихся.

Вначале переселенцы все селились на одной улице, которая называлась Трактовой, Первой, Первомайской, а теперь Жибек- Жолы. В 1902 году построено несколько дворов на второй улице(ныне Домалак-ана), и только в 1914-1915 годах была нарезана Третья (ныне Абылай-хана) улица. . . В 1956 году здесь провели дренажные каналы, осушили болото и начались застройки. Этот участок до 1957 года был отделен от остальной части села большим пустырем и болотом с камышовыми зарослями Северную окраину Георгиевки и сейчас до сих пор называют Бесинча. А название “Бесинча” произошло вот откуда: в Ргайтинском уезде было четыре аула, а северная часть той Георгиевки с 1910 года стала заселяться казахами и называться пятым аулом. И даже после того, как пятый аул соединился с основным селом, старое название сохранилось. Сейчас в селе 98 улиц

Вся власть в Георгиевке принадлежала старосте. Обыкновенно на эту должность выбирали зажиточного крестьянина. Подчас он был неграмотен, но в его распоряжении был писарь. Перед империалистической войной на берегу реки Шу была организована почтовая станция, её обслуживали 15 ямщиков, которые доставляли почту и пассажиров на Бишкек и Соганды (Алга), а телеграф Морзе появился только в 1928 году.

В ноябре 1918 года в Георгиевке был создан Военно-политический штаб, которому принадлежала власть в селе. После ликвидации Беловодского мятежа в феврале 1919 года штаб был распущен и на районном съезде был избран георгиевский исполнительный комитет (председатель Терещенко, секретарь Слесарев). В установлении советской власти и борьбе с кулаками принимали участие Акименко, Фаизов, Гришаков, Айтеков, Клюквин, Грищенко. В сёлах Георгиевка, Богословка (Касык), Черная речка развернулась борьба с кулачеством. (453 слов)

Книга «Край родной –Кордай», Г. А Караульных, Кордай, 2020 г.

I. Комментарий к тексту.

Текст представляет собой описание истории села. Композиционно текст можно поделить на четыре части.

II. Вопросы и задания к тексту.

1. В каком году в с. Георгиевка прибыли переселенцы?
2. Какое место было выбрано?
3. Почему окрестность называлась «Жабокряковой»?
4. Почему именно в Георгиевский день землемеры делили землю под село?

III. Вопросы и задания по орфографии и пунктуации.

1. Напишите словосочетания со словами: *переселенцы, палатки, лягушачьи, охотиться, окрестили.*

2. Разберите слова по составу: *надписью, заболоченным, впервые, забирались.*

3. Объясните знаки препинания в сложных предложениях, при вводных словах и предложениях.

4. Объясните значение выражения *под боком.*

5. К прилагательным *внушительный, изобильный, святой* подберите однокоренные существительные. Подчеркните словообразующие суффиксы у существительных .

IV. Рекомендации учителю.

Данный текст (во фрагментах) может быть использован для диктанта, подробного изложения в 8-10 классах и как дидактический раздаточный материал при изучении тем «Сложное предложение», «Однородные члены предложения».

Коллективизация в Кордае.

Коллективизация в корне изменила весь крестьянский уклад. В Георгиевке она проходила так же, как и по всей стране Советов. Труженики- земледельцы, кто имел крепкое хозяйство, землю, скот, были объявлены кулаками – мироедами. Бедняки же стали опорой государства и верным орудием борьбы против зажиточных крестьян. Если в России ссылали кулаков в Сибирь или Казахстан, то у наших односельчан забирали все до последней, как говорится, нитки. В это же время велась политика «воинствующих безбожников». С разгромом церквей и мечетей рушились нравственные устои народа. Сожжена была и Георгиевская церковь, которая находилась на месте новой площади, где раньше располагалась средняя школа им. В. И. Ленина.

В 1927 году, собрав всю тягловую силу, скот, семена, крестьяне создавали ТОЗ (товарищество по обработке земли) «Красный Партизан». На основе его и был создан колхоз «Путь Ленина». Первым председателем колхоза стал Лукашин. Все сельхозработы велись на лошадях, быках. Лишь в 1936 году появились первые трактора.

Насильственная коллективизация разрушила веками сложившийся крестьянский уклад жизни, нарушила хозяйственный баланс. В 1933 году голод охватил страну, а для Украины, Казахстана и Российского Поволжья это была страшная трагедия. Люди вымирали целыми селениями. Не прошла эта черная туча мимо Георгиевки. Голод и тиф буквально косили людей. Легче перенесли это лихолетье местные крестьяне, имеющие приусадебные участки, а для ссыльных из России и для местных, не имеющих земельных наделов даже под огороды, это время оказалось роковым. Люди умирали в больнице и на улицах. Ежедневно по улице им. Ленина (ныне ул. Казыбек би) можно было видеть повозку, груженную умершими, двигающуюся в сторону кладбища. Там их сбрасывали в общую яму. (255 слов)

Книга «Край родной-Кордай», Г. А. Караульных, Кордай, 2020 г.

I. *Комментарий к тексту.* Стиль публицистический с элементами повествования о насильственной коллективизации в с. Георгиевка.

II. *Вопросы и задания к содержанию текста*.

1. О чем рассказывается в тексте?
2. Что изменила коллективизация в крестьянском укладе жизни?
3. Что означает политика «*воинствующих безбожников*»?
4. Как рушились нравственные устои народа?

5. Объясните значение фразеологизма *« все до последней нитки»*

Ш. *Вопросы и задания по орфографии и пунктуации.*

1) Найдите в тексте сложные предложения и определите их виды. Объясните знаки препинания в сложных предложениях.

2) Подберите синонимы к словам*: зажиточный, рушились, председатель, повозка.*

3) Произведите разбор по составу*: нравственные, селениями, оказалось, загруженную, умершими.*

lV. *Рекомендации учителю*:

Данный текст можно использовать для развития речи в 9-11 классах и как раздаточный материал при изучении темы «Сложные предложения».

Чумышская плотина.

Село Кордай удобно разместилось на берегу реки Шу, живительные воды которой питают флору и фауну Шуйской долины. Невелика Шу, а необузданной силы в ней и капризов много.

Планыорошения больших массивов плодородных земель Шуйской долины вынашивались давно. Среди специалистов, был гидротехник В. А. Васильев. В 1910 году он начал изучать возможности строительства плотины. Работы были прерваны империалистической и гражданской воинами. И лишь спустя 4 года после подписания Лениным декрета об электрификации исследования возобновились.

Однако строительство Чумышской плотины началось только в1930 году. Все работы велись вручную, из техники был только экскаватор, привезенный из Германии. Стройматериалы доставлялись на гужевом транспорте, цемент возили на бричках из Ташкента. Основная тяжесть трудоемких процессов легла на раскулаченные семьи, выселенные в Казахстан из России. Работали не только мужчины, но и женщины и подростки. Строительство плотины велось в тяжелое для страны время, хлеб на стройке выдавался строго по норме, рабочему в день – 1 кг, членам семьи – 400 граммов. Для ударников производства была открыта столовая, где им в качестве премии выдавалось 2 пирожка и 2 стакана сладкого чая.

В 1934 году плотину сдали в эксплуатацию. Мощность ее была 500 куб. метр. в секунду. На первой ветке канала до 60-х годов работала электростанция, которая была построена сразу после войны. Плотину построили в срок, но какой ценой! Сколько человеческих жизней она унесла. . . .

Во время строительства руками рабочих было выполнено более 17 тысяч кубических метров бетонных, почти 6000 куб. метров земельных и других работ. В 1961 плотину электрифицировали. На берегу БЧК сооружена памятная доска с надписью “Васильев Владимир Александрович, 1880 – 1959 г. г. . Выдающийся инженер – гидротехник. Автор первого проекта орошения и освоения Чуйской долины. ”

В Кордайском районе основной оросительной ситемой является Кордайская магистраль, она орошает более 22 тысяч гектаров земель. Общая длина оросительной сети около 90 км, пропускная способность -20 куб. м. в секунду. Распределение воды между хозяйствами занимается Нижне – Чуйское УОС . (Управление Оросительной системы) (295слов).

Книга «Край родной – Кордай», Г. А. Караульных, Кордай, 2020 г.

I. Комментарий к тексту.

Текст публицистический с элементами повествования о строительстве Чумышской плотины, о ее истории

Текст делится на три смысловые части, которые можно озаглавить или составить план текста.

II. Вопросы и задания к содержанию текста.

1. О чем рассказывается в тексте?
2. Кто работал над созданием проекта Чумышской плотины?
3. Как велось строительство?
4. В каком году плотину сдали в эксплуатацию?
5. Какую роль играет в сельском хозяйстве Кордайского района Чуйская оросительная система?

III. Вопросы и задания по орфографии и пунктуации.

1. Произведите разбор по составу слова*: гидротехник, вручную, привезенный, электростанция.*

2. Назовите и охарактеризуйте имена числительные.

3. Образуйте прилагательные от существительных: *Чумыш, трудоемкость, подросток, производство.*

4. Объясните знаки препинания в сложных предложениях.

IV. Рекомендации учителю.

Фрагменты текста можно использовать как диктант в 8-9 классах (от слов ‘*однако*’ до слов ‘*эксплуатация’*. . . .) или как подробное изложение в 10-11классах по коллективно составленному плану.

Географическое положение с. Кордай

Кордайский район находится в Жамбылской области, с востока граничит с соседней Кыргызской Республикой и Алматинской областью. Район впервые образовался 17 января 1928 года и входил в состав Алматинского округа, затем 14 октября 1939 года был передан вновь образовавшейся Джамбулькой (ныне Жамбылской) области.

Общая площадь района составляет – 897 346 га. Территория разделена на 18 аульных округов, в них 41 населенный пункт. Административный центр Кордайского района, село Кордай, расположен на правом берегу Шу, через него проходит асфальтированная магистраль

Алматы - Бишкек – Тараз – Ташкент. В октябре 1995 года село Георгиевка переименовано в село Кордай. Оно находится в 23 километрах от столицы Кыргызстана, города Бишкек, 220 км. от Алматы и 310 км. от областного центра города Тараза (148 слов)

Книга «Край родной - Кордай», Г. А. Караульных, Кордай, 2020г.

I. *Комментарий к тексту.*

Текст публицистический о месте расположения с. Кордай.

П. *Вопросы и задания содержанию текста*.

Объясните значение слов и выражений: *административный , пункт, асфальтированная, магистраль, Алматинский округ.*

Ш. *Задания по орфографии и пунктуации.*

1. Объясните правописание следующих слов: *Алмат-Б ишкек, километр*.

2. Выпишите и охарактеризуйте имена числительные, напишите их словами.

IV. *Рекомендации учителю.*

1. Использовать для написания диктантов в 7-8 классах.

2. Использовать как дополнительный раздаточный материал при изучении тем «Числительное», »Словосочетание» в 6-7 классах.

Река Шу.

Кордайский район неплохо обеспечен водой. По его территории, кроме основной реки Шу, протекает ряд горных речек, таких как Каракунуз, Какпатас и другие, которые относятся к внутреннему бесточному бассейну река Шу. Длина составляет в пределах Казахстана 800км. .

Река Шу входит в список семи крупнейших рек Казахстана. Истоки ее находятся в горах на высоте от 3 до 5 тысяч метров. Вырвавшись из внутреннего Тянь-Шаня, река поворачивает на запад, словно стремится достичь Сырдарьи. Но это ей не удается. Шу никуда не впадает, а заканчивается слепым устьем-распадается на множество озер, соединяемых между собой пересыхающими протоками. Река пробила себе русло на стыке двух пустынь. К северу от Шу простирается Батпак-дала, к югу пески Мойынкума. На нити реки, как бусы , нанизаны села и города: Токмак, Кордай, Шу, Фурмановка, Уланбель. . .

В верховьях Шу довольно бурная, в Боамском ущелье дно реки завалено валунами, обрушенными в русле камнями. Река, обрамленная талом и облепихой, очень живописна, с шумом катит свои прозрачные воды, вскипая белыми гривами у валунов. Берега сложены из песка и гальки. Вырвавшись на равнину, она немного успокаивается. Но и здесь проявляется ее строптивый норов, присущий среднеазиатским рекам. Она то и дело меняет русло.

Мы дорожим рекой Шу и имеем на то все основания. Это детище гор Тянь-Шаня, истинный дар людям. От реки Шу отводят воду в 92 –х местах. Огромное значение для орошения имеет Чумышский гидроузел, несущий благодатную воду Шуйской долине, превращая ее в богатейший, плодородный край. Реки Кордайского района имеют ледниковое, снеговое, грунтовое питание. Половодье на реках весеннее, начало половодья – 10 марта, окончание половодья – 30 апреля. (285 слов).

Книга «Край родной - Кордай», Г. А Караульных, Кордай, 2020 г.

I. Вопросы и задания к содержанию текста.

а) Какие реки протекают в Кордайском районе?

б) Какова длина и площадь реки Шу? Какой у нее характер?

в) Через какие места она протекает?

II. *Вопросы и задания по орфографии и пунктуации.*

а) Какие имена собственные встречаются в тексте?

Объясните их правописание.

б) Произведите разбор по составу слова: *среднеазиатский, истинный, гидроузел, плодородный.*

в) Подберите к словам *территория, крупный, находится, плодородный* синонимы .

г) Найдите предложения с однородными членами.

д) Объясните знаки препинания в сложных предложениях.

III. Рекомендации учителю.

Данный текст может быть использован как раздаточный материал при изучении тем“Однородные члены предложения”, “Сложное предложение” в 8-11 классах.

Современный Кордай

Наш Кордай – административный центр Кордайского района, находится в 23 км от Бишкека, 220 км от Алматы и 310 км от Тараза. Время изменило, украсило село морем зелёных деревьев и ярких цветов. Год от года преображается, благоустраивается и хорошеет наше село. В центре села имеется памятник великому казахскому батыру Отегену, ставшему одним из символов нашего районного центра. Тысячи людей, проезжающих по центральной автомагистрали, обращают внимание на эту скульптуру. Великолепное скульптурное изваяние стало гордостью кордайцев.

В селе есть 5 национальных культурных центров, цель которых возрождение обычаев и традиций многонациональной семьи, и передача их новым поколениям.

Многообразна жизнь родного села. Здесь всё важно: и события общественной, хозяйственной и культурной жизни, и благородные дела, поступки и успехи земляков. В Кордайском районе по данным на 1 января 2007 года проживает 110 000 человек.

Время изменило, украсило село, одев в стекло, бетон и мрамор. Прекрасно наше село, похожее на город, красивое, светлое.

За последний век своего исторического существования здесь развито производство и построено много красивых зданий. Это школа- гимназия № 1 имени Д. А. Конаева, средняя школа имени Абая, типовое здание СШ №51, Аллея Славы погибшим в Великой Отечественной войне, Мемориал Славы погибшим воинам-интернационалистам, ушедшим в Афганистан из Кордайского района, памятник герою Советского Союза Н. Белашову.

Детская поликлиника, построенная в прибалтийском стиле, здание типографии, трёхэтажное здание «Казтелекома», почты, современные здания различных банков, новые гостиницы. А также много новых кафе, ресторанов, торговых центров. В период с 2001-2004 год на берегу реки Шу на границе с Кыргызстаном построена таможенная застава очень красивой архитектуры. Таможня оснащена техническим оборудованием, соответствующим мировому стандарту. (257 слов)

Книга «Край родной - Кордай» , Г. А Караульных, 2020г.

I. Комментарий к тексту

Текст публицистический. Он делится на три логические части:

административный центр, символ района, многообразна жизнь родного села.

II. Вопросы и задания по содержанию текста

1) Как выглядит современный Кордай?

2) Что является символом нашего районного центра?

3) Какова цель национально – культурных центров?

III. Вопросы по орфографии и пунктуации

1) Разберите слова по составу: *автомагистраль, проезжающих*.

2) Подберите синонимы к словам: *великий, находится, обращают*.

3) Проспрягайте глагол *обращаться*

4) Найдите в тексте однородные члены предложения

5) Подберите видовую пару к глаголам: *изменить, преобразить, украсить*.

IV. *Рекомендации учителю*.

Данный текст можно использовать для сжатого изложения, диктанта, а также при изучении тем «Глагол», «Однородные члены предложения» в 7-8 кл.

II. ЛЮДИ- БОГАТСТВО КОРДАЯ

Песня не умирает

В казахской степи издавна ценилось поэтическое слово. Недаром самым дорогим подарком поэту были домбра и скакун. Общеизвестную истину о том, что жизнь талантливой поэзии длится дольше жизни автора, с полным правом можно отнести к произведениям известного казахского поэта, одного из ярчайших представителей народной поэзии, акына - импровизатора, певца и композитора, заслуженного деятеля искусств Кенена Азербаева. В своё время сам великий Жамбыл восхищался песнями акына Кенена.

Кенен Азербаев родился 22 июня 1884 года в местечке Матибулак в семье бедняка. Его предки всю жизнь батрачили. Не зря акын Суюнбай назвал их «бесжаланаяк из Каскарау». Один из «бесжаланаяк»- Мандабай. От Мандабая родились трое сыновей – Азербай, Ниязбай,

Абденбай. Все трое были хорошими певцами, виртуозно играли на домбре, поэтому без них не проходил ни один той аула.

Отец Кенена Азербаева, несмотря на свою бедняцкую долю, никогда не унывал, знал много песен и не расставался со своей домброй. Мать акына Улдар тоже не была обделена талантом, любила петь и имела прекрасный голос. Когда Кенену исполнилось 7 лет, судьба преподнесла ему первый удар-он лишился матери. Отец Азербай стал пастухом у своих богатых сородичей, Кенен пас ягнят. Будучи человеком, понимающим искусство, Азербай заметил в сыне искорку таланта и обратился с просьбой к акыну, сородичу Сарыбасу, научить мальчика мастерству акына-импровизатора. Другой учитель Еркекбай-кюйши, говорят, слыл поэтом и певцом, единственным в округе грамотным человеком. Еркекбай на все тои и торжества всюду брал с собой Кенена. Как-то приняв из рук учителя маленькую домбру, первый дар в своей жизни, Кенен с той поры не расставался со своей спутницей. И какие бы трудности ни приходились на его долю, он хранил в своём сердце благодарность к людям, подарившим душевное тепло и любовь.

Гоняясь за ягнятами под палящим солнцем в степном безмолвии, пастушок однажды сочинил первую свою песню «Бозторгай», где говорилось о тяжелой и горькой судьбе батраков-пастухов. Именно после этой песни он получил прозвище бала - акын. Затем появились «Кокшолак», «Ойжайлау»…

Песни Кенена способны разбудить даже черствую, невосприимчивую к поэтическому слову душу. Он рассказывал о наболевшем не только своим образным языком, но и чутким сердцем. … По звучанию его песни похожи на полет лебедя, гордый, красивый, спокойный и захватывающий. Иногда они полны горькой правды, сопровождаемой одновременно острой шуткой, иногда носят драматический и комедийный характер.

В 1936 году Кенен Азербаев принял участие в декаде казахской литературы и искусства в Москве, вместе с великим учителем Жамбылом посетил Мавзолей. Около полувека учитель и ученик были неразлучны, страсть к поэзии сделала их верными друзьями.

Кенен Азербаев восемьдесят лет верно служил своему народу, пронес по жизни любовь к родному краю. Сочинил более ста песен. Он автор около двухсот поэм и баллад. Знал наизусть и исполнял десятки этнических легенд. Помимо всего, он был выдающимся акыном-импровизатором своего времени.

Уже при жизни он получил признание и любовь, уважение и почет своего народа. Дважды был награжден орденом “Знак почета”, а также орденом “Трудового Красного Знамени”. Он был безмерно счастлив, когда в 1974 году широко отмечалось его 90-летие. Поэт с большой буквы, талант-самородок, вышедший из народа, Кенен ушел из жизни 12 апреля 1976 года в возрасте 92 года. Народ с глубоким почтением проводил в последний путь своего любимого акына.

Умер поэт, но продолжают жить его произведения. После себя он оставил “золотой фонд” поэтического наследия. В народной памяти осталось празднование столетия Кенена в 1984 году, которое стало значительным событием в культурной жизни республики.

Поэты и композиторы посвятили акыну свои стихи и песни. Тому пример песня Алтынбека Коразбаева “Сағындым Кене атамды” Абдимомына Желдибаева “Алатаудың ақиығы”, “Күй-көкшолақ». . .

Песни и стихи Акына никогда не умрут!(589 слов) Газета “Кордайский маяк”, 16. 06. 2021г.

I. Комментарий к тексту

1. Текст публицистический с элементами повествования.
2. Композиционно распадается на 3 части .

II. Вопросы к содержанию текста

1. Чем примечательно детство Кенена Азербаева?
2. Назовите первую песню поэта? О чем она?
3. Определите особенность его песен?
4. Какими наградами отмечен талант Кенена Азербаева?

III Вопросы и задания по орфографии и пунктуации.

1. Объяснить значение выражений*: нанесла удар, искорка таланта, акын-импровизатор, талант- самородок, золотой фонд наследия, черствая, невосприимчивая душа.*
2. Найти одиночные приложения, обьяснить правописание.
3. Обьяснить знаки препинания в СП, указать их тип.

IV. Рекомендации учителю

Данный текст можно использовать для подробного изложения от слов… *Кенен Азербаев родился* … до слов *“Ойжайлау”*. Рекомендуется адаптировать для диктанта (фрагмент).

Я здоров

Мой Кордай, ты земля святая моя,
Сколько радостных дней и ночей прожил я!
И опять меня вылечил ты, мой народ.
Пусть домбра моя, славя тебя, запоет.
Долго, родина, я по тебе тосковал!
Я болел тяжело, но тебя вспоминал,
Сыновей, дочерей, старых и молодых
Я увидеть мечтал – и увидел родных…
Я увидел, как вырос родной мой район.
На достигнутом не успокоится он.
Стали больше стада, стало гуще в садах,
Стал народ веселей – все на наших глазах.
У овец шерсть, как шелк; молоко, словно мед.
Глаз острей у того, кто всегда его пьет,
Словно не молоко, а бальзам для людей.
Хороши табуны наших быстрых коней!
Ты прекрасен, Кордай мой! Я родился и рос,
Пел и дожил я до серебристых волос
На просторной земле; от хлебов золотой,
Я горжусь и тобой, и своею судьбой.
Как ты, жизнь, хороша – лучше и не сыскать!
Я здоров, я готов вновь тебя восхвалять!

Кенен Азербаев 1958г. Газета «Кордайский маяк», 16. 06. 2020 г.

I. *Комментарий к тексту*.

Текст художественного стиля.

II. *Вопросы и задания к содержанию текста*.

1. Определите идею поэтического текста.
2. Какое настроение оно выражает?
3. Как по-другому можно озаглавить текст?
4. Какие художественные приемы использует автор при описании родного края?

III. Вопросы и задания по орфографии и пунктуации.

1. Найдите в тексте местоимения и определите разряд.
2. Выпишите из текста обращения. Объясните знаки препинания.
3. Найдите в тексте сложные предложения и определите их тип (задание сильным учащимся)

IV. Рекомендации учителю.

Данный текст может быть использован как раздаточный материал при изучении тем «Местоимение», «Сложные предложения» в 7-9 классах.

Размышления.

Я стал любимцем моего народа,
Хоть не умел красиво говорить,
Но креп мой голос звонкий
Год от года,
И в песне сердце я могу излить.
Я - словно дерево,
А песни- мои листья.
Что в жаркий день прохладою дарят.
Давно я понял ту простую истину,
Что Родине служить я песней рад.
Я-словно птица,
Петь я не устану,

Пока дышу-
Не петь я не могу,
Я пропою вам все слова дастана,
Хоть голова моя давно в снегу.
Любовь народа придает мне силы,
И я под тяжестью седин не сник,
И петь я песни буду до могилы,
Пока я жив, не смолкнет мой язык.
Ждут моих песен великаны - горы
И пахнущая травами земля.
Мой Казахстан!
Ты мне моя опора,
Твои богатства и твои поля.
Раскинулись от края и до края
Земля моя, богатствами полна.
Тебе, народ, я песни посвящаю,
Пока звенит домбры моей струна.
И множатся богатства год от года,
Луга и пашни, тучные стада.
Я благодарен своему народу
И в бодром настроении всегда.

Кенен Азербаев. 1960 г. Газета «Кордайский маяк» 16. 06. 2021 г.

I. *Комментарий к тексту*

Текст художественного стиля.

Стихотворение-размышление.

II. *Вопросы и задания к содержанию текста*.

1. Каким настроением проникнуто стихотворение?
2. Определите тему и основные мотивы стихотворения.
3. Найдите художественные средства , определите их роль в стихотворении.

III . *Вопросы и задания по орфографии и пунктуации*.

1. Найдите в тексте СП и определите их тип.
2. Объясните постановку тире в предложениях.
3. Выпишите из текста однородные члены предложения, объясните знаки препинания.

IV. *Рекомендации учителю*.

Данный текст может быть использован как раздаточный материал при изучении тем «Сложное предложение», «Однородные члены предложения».

Письмо по памяти. (фрагмент)

Жизнь в музыке

Лев Львович Султаньянц. Этого человека в Кордае знают многие. Здесь он жил долгие годы и занимался творчеством. В 60–е годы работал преподавателем, завучем Георгиевской детской музыкальной школы, руководил духовыми оркестрами школ и районного Дома культуры.

Одновременно Лев Львович был активным селькорром райгазеты «Кордайский маяк», где он писал статьи о культуре, музыке, самодеятельных коллективах. В 1970 году он побывал в Москве, у выдающегося композитора Дмитрия Кабалевского , а впоследствии имел с ним длительную переписку.

Уже несколько лет Л. Султаньянц живет в Кыргызтане, в селе Ленинском , руководит детской музыкальной школой. Он по-прежнему верен своему призванию и по-прежнему сердцем со своими бывшими земляками-кордайцами. Замечательной земле и прекрасным людям Кордая Лев Львович посвятил свое новое творческое произведение –“ Кордайский вальс”. Думается, что и слова , и музыка этого вальса нравятся читателям, и всем, кому он адресуется.

Прошли годы и можно подводить итоги : на его счету 16 сборников песен, школы Кордая поют его гимны. С его сборниками ознакомился Президент КР Назарбаев Н. А. и высоко оценил талант поэта, композитора.

В Кордае выпущен его сборник «Школьные годы», «О победе, о слове и чести!», «Я-женщина», «Мой Кордай» и т. д.

Л. Султаньянц «Отличник культуры», лауреат песен Министерства обороны. Газета «Кордайский маяк», 2021г.

Отеген-батыр

Сл. Л. СултаньянцаНациональному герою Казахстана

1. Слышу голос давних веков,
Это песни предков моих
В них печаль и радость сынов,
Защищавшихся в битвах лихих. 2 раза
Припев: Отеген-батыр, Отеген-батыр,
Ты даруешь мир!
2. Дух народа, дух мудрецов,
Что воспели силу твою.
Ты оставил силу в веках,
Защищая землю мою. 2 раза
Припев:
3. В твоей силе-сила моя!
В твоей воле-воля моя!
В твоей славе-слава моя!
Что питает вечно меня. 2 раза Припев:
4. Пусть печальна песня моя,
Мы пожили мирно века,
Ты, как символ силы, родник
Тебя помнит наша земля. 2 раза
Припев:
5. А теперь нас радуешь вновь,
Ты в Кордайском горном краю,
И потомки, видя тебя,
Напевать будут песню твою. 2 раза Припев:

I. Комментарий к тексту

Стиль художественный. Основная мысль-память об Отегене-батыре, имя батыра бессмертно.

II. Вопросы и задания к содержанию текста

1. Что говорится в тексте об Отегене-батыре? Чем он прославился?
2. Раскройте смысл последней строфы.
3. Замените синонимами слова: *лихих, тяжких, тяжёлых, потомки.*

III. Задания по орфографии и пунктуации

1. Найдите предложения с однородными членами, объясните постановку знаков препинания.
2. Найдите предложения с причастными и деепричастными оборотами.
3. Найдите глаголы прошедшего времени и сделайте разбор по составу.

IV. Рекомендации учителю

Данный текст можно использовать как раздаточный материал при изучении темы «Обособленные члены предложения» в 8 классе.

Это ты! Это мы! Это я!

(*Песня-гимн школы Конаева)*

Веселее шагайте, друзья,
Ритм нам марша поможет в пути.
Это ты! Это мы! Это я!
Вся единая наша семья!
Припев: Пусть эта песня навсегда
Напомнит школьные года,
Строй роз, березок, тополей
И славный труд учителей.

Знаем: труден наш путь и тернист ,
А в борьбе побеждает, кто смел.
«Век учись, век трудись, не ленись!»-
Это юности нашей девиз.
Припев:
Мы наставникам нашим верны.
Будем сменой родимой страны.
Чтобы счастье обрел человек,
В двадцать первый вступая век.
Припев:
Общий дом нам родной Казахстан!
Мы единством и дружбой сильны:
Мы познаем друзей с разных стран,
Нам открыты в науку пути.
Припев:

Л. Султаньянц.

I. Комментарий к тексту

Песня - гимн.

П. *Вопросы и задания к содержанию текста.*

1. Определите жанр текста.
2. Определите тему и основные мотивы стихотворения.
3. Что интересного вы заметили в построении стихотворения(в его композиции)?
4. Какое настроение передано в стихотворении?

III. Вопросы и задания по орфографии и пунктуации

1. Выпишите односоставные предложения, объясните пунктуацию простого предложения.
2. Замените синонимичными словами предложение *Добрых дел и свершений венец.*
3. Выпишите местоимения, определите их разряды.

IV. Рекомендации учителю

Текст можно использовать как раздаточный материал при изучении тем « Односоставные предложения», «Местоимение» в 8-10 классах.

Очерк о творческом пути Светланы Острецовой

Судьба Светланы Острецовой по – своему счастлива. Ее поклонники, прочитав короткие лирические строки, думают: я тоже это чувствовал, это пережил, наверное, это – обо мне. Ее лирику любят все, кто ищет в поэзии и умный совет, и поддержку, созвучное переживание.

Почему же читателю нравятся ее стихи? Только ли потому, что Острецова С. С. пишет о любви, о природе? Скорее любят потому, что ее лирика впитала в себя ее собственную биографию и биографию ее поколения:

Сердце – жизни моей часы,
Заведенные в 1947 году.
Мать по ним проверяла время,
Чтоб не проспать, не опоздать. . . .
Сердце каждого человека –
Самые верные в мире часы,
Если их лжи не разъела ржавчина,
Если не подвели их стрелки,
Завистники и злопыхатели;
Если их заводит всегда
Самая неусыпная совесть. . .
Бьется, бьется сердце мое!

Родилась Острецова С. С. 1 июня 1947 года в городе Советская Гавань на Дальнем Востоке в семье военнослужащего. В память навсегда впечаталась красота Приморья: сопки, покрытые хвойными лесами, прибой холодного серого Охотского моря, пряно пахнущие высокие травы, необыкновенно яркие цветы и вкус воды из реки Полдневки.

Потом служба отца занесла их в наш Кордайский район в поселок Кордай, где работала шахта по добычи урана. Там девочка пошла в школу. Там же написала в 10 лет свое первое стихотворение, которое было напечатано в “Пионерской правде”, и там закончила школу.

В 1965 году поступила в пединститут г. Шимкента, сотрудничала с областной газетой . Потом учительствовала в селе Георгиевка, очень любила свою работу, иногда писала стихи, но вплотную занялась творчеством, уйдя на пенсию, навсегда определив тематику своей лирики:

Я судьбе за все благодарна –
За удачу, за осень, за грусть,
И за то еще, что под ударами
Не склонялась я и не склонюсь. . . . .

Стихи “О снежинке “, “Мне кажется порой. . . ”, ”Со временем бесцельно спорить”, ”Ведущая к сердцу тропинка ” написаны в разное время, но объединены внутренним единством и желанием остаться на этой прекрасной земле, хотя бы снежинкой:

Жизнь не кончается там, где
кончается, Что-то другое там
начинается. . . . .
Только не райское, только не адское:
Ляжишь пылинкою на чьем – то лацкане,
Станешь травинкою и чьей-то сказкою,
Белой снежинкой приникнешь ласково
К чьему-то окошку в вечерний час.

Она знает: вечен в природе процесс обновления жизни, пишет ли она о недолгой жизни цветка, о цветущей старой яблоне, о любимой ивушке, низко склонившейся к реке. Для лирического героя ее стихов характерно ощущение близости с миром живой природы:

Что такое -
земля? И леса, и
поля,
И ведущая к сердцу тропинка. . . .
Стала больше земля,
Стала ближе земля,
Я – ее песчинка.

Испытывая прилив любви и нежности к родной земле, рисуя образ цветущих яблоневых и вишневых садов, С. Острецова говорит, что и человек, и природа едины:

Под белой шалью дерева
Беременны плодами дремлют.
Нельзя копать – цветет трава!. . .
Не потревожьте матерь – Землю.

Светлана Острецова всегда говорит, что красота, пропущенная через сердце, становится многозначней, действенней; она возвышает человека, делает его счастливым:

Как грустна и прекрасна земля на осеннем рассвете! Я не верю сейчас, в этой сонной предутренней мгле, Что нашла я тебя на такой необъятной планете,
Что вдвоем мы идем по прекрасной осенней земле.

Родина и любимый!. Трудно найти у Острецовой два других образа, которые бы находились в столь неразрывном единстве и в столь сложных, бесконечных видоизменениях.

Послушай – ка, не уходи сейчас!
Мне собеседник так необходим.
Покаместь день осенний не погас,
Давай еще немного посидим.
Ты посмотри, как нарядился лес!
Как правильно подобраны тона.
И от его верхушек до небес
Какая настоялась тишина. . . .
И этих красок блеск и пестроту
Так хочется, чтоб ветер пощадил.
Так хочется, чтоб эту красоту
Со мною рядом кто – то ощутил.

И сегодня все помыслы С. Острецовой направлены в первую очередь на то, чтобы читатель ощутил первозданную свежесть бытия, оглянулся вокруг себя, потрогал ветку сирени,

взошел на крыльцо родного дома, чтобы в той или иной лирической миниатюре он увидел, словно в крупной дождевой капле, и блеск солнца, и голубизну неба, и красоту окружающей нас природы.

Всю жизнь идет к этому прекрасному в мире Острецова Светлана, преодолевая врожденную застенчивость, робость, неуверенность своих силах, идет, сохраняя душевность, которая стала отличительной чертой ее лирики.

В ее жизни было все: и сияние звездных ночей над головой, и любовь, и предательство, и горечь невосполнимой утраты. Вот почему она сегодня разговаривает не только со своими современниками, не только с поколением детей, но и с более счастливым и удачливым поколением внуков. И не зря в одном из стихотворений она говорит:

До вспышки прощального света
Останутся вечно со мной
И чья-то любовь без ответа,
И чей-то ребенок больной.
Калины пылают прощально,
Роняют на землю листву.
Когда я живу беспечально,
Мне кажется, что не живу. . .

Комментарий к тексту.

1) Очерк о жизненном и творческом пути поэтессы С. Острецовой.
2) В поэтическом тексте много метафор. Определите их роль.

Рекомендации учителю.

Использовать при подготовке внеклассного мероприятия “Встреча с поэтом” в 10- 11-х классах.

Сама весна бредет с тобою рядом
То в дождевой, то в солнечной пыли.
И возникает радуга над садом,
Где яблони сегодня зацвели…
Сложи подзорной трубкою ладони,
Смотри и верь, хоть краешком души,
Что там Весна на голубом картоне
Цветные пробует карандаши.
Всего мне мало. …Пусть в мгновенье это
Все семь цветов я вижу без труда,
Но всё ж невольно жду восьмого цвета,
Который в детстве снился иногда.
Светлана Острецова.
Газета » Кордайский маяк» 1. 03. 2021г.

Вопросы и задания к содержанию текста

1. Найдите в тексте олицетворения.
Какую роль они играют?
2. Как автор относится к весне?

Вопросы и задания по орфографии и пунктуации.

1. Разберите слова:*цветные, дождевой* по составу.
2. Объясните знаки препинания в сложных предложениях.
3. Объясните значение слов*бредёт, пробует, мгновенье.*

Рекомендации учителю

Данный текст может быть использован как раздаточный материал при изучении темы «Сложное предложение» в 8-9 классах или как письмо по памяти.

Чужая осень стелется туманом…

Чужая осень стелется туманом,
Задумчивым, как утренняя грусть.
И кажутся заученным обманом
Все истины, что знала наизусть.
Над головой невидимая стая
Торопится в далекие края.
Забот осени календарь листая,
Печалится ей вслед душа моя.
Так каждый год, столетье за столетьем,
Кого-то осень застает в пути,

Развесив моросящий дождь, как сети,
Которые никак не обойти.
С. Острецова Газета «Кордайский маяк», 10. 05. 2006 г.

II. Вопросы и задания к содержанию текста:

1. Какое настроение создает стихотворение?
2. Как автор передает своё отношение к осени?
3. Найдите эпитеты в стихотворении. Раскройте их роль.
4. Какова роль сравнения «как утренняя грусть»?

III. Вопросы и задания по орфографии и пунктуации.

1. Подберите синонимы к словам: *столетье, край, обман.*
2. Найдите в тексте сложные предложения. Объясните знаки препинания.
3. Выпишите из текста односоставные предложения

IV. Рекомендация учителю

Данный текст можно использовать как раздаточный дидактический материл при изучении тем «Сложное предложение», «Односоставные предложения» в 8-9 классах.

Пока день осенний не погас.

Прошу тебя, не уходи сейчас!
Мне собеседник так необходим.
Покаместь день осенний не погас,
Давай ещё немного посидим.
Ты посмотри, как нарядился лес!
Как правильно подобраны тона.
И от его верхушек до небес
Какая настоялась тишина
Как светел воздух,
Как земля светла!
Зима покуда неизвестно где,
И ярко – рыжим пламенем светла
В лазурной отражается воде.
И этих красок блеск и пестроту
Так хочется, чтоб ветер пощадил.
Так хочется, чтоб эту красоту
Со мною рядом кто-то ощутил.
Газета «Кордайский маяк», 31. 10. 2020г.

Как грустна и просторна земля …

На осеннем рассвете в туман ковыляет дорога,
Оловянные лужи мерцают у огородных оград ,
Над опавшею ивой мигает звезда – недотрога ,
И на темных кустах полотенца тумана висят.
Как грустна и просторна земля на осеннем рассвете!
Я не верю сейчас , в этой сонной предутренней мгле,
Что нашла я тебя на такой необъятной планете,
Что вдвоем мы идем по прекрасной осенней земле.

***

Давай друг друга отпустим,
Как птиц выпускают из клетки,
Дверцу открыл и пусто …
Только качнулись ветки.
Без объяснений горьких,
Без сожалений мнимых,
Как отпускают немногих,
Как отпускают любимых…
Давай сбережем друг друга
От боли, измены, грусти.
И там, за чертою круга,
Давай друг друга отпустим…

С. Острецова. Газета «Кордайский маяк», 15. 02. 2021 г.

Поэзия как жизнь

Родился Меркульев Виктор Данилович 2 августа 1946 года в простой крестьянской семье в селе Георгиевка Кордайского района. Отец-Данил Иванович, участник первой мировой войны, проработал в колхозе плотником, мельником, мать-Александра Ивановна, вырастившая четырех детей, трудилась на колхозных полях.

После окончания средней школе, к тому времени уже потеряв отца, оставшись только с матерью, восемнадцатилетний юноша взял мужские заботы на себя: пошел работать электросварщиком на завод имени Ленина в городе Фрунзе. В то же время поступил учиться на вечернее отделение филологического факультета Кыргызского государственного университета.

Уже со школьной скамьи у него появился интерес к художественному слову, особенно к поэзии, к песне. Помимо классиков XIX века, его привлекало творчество советских поэтов – прозаиков, а также классиков мировой литературы, в чьих произведениях он искал и находил ответы на многие животрепещущие вопросы своего времени.

Будучи в девятом классе, он принёс свои первые стихи редактору районной газеты «Кордайский маяк» А. И. Андрееву, которые были напечатаны и явились стартом к его дальнейшему творчеству.

Потом были учёба в университете, участие в литературном объединении «Рубикон» при газете «Комсомолец Киргизии», публикации в газетах «Кордайский маяк», «Знамя труда», «Комсомолец Киргизии», «Ленинская смена».

Волновали и получили отражение в его творчестве темы Родины любви и дружбы, природы, размышления о смысле жизни. И где бы поэт в последующем ни работал: пионервожатым в школе, в райкоме комсомола, учителем в школе, корреспондентом в газете – любовь к поэтическому слову сопровождала и сопровождает его всюду, а вдохновение он черпает из самой жизни – сложной, порой противоречивой, богатой большими и маленькими событиями. (244 слов)

Предисловие к книге В. Меркульева «Пробуждение земли», Кордай, 2020г.

I. Комментарий к тексту

Текст публицистический о жизненном и творческом пути Виктора Меркульева.

II. Вопросы и задания к тексту.

1. Когда он написал свои первые стихи ?
2. Каким было детство поэта?
3. С какими газетами сотрудничал?
4. Какова тематика его стихотворений?

III. Вопросы и задания по орфографии и пунктуации.

1. Какие имена собственные встретились в тексте, как они написаны ?
2. Выделите окончания глаголов прошедшего времени.
3. Назовите и охарактеризуйте местоимения. Просклоняйте местоимения : *его, себя.*
4. Произведите разбор по составу сложных слов: *животрепещущие, электросварщиком.* Объясните значение слов: *животрепещущие, вдохновение.*

IV. Рекомендации учителю.

Данный текст может быть использован для изложения 7-8 классах и как раздаточный материал при изучении тем «Местоимение», «Сложные слова», «Глагол» в 7-8 классах.

Родина

Родина- это травы,
Что поутру звенит
Родина-это мама,
Что родила меня.
Это в полёте птица,
Синий кордайский простор…,
Это родные лица,
Пики заснеженных гор.
Родина-это радость,
С грустью порой слегка,
Родина-это Святость
С тобой и со мной на века.

В. Меркульев

I. Комментарий к тексту

Стиль текста – художественный.

II. Вопросы и задания к содержанию текста

1. Тема поэтического текста?
2. Что привлекает в стихотворении?
3. Какое настроение оно выражает?
4. Какие художественные средства использует автор, решая тему родины?

III. Вопросы и задания по орфографии и пунктуации

1. Найдите в тексте местоимения и просклоняйте их.
2. Объясните значение слова *«пик»*.
3. Произведите разбор слова *заснеженный.*
4. Подберите к словам синонимы и антонимы*: радость, грусть, родные*.
5. Объясните постановку тире в предложениях.

VI. *Рекомендации учителю*

Данный текст может быть использован как раздаточный материал при изучении тем «Местоимение» (6-7кл.), «Имя прилагательное»(6-7кл.), «Словосочетание» (7кл.) или как письмо по памяти.

Пробуждение земли

Проснулась, мило солнцу улыбнулась,
Разгладила примятые поля,
От громких птичьих криков содрогнулась
Красавица кордайская земля,
Ковром травы покрылась изумрудным,
Пригретая приветливым теплом,
От холодов оттаяла, как чудо,
И засверкала ярким серебром.
За зиму, будто за ночь, отдохнула,
Сил набралась, наполнилась водой,
Свой долгий сон уверенно стряхнула,
Чтобы растить нам колос золотой.

В. Меркульев

I. *Комментарий к тексту.*

Родная природа- неисчерпаемый, бесконечный источник поэзии. В тексте повествуется о прекрасном явлении-пробуждение земли.

II**.** *Вопросы и задания к содержанию текста.*

1. Какие ассоциации возникли при чтении стихотворения?
2. Какой пейзаж описан в стихотворении?
3. Кто по-вашему лирический герой стихотворнения?
4. Определите тему и основные мотивы стихотворения.
5. Выпишите средства образной выразительности. Как они помогают поэту?

III**.** *Вопросы по орфографии и пунктуации*

1. Объясните однородные члены предложения и постановку знаков препинания.
2. Объясните правописание приставок **пре**- и **при**-.
3. Выпишите предложения со сравнительным оборотом.
4. Найдите слова с проверяемыми безударными гласными и подберите проверочные слова.

IV. *Рекомендации учителю.*

Данный текст может быть использован как раздаточный материал при изучении тем “Однородные члены предложения” (в 8-10 классах), “Безударные гласные в корне слова”(в 7-8 классах).

Цвети, мой Кордай!

Поля просторные твои раскинулись.
Сады цветущие к себе манят.
Ты- песня славная, трель соловьиная,
Хлебов колосьями ласкаешь взгляд.
На солнце яркими сверкая красками,
Под звонким щебетом пернатых стай,
Ты расцветай, моя земля кордайская,
Богат и счаслив будь, родимый край!

Здесь люди добрые, трудолюбивые,
С надеждой светлою ждут перемен.
Навек прославилась земля батырами,
Здесь песни звонкие нам пел Кенен. . .
Семьёй единою живём в согласии,
С мечтой о будущем, и мир храня.
Земля кордайская, земля прекрасная,
Зовёшь и радуешь всегда меня.

Виктор Меркульев.

I. Комментарий к тексту.

Текст художественного стиля

II. Вопросы и задания к содержанию текста

1. Что отражено в названии стихотворения- тема или идея?
2. Какое настроение оно выражает?
3. Что можно сказать о щедрости родного края?
4. Какими художественными средствами создаётся образ Кордая?

III. Вопросы и задания по орфографии и пунктуации.

1. Объясните постановку тире в тексте.

(Ты- песня славная, трель соловьиная)

2. Выпишите сложные предложения и объясните пунктуацию.
3. Найдите в тексте обращения.

IV. Рекомендации учителю

Данный текст может быть использован как раздаточный материал при изучении следующих тем «Пунктуация в сложном предложении», «Второстепенные члены предложения», «Определение» в 8-9 классе, «Имя прилагательное» в 6-7 классах, «Словосочетание» в 7 классе.

ЧУДНОЕ МГНОВЕНИЕ ЕРДОСА

«Высоким слогом русского романса» лучше всего объясняются в селе Кордай, райцентре Жамбылской области. Именно кордайский исполнитель Ердос Тайчибеков завоевал Гран–при на конкурсе исполнителей русского романса, проведённом русской общиной.

«Я не ожидал, что моё пение так понравится искушенным городским зрителям, что меня вызовут на бис», – признался счастливый победитель, отец четырёх сыновей.

«Талантливый самородок, - охарактеризовал Ердоса член жюри, оперный певец Александр Гладков. -У него потрясающее чувство этого лирического жанра!»

«Высоким слогом русского романса» изъяснялись на сцене драматического театра участники и жюри конкурса. Среди них любители профессионалы с солидным опытом сценических выступлений и юные таланты, подающие большие надежды.

В определении призёров конкурса мнение профессионального жюри под руководством заслуженного работника культуры Республики Казахстан, лауреата IV Международного конкурса русского романса Анатолия Межевихина совпало со зрительскими симпатиями.

Обладателем гран-при по единодушному мнению жюри и публики стал бард из села Кордай – Ердос Тайчибеков. Победитель конкурса исполнил свои любимые произведения:

« Высоким слогом русского романса», «Молитва» и «Крылья». И каждый раз на «бис».

В его творчестве есть стихи- размышления поэтические и прозаические. В Алматы издан его сборник «Маэстро» со стихами, песнями. (173 слова) Г. Асанова. «Знамя труда», 2021 г.

I. *Комментарий к тексту*.

Текст публицистический.

II. Вопросы и задания к содержанию текста.

1. Какое признание сделал Ердос?
2. Как его охарактеризовал А. Гладков?
3. Какие его песни вы знаете?

III. *Вопросы и задания по орфографии и пунктуации*.

1. Найдите в тексте прямую речь. Объясните знаки препинания.
2. Запомните правописание слов:*профессионал, сцена, лауреат, гран- при*.
3. Подберите синонимы к словам: *самородок, изъяснялся.* .

IV. Рекомендации учителю.

Данный текст можно использовать как раздаточный материал при изучении тем «Прямая речь», «Однородные члены предложения» в 6-8 классах.

ПЕСНЯ ДЛЯ МАЭСТРО.

Песни летят по просторам Кордая -
Стихли вокруг соловьи.
Слушая, их я в душу пускаю
Зори, закат и удачи свои.
В жизни не всё светло и цветасто:
Чёрное, белое, зелень и синь…
Вода родниковая, камень и паста -
Смешано всё, куда глазом не кинь.
Твой голос звучит, разрывая пространство,
Сердца, разжигая и пламя костра.
В мире суровом нет постоянства -
Жизнь, как кибитка цыгана, пестра.
Не прекращайся, чудесная песня,
Будешь нетленной в кругах бытия,
Разносится пусть по странам и весям:
« Моя гитара – жена моя!»
От редактора
Людмилы Ромашкиной

Жиырма бес

«Мне двадцать пять….
И десять из них я пою,
Не зная о чем …»
Б. Г
Часы стучат, часы идут,
А , может быть, они мне лгут?
Мне двадцать пять, но я пою….
Мне двадцать пять, я не шучу. . .
Когда мне стукнет тридцать семь ,
То буду я уже не тем
Кем был вчера, с кем детвора
Играла в прятки до утра!
Я с детством и не я расстаюсь,
Хоть в душе я чуть-чуть боюсь
Что в сорок девять не смогу
Взрослее стать, но наяву
Я буду внешне – стариком,
С которым будет нипочем
Сыграть на вылет в домино,
Читать «Мурзилки», жить в кино.
Я буду долго лепетать,
Во сне, как маленький летать,
И в зоопарки заходить,
И даже цирк не обходить.
С гитарой буду я дружить…
Но нужно лишь одно – дожить…

13. 08. 2020. Чёрная речка

Быль

Поутру ехал джигит на коне.
Повстречал старика с кетменем на плече.
- Куда спозаранку идёшь, аксакал?
- В поле иду я. . . Джигит ускакал.
Встретились снова к вечерней поре
С тяпкой старик и джигит на коне.
- Зачем утруждаешь себя, старичок?

Жизнь коротка, отдыхать тебе срок. . .
-Да, коротка, наша жизнь. . . Не забыл.
В поле работаю, сколько есть сил.
Малым детишкам хочется жить. . .
Их я обязан поить и кормить.
Спрыгнул с коня удалой молодец
И с уваженьем промолвил:«Отец!
Кланяюсь низко-низко тебе.
Бери аргамака в помощь семье!»
03. 02. 2020. с. Кордай.
****
К деньгам нужно относиться по-философски.
Сегодня они есть, завтра их нет. Сегодня тебе хватит
30000, а завтра не спасут твою потребность и 60000.
Не горюй. Они того не стоят, чтобы из-за них
отравлять жизнь и портить настроение!
С деньгами надо обращаться как со слугами. Не на-
до их возводить в ранг хозяев судьбы. Пусть денег
будет ничтожно мало или наоборот – баснословно
много, всё равно, в любых жизненных ситуациях
чувствуйте себя превосходно по отношению к ним.
И тогда жизнь будет прекрасна во всех её проявлениях.
Книга «Маэстро», Е. Тайчибеков, Алматы, 2021 г.

Поэтессе Р. Кунаковой – 60 лет

14 декабря исполняется 60 лет известной казахстанской поэтессе Рзе Кунаковой. Кордайцы по праву гордятся тем, что родилась она и выросла в наших краях.

А творческая деятельность Рзы Кунаковой прошла в столице, в республиканских газетах «Социалистик Казакстан», «Казакстан пионери», в журналах «Мадениет жане турмыс», «Казакстан айелдери».

В литературу Рза Кунакова пришла как поэтесса, её первая книга – сборник стихов «Картина» - вышла 1963 году. Еще в студенческие годы стихи вошли в сборники молодых поэтов Казахстана «Жырга сапар», «Жас канат». Затем она выпустила свои поэтические сборники «Земля – красавица», «Ветерок», «Радуга», «Придет весна», «Лебединое лето», «Мои друзья» (на русском языке), «Встреча». В творчестве поэтессы особое место занимают стихи для детей. Сборники «Косуля», «Красный флажок», «Знаете ли вы» и сборник рассказов «Юные сердца», повесть «Ей было семнадцать» были тепло приняты юными читателями.

Рза Кунакова – лауреат телевизионного фестиваля молодых поэтов республики 1965 года. Ею в соавторстве с Е. Домбаевым написаны одноактные пьесы для народных театров: «Неожиданная радость», «Айтыс», «Шешилген туйын» («Разгаданный узел»), «Аттанар алдында»(«Перед отъездом»).

Грустно и печально, что юбилей поэтессы отмечается нынче без нее самой. Но зато она оставила нам, почитателям ее таланта, замечательные произведения, которые популярны среди представителей разных поколений .

Учитывая предложения , поступившие от жителей Ргайтинского сельского округа, педколлектива СШ №35 с. Ногайбай и районной комиссии по ономастике, Аким района принял решение о присвоении Ргайтинской СШ №35 имени Рзы Кунаковой и ходатайствует перед раймаслихатом об утверждении этого решения на ближайшей сессии. (232слов)

Газета «Кордайский вестник», 14. 12. 1920 г.

I. Комментарий к тексту

Текст публицистический. Основная мысль – творческий путь
поэтессы - гордость кордайцев.

Можно текст разделить на четыре смысловые части:

1. Известной поэтессе – 60 лет.
2. Работа в республиканских газетах.
3. Первая книга и сборники для детей.
4. Присвоение имени поэтессы родной школе.

П. *Вопросы и задания к содержанию текста.*

1. Где родилась поэтесса Рза Кунакова?

2. Когда вышел первый сборник стихов и как он назывался?

3. Какие стихи она написала для детей?

4. Обьясните значение слов и выражений: *ходатайствовать, комиссия поономастике, почитателиее таланта, с глубоким уважением к ее творчеству***.**

Ш. *Вопросы и задания по орфографии и пунктуации*.

1. Найдите в тексте предложения с приложениями.

2. Назовите сложные слова, сделайте разбор по составу.

3. Напишите числительные словами.

4. Найдите предложения с причастным оборотом.

5. Найдите сложные предложения и определите их типы.

IV. *Рекомендации учителю.*

Текст можно использовать в 9-10 классах как раздаточный материал при изучении тем « Приложение», «Сложное предложение».

Мир, нарисованный художником из Кордая.

Если у человека нет таланта, то ни один университет не в силах сделать из него поэта, художника, скульптора… Талант рождается на свет вместе с человеком, как Божий дар. И если человек сумел воспользоваться этим даром, то он поистине счастлив.

С малых лет все увиденное этим ребенком : улицы родного аула, игры с соседскими мальчишками, горы, деревья- переносились им на листы бумаги. В школе, кроме рисования, для него не существовали другие предметы – он жил в своем нарисованном мире. За это получал много упреков со стороны учителей. Вызывая родителей в школу, педагоги не раз твердили: « Не бросит свое рисование – останется неучем». А он, несмотря ни на что, продолжал рисовать.

После окончания Алмалинской школы уехал в Алматы поступать в художественное училище. Но, не имея нужной подготовки(, в сельской школе к рисованию относились как к второстепенному предмету,) поступить в училище не смог.

Вернувшись в родной аул, Ожет стал простым рабочим, потом была армия. Любой другой, не такой настойчивый, давно бы забросил свое детское увлечение. Но он доказал, что детские мечты осуществимы. Рисование – это не просто хобби, это его судьба.

Ожет Нусупбаев едет в Бишкек и поступает в художественное училище. Через четыре года заканчивает его с отличием. Детское увлечение стало делом жизни. У него было много заказов, начиная от театральных афиш до огромных рекламных проспектов.

Десять лет он был бессменным руководителем Мойынкумской художественной мастерской. Вернувшись в 1992 году в Кордай, создал малое предприятие «Тулпар». Изучая древнее искусство, создал немало картин, которые были удостоены внимания и наград многих престижных выставок.

Побывав в домашней мастерской Ожет Карикеулы, я не переставал удивляться: не дом , а целый музей искусств – картины в акварели, пано на шкурах, фигуры , сложные эскизы…

- Это только половина, - рассказывает художник, - самые ценные произведения находятся в Бишкеке, на фирме дочери.

Кстати, у него прекрасная семья, трое дочерей. Сарсехан (в семье её зовут Сания) пошла по стопам отца, с отличием окончила художественное училище им. Чуйкова в Бишкеке. Сейчас она открыла свою фирму изобразительного искусства и народного рукоделия «Арай».

- Это у меня от матери передалось, - продолжает свой рассказ Ожет, - моя мать Уазипа, была незаурядной рукодельницей. Сама придумывала и вышивала разные узоры на текемете и ткани.

Со своей супругой Орынкуль Ожет познакомился через любимое дело, она мастерски владеет народным рукоделием.

Нам остается пожелать этому замечательному семейству больших успехов в искусстве и семейного благополучия. (370 слов)

К. Алимжанов.

Газета «Новости Кордая**»,** 1921 г.

I. Комментарий к тексту.

Текст публицистический с элементами повествования.

Основная мысль текста «Мир – это искусство».

Можно составить план:

1. Детство Ожета.
2. Мир красок.
3. Рисование – это его судьба.
4. По стопам отца пошла дочь.
5. Творческая семья.

III. Вопросы и задания по орфографии и пунктуации

1. Найти предложения с деепричастными оборотами и составить схемы.
2. Объяснить правописание словосочетания *несмотря ни начто* и его роль в предложении.
3. Найти простое предложение, где подлежащее и сказуемое выражено существительными.
4. Найти предложения с прямой речью .
5. Составить схему данного предложения.
6. Объяснить лексическое значение слов: *талант , увлечение, неучем, престиж* и подобрать к словам синонимы.

IV. Рекомендации учителю

Данный текст может быть использован как раздаточный материал при изучении тем «Деепричастный оборот», «Причастный оборот» или для подробного изложения в 8 – 9 классах.

Учитель-наставник учителей

Раньше, до 1920 года, село Каракемер обживалось караконызскими дунганами, которые возделывали сады-огороды. А местные казахи в то время жили на горных пастбищах своих предков.

Орынбаю было пятнадцать лет, когда в 1921 году была объявлена земельная реформа и в Каракемере стали появляться улицы, на которых расселялись бедняки, ведущие оседлый образ жизни. Его отец Тостикбай долгие годы был батраком. В то время благодаря новой власти дети бедняков стали получать образование. Орынбай в числе первых вступает в ряды комсомола и в 1923 году в Токмаке заканчивает узбекскую школу. Сразу после этого он как один из первых образованных людей вливается в общественную жизнь села.

«-Это было время, когда советское правительство делало свои первые преобразования в Казахстане, - пишет в своих воспоминаниях Ореке. -Началась социалистическая перестройка. Я принимал участие в ликвидации безграмотности, которая была преградой для всех нас. По инициативе комитета комсомола Кордайского района в 1925 году на участке Сенгир Майтобинского волостного правления я организовал Красный уголок и стал завучем школы. »

Судьбой было предначертано, что Орынбай станет учителем. С 1930 года до выхода на пенсию в 1966 году он посвятил любимой профессии - учил грамоте молодое поколение. Вначале он был преподавателем передвижной партийной школы комитета партии. После стал завучем Каракемерской начальной школы. В 1936 году школа стала семилетней. В то время Орынбай окончил Тургенское педучилище и Алматинские республиканские образовательные курсы.

Обязанности руководителя коллектива школы занимали у него очень много времени. Будучи наставником учителей, он был удостоен звания «Отличник просвещения Казахской ССР», награжден медалью «За доблестный труд». А Почетные грамоты от Министерства и отдела образования он получал каждый год. Самым главным достижением для любого педагога является уровень знаний каждогоученика, его человеческие качества. Невозможно пересчитать всех, кого в свое время обучил Ореке. Среди них есть и видные ученые, и простые труженики.

В 1969 году Орынбай Тостикбаев вышел на заслуженный отдых. Он прожил в почете и уважении более 90 лет и умер в 1998 году.

Сыновья Бакыт и Болат продолжили педагогический путь отца. Дочери тоже стали специалистами с высшим образованием (360 слов) Газета «Кордайский маяк», 9. 12. 2020 г.

I. Комментарий к тексту

Текст публицистический с элементами повествования.

II. Вопросы и задания к содержанию текста

1. О ком рассказывается в тексте ?.
2. Что было главным в жизни О. Тостикбаева?
3. Объясните смысл заглавия?

III. Вопросы и задания по орфографии и пунктуации

1. Какие имена собственные встретились в тексте? Расскажите об их правописании
2. Выпишите из предложений по одному словосочетанию с разными способами связи.

3. Обратите внимание на правописание слов: *профессии, семилетний, педучилище, завучем школы.*

Разберите слова по составу: *семилетний, педучилище, завучем.*

IV. *Рекомендации учителю.*

Текст можно использовать для индивидуального задания в 7-10 классах по темам « Простые», « Двусоставные предложения», «Сказуемое. Виды сказуемого».

«Взлет самоучки к вершинам науки»

Мухтарбай Отелбаев- лауреат Государственной премии Республики Казахстан.

Математику не зря называют королевой наук. Никто не поспорит с тем, что она сыграла немаловажную роль в развитии экономики.

Кто бы мог подумать, что в Кордайском районе в ауле Каракемер в семье чабана на свет появится один из великих математиков современности.

Будущий ученый родился 13 октября 1942 года. В 1969 году окончил Московский государственный университет имени М. В. Ломоносова, в этом же учебном заведении в 1972 году защитил кандидатскую, а в 1978 году- докторскую диссертацию. М. Отелбаев видный учёный в области функционального анализа и его прикладной научной отрасли, его имя широко известно в ученой среде мирового сообщества. Он автор двух фундаментальных монографий и около 200 оригинальных научных работ, его труды печатались в нашей стране и в крупных научных издательствах за рубежом. М. Отелбаев – не только знаменитый ученый, он видный организатор образования и науки.

В 70-е годы прошлого столетия казахстанская математика начала свой подъем, и большой вклад в ее развития внес именно наш земляк. Сегодня достижения наших математиков признаны за рубежом. М. Отелбаев 1985-1986 гг. работал ректором Жамбылского педагогического института, 1991-1993 гг. – директор Института прикладной математики в Караганде, ответственный работник аэрокосмического агентства.

Крупный ученый – математик, академик Национальной академии наук РК Тынысбек Калменов написал книгу “Мухтарбай Отелбаев. Взлет самоучки к вершинам науки ”.

Накануне Дня Независимости Мухтарбай Отелбаев награжден Государственной премией РК за цикл работ «Спектральная теория и ее приложение», которые по праву признаны «Отелбаевской функцией». Мухтарбай ага – признанный авторитет нашей страны, гордость Кордая. . (280 слов). Газета « Кордайский маяк» , 2021г.

I. *Комментарий к тесту.*

Текст публицистический с элементами повествования.

II. *Вопросы и задания к содержанию текста.*

1. Объясните название текста.

Почему оно взято в кавычках?

2. Проследите по тексту основные этапы научной деятельности

Отелбаева Э.

3. С каким российским ученым- самоучкой его можно сравнить?

4. Объяните значение фразеологизма *«математика-королеванаук»*, объясните значение слов: *монография, диссертация , оригинально.*

Ш. *Вопросы и задания по орфографии и пунктуации*

Объясните постановку тире в предложениях.

IV. Рекомендации учителю.

Текст можно использовать как индивидуальное задание для сильных учащихся в 9 классах или для написания сочинения «Сравнительная характеристика Отелбаева и Ломоносова»

Крёстная для тысячи младенцев.

Джамиле Конакбаевне Шуриной 8 марта исполнилось ровно 100 лет со дня её рождения.

В 1923 году семнадцатилетней девушке было не так-то просто, идя вразрез с существующими феодальными обычаями, покинуть дом, чтобы поступить на санитарно-акушерские курсы. Но уже тогда Джамиля проявила свои волевые качества и твёрдый характер. Медицина увлекла её, заинтересовала. В 1928 она едет в Кызыл-Орду и сдаёт документы в медтехникум. Учится в течение трёх лет, благополучно сдаёт выпускные экзамены, получает диплом фельдшера и …понимает, что этого недостаточно, чтобы можно было по-настоящему лечить людей, проводить сложные операции, бороться и побеждать болезни.

В 1931 году Джамиля Шурина поступила в московский Медицинский институт.

Так уж вышло, что начало её профессиальной деятельности пришлось на 1941 год. Самый страшный, самый кровавый и безжалостный год, в котором началась Великая Отечественная война.

Надо было иметь крепкое здоровье, стальные нервы, чтобы успевать оказывать помощь людям района, выезжая на вызова на арбе, запряженный быками. А она успевала! Трудилась и днём, и ночью, потому что знала, что кроме неё , помочь умирающему ребёнку или женщине некому, она – единственный акушер-гинеколог на весь Кордайский район.

Тысячи младенцев приняты руками Джамили Шуриной, сделаны тысячи операций. Это были трудные годы, когда здравоохранение в нашем районе только-только формировалось, переживало период становления. Джамиля Конакбаевна сумела организовать во всех населённых пунктах родовспомогательные учреждения – родильные дома, колхозные родхаты, акушерские пункты. Для оказания срочной медицинской помощи она, как и прежде, выезжала в самые отдалённые уголки района и участки отгонного животноводства.

До 1974 года трудилась в районной центральной больнице Джамиля Конакбаевна. За эти годы она сумела обучить и передать свой опыт множеству акушеров. Первейший врач, учитель, наставник, чей труд был не раз заслужено, отмечен самыми высокими наградами. Она с гордостью носила медаль «За доблестный труд в годы Великой Отечественной войны», которую ей вручили в 1946 году. В 1957 ей присвоено звание «Отличник здравоохранения», в том же году появилась ещё одна медаль «За освоение целинных земель». В 1961 году Джамиле Конакбаевне Шуриной был вручен орден Ленина, а в 1969 году Указом Президиума Верховного совета Казахской ССР присвоено звание «Заслуженный врач республики».

Каждый год, в канун светлого весеннего праздника- 8 марта, коллектив районной больницы обязательно вспоминает о Джамиле Конакбаевне Шуриной. Большим признанием её труда и профессиализма стал и тот факт, что одна из улиц райцентра названа в её честь. (400 слов)

Газета «Кордайский маяк», 10. 08. 2020г.

1. Комментарии к тексту:

Текст публицистический о медицинском работнике- враче Кордайской больницы- Джамиле Шуриной. Распадается на 5 логических частей, которые можно озаглавить:

1. Смелый шаг.
2. Медицина-смысл жизни.
3. Война шлифует медика-мастера.
4. Человек, дающий жизнь.
5. Трудовые награды.

П. Вопросы к содержанию текста

1. Как ещё можно озаглавить текст?

2. Доказать, что это заглавие раскрывает основную мысль текста?

3. Почему девушке-казашке трудно было самостоятельно выбрать свой жизненный путь?

4. В каком году начинается трудовая деятельность молодого врача?

5. Какой вклад в формировании здравоохранения внесла Д. Шурина?

Ш **.** *Вопросы и задания по орфографии и пунктуации*

1. Объяснить значение фразеологизма *стальные нервы.*

2. Объяснить правописание имен собственных.

3. Охарактеризовать глаголы прошедшего времени.

4. Охарактеризовать наречия *(по-настоящему, благополучно, днём и ночью, только-только, обязательно).*

5. Определить падежи существительных и объяснить окончания в следующих предложениях:

Начало её профессиональной деятельности пришлось на 1941 год.

Для оказания срочной медицинской помощи она выезжала в отдалённые уголки.

8. Найти ССП, определить вид придаточных.

4. *Рекомендации к учителю.*

Данный текст может быть использован для сжатого изложения в 8-9 классах . При обобщении и систематизации материала по СПП.

Ш. ИХ ПОЗВАЛА РОДИНА

Его имя бессмертно.

Во время самой жестокой, самой страшной по количеству людских потерь войны Казахстан понес невосполнимые потери. В годы великих испытаний в рядах защитников Отчизны достойно сражались посланцы многонационального Казахстана. Неоценим вклад воинов – кордайцев.

Они были в числе героев, стоящих насмерть под Москвой, сражались в Белоруссии, Сталинграде и на Курской дуге, освобождали Польшу и Чехославакию, штурмовали Берлин. Проявив безмерное мужество, наши отцы и деды выступили освободителями Европы и всей планеты от фашистских захватчиков. Многие из них пали смертью героев.

Многочисленные воинские соединения, сформированные в Казахстане, вписали славные традиции в летопись великих сражений. Подвиг воинов у разъезда Дубосеково золотыми буквами высечен в истории Великой Отечественной войны. Двадцать восемь гвардейцев – панфиловцев, среди которых был наш земляк Николай Никанорович Белашов, приняли неравный бой с пятьюдесятью танками немецко – фашистских захватчиков. Указом Президиума Верховного Совета Союза ССР от 21 июля 1942 года Белашову Николаю Никаноровичу было присвоено звание Героя Советского Союза.

В память о герое – земляке в 1977 году в с. Кордай был установлен бюст, а от его односельчан поступило предложение – присвоить школе в его родном селе Кордай– Павловка имя Белашова. Теперь в школьном дворе устанавливается бюст, а в центре села Кордай, с согласия его родственников, память героя будет увековечена в бронзовой скульптуре. Бессмертны имена героев, отдавших жизнь за счастье своего народа! (145 слов) Газета «Кордайский маяк», 8. 05. 2020 г.

I. Комментарий к тексту.

Текст публицистический с элементами повествования, он распадается на три логические части.

II. Вопросы и задания к содержанию текста.

1. Объясните значение слов и выражений: *сформированы, безмерное (мужество), пали смертью героев, бюст, плечом к плечу, щедрая отеческая поддержка.*

2. Озаглавьте текст предложением, выражающим основную идею. (“Бессмертны имена героев”).

III. Задания по орфорграфии и пунктуации

Объясните правописание следующих слов: *воинов – кордайцев, немецко – фашистские, о герое – земляке ; невосполнимые, неравные.*

IV. Рекомендации учителю

Использовать как дополнительный раздаточный материал при изучении тем “Однородные члены”, ”Обособленные члены” в 7-8 классах .

Бросок в бессмертие.

Накануне Дня Победы на центральной площади Кордая установлен памятник Герою Советского Союза, одному из 28 панфиловцев - Николаю Белашову. Бюст, стоявший прежде на этом месте, перенесён во дворик средней школы № 39 селаУлкен Сулутор.

Новый памятник более динамичен. Солдат с гранатой в руке застыл в последнем, полном решимости броске. Миг героизма. Миг, обессмертивший человека. Миг, который стал примером для миллионов воинов-освободителей. Из миллионов таких вот мгновений и соткано полотно Великой Победы. Больно, что, спустя десятилетия, мы видим, как в далёкой Эстонии пытаются стереть, забыть самое святое, демонтируя памятник Солдату-освободителю. Отрадно, что в независимом Казахстане не меняется отношение к истории, не меняется степень почтения и уважения к нашим ветеранам, к памяти о тех, кто погиб на полях сражений.

Бронзовый памятник на гранитном постаменте изготовлен на пожертвования кордайцев. Жители района активно участвовали в благоустройстве территории, прилегающей к мемориалу. Отдельные слова благодарности авторам монумента- заслуженному деятелю культуры Кыргызстана, лауреату государственной премии Садыбеку Ажиеву и члену Союза художников КР Ильмиру Ешмухамедову.

Сегодня, 9 мая, торжественное открытие памятника. Памятника бессмертию подвига Человека. (175 слов) Газета “Знамя труда ”8. 05. 2021г.

I . Комментарий к тексту.

Текст- репортаж содержит описание монумента Н. Н. Белашову в Кордае, открытого 9 мая 2007 года.

I. Вопросы и задания к содержанию текста:

1. Кто автор монумента?

2. Опишите памятник?

3. Почему текст так озаглавен?

4. Как кордайцы чтят память земляка?

III. Вопросы и задания по орфографии и пунктуации:

1. . Вставьте пропущенные буквы в словах*: (на) п. . лях сражений, в р. . . дные* м. . ста, спустя д. . сят. . . летия

Определите способ связи слов в данных словосочетаниях (по усмотрению учителя)

2. Образуйте от глаголов причастия: демонстрировать, обессмертить, прилегать

3. Подберите синонимы к словам: почтение , сражение , подвиг.

4. Напишите несколько предложений со словами: постамент, мемориал, заслуженный деятель культуры

IV. Рекомендации учителю.

Данный текст можно использовать для сжатого изложения в 7-9 классах и как раздаточный материал при изучении тем «Имя прилагательное», «Причастие», «Сложное предложение» в 7-9 классах.

Его сердце спасла медаль.

…Прямо над головой появился вражеский самолёт. Стреляют зенитчики. Но снаряды взрываются, не достигая цели. Палят из винтовок, тратя патроны, солдаты. Но самолёт целым и невредимым уходит ввысь. А спустя несколько минут начинается атака. Многочисленные формирования врага наступают на нас, а впереди- танки. Солдаты спустились в окопы и начали готовиться к встрече. И Бултбай ещё раз осмотрел свой надёжный пулемёт с 71-патронным магазином. Тик-так. . . Часы отсчитывают секунды. Когда вражеские танки приблизились на расстояние выстрела, наша тяжелая артиллерия уже была готова. Застрочил пулемёт, но пули скоро кончились.

На этот раз враг был сломлен и начал отходить. Вдруг. . . совсем близко взорвался снаряд. Бултбай почувствовал резкий удар в грудь и отпустил пулемёт. . . Тёплая зимняя одежда горела. . . ”Это, наверное, и есть смерть”, -подумал он, теряя сознание. Солдаты поспешили к нему на помощь и начали раздевать. Каково же было их удивление, когда они увидели, что медаль”За оборону Сталинграда” на груди Бултбая превратилась в расплющенный кусок металла. Если бы не медаль, то осколки попали бы прямо в сердце.

Это лишь один эпизод из жизни ветерана Бултбая Малимбаева. (184 слов) Райхан Иманбаева, студентка КазГу. Газета «Кордайский маяк», 17. 08. 2020 год

I. Комментарий к тексту

Текст повествовательного характера об участнике Великой Отечественной войны.

II. Вопросы и задания к содержанию текста

1. Какой главный эпизод в тексте?

2. Верно ли его название?

III. Вопросы и задания по орфографии и пунктуации

1. Найти ССП и СПП?

2. Заменить предложения с прямой речью косвенной?

3. Обратить внимание на правописание слов:

зенитчики, артиллерия, снаряд, пулемёт, творцом.

Объяснить значение слова: *расплющенный*

IV. Рекомендации учителю

Текст можно использовать для изложения в 7-9 классах

самостоятельно составленным планом или адаптировать как диктант в

9-м классе.

“АДМИРАЛ КУЗНЕЦОВ” – УЛЬЯНОВУ ДМИТРИЮ

Полвека назад, в 1947 году, Ульянов Дмитрий Николаевич снял военную форму морского артиллериста. Воевал он на Дальнем Востоке в 77 отделении артдивизии береговой обороны Тихоокеанского флота. Медаль “За победу над Японией” - награда матросу Ульянову , затем еще два года службы и долгожданное возвращение к мирной работе, к самой что ни на есть мужской профессии кузнеца.

Возрождался послевоенный Кордай, набирал силу цемзавод, налаживалась жизнь в рабочем поселке , где Дмитрий Николаевич нашел свою судьбу. Много воды утекло с той поры, много событий произошло, хороших и разных. Сегодня с полным основанием можно говорить о семейной династии Ульяновых- пятеро детей у главы рода Ульяновых, 12 внуков, 10 правнуков.

А накануне Нового года Дмитрию Николаевичу пришло известие, напомнившее боевую военную юность. Как записано в удостоверении, он “Приказом главнокомандующего Военно-Морским Флотом награжден медалью “Адмирал Кузнецов”. Памятную реликвию нашему земляку вручил посол России в Казахстане М. Бочарников.

Никто не забыт…Это не просто слова. Это память, уважение, признание. Это жизнь , полная тревог, трудовых и ратных дел. Это семейное согласие и благополучие. Дмитрий Николаевич рад и спокоен за своих детей – вырастил , воспитал. А дети и внуки гордятся своим отцом и дедом. Что может быть дороже. (195 слов) В. Владимиров. Газета “Кордайскии маяк”, 30. 01. 2021г.

I. Комментарий к тексту.

Текст публицистический с элементами повествования. Он распадается на три логические части: военная биография героя, герой в наше время, память вечна.

П. *Вопросы и задания к содержанию текста:*

1. О ком рассказывает текст?
2. Когда снял военную форму Дмитрий Николаевич?
3. Каким синонимичным выражением можно заменить слово *«снял военную форму»* (закончилась война для него)
4. Где воевал Дмитрий Николаевич в последнее время и какую награду получил?
5. Когда вернулся к мирной жизни?
6. Как менялась жизнь в Кордае в послевоенные годы?
7. Что можно сказать о семье Дмитрия Николаевича сегодня? 8 . Замените синонимом слово *ратные* (дела)

III*Вопросы и задания по орфографии и пунктуации*

1. Какие имена собственные встретились в тексте? Как они написаны?
2. Произведите разбор по составу сложных слов.
3. Назовите и охарактеризуйте имена числительные. Напишите их словами.

4 Выделите окончания глаголов прошедшего времени .

5. Обратите внимание на правописание сложных слов: *артиллерия, дивизия, династия, реликвия*.

6. Объясните знаки препинания в сложных предложениях

IV *Рекомендации учителю*

Данный текст может быть использован для сжатого изложения в 8 кл. , для изложения с элементами сочинения в 11 кл. (дополнить III часть текста другими примерами) и как раздаточный материал при изучении темы“Сложное предложение” в 9 классе.

Горсть земли.

Невозможно, наверное, и подсчитать, сколько молоденьких солдат пропало без вести в этой страшной и кровавой битве, а близкие, получившие роковые треугольники-похоронки, так и не узнали, где сложили головы их сыновья и братья. Среди таких оказался и наш земляк, родом из Каракемера- Абиль Нусипбаев. О знаменитом снайпере 316-ой стрелковой дивизии А. Нусипбаеве было написано немало страниц. Еще до начала войны с фашистской Германией защищал дальневосточные рубежи от японских самураев и за исполнение особого задания он, молодой командир взвода, был награжден орденом Красной Звезды. В 1940 Абиль уже работал инструктором в стрелковом клубе ОСОАВИАХИМа, где готовили пулеметчиков и снайперов. А начавшуюся было учебу в школе милиции прервала Вторая мировая война. Отказавшись от

положенной ему « брони », он подал заявление и был зачислен в дивизию Панфилова, которая в те дни формировалась в Алматы.

Универсальный солдат, прошедший отличную подготовку и не раз встречавшийся с врагом лицом к лицу, он с первых же дней показал своё высочайшее мастерство и отвагу. Его героизм был примером для многих бойцов. На счету уже было около трёх сотен фашистов, когда его назначили руководителем группы снайперов. И снова орден и снова «Красная Звезда ». 1943году среди тех немногих счастливчиков (в число которых, кстати, вошли знаменитый Бауыржан Момышулы, дочь генерала Панфилова Валентина) Нусипбаеву выпала редкая возможность отправиться в кратковременный отпуск домой, в родной Казахстан. Погостив дома, встретившись с отцом, с родными и близкими сердцу людьми, Абиль снова вернулся на фронт. Кто же мог знать, что это была их последняя встреча. Осенью того же года А. Нусипбаев получил тяжелые ранения правой ноги и руки. Одно за другим прилетели домой в Каракемер весточки, в которых он успокаивал родных : «Ранение не страшное» и «Переведен в госпиталь, в Москву…». А вскоре принесли похоронку, в которой сообщалось лишь о его смерти, а кем и где захоронен Абиль- неизвестно. В то тяжелейшее для всей страны время у родственников Абиля, как и у многих других людей, не было возможности отправиться на поиски его могилы. Тут живые с трудом находили друг друга…И все же через 61 год Абиль Нусипбаев был найден…

Из шестерых братьев и сестер Абиля живые, на сегодняшний день – самый младший брат Бактыбай и сестра Орындык Нусипбайкызы,

которая проживает в селе Отеген. Дочь и зять уже шесть лет живут и работают в Москве. Этим летом восьмидесятилетняя Орындык вместе с внучкой Аяулым съездили в столицу России. Двадцать дней гостила она у дочери и за это время организовала поиск без вести пропавшего брата. Опираясь на то последнее известие от Абиля, в котором говорилось о переводе в один из московских госпиталей и похоронку , родственники обошли все госпитали и братские могилы Москвы. И лишь в Центральном музее Великой Отечественной войны, в 16-м томе «Книги памяти» на 242 странице среди имён погибших и пропавших без вести нашлись такие строки:

«НУСИПБАЕВ Абиль, род 1914. Родственники – Кордайский район, Жамбылская обл. , Казахстан. Младший лейтенант 140сп 182 сд. Умер 14. 10. 1944 в ЭГ N 5007. Кремирован».

На основании этого и выяснилось, что тело героя было кремировано в первом Донском крематории Преображенского кладбища и прах захоронен в братской могиле.

Орындык-аже прочитала Суры из Корана на могиле брата, стараясь оживить в памяти те частички воспоминаний, которые десятилетняя девчушка смогла сберечь за долгие годы. «Он был широкоплечим, рослым, светлым, статным и красивым джигитом. В годы войны ему было около тридцати. Жаль, не успел жениться, обзавестись семьей…, -со слезами на глазах говорит успевшая состариться младшая сестренка. - Что поделаешь, во всем война виновата…»

В ходе этого расследования не может не вызвать интерес и тот факт, что во всех известных нам документах, касающихся А. Нусипбаева, о нем говорится как о старшем сержанте. В последних же данных выяснилось, что он уже младший лейтенант. Вот и еще одно подтверждение, что не всё еще доподлинно известно и не всё еще написано о кордайском снайпере, отважном бойце Абиле Нусипбаеве. (615 слов)

Газета «Кордайский маяк» 5. 08. 2020 г.

I. Комментарий к тексту

Текст публицистический с элементами повествования и описания внешности героя войны.

II. Вопросы и задания к содержанию текта

1. Предложить свой вариант оглавления текста.

2. Пересказать часть текста – «Военная судьба Нусипбаева», включив описание его внешности.

3. Объяснить значение аббревиатуры ОСОАВИАХИМ, значение слов: *самурай, универсальный, кремирование.*

Ш. *Рекомендации учителю*

Рекомендуется использовать для выборочного изложения «Судьба снайпера» в 10-11 классах

ОТ ОТЦА К СЫНУ

Илимбай Шаяхметов стоял у обелиска погибшим в Отечественную. Сколько их полегло на полях сражений! Друзья-товарищи. Никогда не увидят они родных алмалинских гор, не почувствуют прикосновения материнских рук, не вдохнут неповторимого аромата яблок. 241 алмалинец ушел на войну, почти половина из них - потомки великого Карасай- батыра.

Мысли бежали одна за другой:

Как рано ушли они из жизни, разметала по свету война, где приютила их матушка – земля? Шепчут ли ковыли над их могилами:“Я еще не успел полюбить, посадить свое дерево, вырастить сына. Неус-пел…”

Такова человеческая память, что не забывает ни плохое, ни хорошее. Сколько живет человек, столько помнит. Как забыть, как перечеркнуть в памяти страшный суровый 41-й год. Всего один миг, одна минута - голос из репродуктора: “Сегодня, 22 июня…” И все. Перечеркнуто вчера, неизвестно, что ожидает завтра. Сердце, мысли направлены к одному - “Мы выстоим, мы победим, скоро, очень скоро одолеем врага - и опять заколосятся хлеба, опять розовый рассвет заблудится в верхушках яблоневого сада. ”

А шли к этому четыре года.

В 1942 ему было всего 18. До сих пор помнит имена Василия Гудова, Мамажана Дарбекова, Сейтжапара Беккожаева, Канипкелди Садыкова - с ними вместе призывался на фронт. Многие не вернулись домой. . .

После 6-месячных курсов первое боевое крещение на Украинском фронте на станции Крупинская. Был пулеметчиком. Участвовал в боях за освобождение Запорожья. Некоторые задают трудный вопрос: “Скольких врагов уничтожил?”

-На войне, как на войне, -отвечает Илеке.

– Строчит пулемет, цель одна – враг. Разве в счете дело? Больно, невыносимо, когда на глазах гибли товарищи, те, с кем только вчера делился табаком, пайком, весточкой из дома, укрывался одной шинелью. Война… Нет слова страшнее. Вот черта. За ней нет людей, есть враг. Или ты, или он. Другого не дано.

Среди этой страшной бойни человек ожесточается, но сердце не камень. И бронежилетов не было. Дважды серьезно ранен. После лечения в госпитале пришлось распрощаться с пулеметом. Взял в руки автомат. Его зачислили в разведку.

Этот бой на Днепре врезался в память навсегда. Для того, чтобы распознать позиции врага, на маленький остров посреди реки была послана группа разведчиков. Добирались до островка вплавь, в кромешной тьме. Удалось снять часовых. В ходе этой операции группа Илимбая сумела предопределить путь наступления наших частей. Операцию “Клин” задействовали потом и в Кривом Роге. Суть заключалось в том, что ударный батальон вклинивался в позиции врага, прокладывая дорогу для основного наступления. Снова получил тяжелое ранение. Только встал на ноги - снова в действующей, теперь уже в артиллерии. С “богом войны” и встретил Победу. Был награжден орденами Славы II и III степени, другими боевыми наградами. Осенью 1945 года вернулся домой. Засучил рукава и за работу. Закончил курсы механизаторов и вплоть до выхода на пенсию проработал на тракторе.

В 1997 году Илимбай-ага отпраздновал золотую свадьбу с верной спутницей жизни Нурбуби. Вырастили пятерых дочерей и троих сыновей. Сегодня у них 23 внука и 14 правнуков.

Хотя он и на пенсии, но не сидит сложа руки. Сегодня он председатель Карасайского совета ветеранов, член совета аксакалов. Часто бывает на поле и в саду сына Мейрамбека, который создал свое крестьянское хозяйство, помогает и советом, и делом.

Живет среди нас потомок Карасай - батыра. Истинный потомок, который прошел через пламя войны и сохранил в своем сердце любовь к родной земле. Сохранил и передал своим детям и внукам. (539сл.) Батырбек Асанов Газета “Новости Кордая” 5. 09. 2020г.

Вопросы и задания к тексту

Объяснить значения слов: *кромешный, предопределить, вклинивался, бойня, бронежилет*

Рекомендации учителю

Использовать как индивидуальный материал для написания изложения “Судьба потомка Карасай - батыра”

Ценою жизни…

Давно закончилась та проклятая война, отнявшая у нее самое дорогое-надежду и опору в жизни, единственного, ненаглядного сыночка Митеньку. Зоя Никитична Елизарова с любовью и нежностью всматривается в родные черты. Она часто перебирает фотографии сына, его школьные Почетные грамоты- все, что осталось от него.

Для каждого жамбылца, жителя п. Жамбыла Кордайского района, с детства знакомо имя Михаила Елизарова. Те, кто постарше, хорошо помнят его, он вырос на их глазах: здесь родился, ходил в детсад, школу. Знают о нем и те, кто никогда его не видел, ведь старенькая школа, где он когда-то учился, а теперь учатся они, стоит на улице, носящей имя Михаила

Елизарова. Внимательно смотрит он на них со стенда в школьном зале Боевой Славы. А на улице Жамбыла в маленьком ухоженном домике живет добрая женщина - его мама. Он был похож на них, сегодняшних жамбылских мальчишек, такой же общительный и веселый, прекрасно играл на гитаре, пел, занимался борьбой, футболом, легкой атлетикой. А еще, как вспоминают его учителя, он был очень дисциплинированным и трудолюбивым. Хорошо учился, после школы с отличием закончил ПТУ, мечтал учиться дальше. Была у него и первая любовь…

В 1978 году Михаил был призван в армию. Учеба, присяга и «…Афган». Родина послала его выполнять интернациональный долг. А когда ему осталось служить полгода, случилось непоправимое : 3 июня командир БРДМ младший сержант Михаил Елизаров погиб на боевом посту. Находясь в дозоре и увидев, что проходивший мимо батальон подвергся обстрелу, он, не раздумывая, направил свою машину в самый опасный участок, поражая огнем противника. Выстрелом из гранатомета БДРМ была подбита. Весь экипаж погиб. Посмертно Михаил Елизаров был награжден орденом Красной Звезды и медалью «За отвагу».

7 июня ничего не подозревающая Зоя Никитична радовалась полученному от Миши письму. А 10 июня, в день ее рождения, ставший самым горьким в ее жизни, пришел цинковый гроб с телом единственного сына.

24 года минуло с тех пор. Трудно было осознать, что ее Миша больше никогда не вернется, что не подарит ей внуков, трудно было научиться жить без него. Она научилась, только не видно больше улыбки на ее добром лице, не звучит смех в осиротевшем доме.

…Каждый год 15 февраля на могиле Михаила Елизарова живые цветы. Их приносят Зоя Никитична и жалбылские школьники. Увековечено имя героя и в граните мемориала погибшем воинам-афганцам в райцентре, куда идут и идут в этот день люди, чтобы возложить к подножью алые, как пролитая солдатами кровь, гвоздики, почтить их память, отдать дань уважения доблестным сынам земли Кордайской, так и оставшимся навечно молодым. (365 слов). Татьяна Ильченко Газета «Кордайский маяк», 2021 г.

I. Комментарий к тексту

Текст публицистический , с элементами повествования.

Распадается на логические части, которые можно предложить для оглавления или составления плана.

II. Вопросы и задания к тексту

1 Вопросы репродуктивного характера на усмотрение учителя.

2 Как земляки чтят память героя?

III. Вопросы по орфографии и пунктуации

1 Объяснить значение слов: *посвятить, увековечена*, разобрать их по составу

2 Найти в тексте СПП, определить вид придаточных.

3 Расшифровать сложносокращенные слова: *ПТУ, БДРМ*

IV. Рекомендации учителю

Данный текст можно использовать как изложение в 11-м классе

Это нужно не мертвым. Это надо живым.

В пгт. Гвардейский на дверях квартир будут установлены таблички с надписью “Здесь проживает воин - интернационалист”. . . войсковой части. Не оставляют бывшие воины-афганцы и семьи погибших ребят- однополчан наедине со своими проблемами, стараясь всегда прийти на выручку. Сами же “афганцы” проводят встречи с молодыми солдатами, дают уроки мужества учащимся школы. Им есть что рассказать. До сих пор большинство из тех, кто вернулся домой живым, несут воинскую службу в рядах Вооруженных сил.

В Гвардейском соединении им. Карасай батыра служат 16 бывших “афганцев” и 12 работают на “гражданке”. Так, старшина Б. К. Молдажанова за отличную службу в Афганистане была удостоена медали “За доблестный труд”. Кстати, она является единственной женщиной воином - интернациалистом в гарнизоне, да и, пожалуй, в районе.

Словом, в Гвардейском гарнизоне солдатам, молодым офицерам есть на кого равняться и у кого учиться военному делу, воинской дружбе и взаимовыручке. (138 слов)

М. Джанаев.

Газета “Кордайский маяк” 2020

I. Комментарии к тексту.

Текст публицистический, распадается на 3 части.

Можно рекомендовать для пересказа основную часть.

II. Вопросы к содержанию текста.

Что нового узнали о воинах - интернационалистах?

Перескажите основную часть текста.

IV. Рекомендация учителю

Часть текста можно использовать как диктант (текст адаптировать) для 7-8 классов.

Партизан из Кордая

Аксакалу Абдыкериму Алимбетову под восемьдесят. За долгую жизнь довелось ему повидать всякого. Судьба не баловала с детства. Ушел безвозвратно репрессированный отец. Восьмилетнего мальчика взял под опеку дедушка Салимбай. Потом и его забрали. В голодный 1933-й, лишившись и матери, мальчик остался круглым сиротой, найдя приют в Каракунузском детдоме.

На фронт Абдыкерим попал в декабре сорок первого. Боевое крещение принял под Харьковом.

-Весной 1942-го мы оказались в окружении, – вспоминает ветеран , - а во время прорыва я был тяжело ранен и полумертвый остался лежать на поле боя. Как выяснилось позже, у села Ударник меня подобрала украинская женщина Мария Субинская. Спрятала в землянке, выходила. Поправившись, я ушел к местным партизанам. Забегая наперед , скажу, что все эти годы я искал свою спасительницу. Увы…

Немало исходил Абдыкерим партизанскими тропами. С июля 1944 года он выполняет спецзадания в составе диверсионной группы крупного партизанского соединения. У каждого члена группы была подпольная кличка. Абдыкерим Алимбетов значился «Толстым».

Любопытный документ прислали ему с Украины в 1990 году, дневник партизанского отряда «Выбух». Записи в нем вел разведчик Владимир Федорович Шарков. На его страницах часто встречается псевдоним «Толстой». Есть такая запись: «С сентября 1944 – года по январь 1945 года силами партизанского отряда «Выбух» уничтожено 34 вражеских эшелона, в том числе 34 паровоза, 1 бронепоезд, 4 бронеплощадки, 27 классных вагонов, 389 товарняков, 40 платформ, 6 цистерн с горючим. Кроме этого убитыми и ранеными выведено из строя 3000 солдат и офицеров, свыше 30 орудий, 4 миномета, 51 автомашина. Задания выполняли «Коровин» - А. А. Бык, «Березов» - С. С. Дымша, «Козляковский» - Л. М. Лозицкий , «Новак » - А. А. Белан, «Толстой» - А. Алимбетов.

Ещё запись: «В ночь на 28 ноября 1944 года группа с участием А. Алимбетова на железнодорожной станции Синява уничтожила 1 паровоз, 16 вагонов, 120 солдат противника. 13 декабря в районе Синява – Выжна уничтожили 1 паровоз, 9 платформ, много живой силы. Таких сведений в дневнике не мало.

Партизанский отряд «Выбух» до 31 января 1945 года дислоцировался в польском местечке Суха Гура. Там же соединился с Красной Армией.

… Фронтовик вернулся домой в августе 1945 – го. Женился, работал учителем. Вырастили с супругой Загипой 4 сыновей и столько же дочерей. Сейчас у них много внуков.

- Непростой была моя жизнь, но я не в обиде на судьбу, - говорит старый фронтовик. – Самое главное, чтобы больше не было войны. Бейсекуль Даукеева, с. Кенен. Газета «Новости Кордая», 12. 04. 2021 г.

I. Комментарий к тексту

Текст публицистический, с элементами повествования об участнике ВО войны. Он распадается на семь частей: в Караконузском детдоме 1933 г, декабрь 1941 года, воспоминание ветерана о 1942 г, о выполнении спецзадания в составе диверсионной группы, дневник партизанского отряда «Выбух», фронтовик вернулся домой, встреча старых фронтовых друзей в Кордае.

II. Вопросы и задания к содержанию текста.

1. О ком рассказывается в тексте?
2. Какой документ прислали ему с Украины в 1990 году?
3. Как назывался партизанский отряд?
4. Встреча с фронтовыми друзьями.

III. Вопросы и задания по орфографии и пунктуации.

1. Найти предложения с одиночным деепричастием и деепричастными оборотами.
2. Составить схемы этих предложений.
3. Записать числительные словами (выборочно)
4. а) 9 платформ б) 1944 год

В) 34 паровоза

5. Выписать имена собственные.

6. Обратить внимание на правописание слов: *тяжело, полумертвый, подобрала, спецзадания, диверсионной* .

IV. Рекомендации учителю

1. Данный текст может быть использован для сжатого изложения в 7-8 кл. с заменой первого лица на третье лицо.

2. Как раздаточный материал при изучении тем « Имя числительное», «Местоимение» в 7-м классе.

А жизнь единственной была.

11 юношей –кордайцев полегли на афганской земле. Наш долг- увековечить память о них на родной земле. Здесь, в парке, силами афганцев и всех неравнодушных кордайцев сооружен памятник погибшим воинам-интернационалистам.

Бактыргулов Мукан, Бабахчиев Оруч, Еременко Виктор, Штоль Андрей, Хуров Ясыр, Елизаров Михаил, Катасонов Игорь, Макеев Юрий, Майкоржунов Жаксылык, Шарипов Ерлан, Сураубаев Жумабек-как заклинание произношу их имена. Такая короткая была жизнь у этих парней.

Из афганского пепелища воин вышел живым и вернулся домой. Эта весть быстро облетела село. И потянулись соседи к дому солдата, посмотреть, послушать, разделить радость его родителей. - «Когда джигит возвращается издалека, шестидесятилетний старец выходит навстречу»-помнит старейший аксакал села. Когда он вошёл, солдат вскочил и подал ему левую руку. Старик возмутился. Вспыхнув от обиды, солдат выскочил на улицу. Не мог он протянуть правую руку без кисти, которую отняла проклятая война. (135 слов)

Ердос Тайчибеков .

Газета «Кордайский маяк», Кордай, 13. 02. 21г.

I*Комментарий к тексту.*

Текст публицистический с элементами повествования.

II*Вопросы и задания к тексту*

Обьяснить правописание слов: *шестидесятилетний , пепелище, проклятый.*

III*Рекомендации учителю .*

Использовать в качестве диктанта в 5-6 классах с грамматическими заданиями:

а) найти глаголы прошедшего времени, определив их род, число;

б) во втором предложении определить падеж существительного;

в) подчеркнуть имена прилагательные.

Содержание

I. История Кордая

Благодатная земля Кордайская.....5

Кордай – батыр.....6

Отеген – батыр.....7

Чаша Отегена в Астане.....8

История села Кордай.....9

Коллективизация в Кордае.....11

Чумышская плотина….....12

Географическое положение с. Кордай.....14

Река Шу.....15

Современный Кордай….....16

II. Люди – главное богатство Кордая

Песня не умирает.....18

Я здоров….....20

Размышления.....21

Жизнь в музыке….....22

Отеген – батыр.....24

Это ты! Это мы! Это я!.....25

Очерк о творческом пути Светланы Острецовой.....26

Сама весна бредет с тобою рядом….....28

Чужая осень стелется туманом….....28

Пока день осенний не погас.....29
Как грустна и просторна земля.....30
Поэзия как жизнь….....30
Родина….....30
Пробуждение земли….....32
Цвети, мой Кордай….....32
Чудное мгновение Ердоса.....33
Песня для Маэстро….....34
Жиырма бес….....35
К деньгам нужно относиться по-философски.....36
Быль.....37
Поэтессе Р. Кунаковой – 60 лет….....38
Мир, нарисованный художником из Кордая.....39
Учитель – наставник учителей….....41
«Взлёт самоучки к вершинам науки».....42
Крёстная для тысячи младенцов.....43
III. Их позвала Родина
Его имя бессмертно.....46
Бросок в бессмертие.....47
Его сердце спасла медаль.....48
«Адмирал Кузнецов»-Ульянову Дмитрию….....49
Горсть земли….....50
От отца к сыну.....52
Ценою жизни.....54
Это нужно не мёртвым, это надо живым.....55
Партизан из Кордая….....56
А жизнь единственной была.....58
IV. Иллюстративный материал

STEM/STEAM ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН ХИМИЯ ПӘНІ САБАҒЫНДА ҚОЛДАНУДЫҢТЫҢ ИДЕЯЛАРЫ

Байтанаева Динара Мырзабековна
№5 Ақарал жалпы орта білім беретін мектеп-гимназиясы,
Меркі ауданы Жамбыл облысы

ӘОЖ 373
КБЖ 74. 262
С18

Бағдарлама «Өрлеу» БАҰО ББЖҚБАРИ «Инновациялық білім беру және ақпараттық технологиялар» кафедрасының курстан кейінгі қолдау және инновацияны енгізу лабораториясының отырысында қарастырылып бекітілді.

№9 хаттама қыркүйек 2023 ж.

Пікір жазған: **Қуандық А. Қ. – «Өрлеу» БАҰО ББЖҚБАРИ «Инновациялық білім беру және ақпараттық технологиялар» кафедрасының аға оқытушысы, тренер, ф. ғ. м.**

С18 STEM/STEAM технологияларын химия пәні сабағында қолданудың тың идеялары: авторлық бағдарлама / Құраст. : **Байтанаева Динара Мырзабековна.** – Алматы: «Тайлан», 2023.

ISBN 978-601-02-1825-3

Авторлық бағдарлама оқушылардың білімдерін арттыруға арналған. Бағдарлама барлық талаптарға сай әзірленген.

1-ҚҰРЫЛЫМ

1. Түсіндірме жазба

Дамуға деген құштарлық шығармашылық пен өзін-өзі көрсетуге деген ұмтылысты ашады, логикалық және кеңістіктік ойлауды дамытады, табандылық пен адалдықты үйретеді, мақсат қоюға және шешім іздеуге үйретеді, оқуға деген қызығушылықты оятады.

Онда оқытудың мазмұны, сондай-ақ жұмыс жағдайларын ескере отырып әдістер мен әдістер көрсетіледі. Бұған оқушылардың саны, олардың қабілеттері, денсаулық жағдайы, ерекшеліктері жатады. Мұғалім осы жағдайлардың барлығын бағалай отырып, өзінің жұмыс бағдарламасында оқушылар үшін оқыту әдістері мен бақылау әдістерін тіркейді.

Бұл авторлық бағдарлама оқушылардың іс-әрекетін ұйымдастыруға, мотивация қалыптастыруға, оқушылардың қызығушылығы мен қабілеттерін дамытуға көмектеседі.

Авторлық бағдарламаның мақсаты:STEM/STEAM технологияларын химия пәні сабағында қолданудың тың идеяларыарқылы оқушылардың білімін арттыру процесі.

Курстың міндеттері;

Ғылыми-әдістемелік әдебиеттерде және оқыту практикасында мәселенің жай-күйіне талдау жасау.

STEM/STEAM технологияларын химия пәні сабағында қолданудың тың идеяларынхимия пәні курсымен байланыстыру.

STEM/STEAM технологияларын химия пәні сабағында қолданудың тың идеялары курсының мазмұны фундементальді химия ғылымының заңдары мен принциптердің (сақталу заңдары, сәйкестік пен симметрия принциптері т. б) болуы;

Оқушыға бағдарлану.

Қазіргі білім берудің ең айқын сипаттамаларының бірі-оқушылар, ал мұғалімдер әлі де нұсқаулық болып табылады. Оқу бағдарламалары мен оқыту модельдері оқушылардың бір бөлігіне тікелей бағытталған

Қызмет негізінде

Мұғалімдер оқу үдерісін өте қызықты құруда. Олар оқушыларды қызықтыратын түрлі іс-шараларды жоспарлайды. Іс-шаралар ғана емес, сонымен қатар оқушылар де осы үлгілер арқылы сыныптағы талқылауларға қатысуға шақырылады. Бұл олардың сенімділігін арттырады және өзара әрекеттесу тәсілін жақсартады.

Интегративті сипат

Қазіргі білім интегративті. Мұғалімдер өз оқушыларын тегістеуге бағытталған және сол әрекетті орындау үшін олар әр түрлі тақырыптағы сұрақтарды біріктіреді. Осылайша оқушылар тиімдірек үйренеді.

Ресурстық

Білімді және тапқыр болу-бұл әр түрлі нәрсе. Мұғалімдер бүгінде тапқыр. Олар оқушылардың білімін кеңейтетін ақпаратты жинайды және таратады. Қазіргі білімнен кейінгі мұғалімдер олардың күш-жігерін бағалау үшін тапқыр болуы керек.

Қазіргі білім-бұл әртүрлі сипаттамаларға арналған термин. Көптеген айырмашылықтарға қарамастан, қазіргі білім мен дәстүрлі модельдердің рөлі өзгеріссіз қалады. Дәстүрлі білім беру модельдері оқушыларды жақсы оқытуға тікелей бағытталған, бұл өзгеріссіз қалады.

Курстың нысаны:мектептің STEM/STEAM технологияларын химия пәні сабағында қолданудың тың идеялары, химия пәні сабағының әр түрлі сатыларында оқу үрдісін ұйымдастыру.

Курстың жаңалығы:Оқу материалдарының жүйесінSTEM/STEAM технологияларын химия пәні сабағында қолданудың тың идеяларыарқылы оқушылардың жұмысын қолдау болып табылады.

Курстың практикалық маңыздылығы:Ұсынылатын материал химия пәнінің сабақтарында мұғалімдер және оқушыларға қолдану мүмкіндігін береді.

Теориялық әдіснамалық негіздері мен практикалық негізі: Зерттеу әдістері зерттеу пәнінің ерекшеліктеріне сәйкес таңдап алынды және оқу және әдістемелік әдебиеттерді оқу мен талдаудың теориялық әдістері, отандық және шетелдік практикаға салыстырмалы талдаудан тұрады.

Сабақтың жүргізу әдістері теориялық, таңғарлық тәжірибелер, интерактивті тақта, компьютер.

Күтілетін нәтиже:

- Зерттеушілік қабілеті дамиды.

- Әртүрлі тиімді тәсілдермен тапсырмаларды орындайды.
- Теориялық білімдерін іс жүзінде қолданады.
- Қажетті нақты тақырыптар бойынша білімдері тереңдейді.
- Есте сақтау қабілеті арттады.

Бағдарлама «Оқу жоспарының вариативті бөлігінің оқу бағдарламалары мен элективті курстарды сараптамадан өткізу және оларды жаңартылған білім беру мазмұны аясында әдістемелік қамтамасыз ету туралы ереже» **(бұдан әрі – Ереже) Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319-III «Білім туралы» Заңына (27. 08. 2022 ж.**
№ 382 бұйрығы) негізінде әзірленді.

Авторлық курстың қысқаша тұжырымдары:

1. STEM/STEAM технологияларын химия пәні сабағында қолданудың тың идеяларыныңкурс мазмұны фундементальді химия ғылымының заңдары мен принциптердің (сақталу заңдары, сәйкестік пен симметрия принциптері т. б)

2. STEM/STEAM технологияларын химия пәні сабағында қолданудың тың идеялары нәтижесін оқытуда көрнекілік принциптерін жүзеге асыру әдістемесін талдау.

3. 34-сағатқа түрлі тақырыптар бойынша практикалық – инновациялық тәсілдермен практикалық тапсырмалар құрастырылды.

2-ҚҰРЫЛЫМ

ТҰРАҚТЫЛАУ МАЗМҰНДЫҚ – БӨЛІМ

Оқу пәнінің құрылымы мен мазмұны барынша толық және нақты бейнеленген курстан тұрады. Бағдарламаның бұл бөлімінің негізі нақты пәннің мазмұндық құрылымы мен теориялық аспектісін таңдау болып табылады. Оқу пәнінің мазмұнын тұрақтылау курсы нақты және бағдарламаның түсінік хатында көрсетілген барлық мақсат пен міндеттерді жүзеге асыру бойынша жазылған.

- **Атомда электрондардың таралуы және қозғалысы. 1-сағат.** – оқушыларға атомды құрайтын бөлшектерді атау; - атомдағы электрондардың энергияларын анықтау; –Нильс Бор туралы ақпарат беру; – атомдардағы электрондардың қозғалысын түсіндіру.
- **Қосылыстардағы элементтердің массалық үлесін анықтаудағы инновациялық әдістер. 1-сағат**. - оқушыларға элементтің массалық үлесі ұғымын түсіндіру; –қосылыстардың құрамындағы элементтердің массалық үлестерін есептеу; – химиялық элементтердің массалық үлестері бойынша қосылыстардың формулаларын құрастыру.
- **Табиғатта және тірі организмдердің тіршілік әрекеттерінен жүретін химиялық реакциялар. 1-сағат**. – оқушыларға табиғатта және тірі организмдердің тіршілік әрекеттерінен жүретін химиялық реакциялардың маңызын қарастыру; –химиялық реакциялардың маңызын түсіндіруде STEM талдау технологиясын қолдану.
- **Металдардың оттекпен және сумен, қышқыл ерітінділермен, тұз ерітінділерімен әрекеттесуі. 1-сағат.** – оқушыларға металдардың оттекпен әрекеттесуін түсіндіру; –металдардың сумен әрекеттесуі туралы ақпарат беру; –әртүрлі металдардың қышқыл ерітінділерімен әрекеттесуін зерттеу; – металдардың тұз ерітінділерімен әрекеттесуін анықтау.
- **Металдардың жемірілуі және оның алдын алу**. **1-сағат**. – оқушыларға металдар мен металл құймаларының сыртқы орта әсерінен бүлінетінін түсіндіру; - жемірілуден қорғау шараларымен таныстыру.
- **Зат мөлшері. Моль. Авогардо саны. 1-сағат**. – оқушыларға зат мөлшері, моль, Авогадро тұрақтысы туралы ақпарат беру; – Амадео Авогадро туралы ақпарат беру.
- **Отынның жануы және энергияның бөлінуін анықтау. 1-сағат**. – оқушыларға жану реакциясын анықтау; - жанғыш заттар туралы ақпарат беру; – отынның жануы және энергияның бөлінуі туралы түсіндіруде STEM талдау технологиясын қолдану.
- **Сутек. Оттек және Озон. 1-сағат.** – оқушыларға сутектің жалпы сипаттамасын беру; Сутектің табиғатта таралуын анықтау; – сутекті зертханада және өндірісте алу жолдарын қарастыру; –сутектің физикалық және химиялық қасиеттерін анықтау; оттектің жалпы сипаттамасын түсіндіру; - табиғатта таралуын және алу әдістерін қарастыру; - Джозеф Пристли туралы ақпарат беру.
- **Эксзотермиялық және эндотермиялық реакциялар. 2-сағат**. – оқушыларға эксзотермиялық және эндотермиялық реакциялардың химиялық реакция жүргенде бөлінетін жылу немесе сіңірілетінін түсіндіру; – тақырыптық термин сөздерді анықтау.

- **Элементтердің табиғи топтары және олардың қасиеттері. 2-сағат.** – оқушыларға элементтердің табиғи топтарының қаситеттері туралы түсіндіру; – Дэви Хэмфри туралы ақпарат беру; сілтілік металдардың физикалық қасиеттерін түсіндіру.
- **Көміртектің аллотропиялық түрөзгерістерін анықтау. 2-сағат**. – оқушыларға Көміртектің аллотропиялық түрөзгерістері туралы ақпарат беру; көміртектің қолданылуын анықтау; –Н. Д. Зелинскийдің химияға қосқан үлесін анықтау.
- **Электролиттік диссоциациялану теориясының мәні мен диссоциациялану механизмі. 2-сағат**. – оқушыларға электролиттер мен бейэлектролиттер туралы түсіндіру; – Г. Омның өткізгіш ертінділері токты металл өткізгіштері тәрізді тасымалдайтынын анықтау; – электрөткіз-гіштікті анықтайтын құралдармен таныстыру; – электролиттік диссоциация теориясының негізін қалаған С. Аррениус және электролиз құбылысын ашқан М. Фарадей туралы ақпарат беру.
- **Қышқылдардың, негіздердің және тұздардың электролиттік диссоциациясы. 2-сағат**. – оқушыларға қышқылдар, негіздер, тұздардың электролиттік диссоциациясын қарастыру; – химик ғалымдар туралы ақпарат беру; –тақырып бойынша практикалық тапсырмаларды орындауда жобалау әдісін жүзеге асыру.
- **Химиялық реакциялардың жылдамдығы және оған әсер ететін факторлар. 2-сағат**. – оқушыларға химиялық реакция жылдамдығының мәнін түсіндіру; –химиялық реакция жылдамдығына әсер ететін факторларды қарастыру.
- **Тотығу-тотықсыздану реакциялары. 2-сағат**. – оқушыларға тотығу-тотықсыздану реакцияларының мәнін түсіндіру; –тотығу-тотықсыздану реакцияларын электрондық баланс әдісімен теңестіруді үйрету.
- **Минералды тыңайтқыштарды практикада қолдану. 2-сағат**. – оқушыларға өсімдіктердің өсуіне қажетті маңызды химиялық элементтерді анықтау; – минералды тыңайтқыштарды практикада қолдануын анықтауда жобалау әдісін жүзеге асыру.
- **Адам организмінің химиялық құрамы. Макро және микроэлементтер**. **2-сағат**. – оқушыларға адам организміне қандай элементтер кіретінін анықтау; – нәруыздардың, майлардың, көмірсулардың және дәрумендердің қызметін түсіндіру.
- **Қоршаған ортаның ауыр металдармен ластануы. 2-сағат. –** оқушыларға сынап және қорғасын иондарының тірі организмдерге улы әсерін түсіндіру; -ауыр металдармен ластау көздерін анықтау; -қоршаған ортаның ауыр металдармен ластану мәселелерін шешу жолдарын ұсыну.
- **Органикалық заттардың ерекшеліктері. 2-сағат.** – оқушыларға органикалық заттардың бейорганикалық заттардан ерекшелігін түсіндіру; – органикалық заттардың ерекшеліктері мен қоғам өміріндегі маңызын анықтау.
- **Органикалық қосылыстардың жіктелуі, гомологтық қатарлары, номенклатурасы, изомериясы. 2-сағат**. – оқушыларға органикалық қосылыстарды жіктеу принциптерін түсіндіру; – органикалық қосылыстардың ациклді және циклді қосылыстарын анықтау.
- **Ароматты көмірсутектер. Бензол. 2-сағат.** –бензолдың жалпы сипаттасымен таныстыру; – бензолдың физикалық және химиялық, жану реакцияларын практикалық тапсырмаларда орындау.
- **Көмірсутекті отындар. 2-сағат.** – оқушыларға көміртек қосылыстары отын ретінде және органикалық синтез үшін шикізат ретінде қолданылатынын анықтау; –отын түрлерін анықтауда STEM талдау технологиясын тиімді қолдану.

3-ҚҰРЫЛЫМ

НОРМАТИВТІ БӨЛІМ
КҮНТІЗБЕЛІК -ТАҚЫРЫПТЫҚ ЖОСПАР
СЫНЫП-----, АПТАСЫНА 1-САҒАТ, БАРЛЫҒЫ-34 САҒАТ

Р/С	ТАҚЫРЫП	ОҚУ - МАҚСАТЫ	САҒАТ-САНЫ		КУРСТЫ МЕҢГЕРУДЕГІ БІЛІМ ӨНІМІ МЕН НӘТИЖЕСІ	
			Бар-лығы	Лекция/ Теория/ Практика1	Прак-тика / Практика2	
1	**Атомда электрондардың таралуы**	оқушыларға атомды құрайтын бөлшектерді атау; атомдағы электрондардың	1	1	1	- Оқушылар атомды құрайтын бөлшектерді

	және қозғалысы	энергияларын анықтау; Нильс Бор туралы ақпарат беру; атомдардағы электрондардың қозғалысын түсіндіру.				атайды; атомдағы электрондардың энергияларын анықтайды; - Нильс Бор туралы ақпаратты сараптай алады; - атомдардағы электрондардың қозғалысын түсінеді
2	**Қосылыстардағы элементтердің массалық үлесін анықтаудағы инновациялық әдістер**	оқушыларға элементтің массалық үлесі ұғымын түсіндіру; қосылыстардың құрамындағы элементтердің массалық үлестерін есептеу; химиялық элементтердің массалық үлестері бойынша қосылыстардың формулаларын құрастыру.	1	1	1	- оқушылар қосылыстардағы элементтердің массалық үлесін анықтай алады; - химиялық элементтердің үлестері бойынша қосылыстарының формулаларымен құрастыра алады.
3	**Табиғатта және тірі организмдердің тіршілік әрекеттерінен жүретін химиялық реакциялар**	оқушыларға табиғатта және тірі организмдердің тіршілік әрекеттерінен жүретін химиялық реакциялардың маңызын қарастыру; химиялық реакциялардың маңызын түсіндіруде STEM талдау технологиясын қолдану.	1	1	1	- оқушылар табиғатта және тірі организмдердің тіршілік әрекеттерінен жүретін химиялық реакциялардың маңызын біледі; - химиялық реакциялардың маңызын түсінуде талдау технологиясын қолданады.
4	**Металдардың оттекпен және сумен, қышқыл ерітінділермен, тұз ерітінділеріменәрекеттесуі**	оқушыларға металдардың оттекпен әрекеттесуін түсіндіру; металдардың сумен әрекеттесуі туралы ақпарат беру; әртүрлі металдардың қышқыл ерітінділерімен әрекеттесуін зерттеу; - металдардың тұз ерітінділерімен әрекеттесуін анықтау.	1	1	1	- оқушылар метал-дардың өттекпен, сумен, қышқыл ерітінділерен және тұз ерітінділерімен өзара әрекеттесуі туралы ақпарат алады. - металдардың тұх ерітінділермен әрекеттесуін анықтайды.
5	**Металдардың жемірілуі және оның алдын алу**	оқушыларға металдар мен металл құймаларының сыртқы орта әсерінен бүлінетінін түсіндіру; жемірілуден қорғау шараларымен таныстыру.	1	1	1	- оқушылар металдар мен металл құймаларының сыртқы орта әсерінен бүліну жағдайларын біледі; - жемірілуден қорғау шараларын ұйымдастыра алады.
6	**Зат мөлшері. Моль. Авогардо саны**	оқушыларға зат мөлшері, моль, Авогадро тұрақтысы туралы ақпарат беру; Амадео Авогадро туралы ақпарат беру.	1	1	1	- оқушылар зат мөлшері, моль, Авогардо тұрақтысы туралы ақпарат алады;

						- Амадео Авогардо туралы ақпарат алады.
7	**Отынның жануы және энергияның бөлінуін анықтау**	оқушыларға жану реакциясын анықтау; жанғыш заттар туралы ақпарат беру; отынның жануы және энергияның бөлінуі туралы түсіндіруде STEM талдау технологиясын қолдану.	1	1	1	-отынның жануы реакциясын анық-тайды; -жанғыш заттар туралы ақпарат алады; отынның жануы және энергияның бөлінуін анықтауда талдау технологиясын қолданады.
8	**Сутек. Оттек және Озон**	оқушыларға сутектің жалпы сипаттамасын беру; Сутектің табиғатта таралуын анықтау; сутекті зертханада және өндірісте алу жолдарын қарастыру; сутектің физикалық және химиялық қасиеттерін анықтау; оттектің жалпы сипаттамасын түсіндіру; табиғатта таралуын және алу әдістерін қарастыру; Джозеф Пристли туралы ақпарат беру.	1	1	1	- оқушылар сутек пен Оттектің жалпы физикалық және химиялық қасиеттерін анықтай алады; - алыну және пайдалану жолда-рын түсінеді; - Джозеф Пристли туралы ақпарат алады.
9-10	**Эксзотермиялық және эндотермиялық реакциялар**	оқушыларға эксзотермиялық және эндотермиялық реакциялардың химиялық реакция жүргенде бөлінетін жылу немесе сіңірілетінін түсіндіру; тақырыптық термин сөздерді анықтау.	2	1	1	- оқушылар эксзо-термиялық және эндотермиялық реакциялардың химиялық реакция жүргенде бөлінетін жылу немесе сіңіріліетінін түсінеді; - терминдердің анықтамасын біледі.
11-12	**Элементтердің табиғи топтары және олардың қасиеттері**	оқушыларға элементтердің табиғи топтарының қаситеттері туралы түсіндіру; Дэви Хэмфри туралы ақпарат беру; сілтілік металдардың физикалық қасиеттерін түсіндіру.	2	1	1	- оқушылар эле-менттердің табиғи топтары және олар-дың қасиеттерін біледі; - Дэви Хэмфри ту-ралы ақпарат алады; сідыдік металдар-дың физикадық қасиеттерін түсінеді.
13-14	**Көміртектің аллотропиялық түрөзгерістерін анықтау**	оқушыларға Көміртектің аллотропиялық түр өзгерістері туралы ақпарат беру; көміртектің қолданылуын анықтау; Н. Д. Зелинскийдің химияға қосқан үлесін анықтау.	2	1	1	- оқушылар көмір-тектің аллотропия-лық түр өзгерістері туралы ақпарат алады; - көміртектің қолда-нылуын анықтайды; - Н. Д. Зеленскийдің химия ғылымына қосқан үлесін анықтайды.

15-16	**Электролиттік диссоциациялану теориясының мәні мен диссоциациялану механизмі**	оқушыларға электролиттер мен бейэлектролиттер туралы түсіндіру; Г. Омның өткізгіш ертінділері токты металл өткізгіштері тәрізді тасымалдайтынын анықтау.	2	1	1	-оқушлар электро-литтер мен бейэлек-тролиттер ұғымын түсінеді; - Г. Омның, Г. Аррениус, М. Фарадейдің химия ғылымына қосқан үлесін анықтайды.
17-18	**Қышқылдардың, негіздердің және тұздардың электролиттік диссоциациясы**	оқушыларға қышқылдар, негіздер, тұздардың электролиттік диссоциациясын қарастыру; химик ғалымдар туралы ақпарат беру; тақырып бойынша практикалық тапсырмаларды орындауда жобалау әдісін жүзеге асыру.	2	1	1	- оқушылар қышқылдардың, негіздердің және тұздардың элект-роилттік диссоциа-циясын қарасты-рады; - химик ғалымдар туралы ақпарат алады; -практикалық тапсырмаларды орындауда жобалау әдісін қолданады.
19-20	**Химиялық реакциялардың жылдамдығы және оған әсер ететін факторлар**	оқушыларға химиялық реакция жылдамдығының мәнін түсіндіру; химиялық реакция жылдамдығына әсер ететін факторларды қарастыру.	2	1	1	- оқушылар химия-лық реакциялар жылдамдығының мәнін түсінеді; - химиялық реакция жылдамдыңына әсер ететін факторларды анықтайды.
21-22	**Тотығу-тотықсыздану реакциялары**	оқушыларға тотығу-тотықсыздану реакцияларының мәнін түсіндіру; тотығу-тотықсыздану реакцияларын электрондық баланс әдісімен теңестіруді үйрету.	2	1	1	- оқушылар тотығу-тотықсыздану реакцияларының мәнін түсінеді; - тотығу-тотықсыз-дану реакцияларын электрондық баланс әдісімен теңестіруді үйренеді.
23-24	**Минералды тыңайтқыштарды практикада қолдану**	оқушыларға өсімдіктердің өсуіне қажетті маңызды химиялық элементтерді анықтау; минаралды тыңайтқыштарды практикада қолдануын анықтауда жобалау әдісін жүзеге асыру.	2	1	1	– оқушылар өсімдік-тердің өсуіне қажет-ті маңызды химия-лық элементтерді анықтайды; - минаралды тыңайтқыштарды практикада қолда-нылуын анықтауда жобалау әдісін жүзеге асырады.
25-26	**Адам организмінің химиялық құрамы. Макро және микроэлементтер**	оқушыларға адам организміне қандай элементтер кіретінін анықтау; нәруыздардың, майлардың, көмірсулардың және дәрумендердің қызметін түсіндіру.	2	1	1	– оқушылар адам организміне қандай элементтер кіретінін анықтайды; - нәруыздардың, майлардың, көмір-сулардың және дәрумендердің қызметін түсінеді.
27-28	**Қоршаған**	оқушыларғасынап және	2	1	1	– оқушылар сынап

	ортаның ауыр металдармен ластануы	қорғасын иондарының тірі организмдерге улы әсерін түсіндіру; ауыр металдармен ластау көздерін анықтау; қоршаған ортаның ауыр металдармен ластану мәселелерін шешу жолдарын ұсыну.				және қорғасын иондарының тірі организмдерге улы әсерін түсінеді; -ауыл металдармен ластау көздерін анықтайды; -қоршаған ортаның ауыр металдармен ластану мәселелерін шешу жолдарын ұсынады.
29-30	**Органикалық заттардың ерекшеліктері**	оқушыларға органикалық заттардың бейорганикалық заттардан ерекшелігін түсіндіру; органикалық заттардың ерекшеліктері мен қоғам өміріндегі маңызын анықтау.	2	1	1	– оқушылар органикалық заттардың бейорганикалық заттардан ерекшелігін түсінеді; -органикалық заттардың ерекшеліктері мен қоғам өміріндегі маңызын анықтайды.
31-32	**Органикалық қосылыстардың жіктелуі, гомологтық қатарлары, номенклатурасы, изомериясы**	оқушыларға органикалық қосылыстарды жіктеу принциптерін түсіндіру; органикалық қосылыстардың ациклді және циклді қосылыстарын анықтау.	2	1	1	– оқушылар органикалық қосылыстарды жіктеу принциптерін түсінеді; - органикалық қосылыстардың ациклді және циклді қосылыстарын анықтайды.
33-34	**Ароматты көмірсутектер. Бензол**	оқушыларға бензолдың жалпы сипаттасымен таныстыру; бензолдың физикалық және химиялық, жану реакцияларын практикалық тапсырмаларда орындау.	2	1	1	– оқушылар бензолдың жалпы сипаттасымен танысады; -бензолдың физикалық және химиялық, жану реакцияларын практикалық тапсырмаларда орындайды.

БІЛІМ ӨНІМІ: оқушылардың курс барысындағы танымдық пен жан-жақтылыққа, зерттеушілік іс-әрекеттерінің барысында дайындалатын деректер.

ОҚУШЫНЫҢ ОҚУ ӨНІМІ: анықтама, тезистер, талдау, ізденіс жұмыстары, тақырыптар, мәтіндер, ғаламтор деректері, ой қорыту, инновациялық тапсырмаларды нәтижелі талдау.

ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ МАЗМҰНЫ БОЙЫНША КҮТІЛЕТІН НӘТИЖЕ - еліміздің болашағын жасайтын ұрпақтарымыздың жауапкершілігі мықты, бірлескен жұмыс, ашық көзқарас, мықты білім, жақсы қарым-қатынас, жан-жақты дағдыларды меңгерген ұрпақ.

4-ҚҰРЫЛЫМ
АҚПАРАТТЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК – БӨЛІМ

Мектеп оқушыларына арналған **«STEM/STEAM технологияларын химия пәні сабағында қолданудың тың идеялары»** авторлық бағдарламасындағы түсінік хатта көрсетілгендей мақсат, міндеттерді жүзеге асыруға бағытталған бағдарлама.

Бағдарламадағы алынған тақырыптар білім беру стандартына сай игеруге тиіс бағдарламаны қамтиды.

Ал осы тақырыпты игеруде оқу барысында қолданылатын жаңартылған білім берудің әдіс-тәсілдері тақырыптарды толық меңгеруге көмектеседі.

Жаңартылған білім берудің әдіс-тәсілдер арқылы орындалатын әр тапсырма зерттеу жұмыстарын қалыптастырушы бағалау арқылы бағаланады.

Шығармашылығын дамытатын, тақырыпқа сай берілген тапсырмалар оқушылардың дамуын бақылап, мониторинг жасауға көмектеседі.

ОҚУШЫ ЖҰМЫСЫН БАҒАЛАУДА ТӨМЕНДЕГІДЕЙ ЕРЕКШЕЛІКТЕРГЕ:

Оқушының тапсырманы түсініп оқып, тапсырмаларды орындауына;

- Талапқа сай, зерттеу дағдысын игеріп, тапсырмаларын орындап, өз көзқарасын ашық айта білу шеберлігіне;
- Тапсырмаларды орындап, берілген қадамдарын толығымен игеруіне;
- Шығармашылық пен ізденіс жұмыстарымен айналысуына баса назар аударған жөн.

«STEM/STEAM технологияларын химия пәні сабағында қолданудың тың идеялары» БОЙЫНША ОРЫНДАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАРДЫ БАҒАЛАУ КРИТЕРИЙІ.

«9-10» - ОҚУШЫ ТАПСЫРМАЛАРДАҒЫ ТАҚЫРЫПТЫ АШЫП, МАЗМҰНЫ МЕН ИДЕЯСЫН ЕРКІН ТҮСІНІП, ЖҰМЫСТЫ МҰҚИЯТ ОРЫНДАСА ҚОЙЫЛАДЫ.

«7-8» - ОҚУШЫ ТАПСЫРМАЛАРДЫ ОРЫНДАУДА ҚАТЕЛЕР ЖІБЕРСЕ, ОЙЫН ЖЕТКІЗУДЕ НЕМЕСЕ ТАПСЫРМАЛАР ОРЫНДАУДА СӘЛ ҚАТЕЛІКТЕР БОЛҒАНДА ҚОЙЫЛАДЫ.

«5-6» - ТАПСЫРМАЛАРДЫ ОРЫНДАМАЙ, ТАЛАПТАРЫН САҚТАМАЙ ҚАТЕЛЕРІ БОЛСА.

«3-4» - ТАПСЫРМАЛАРДЫ ЖАЗУДА ҚИНАЛЫП, ЖАЗА АЛМАЙ, ОРЫНДАУДА ЖІБЕРІЛГЕН ҚАТЕЛЕРІ КӨП БОЛСА, ТАҚЫРЫПТАН АУЫТҚУШЫЛЫҚ ОРЫН АЛҒАНДА ҚОЙЫЛАДЫ.

«1-2» - ТАПСЫРМАЛАРДЫ ОРЫНДАУДА ТАЛАПТАРЫН САҚТАМАЙ, БАҒДАРЛАМАНЫ ИГЕРМЕГЕНДЕ ҚОЙЫЛАДЫ.

«STEM/STEAM технологияларын химия пәні сабағында қолданудың тың

идеялары» ЖҰМЫСЫН БАҒАЛАУ КРИТЕРИЙІ:

КРИТЕРИЙЛЕР	**ДЕСКРИПТОР**	**БАЛЛ**
ТАПСЫРМАЛАРДЫҢ МАЗМҰНЫН ТҮСІНУІ	Тапсырмадағы ойдың мазмұнын түсініп, аша алмаған.	0
	Тапсырма тақырыбын ашқан, бірақ тапсырмаларын орындауы төмен.	1
	Тапсырмалар тақырыбын ашқан, зерттеу дағдылары қалыптасқан, тапсырмаларды орындап, мазмұндауы жақсы.	2
БАРЛЫҒЫ:		**3 БАЛЛ**
ЗЕРТТЕУ ДАҒДЫЛАРЫ	Тапсырмаларды жұмыстарды орындауда сөздік қоры өте төмен деңгейде.	0
	Тапсырмаларды орындауда сөздік қоры дамыған, бірақ сөздерді қайталау жие кездеседі.	1
	Сөздік қоры кең, мазмұндауы ерекше, сөз қолданысы жүйелі қалыптасқан.	2
Барлығы		**3 балл**
ОЙ ҚОРЫТУЫ	Тапсырманы мазмұндауы мен тапсырма орындауы аяқталмаған.	0
	Жартылай аяқталған.	1
	Тапсырманы толық аяқтаған.	2
		3 БАЛЛ

5- ҚҰРЫЛЫМ

Оқытуды ұйымдастыруға әдістемелік нұсқаулар

Әдістемелік нұсқауға кіретіндер:

әрбір тарау немесе тақырып бойынша негізгі мазмұндық бөліктер;

оқу-тәрбие үрдісін ұйымдастырудың әдістері мен тәсілдеріне сипаттама, сабақ өткізу формасы

№1. Атомда электрондардың таралуы және қозғалысы		
Сынып:	**Бүгінгі курсқа қатысқандар**	**Бүгінгі курсқа қатыспағандар**
	оқушылар атомды құрайтын бөлшектерді атайды; атомдағы электрондардың энергияларын анықтайды; Нильс Бор туралы ақпаратты сараптай алады; атомдардағы электрондардың қозғалысын түсінеді.	
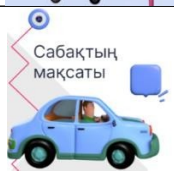	**– оқушыларға атомды құрайтын бөлшектерді атау; атомдағы электрондардың энергияларын анықтау; - Нильс Бор туралы ақпарат беру; - атомдардағы электрондардың қозғалысын түсіндіру.**	

Курс барысы				
Курстың кезеңдері	**Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті**	**Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті**	**Бағалау** 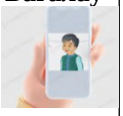	**Ресурсарға сілтеме**
Курстың басы	**Курсты ұйымдастырудың кезеңі.** оқушылармен сәлемдесу, курсқа дайындығын тексеру. **Оқушыларға курстың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.**	Оқушылар курсқа дайындалады **Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі**		
Курстың ортасы	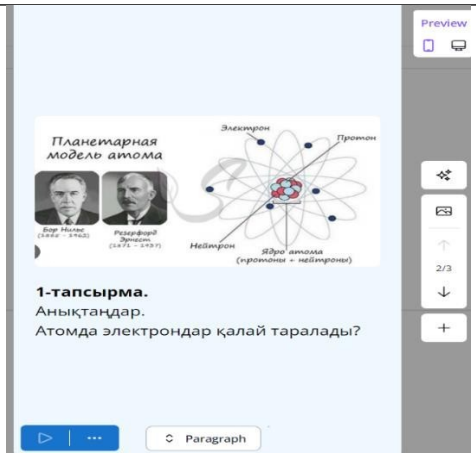 **https://app. mindsmith. ai/lesson/clnj36v9q00qqmo08pevcpcau**	Дескриптор: Атом электрондарының таралуын анықтайды. Оқушылар атом электр құрылысын сипаттайды.	 ҚБ: Бағдаршам	Анықтама беру https://app. mindsmith. ai/lesson/clnj36v9q00qqmo08pevcpcau

	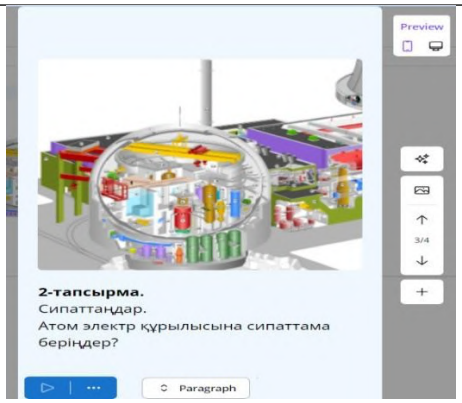 https://app. mindsmith. ai/lesson/clnj36v9q00qqmo08pevcpcau 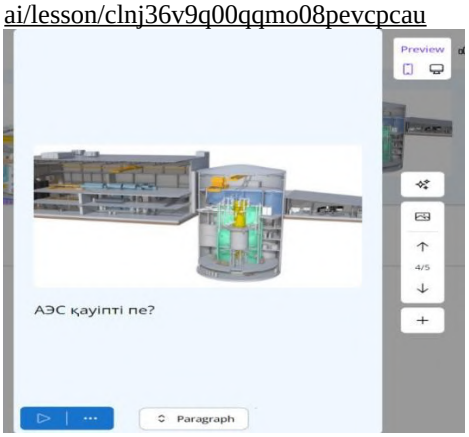 **https://app. mindsmith. ai/lesson/clnj36v9q00qqmo08pevcpcau** **3-тапсырма.** **Термин сөздерге анықтама беріңдер.** Атом Ядро Протон Нейтрон Электрон	Термин сөздерге анықтама береді Жылдамдыққа тапсырмаларды орындайды.	 Өзін-өзі бағалау	Анық-тау Кестемен жұмыс Термин сөздермен жұмыс
	4-тапсырма. **«Миға шабуыл».** Жылдамдыққа арналған тапсырманы орындаңдар.	Тұлға туралы ақпаратты сілтемеде берілген ақпарат арқылы талдайды.	 **ҚБ** Мұғалім оқушы-лар жауа-бын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады	STEM талдау https://app. mindsmith. ai/lesson/clnj36v9q00qqmo08pevcpcau

	Жылдамдыққа тапсырма: 1.Менде 7 электрон бар, мен кіммін? (азот) 2.Менің таңбам Si, мен кіммін? (кремний). 3.Менің құрбым №16 пәтерде тұрады, оның аты? (күкірт) 4.Менде 20 нейтрон және 20 электрон бар, менің есімім? (кальций). 5.Мен – фосформын, менде қанша электрон бар? (15). **5-тапсырма.** **STEM талдау** 1. Сұраңыз 2. Таныстырыңыз 3. Жоспар 4. Құрыңыз 5. Жақсартыңыз 6. Бөлісіңіз. 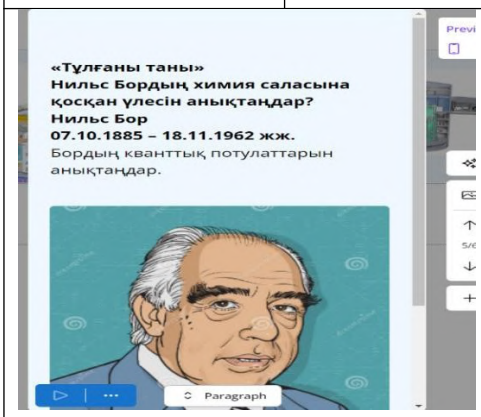 https://app. mindsmith. ai/lesson/clnj36v9q00qqmo08pevcpcau			
Курстың соңы 	**Курсты қорытындылау.** Курстан үйренген нәтижелерді талдайды. 	Курсқа кері байланыс береді.		

№2. Қосылыстардағы элементтердің массалық үлесін анықтаудағы инновациялық әдістер		
Сынып:	**Бүгінгі курсқа қатысқандар**	**Бүгінгі курсқа қатыспағандар**

	оқушылар қосылыстардағы элементтердің массалық үлесін анықтай алады; **химиялық элементтердің үлестері бойынша қосылыстарының формулаларымен құрастыра алады.**
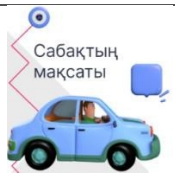	**- оқушыларға элементтің массалық үлесі ұғымын түсіндіру;** **- қосылыстардың құрамындағы элементтердің массалық үлестерін есептеу;** **- химиялық элементтердің массалық үлестері бойынша қосылыстардың формулаларын құрастыру.**

Курс барысы

Курстың кезеңдері	**Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті**	**Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурсарға сілтеме**
Курстың басы 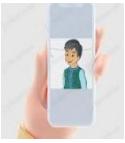	**Курсты ұйымдастырудың кезеңі.** оқушылармен сәлемдесу, курсқа дайындығын тексеру. **Оқушыларға курстың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.**	Оқушылар курсқа дайындалады **Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі**		
Курстың ортасы	**1-тапсырма.** Анықтаңдар. **2-тапсырма.** Сұрақтарға жауап беріңдер. **1. Заттар дегеніміз не?** **2. Физикалық құбылыс деген не?** **3. Молекула деген не?** **4. Күрделі заттар деген не?** **5. Химиялық қосылыс деген не?** **3-тапсырма.** Есептеңдер. Мәнін табыңдар. 1. Қарапайым теңіз жануары теңіз атының қаңқа сүйегі құрамында 47, 33 % - стронций, 34, 78 % оттек, и 17, 39 % күкірт болса, молекулалық формуласы қандай?	Дескриптор: Оқушылар элементтердің массалық үлесін анықтайды Оқушылар сұрақтарға жауап беру арқылы тақырыпты түсінеді.	 ҚБ: Бағдаршам	 Анықтау Тұлғаны таны

	2. Сізді құмырсқа шаққанда шаққан жеріңіз құмырсқадан бөлінетін қышқылдың әсерінен ашиды. Ол қышқылдың құрамында: 26, 09% - көміртегі, 4, 35 % - сутегі, 96, 50 % - оттегі бар болса, қышқылдың формуласы қандай? Термин сөздердің анықтамасын беріңдер. Массалық үлес Химиялық қосылыс Молекула	Оқушылар тапсырмаларды орындайды.	**ҚБ** Мұғалім оқушы-лар жауа-бын мұ-қият тыңдап кері бай-ланыс беріп отырады	Анықтау
Курстың соңы	**Курсты қорытындылау.** Курстан үйренген нәтижелерді талдайды.	Курсқа кері байланыс береді.		

№3. Табиғатта және тірі организмдердің тіршілік әрекеттерінен жүретін химиялық реакциялар				
Сынып:	**Бүгінгі курсқа қатысқандар**	**Бүгінгі курсқа қатыспағандар**		
	Сабақ -Урок-Lesson			
	оқушылар табиғатта және тірі организмдердің тіршілік әрекеттерінен жүретін химиялық реакциялардың маңызын біледі; **химиялық реакциялардың маңызын түсінуде талдау технологиясын қолданады.**			
	– оқушыларға табиғатта және тірі организмдердің тіршілік әрекеттерінен жүретін химиялық реакциялардың маңызын қарастыру; **- химиялық реакциялардың маңызын түсіндіруде STEM талдау технологиясын қолдану.**			
Курс барысы				
Курстың кезеңдері	**Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті**	**Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті**	**Бағалау**	**Ресус-тарға сілтеме**
Курстың басы	**Курсты ұйымдастырудың кезеңі.** оқушылармен сәлемдесу, курсқа дайындығын тексеру. **Оқушыларға курстың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.**	Оқушылар курсқа дайындалады **Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі**		

Курстың ортасы	**1-тапсырма.** Анықтаңдар. Фотосинтез құбылысы қалай жүреді? 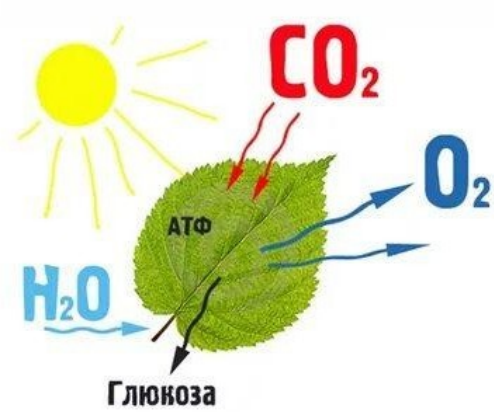 **2-тапсырма.** Талдаңдар. Машиналарда тат басу процесі неліктен пайда болады? Анықтаңдар. **Машиналардың физикалық тозуы** **3-тапсырма.** Сұрақтарға жауап беріңдер. 1.Табиғатта, күнделікті өмірде және тұрмыста қандай маңызды химиялық реакциялар жүреді? 2.Жану, тыныс алу және шіру процестері арасында қандай ортақ белгілер бар? 3.Заттардың жануында оттек қандай роль атқарады? 4.Жану және баяу тотыуға күнделікті өмірден мысалдар келтіріңдер. 5.Неліктен жану ауада таза оттекке қарағанда баяу жүреді?	Дескриптор: Оқушылар фотосинтез құбылысын анықтай алады. Оқушылар тат басу проесінің пайда болу себептерін талдайды. . Оқушылар тақырып бойынша сұраққа жауап беру арқылы тақырыпты түсінеді Оқушылар тақырып бойынша берілген STEM Жобалау әдісін қолданады.	 ҚБ: Бағдарш ам	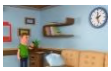 Анықтау Талдау Тақыры птық сұрақтар Анықтау

	STEM талдау. 1. Сұраңыз 2. Таныстырыңыз 3. Жоспар 4. Құрыңыз 5. Жақсартыңыз 6. Бөлісіңіз. Металдардың жемірілуін қалай тоқтатуға болады деп ойлайсыңдар? Сурет арқылы анықтама беріңдер. 	Оқушылар сұрақтарға жауаптарды қарастыру арқылы жобалау әрекеті дамиды.	 Өзін-өзі бағалау **ҚБ** Мұғалім оқушы-лар жа-уабын мұқият тыңдап кері бай-ланыс беріп отырады	STEM талдау
К\с 	**Курсты қорытындылау.** Курстан үйренген нәтижелерді талдайды. 	Курсқа кері байланыс береді.		

№4. Металдардың оттекпен және сумен, қышқыл ерітінділермен, тұз ерітінділерімен әрекеттесуі

Сынып:	**Бүгінгі курсқа қатысқандар**	**Бүгінгі курсқа қатыспағандар**
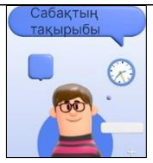 	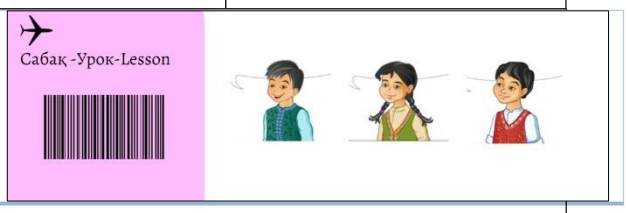 	
	оқушылар металдардың өттекпен, сумен, қышқыл ерітінділерен және тұз ерітінділерімен өз металдардың тұх ерітінділермен әрекеттесуін анықтайды.	
 	– оқушыларға металдардың оттекпен әрекеттесуін түсіндіру; **металдардың сумен әрекеттесуі туралы ақпарат беру;** **әртүрлі металдардың қышқыл ерітінділерімен әрекеттесуін зерттеу;** **металдардың тұз ерітінділерімен әрекеттесуін анықтау.**	

Курс барысы

Курстың кезеңдері	**Алгоритмдік курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті**	**Курсқа қатысушы оқитын оқушының іс-әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурст арға сіл- теме**

<table>
<tr>
<td>Курстың басы
 </td>
<td>Курсты ұйымдастырудың кезеңі.
оқушылармен сәлемдесу, курсқа дайындығын тексеру.

Оқушыларға курстың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.</td>
<td>Оқушылар курсқа дайындалады

Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі</td>
<td> </td>
<td></td>
</tr>
<tr>
<td>Курстың ортасы
 </td>
<td>1-тапсырма.
Сызбамен жұмыс.
Металдардың оттекпен және сумен әрекеттесу процесі қалай жүреді?
 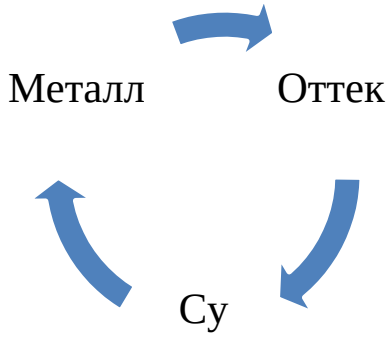

2-тапсырма.
Сипаттаңдар.
Металдардың қышқыл ерітінділерімен әрекеттесу процесі қалай жүреді?

❖ Берілген металдардың қайсысы сұйылтылған күкірт қышқылының ерітіндісімен әрекеттеседі?
 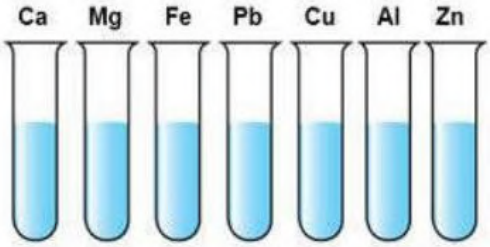

3-тапсырма.
«Иә, жоқ» сұрақтарға жауап беріңдер.
<table><tr><th>№</th><th>Сұрақтар</th><th>Иә/жоқ</th></tr><tr><td>1</td><td>Магний темірді тұзынан ығыстырып шығара алмайды.</td><td></td></tr><tr><td>2</td><td>Темір мырышты тұзынан ығыстырып шығарады.</td><td></td></tr><tr><td>3</td><td>Алтынды тұзынан барлық металдар ығыстырып шығара алады.</td><td></td></tr><tr><td>4</td><td>Күмісті ығыстырып шығару үшін одан белсендірек металл қолдану керек.</td><td></td></tr></table></td>
<td>Дескриптор:
Оқушылар металдардың оттекпен және сумен әрекеттесу процесін анықтайды

Оқушылар қышқыл ерітіділерімен әрекеттесу процессін сипаттайды

Оқушылар судың маңызын анықтайды.</td>
<td>

ҚБ: Бағдаршам</td>
<td>
Анықтау

Тапсырма

талдау сұрағы</td>
</tr>
</table>

	5	Сілтілік металл натрийді одан белсенділігі төмен металды тұзының ерітіндісінен ығыстырып шығару үшін қолдануға болмайды.				
	6	Металл мен сұйылтылған қышқыл арасындағы реакция орынбасу реакциясына ж□тпайды.			Өзін-өзі бағалау	
	7	Белсенді металл мен бөлме температурасында судың әрекеттесуі орынбасу реакциясының типіне жатады.		Дескриптор: Оқушылар STEM жобалау әдімін талдау тапсырмасын орындайды.		
	8	Қыздырғанда белсенділігі орташа металл сумен әрекеттесіп оксид және сутегі газын түзеді, бұл орынбасу реакциясы болып табылады.				
	4-тапсырма. **STEM талдау.** 1. Сұраңыз 2. Таныстырыңыз 3. Жоспар 4. Құрыңыз 5. Жақсартыңыз 6. Бөлісіңіз. Металдардың тұз ерітінділерімен әрекеттесу процесін түсіндіріңдер. Мырыштың төменде берілген тұз ерітінділер мен жүруі мүмкін болған реакция теңдеулерін құрастырыңдар. 1. магний нитраты. 2. мырыш сульфаты 3. мыс сульфаты 4. күміс нитраты. 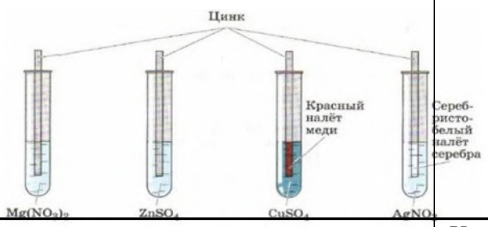 			 **ҚБ** Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады	STEM талдау
Курстың соңы 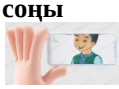	**Курсты қорытындылау.** Курстан үйренген нәтижелерді талдайды. 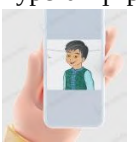		Курсқа кері байланыс береді.		

№5. Металдардың жемірілуі және оның алдын алу		
Сынып:	**Бүгінгі курсқа қатысқандар**	**Бүгінгі курсқа қатыспағандар**
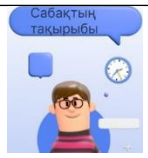		
	оқушылар металдар мен металл құймаларының сыртқы орта әсерінен бүліну жағдайларын біледі; **жемірілуден қорғау шараларын ұйымдастыра алады.**	
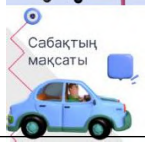	**– оқушыларға металдар мен металл құймаларының сыртқы орта әсерінен бүлінетінін түсіндіру;** **- жемірілуден қорғау шараларымен таныстыру.**	

Курс барысы				
Курстың кезеңдері	**Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті**	**Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті**	**Бағалау** 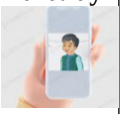	**Ресурсқа сілтеме**
Курстың басы	**Курсты ұйымдастырудың кезеңі.** оқушылармен сәлемдесу, курсқа дайындығын тексеру. **Оқушыларға курстың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.**	Оқушылар курсқа дайындалады **Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі**		
Курстың ортасы	**1-тапсырма.** Анықтаңдар Металдардың жемірілу процесі қалай жүреді? 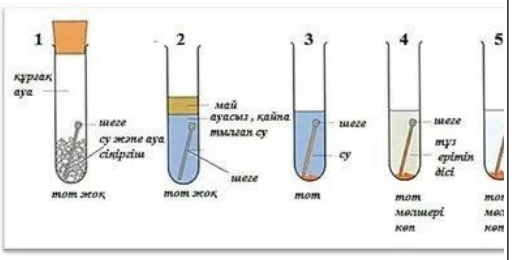 Металдарды коррозидан сақтаудың әдістерін ұсыныңдар.	Дескриптор: Оқушылар тақырып бойынша түсінік алады.		 Түсінік беру

2-тапсырма.
Кестемен жұмыс
Тапсырманы орындаңдар.

№	Сұрақтар	True/False
1	Магний темірді тұзынан ығыстырып шығара алмайды.	
2	Темір мырышты тұзынан ығыстырып шығарады.	
3	Алтынды тұзынан барлық металдар ығыстырып шығара алады.	
4	Күмісті ығыстырып ш□ғару үшін белсендірек металл қолдану керек.	
5	Сілтілік металл натрийді одан белсенділігі төмен металды тұзының ерітіндісінен ығыстырып шығару үшін қолдануға болмайды.	
6	Металл мен сұйылтылған қышқыл арасындағы реакция орынбасу реакциясына жатпайды.	
7	Белсенді металл мен бөлме температурасында судың әрекеттесуі орынбасу реакциясының типіне жатады.	
8	Қыздырғанда белсенділігі орташа металл сумен әрекеттесіп оксид және сутегі газын түзеді, бұл орынбасу реакциясы болып табылады.	

Оқушылар тақырып бойынша кестемен берілген тапсырманы орындайды.

Дескриптор: Оқушылар тақырып бойынша талдау тапсырмасын орындайды.

ҚБ: Бағдарш ам

Өзін-өзі бағалау

ҚБ Мұғалім оқушы-лар жауа-бын мұқият тыңдап кері бай-ланыс беріп отырады

Түсіні к беру

True/False жатты ғуын орынд айды.

STEM талдау

	3-тапсырма. **STEM талдау.** 1. Сұраңыз 2. Таныстырыңыз 3. Жоспар 4. Құрыңыз 5. Жақсартыңыз 6. Бөлісіңіз. Металдардың жемірілу процестерін кезеңімен талдаңдар. 1. Жүру жағдайына байланысты. 2. Бұзылу сипатына қарай. 3. Жүру механизмі бойынша. 4. Шығын түріне қарай.			
Курстың соңы 	**Курсты қорытындылау.** Курстан үйренген нәтижелерді талдайды. 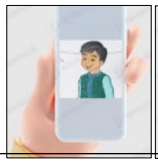 	Курсқа кері байланыс береді.		

№6. Зат мөлшері. Моль. Авогардо саны		
Сынып:	**Бүгінгі курсқа қатысқандар**	**Бүгінгі курсқа қатыспағандар**
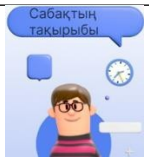		
	оқушылар зат мөлшері, моль, Авогардо тұрақтысы туралы ақпарат алады; Амадео Авогардо туралы ақпарат алады.	
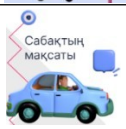	**– оқушыларға зат мөлшері, моль, Авогадро тұрақтысы туралы ақпарат беру;** **- Амадео Авогадро туралы ақпарат беру.**	

<table>
<tr><th colspan="5">Курс барысы</th></tr>
<tr><th>Курстың кезеңдері</th><th>Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті</th><th>Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті</th><th>Бағалау</th><th>Ресурсарға сілтеме</th></tr>
<tr><td>Курстың басы</td><td>Курсты ұйымдастырудың кезеңі.
оқушылармен сәлемдесу, курсқа дайындығын тексеру.

Оқушыларға курстың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.</td><td>Оқушылар курсқа дайындалады

Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Курстың ортасы</td><td>1-тапсырма.
Анықтаңдар. Кестемен жұмыс.

Берілген қосылыстардың молярлық массасын есептеңдер.
<table>
<tr><th>Қосылыс</th><th>Молярлық массаның есептелу жолы</th><th>Өлшем бірлігі</th></tr>
<tr><td>H_2O</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>CH_4</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>H_2SO_4</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>$Ca(OH)_2$</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>$KMnO_4$</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>$Al_2(SO_4)_3$</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>NH_4NO_3</td><td></td><td></td></tr>
</table>
2-тапсырма.
«Тұлғаны таны»

Амадео Авогардо
09. 08. 1776 – 1857 жж.
А. Авогардо туралы ақпаратты сілтемеден алып оқыңдар, талдаңдар.
Сілтеме:https://kk. warbletoncouncil. org/amedeo-avogadro-4720
3-тапсырма.
Кестеде берілген сан мәндер мен Авогардо тұрақтысын пайдаланып қосылыстардың молекула немесе атом сандарын есептеңдер.
<table>
<tr><th>Берілгені</th><th>ν, моль</th><th>N_A, $моль^{-1}$</th><th>N, молекула, атом</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table></td><td>Дескриптор: Оқушылар тақырып бойынша сұрақтарға жауап береді.

Дескриптор: Оқушылар өсімдіктер мен жануарлардың энергиясын анықтайды.</td><td>ҚБ: Бағдаршам

Өзін-өзі бағалау

ҚБ
Мұғалім оқушылар жауа-</td><td>Ақпарат беру

Анықтау

Түсіндіру</td></tr>
</table>

	Бөлмедегі оттегі (O_2)		6, 02*10^{23}	2, 77*10^{24}	Дескриптор: Оқушылар ohтақырып бойынша STEM талдау тапсырмасын орындайды	бын мұқият тыңдап кері байланы с беріп отырады	
	Су (H_2O)	11 vjkm	6, 02*10^{23}				
	Натрий гидроксиді (NaOH)	1. 6 vjkm	6, 02*10^{23}				
	STEM талдау.						
	1. Сұраңыз 2. Таныстырыңыз 3. Жоспар 4. Құрыңыз 5. Жақсартыңыз 6. Бөлісіңіз.						STEM Талдау
	1. «Зат мөлшері» және «моль» түсініктеріне анықтама беріңдер. 2. Авогардо санының қаншалықты үлкен сан екенін көрсететін әдістерді ұсыныңдар.						
К/с	**Курсты қорытындылау.** Курстан үйренген нәтижелерді талдайды. 				Курсқа кері байланыс береді.		

№7. Отынның жануы және энергияның бөлінуін анықтау		
Сынып:	**Бүгінгі курсқа қатысқандар**	**Бүгінгі курсқа қатыспағандар**
	отынның жануы реакциясын анықтайды; **жанғыш заттар туралы ақпарат алады;** **отынның жануы және энергияның бөлінуін анықтауда талдау технологиясын қолданады.**	
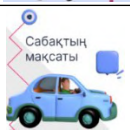	**– оқушыларға Жану реакциясын анықтау;** **- жанғыш заттар туралы ақпарат беру;** **- отынның жануы және энергияның бөлінуі тур алы түсіндіруде STEM талдау технологиясын қолдану.**	

Курс барысы				
Курстың кезеңдері	**Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті**	**Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурсқа сілтеме**
Курстың басы	**Курсты ұйымдастырудың кезеңі.** оқушылармен сәлемдесу, курсқа дайындығын тексеру. **Оқушыларға курстың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.**	Оқушылар курсқа дайындалады **Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі**		
Курстың ортасы	**1-тапсырма.** **Анықтаңдар.** Қатты отын түрлерін анықтаңдар. 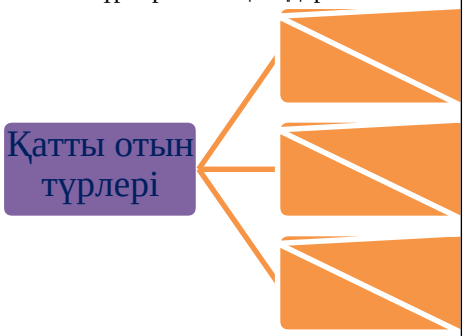 **2-тапсырма.** Сұрақ-жауап. **1. Отын деп қандай заттарды айтамыз?** **3. Жану дегеніміз не?** **5. Жылыжай эффектісі деген не?** **3-тапсырма.** Сәйкестендіру кестесі.	Дескриптор: Оқушылар сызбада берілген ақпараттарды пайдаланып, тапсырманы орындайды. Оқушылар тақырып бойынша сұрақтарға жауап береді Оқушылар кестемен берілген тапсырманы орындайды. Оқушылар тақырып	 ҚБ: Бағдаршам Өзін-өзі бағалау	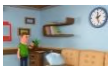 Кестемен жұмыс Ақпарат беру Анықтамаберу Сәйкестендіру

Отынды тұтынушылар	Отын түрлері
А)Ұшақ	1) Мазут
Ә)Автомобиль	2) керосин
Б) газпеші	3) Пропан
В) теңіз кемесі	4) Метан

	4-тапсырма. **STEM талдау.** 1. Сұраңыз 2. Таныстырыңыз 3. Жоспар 4. Құрыңыз 5. Жақсартыңыз 6. Бөлісіңіз. Пропан дегеніміз не? 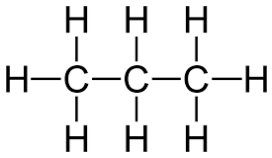 Пропанның жану реакциясын анықтаңдар. 	бойынша талдау тапсырмаларын орындайды	 **ҚБ** Мұғалім оқушы-лар жауабын мұқият тыңдап кері бай-ланыс беріп отырады	Анықтау STEM талдау
Курстың соңы 	**Курсты қорытындылау.** Курстан үйренген нәтижелерді талдайды. 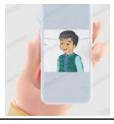 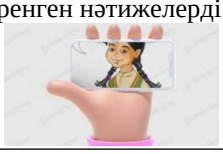	Курсқа кері байланыс береді.		

№8. Сутек. Оттек және Озон		
Сынып:	**Бүгінгі курсқа қатысқандар**	**Бүгінгі курсқа қатыспағандар**
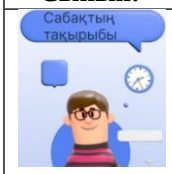		
	оқушылар сутек пен Оттектің жалпы физикалық және химиялық қасиеттерін анықтай алады; **алыну және пайдалану жолдарын** **түсінеді; Джозеф Пристли туралы ақпарат** **алады.**	
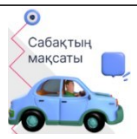	**– оқушыларға сутектің жалпы сипаттамасын беру; Сутектің табиғатта таралуын анықтау;** **- сутекті зертханада және өндірісте алу жолдарын қарастыру;** **- сутектің физикалық және химиялық қасиеттерін анықтау;** **- оттектің жалпы сипаттамасын түсіндіру;** **- табиғатта таралуын және алу әдістерін қарастыру;** **- Джозеф Пристли туралы ақпарат беру.**	

Курс барысы

Курстың кезеңдері 	**Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті**	**Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті** 	**Бағалау** 	**Ресустарға сілтеме**
Курстың басы	**Курсты ұйымдастырудың кезеңі.** оқушылармен сәлемдесу, курсқа дайындығын тексеру.	Оқушылар курсқа да-йындалады		

	Оқушыларға курстың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.	**Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі**		
Курстың ортасы 	**1-тапсырма.** **Анықтаңдар.** Сутек, Оттек және Озонға анықтама беріңдер. Сутек | Оттек | Озон **2-тапсырма.** **«Тұлғаны таны».** Генри Кавендиштің химия ғылымына қосқан үлесіне талдау жасаңдар. 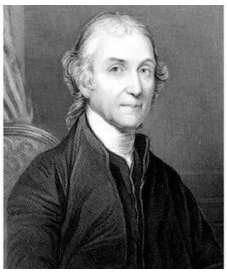 **Генри Кавендиш** **10. 11. 1731 – 24. 02. 1810 жж.** Сілтемеде берілген ақпараттарды пайдаланып, Генри Кавендиш туралы ақпаратты талдаңдар. 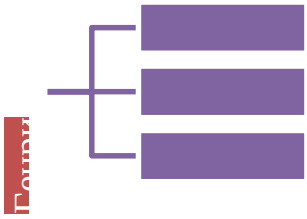 Джозеф Пристли туралы берілген ақпаратты талдаңдар. 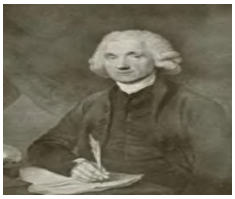 **Джозеф Пристли** **13. 03. 1733 – 1804 жж.** **3-тапсырма.** **STEM талдау.** 1. Сұраңыз 2. Таныстырыңыз 3. Жоспар 4. Құрыңыз 5. Жақсартыңыз 6. Бөлісіңіз.	Дескриптор: Оқушылар сызбада берілген ақпараттарды пайдаланып, тапсырманы орындайды. Г. Кавендиштің химия ғылымына қосқан үлесін анықтайды. Оқушылар тақырып бойынша сұрақтарға жауап береді Оқушылар тақырып бойынша талдау тапсырмаларын орындайды	 ҚБ: Бағдарша м Өзін-өзі бағалау	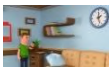 Кестемен жұмыс Ақпарат беру Генри Кавендиш — Уикипедия (wikipedia.org) Тұлғаны таны Анықтамаб еру Анықтау

	Сутекті алудың әдісін зерттеханада анықтаң 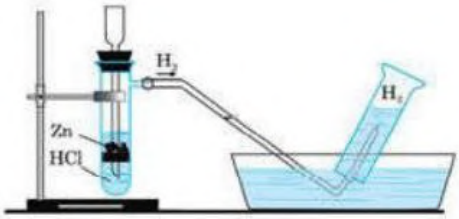 	дар.	- өте жақсы - жақсы -орташа **ҚБ** Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады	STEM талдау
	Сутекті суды ығыстыру әдісімен жинау 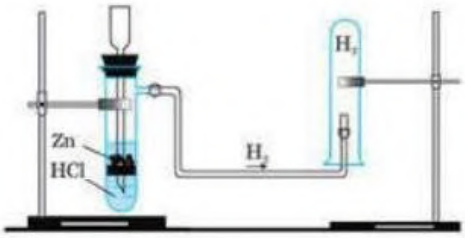 			
	Сутекті ауаны ығыстыру әдісімен жинау			
Курстың соңы 	**Курсты қорытындылау.** Курстан үйренген нәтижелерді талдайды. 	Курсқа кері байланыс береді.		

№9-10. Эксзотермиялық және эндотермиялық реакциялар		
Сынып:	**Бүгінгі курсқа қатысқандар**	**Бүгінгі курсқа қатыспағандар**
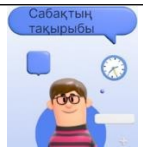 	 	
	оқушылар эксзотермиялық және эндотермиялық реакциялардың химиялық реакция жүргенде бөлінетін жылу немесе сіңіріліетінін түсінеді; терминдердің анықтамасын біледі.	
 	– оқушыларға эксзотермиялық және эндотермиялық реакциялардың химиялық реакция жүргенде бөлінетін жылу немесе сіңірілетінін түсіндіру; **- тақырыптық термин сөздерді анықтау.**	

Курс барысы				
Курстың кезеңдері 	**Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті**	**Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті** 	**Бағалау** 	**Ресустарға сілтеме**
Курстың басы 	**Курсты ұйымдастырудың кезеңі.** оқушылармен сәлемдесу, курсқа дайындығын тексеру. **Оқушыларға курстың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.**	Оқушылар курсқа дайындалады **Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі**		

Курстың ортасы	**1-тапсырма.** Анықтаңдар. **2-тапсырма.** Есептің мәнін табыңдар. **1. 8 моль алюминий оттекте түгелдей жанғанда 3352 кДж жылу бөлінеді. Реакцияның жылу эффектісін тап.** **2. 67, 2 л сутек (қ. ж.) хлормен әрекеттескенде бөлінетін жылу мөлшерін тап. H2+Cl2=2HCl+184, 6 кДж** **3. 14 г күкіртті жаққанда 148, 8 кДж жылу бөлінді. Осы реакцияның жылу эффектісін есепте: S+O2=SO2** **4. Массасы 8 г күкіртті оттекпен тотықтырғанда 37, 5 кДж жылу бөлінді. Күкірт (IV) оксиді реакциясының термохимиялық теңдеуін есептеңдер.**	Дескриптор: Оқушылар тақырыпты түсінеді. Дескриптор: Оқушылар тақырып бойынша сұрақтарға		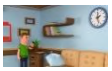 Тақырыпты түсіндіру Анықтау

	3-тапсырма. Сұрақ-жауап. **4-тапсырма.** **STEM талдау.** 1. Сұраңыз 2. Таныстырыңыз 3. Жоспар 4. Құрыңыз 5. Жақсартыңыз 6. Бөлісіңіз. Экзотермиялық және эндотермиялық реакцияларды зерттеу. Анықтаңдар. Талдау сұрағына жауап беріңдетр.	жауап береді Дескриптор: Оқушылар талдау тапсырмасын орындау арқылы функционалдық сауаттылығы артады.	 ҚБ: Бағдар-шам	Сызбамен жұмыс

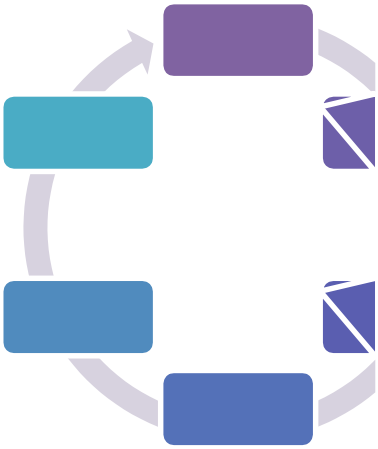

	Не істедің?	**Не бай-қадың?**	**Реакция теңдеуі**	**Қоры-тынды**		Өзін-өзі бағала **ҚБ** Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады	STEM талдау
	1. Натрий карбонатының сұйылтылған сірке қышқылымен әрекеттесу.		$CH_3COOH+NaHCO_3=CH_3COONa+H_2CO3$				
	2. Калий хлоридінің суда еруі.		$KNO_3+HOH=$				
	3. Лимон қышқылының натрий гидрокарбонатымен әрекеттесуі		$3NaHCO_3+H_3(C_6H_5O_7)=Na_3(C_6H_5O_7)+3CO_2+3H_2P$				
	4. Магний-мен сұйыл-тылған күкірт қышқылының әрекеттесуі		$Mg+H_2SO_4=$				
Курстың соңы	**Курсты қорытындылау.** Курстан үйренген нәтижелерді талдайды. 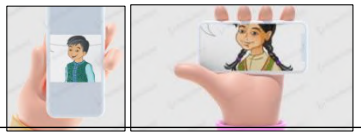				Курсқа кері байланыс береді.		

№11-12. Элементтердің табиғи топтары және олардың қасиеттері		
Сынып:	**Бүгінгі курсқа қатысқандар**	**Бүгінгі курсқа қатыспағандар**
	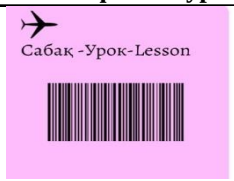	
	оқушылар элементтердің табиғи топтары және олардың қасиеттерін біледі; **Дэви Хэмфри туралы ақпарат алады; сідыдік металдардың физикадық қасиеттерін түсінеді.**	
	– оқушыларға элементтердің табиғи топтарының қаситеттері туралы түсіндіру; **- Дэви Хэмфри туралы ақпарат беру; сілтілік металдардың физикалық қасиеттерін түсіндіру.**	

Курс барысы				
Курстың кезеңдері	**Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті**	**Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті**	**Бағалау**	**Ресустар-ға сілтеме**
Курстың басы	**Курсты ұйымдастырудың кезеңі.** оқушылармен сәлемдесу, курсқа дайындығын тексеру. **Оқушыларға курстың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.**	Оқушылар курсқа дайындалады **Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі**		

Курстың ортасы	**1-тапсырма.** **Анықтаңдар.** Химиялық элементтердің ұқсас қасиеттеріне қарай бөлінуін анықтаңдар. 	Дескриптор: Оқушылар химиялық элементтердің ұқсас қасиеттерін анықтайды		Анықтау
	2-тапырма. **«Тұлғаны таны».** Дэви Хэмфридің химия саласына қосқан үлесін анықтаңдар. **Дэви Хэмфри** **17. 12. 1778 – 29. 05. 1829 жж.**	Десриптор: Оқушылар тақырып бойынша тапсырмаларды орындайды. Сұрақтарға жауап береді.	 ҚБ: Бағдаршам	Дэви, Гемфри — Википедия (wikipedia.org)
	Д. Хэмфри туралы сілтемеде берілген ақпаратты оқып, танысыңдар.	Оқушылар сілтілік металдарды атайды. Сызбада орналастырады		
	3-тапсырма. **Сілтілік металдарды атаңдар.** 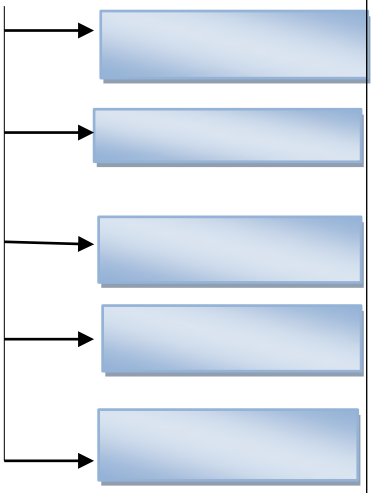	Дескриптор: Оқушылар кестемен тапсырманы орындайды	 Өзін-өзі бағалау	Атаң. Анықтау Сұрақтарға жауап беру
	4-тапсырма. Элемент пен оның табиғи ұяластары арасындағы сәйкестікті табыңдар. <table><tr><th>Элемент</th><th>Элементтердің табиғи ұяластары</th></tr><tr><td>**Натрий**</td><td></td></tr></table>		 **ҚБ** Мұғалім оқуш-ылар	Анықтау Кестемен жұмыс

	Бром **Неон** **Литий** **Фтор** **Калий** **Гелий** **Хлор** **Аргон** **Цезий**	а) галоген ә) сілтілік металл б) инертті газ		жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады	
К\с	**Курсты қорытындылау.** Курстан үйренген нәтижелерді талдайды.		Курсқа кері байланыс береді.		

№13-14. Көміртектің аллотропиялық түрөзгерістерін анықтау		
Сынып:	**Бүгінгі курсқа қатысқандар**	**Бүгінгі курсқа қатыспағандар**
	Сабақ -Урок-Lesson	
	оқушылар көміртектің аллотропиялық түр өзгерістері туралы ақпарат алады; **көміртектің қолданылуын анықтайды;** **Н. Д. Зеленскийдің химия ғылымына қосқан үлесін анықтайды.**	
	– оқушыларға Көміртектің аллотропиялық түр өзгерістері туралы ақпарат беру; **- көміртектің қолданылуын анықтау;** **- Н. Д. Зелинскийдің химияға қосқан үлесін анықтау.**	

Курс барысы

Курстың кезеңдері	**Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті**	**Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурсарға сілтеме**
Курстың басы	**Курсты ұйымдастырудың кезеңі.** оқушылармен сәлемдесу, курсқа дайындығын тексеру. **Оқушыларға курстың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.**	Оқушылар курсқа дайындалады **Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі**		

Курстың ортасы	**1-тапсырма.** Анықтаңдар. Көміртектің аллотропиялық түрөзгерісінің физикалық қасиеттерін анықтаңдар. 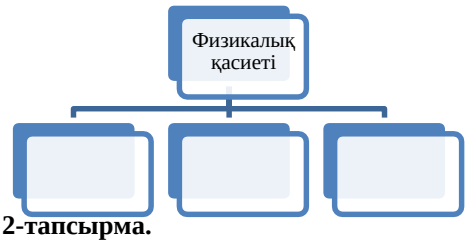 **2-тапсырма.** **«Тұлғаны таны»** Н. Д. Зелинскийдің химия ғылымына қосқан үлесін анықтаңдар. 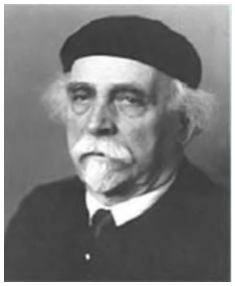 **Зелинский Николай Дмитриевич 25. 01. 1861 – 31. 07. 1953 жж.** Н. Д. Зелинский туралы ақпарат сілтемеде берілген. **3-тапсырма.** Сұрақтарға жауап беріңдер. Дәлелдер келтіріңдер. **1. Графит пен алмаздың көміртектің аллотропиялық түрөзгерісі екенін қалай дәлелдеуге болады?** **2. Қандай процестер нәтижесінде ағаш көмірін алуға болады?** **3. Ғаламторды пайдаланып, көміртектің аллотропиялық түрөзгерістерінің қолданылуы туралы жазба дайындаңдар.** **4-тапсырма.** **STEM талдау.** 1. Сұраңыз 2. Таныстырыңыз 3. Жоспар 4. Құрыңыз 5. Жақсартыңыз 6. Бөлісіңіз. 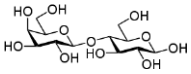 Талдау сұрақтары: Көміртектің ең маңызды төрт аллотропиялық трөзгерістерін атаңдар.	Дескриптор: Оқушылар терминдерге түсінік береді. Н. Д. Зелинскийдің химия ғылымына қосқан үлесін анықтайды Дескриптор: Оқушылар тақырып бойынша сұрақтарға жауап береді. Дескриптор: Оқушылар STEM талдау арқылы тақырыпты түсінеді.	 ҚБ: Бағдаршам	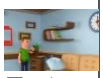 Түсіндіру Зелинский Николай Дмитриевич — Уикипедия (wikipedia.org) сұрақ-жауап STEM талдау

	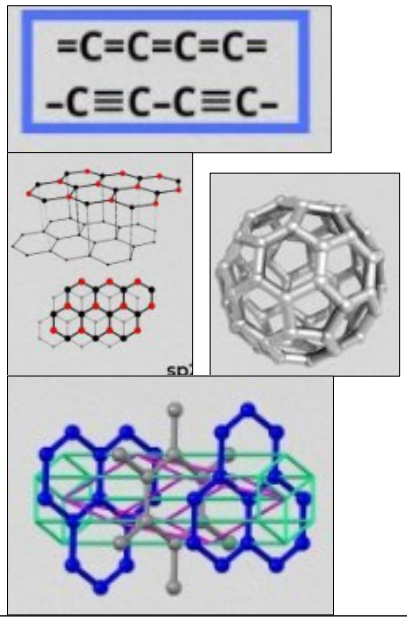		 Өзін-өзі бағалау **ҚБ** Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады	
Курстың соңы 	**Курсты қорытындылау.** Курстан үйренген нәтижелерді талдайды. 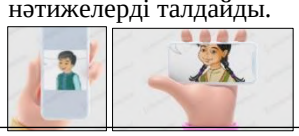	Курсқа кері байланыс береді.		

№15-16. Электролиттік диссоциациялану теориясының мәні мен диссоциациялану механизмі		
Сынып:	**Бүгінгі курсқа қатысқандар**	**Бүгінгі курсқа қатыспағандар**
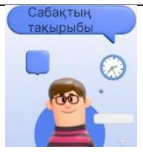		
	оқушылар электролиттер мен бейэлектролиттер ұғымын түсінеді; **Г. Омның, Г. Аррениус, М. Фарадейдің химия ғылымына қосқан үлесін анықтайды.**	
	– оқушыларға электролиттер мен бейэлектролиттер туралы түсіндіру; **- Г. Омның өткізгіш ертінділері токты металл өткізгіштері тәрізді тасымалдайтынын анықтау.**	

Курс барысы				
Курстың кезеңдері 	**Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті**	**Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті** 	**Бағалау** 	**Ресустар-ға сілтеме**
Курстың басы 	**Курсты ұйымдастырудың кезеңі.** оқушылармен сәлемдесу, курсқа дайындығын тексеру. **Оқушыларға курстың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.**	Оқушылар курсқа дайындалады **Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі**		

Курстың ортасы	**1-тапсырма.** Ақпарат беру. Түсінік қалыптастыру. Электролиттер мен бейэлектролиттер дегеніміз не? **Электролиттік диссоциация – электролитт ерігенде оң және теріс зарядталған иондар ыдырауы.** **Электр тогының әсерінен теріс полюсқа оң зарядталған иондар жылжиы, ол оң полюсқа теріс зарялдталған иондар жылжиды.** **Диссоциация – қайтымды процесс, молекулалардың иондарға ыдырау процесімен қатар иондардың молекулалар процесі жүреді.** 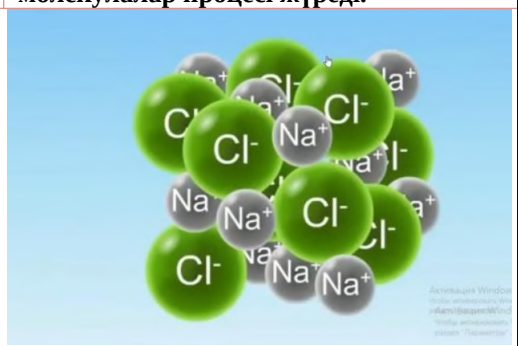 **2-тапсырма.** Түсінік беру. Г. Омның өткізгіш ертінділері токты металл өткізгіштері тәрізді тасымалдайтынын қалай анықтады? 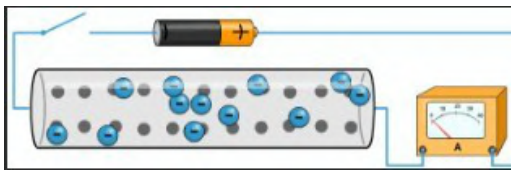 **3-тапсырма.** Анықтаңдар. Дисоциация көптеген қышқылдарға, негіздерге және тұздарға тән қасиет. Бұл процестегі судың рөлі қандай?	Дескриптор: Оқушылар тақырып бойынша берілген ақпаратты **е рдітңүссуінде** аді. **рға** Оқушылар тақырып бойынша сұрақтарға жауап береді. Оқушылар тақырып ертінділерден токты металл өткізкіш қасиетін анықтайды Судың рөлін әртүрлі ерітінділер арқылы тәжірибе жасау арқылы анықтайды. Дескриптор: Оқушылар тақырыптық STEM талдау тапсырмасын орындайды.	 ҚБ: Бағдарш ам Өзін-өзі бағалау	 Анықтау Түсінік беру Түсінік беру

	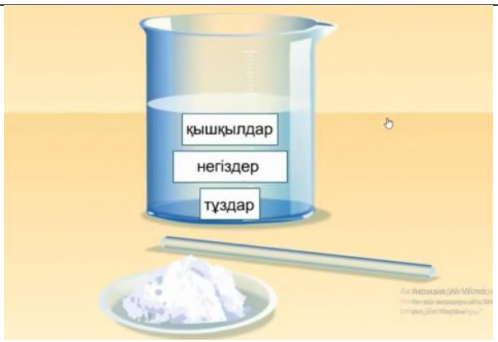 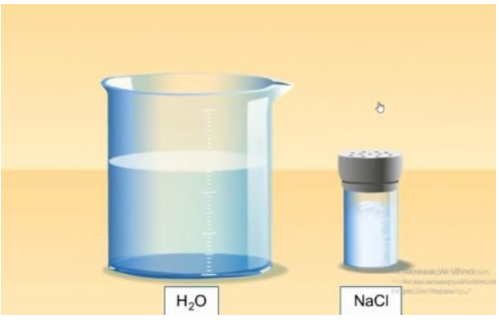 **4-тапсырма.** **STEM талдау.** **1. Сұраңыз** **2. Таныстырыңыз** **3. Жоспар** **4. Құрыңыз** **5. Жақсартыңыз** **6. Бөлісіңіз.** **Ерітінділердің тоқ өткізгіштік және өткізбейтіндігін анықтаңдар.** 		 **ҚБ** Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады	STEM талдау
Курстың соңы 	**Курсты қорытындылау.** Курстан үйренген нәтижелерді талдайды. 	Курсқа кері байланыс береді.		

№17-18. Қышқылдардың, негіздердің және тұздардың электролиттік диссоциациясы		
Сынып:	**Бүгінгі курсқа қатысқандар**	**Бүгінгі курсқа қатыспағандар**
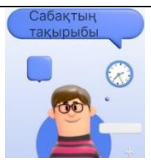	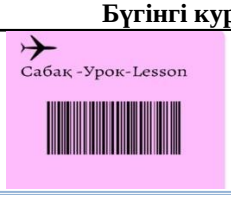 	

	оқушылар қышқылдардың, негіздердің және тұздардың электроилттік диссоциациясын қарастырады; **химик ғалымдар туралы ақпарат алады;** **практикалық тапсырмаларды орындауда жобалау әдісін қолданады.**
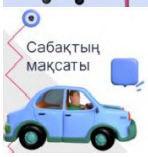	**– оқушыларға қышқылдар, негіздер, тұздардың электролиттік диссоциациясын қарастыру;** **- химик ғалымдар туралы ақпарат беру;** **- тақырып бойынша практикалық тапсырмаларды орындауда жобалау әдісін жүзеге асыру**

Курс барысы

Курстың кезеңдері	**Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті**	**Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті**	**Бағалау** 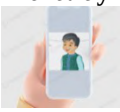	**Ресустарға сілтеме**
Курстың басы	**Курсты ұйымдастырудың кезеңі.** оқушылармен сәлемдесу, курсқа дайындығын тексеру. **Оқушыларға курстың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.**	Оқушылар курсқа дайындалады **Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі**		
Курстың ортасы	**1-тапсырма.** Анықтаңдар. Қышқылдардың, негіздердің және тұздардың электролиттік диссоциациясын анықтаңдар. **Қышқыл-дар** — **Сулы ерітіндіде сутек катиондары мен қышқыл қалдықтарының аниондарына ыдырайтын жлектролиттер.** **Негіздер** — Сулы ерітіндіде металл катиондары мен гидроксид аниондарына ыдырайтын электролиттер. **Тұздар** — Сулы ерітіндіде металл катиондары мен қышқыл қалдықтарының аниондарына ыдырайтын электролиттер. **2-тапсырма.** Анықтаңдар. Суретте берілген реакцияны анықтаңдар.	Дескриптор: Оқушылар тақырыпты түсінеді, анықтайы. Дескриптор: Оқушылар реакцияны анықтайды.	 ҚБ: Бағдаршам	 Ақпаратты түсіндіру Анықтау

	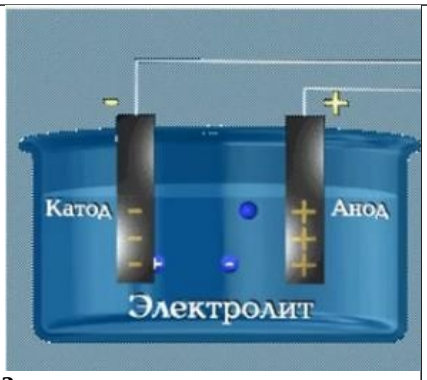 **3-тапсырма.** Түсіндіріңдер. NaCl кристалдарының ионға ыдырау процессін түсіндіріңдер. **4-тапсырма.** **STEM талдау.** 1. Сұраңыз 2. Таныстырыңыз 3. Жоспар 4. Құрыңыз 5. Жақсартыңыз 6. Бөлісіңіз. Кальций хлоридінің диссоциациясы қалай жүреді? 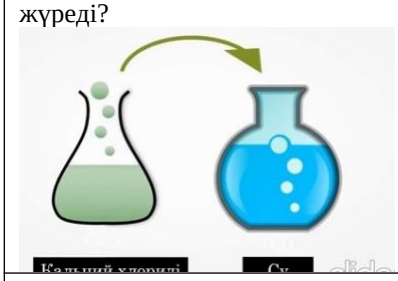 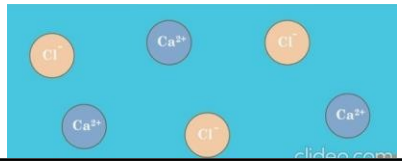 	Оқушылар Кристалдардың ионға ыдырау процестерін анықтайды. Дескриптор: Оқушылар STEM Талдау тапсырмасын орындау арқылы тақырыпты түсінеді.	 Өзін-өзі бағалау **ҚБ** Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады	Талдау STEM талдау
Курстың соңы 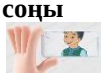	**Курсты қорытындылау.** Курстан үйренген нәтижелерді талдайды. 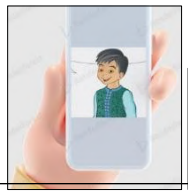 	Курсқа кері байланыс береді.		

№19-20. Химиялық реакциялардың жылдамдығы және оған әсер ететін факторлар		
Сынып:	**Бүгінгі курсқа қатысқандар**	**Бүгінгі курсқа қатыспағандар**
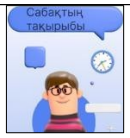	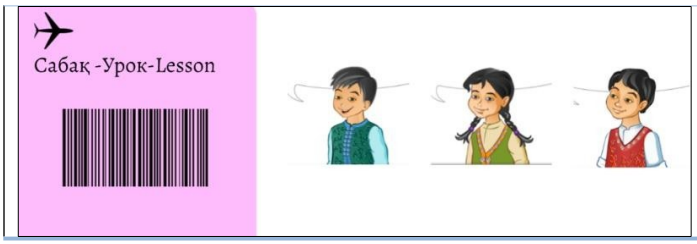	
	оқушылар химиялық реакциялар жылдамдығының мәнін түсінеді; химиялық реакция жылдамдығына әсер ететін факторларды анықтайды.	
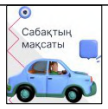	**– оқушыларға химиялық реакция жылдамдығының мәнін түсіндіру; - химиялық реакция жылдамдығына әсер ететін факторларды қарастыру.**	

Курс барысы

Курстың кезеңдері	**Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті**	**Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті**	**Бағалау**	**Ресустарға сілтеме**
Курстың басы	**Курсты ұйымдастырудың кезеңі.** оқушылармен сәлемдесу, курсқа дайындығын тексеру. **Оқушыларға курстың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.**	Оқушылар курсқа дайындалады **Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі**		
Курстың ортасы	**1-тапсырма.** Анықтаңдар. «Концентрация» деген не? 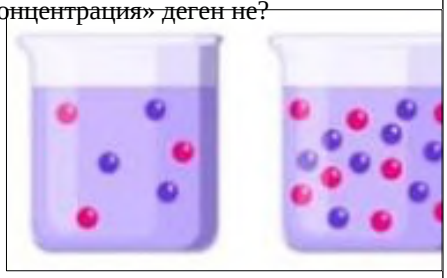 **2-тапсырма.** Анықтаңдар. **Гемогенді реациялар деген не?** **Зертханада оларды қалай анықтаймыз?**	Дескриптор: Оқушылар тақырып бойынша түсінеді, сұрақтарға жауап береді. Оқушылар гемогенді реакцияларды анықтайды. Оқушылардың сұрақтарға жауап беруі арқылы функционалдық сауаттылығы артады. Дескриптор: Оқушылар STEM талдау тапсырмасы арқылы тапсырманы орындайды.	 ҚБ: Бағдар-шам	Тақырып бойынша түсінік Анықтау

	3-тапсырма. **STEM талдау.** 1. Сұраңыз 2. Таныстырыңыз 3. Жоспар 4. Құрыңыз 5. Жақсартыңыз 6. Бөлісіңіз. Химиялық реакция жылдамдағына әсер ететін факторларды атаңдар. 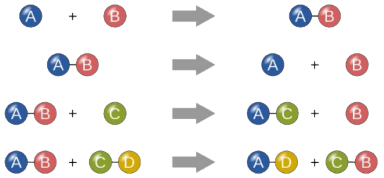 Химиялық реакция теңдеулерін құрыңдар. Химиялық реакцияның жылдамдығын анықтаңдар. Химиялық жылдамдықтықтағы қысымн ң әсері қандай?		 Өзін-өзі бағалау **ҚБ** Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады	Анықтау STEM талдау
Курстың соңы 	**Курсты қорытындылау.** Курстан үйренген нәтижелерді талдайды. 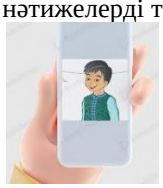	Курсқа кері байланыс береді.	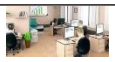	

№21-22. Тотығу-тотықсыздану реакциялары		
Сынып:	**Бүгінгі курсқа қатысқандар**	**Бүгінгі курсқа қатыспағандар**
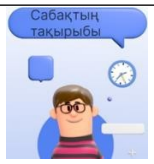		
	оқушылар тотығу-тотықсыздану реакцияларының мәнін түсінеді; тотығу-тотықсыздану реакцияларын электрондық баланс әдісімен теңестіруді үйренеді.	
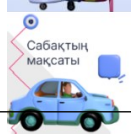	**– оқушыларға тотығу-тотықсыздану реакцияларының мәнін түсіндіру;** **- тотығу-тотықсыздану реакцияларын электрондық баланс әдісімен теңестіруді үйрету.**	

Курс барысы

Курстың кезеңдері	**Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті**	**Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті**	**Бағалау** 	**Ресустарға сілтеме**

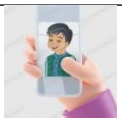				
Курстың басы	**Курсты ұйымдастырудың кезеңі.** оқушылармен сәлемдесу, курсқа дайындығын тексеру. **Оқушыларға курстың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.**	Оқушылар курсқа дайындалады **Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі**		
Курстың ортасы	**1-тапсырма.** Анықтаңдар. Тотығу және тотықсыздану процесі қалай жүреді? 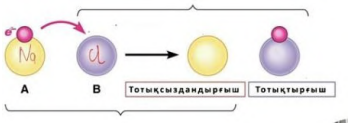 Сілтеме:https://youtu.be/8D3BYVY1KSg 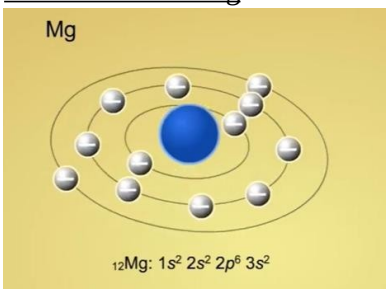 **2-тапсырма.** Берілген тапсырмаларды орындаңдар. 1. Тотығу-тотықсыздану реакцияларын анықтаңдар. 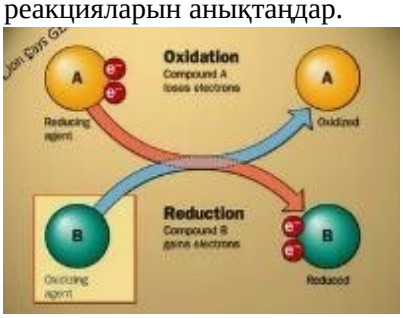 2. Тотығу-тотықсыздану процестері қалай жүреді? 	Дескриптор: Дескриптор: Оқушылар талдау тапсырмасын орындайды. Оқушылардың тапсырмаларды орындау арқалы функционалдық сауаттылығы артады. Оқушылар кестеде берілген тапсырмаларды орындайды. Оқушылар ақпаратпен жұмыс жасайды. Оқушылар STEM талдау тапсырмасын орындайды.	 ҚБ: Бағдаршам	 Анықтау Сипаттау Сұрақтар

	4-тапсырма. **STEM талдау.** 1. Сұраңыз 2. Таныстырыңыз 3. Жоспар 4. Құрыңыз 5. Жақсартыңыз 6. Бөлісіңіз. 1. Қара және ілгерлеуші металдардың кенорындары орналасқан Қазақстанның картасына сипаттама беріңдер. 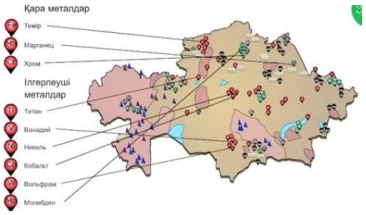 Қазақстанның қай өңірлерінде метал көп шоғырланған? 2. Металдардың қандай ортақ физикалық қасиеттері бар? 		 Өзін-өзі бағалау **ҚБ** Мұғалім оқушы-лар жауа-бын мұқият тыңдап кері бай-ланыс беріп отырады	Ақпаратпен жұмыс STEM талдау
Курстың соңы 	**Курсты қорытындылау.** Курстан үйренген нәтижелерді талдайды. 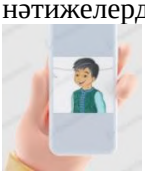	Курсқа кері байланыс береді.	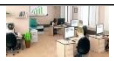	

№23-24. Минералды тыңайтқыштарды практикада қолдану		
Сынып:	**Бүгінгі курсқа қатысқандар**	**Бүгінгі курсқа қатыспағандар**
	оқушылар өсімдіктердің өсуіне қажетті маңызды химиялық элементтерді анықтайды; **минаралды тыңайтқыштарды практикада қолданылуын анықтауда жобалау әдісін жүзеге асырады.**	
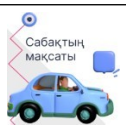 	**– оқушыларға өсімдіктердің өсуіне қажетті маңызды химиялық элементтерді анықтау;** **- минаралды тыңайтқыштарды практикада қолдануын анықтауда жобалау әдісін жүзеге асыру.**	

Курс барысы

Курс-тың кезең-дері	**Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті**	**Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті**	**Бағалау** 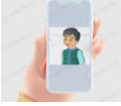	**Ресустарға сілтеме**

Курс-тың басы	**Курсты ұйымдастырудың кезеңі.** оқушылармен сәлемдесу, курсқа дайындығын тексеру. **Оқушыларға курстың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.**	Оқушылар курсқа дайындалады **Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі**		
Курсты ң ортасы	**1-тапсырма.** Анықтаңдар. Минералды тыңайтқыштар деген не? Минералды тыңайтқыштар өсімдіктердің өсуіне қалай әсер береді? Сілтеме:https://www. youtube. com/watch?v=amjC6KPedcg **2-тапсырма.** Анықтаңдар. Өсімдіктерге қажетті элементтер қалай сіңіріледі? 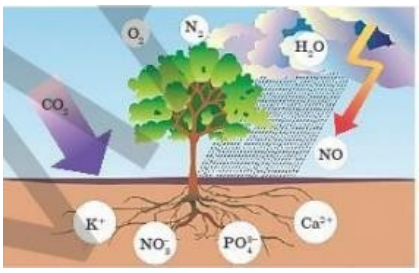 Өсімдіктердің өсуіне қажетті маңызды химиялық элементтерді атаңдар. 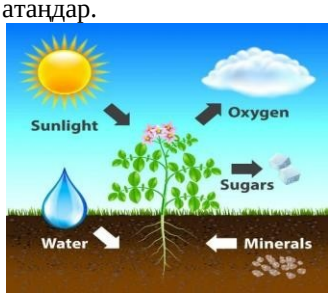 **3-тапсырма.** **STEM талдау.**	Дескриптор: Оқушылар тақырыпты түсінеді. Десуриптор: Оқушылар өсімдіктерге қажетті химиялық элементтерді анықтайды .	 ҚБ: Бағдаршам Өзін-өзі бағалау	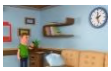 Түсіндіру Анықтау Химиялық элементті атау

	1. Сұраңыз 2. Таныстырыңыз 3. Жоспар 4. Құрыңыз 5. Жақсартыңыз 6. Бөлісіңіз.		Дескриптор: Оқушылар тақырыптық талдау тапсырмасын орындай ды.		STEM талдау
	Фосфор тыңайтқыштары деген не? 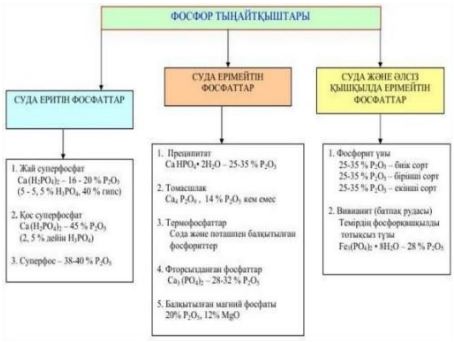 Фосфор тыңайтқыштары өсімдіктерге әсері қандай? 			 **ҚБ** Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырад	
Курсты ң соңы 	**Курсты қорытындылау.** Курстан үйренген нәтижелерді талдайды. 	Курсқа кері байланыс береді.		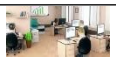	

№25-26. Адам организмінің химиялық құрамы. Макро және микроэлементтер		
Сынып:	**Бүгінгі курсқа қатысқандар**	**Бүгінгі курсқа қатыспағандар**
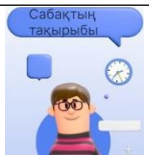		
	оқушылар адам организміне қандай элементтер кіретінін анықтайды; нәруыздардың, майлардың, көмірсулардың және дәрумендердің қызметін түсінеді	
	– оқушыларға адам организміне қандай элементтер кіретінін анықтау; **- нәруыздардың, майлардың, көмірсулардың және дәрумендердің қызметін түсіндіру.**	

Курс барысы				
Кк	**Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті**	**Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурсарға сілтеме**
Курстың басы	**Курсты ұйымдастырудың кезеңі.** оқушылармен сәлемдесу, курсқа дайындығын тексеру. **Оқушыларға курстың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.**	Оқушылар курсқа дайындалады **Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі**		
Курстың ортасы	**1-тапсырма.** Түсінік беру. Тапсырманы орындаңдар. Адам денесі қандай элементтерден түзілген және олардың денедегі үлесі қандай? 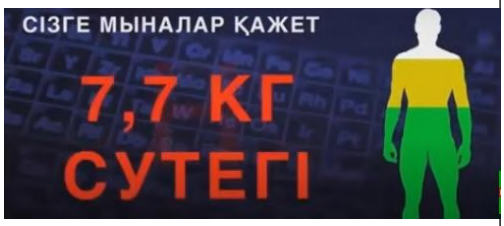 **2-тапсырма.** Анықтаңдар	Дескриптор: Оқушылар тақырып бойынша берілген сұрақтарға жауап береді. Оқушылар адам организміндегі химиялық элементтердің жетіспеушілігінен пайда болатын белгілерді атайды. Оқушылар тақырып бойынша	 ҚБ: Бағдаршам Өзін-өзі бағалау	 Түсіндіру Анықтау

	Адам организміндегі химиялық элементтердің жетіспеушілігінен пайда болатын белгілерді атаңдар. 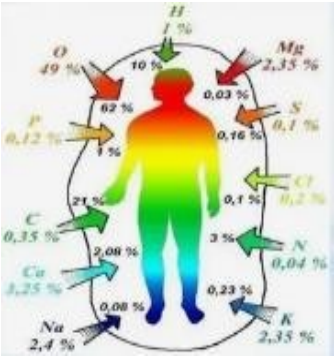 3-**тапсырма.** **STEM жобалау.**	талдау тапсырмасын орындайды.		Анық-тау
	1. Сұраңыз 2. Таныстырыңыз 3. Жоспар 4. Құрыңыз 5. Жақсартыңыз 6. Бөлісіңіз. 			
	Анықтаңдар. Органикалық заттардың ағза әсері бар? 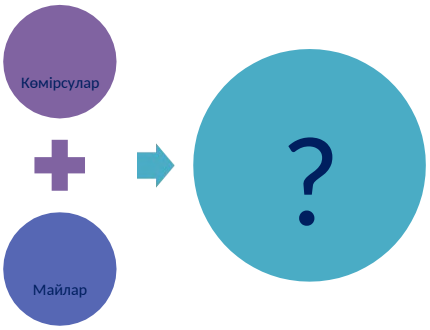 Адам организміне қажетті тағамдарды анық 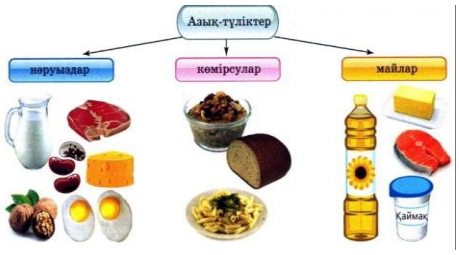 	ға қандай тайық?	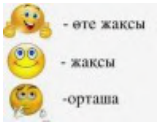 **ҚБ** Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады	STEM талдау
Курстың соңы	**Курсты қорытындылау.** -Курстан үйренген нәтижелерді талдайды. 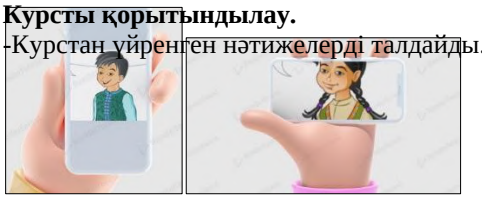	Курсқа кері байланыс береді.		

№27-28. Қоршаған ортаның ауыр металдармен ластануы		
Сынып:	**Бүгінгі курсқа қатысқандар**	**Бүгінгі курсқа қатыспағандар**
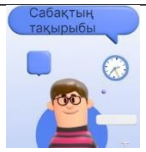		
	оқушылар сынап және қорғасын иондарының тірі организмдерге улы әсерін түсінеді; **ауыл металдармен ластау көздерін анықтайды;** **қоршаған ортаның ауыр металдармен ластану мәселелерін шешу жолдарын ұсынады.**	
	– оқушыларға сынап және қорғасын иондарының тірі организмдерге улы әсерін түсіндіру; **- ауыр металдармен ластау көздерін анықтау;** **- қоршаған ортаның ауыр металдармен ластану мәселелерін шешу жолдарын ұсыну.**	

Курс барысы

Курстың кезеңдері	**Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті**	**Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті**	**Бағалау**	**Ресустарға сілтеме**
Курстың басы	**Курсты ұйымдастырудың кезеңі.** оқушылармен сәлемдесу, курсқа дайындығын тексеру. **Оқушыларға курстың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.**	Оқушылар курсқа дайындалады **Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі**		
Курстың ортасы	**1-тапсырма.** Анықтаңдар. Қоршаған ортаның ластануына әсер ететін факторларды анықтаңдар. 1. Қоршаған ортаның ластауына әсер ететін факторларды атаңдар. 2. Қоршаған ортаның ластану түрі: табиғи және антропоегендік. Суретке қараңдар! Қандай ластану проссін бақадыңдар?	Дескриптор: Оқушылар тақырып бойынша берілген тапсырмаларды орындайды. Оқушылар тақырыптық талдау тапсырмасын орындайды.		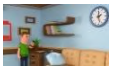 Түсіндіру

	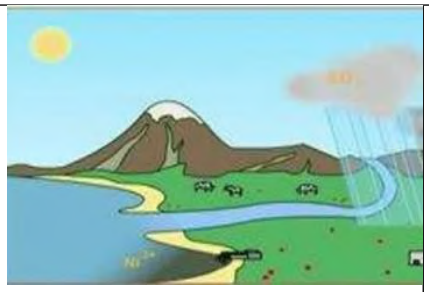 **2-тапсырма.** Талдау. Ауыр металдар табиғатты қалай ластайды?	Оқушылар ауыр металдың пайдасы мен зиянын сипаттайды.	 ҚБ: Бағдаршам	Талдау сұрағы
	 Ауыр металдардың қауіптілігі неде? **3-тапсырма.** Кестемен жұмыс. Ауыр металдың пайдасы мен зиянын сипаттаңдар.	Дескриптор: Оқушылар тақырыптық талдау тапсырмасын орындайды.		Кестемен жұмыс
	Пайдасы: 1. 2. Зияны: 1. 2.	Дескриптор: Оқушылар тақырыптық талдау тапсырмасын орындайды. Оқушылардың инновациялық ойлау деңгейі артады.	 Өзін-өзі бағалау	
	4-тапсырма. **STEM талдау.** 1. Сұраңыз 2. Таныстырыңыз 3. Жоспар 4. Құрыңыз 5. Жақсартыңыз 6. Бөлісіңіз.			Ақпаратты талдау
	Ауаны ауыр металдардан қорғау жолдары. Алюминий Қорғасын неліктен жол бойындағы өсімдіктерде жиналады?		 **ҚБ** Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады	STEM талдау

Курстың соңы	**Курсты қорытындылау.** Курстан үйренген нәтижелерді талдайды. 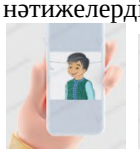	Курсқа кері байланыс береді.		

№29-30. Органикалық заттардың ерекшеліктері		
Сынып:	**Бүгінгі курсқа қатысқандар**	**Бүгінгі курсқа қатыспағандар**
	оқушылар органикалық заттардың бейорганикалық заттардан ерекшелігін түсінеді; **органикалық заттардың ерекшеліктері мен қоғам өміріндегі маңызын анықтайды.**	
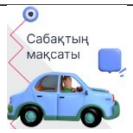	**– оқушыларға органикалық заттардың бейорганикалық заттардан ерекшелігін түсіндіру;** **- органикалық заттардың ерекшеліктері мен қоғам өміріндегі маңызын анықтау.**	

Курс барысы				
Курстың кезеңдері	**Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті**	**Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті**	**Бағалау**	**Ресустарға сілтеме**
Курстың басы	**Курсты ұйымдастырудың кезеңі.** оқушылармен сәлемдесу, курсқа дайындығын тексеру. **Оқушыларға курстың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.**	Оқушылар курсқа дайындалады **Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі**		

Курстың ортасы	**1-тапсырма.** Түсінік беру. Анықтау. Сілтеме:https://www. youtube. com/watch? 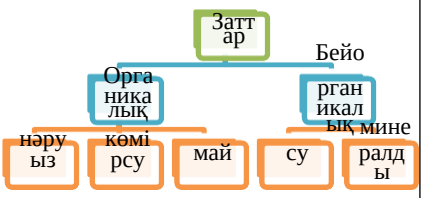 v=R1I2l6NshAk **2-тапсырма.** Органикалық қосылыстардың ерекшелігі қандай? 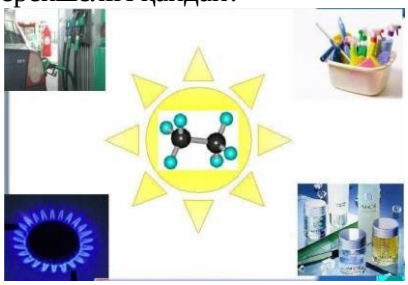 Органикалық қосылыстардың ерекшеліктері қандай? Зертханалық тапсырманы орындаңдар. **3-тапсырма.** **STEM талдау.**	Дескриптор: Оқушылар тақырып бойынша түсінеді. Оқушылар тақырып бойынша берілген талдау тапсырмасын орындайды.	 ҚБ: Бағдар-шам Өзін-өзі бағалау **ҚБ** Мұғалім оқушы-лар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады	 Анықтау Кестемен жұмыс STEM талдау
	1. Сұраңыз 2. Таныстырыңыз 3. Жоспар 4. Құрыңыз 5. Жақсартыңыз 6. Бөлісіңіз. 			
	Органикалық қосылыстарға қандай ортақ химиялық қасиеттер тән? 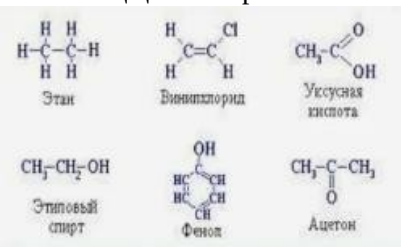 Органикалық заттар: - Көміртектің қосылыстары; - Органогендер; - Сутектің қосылыстары; - Күкірттің қосылыстары; - Металдың қосылыстары - Бейметалл қослыстары. Таби5и органикалық қосылыстарды оартыанндаар й·ды.	Оқушылар тақырып бойынша берілген талдау тапсырмасын		

	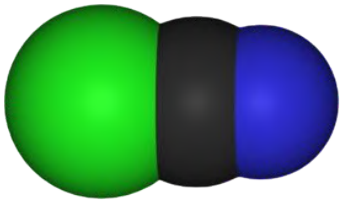 Құрамында көміртек бар хдорциан			
Курстың соңы	**Курсты қорытындылау.** Курстан үйренген нәтижелерді талдайды. 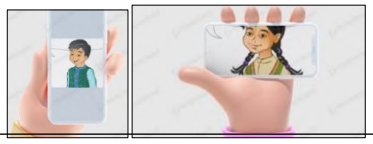	Курсқа кері байланыс береді.	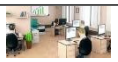	

№31-32. Органикалық қосылыстардың жіктелуі, гомологтық қатарлары, номенклатурасы, изомериясы		
Сынып:	**Бүгінгі курсқа қатысқандар**	**Бүгінгі курсқа қатыспағандар**
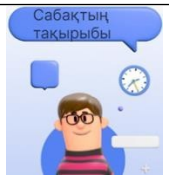		
	оқушылар органикалық қосылыстарды жіктеу принциптерін түсінеді; органикалық қосылыстардың ациклді және циклді қосылыстарын анықтайды.	
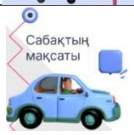	**– оқушыларға органикалық қосылыстарды жіктеу принциптерін түсіндіру;** **- органикалық қосылыстардың ациклді және циклді қосылыстарын анықтау.**	

Курс барысы

Курстың кезеңдері	**Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті**	**Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурсқа сілтеме**
Курстың басы 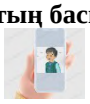	**Курсты ұйымдастырудың кезеңі.** оқушылармен сәлемдесу, курсқа дайындығын тексеру. **Оқушыларға курстың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.**	Оқушылар курсқа дайындалады **Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі**		
Курстың ортасы	**1-тапсырма.** Органикалық заттар қалай жіктеледі?	Дескриптор: Оқушылар өткен тақырыптар бойынша түсінік береді.		Түсіндіру

	  Сілтеме:https://surak. baribar. kz/675221/ **2-тапсырма.** **Түсіндіру.** Қандай органикалық заттар циклді қосылыстарға жатады? https://kk. crushingplants. info/7083-we-will-be-familiar-with-peppermint-medicinal-proper. html **3-тапсырма** **STEM талдау.**	Қосымша деректер жинақтайды.	 ҚБ: Бағдаршам	Маңызы Түсіндіру
	1. Сұраңыз 2. Таныстырыңыз 3. Жоспар 4. Құрыңыз 5. Жақсартыңыз 6. Бөлісіңіз. 			
	Органикалық заттардың құрамында қандай функционалдық топтар болады? 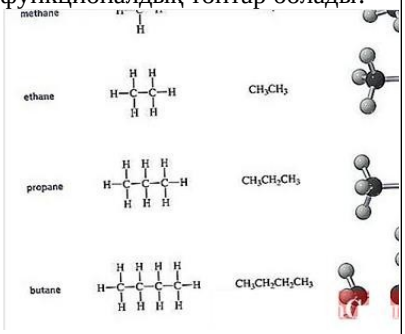 Органикалық заттарға талдау жасаңдар. 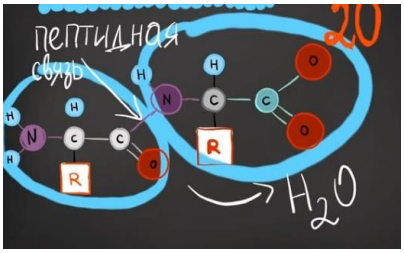 	Оқушылар тақырып бойынша бірнеше талдау сұрақтарына дәлелдер келтіре отырып, талдайды.	 Өзін-өзі бағалау **ҚБ** Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады	Ақпарат беру Анықтаңдар STEM талдау

Курстың соңы	**Курсты қорытындылау.** Курстан үйренген нәтижелерді талдайды. 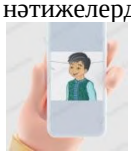	Курсқа кері байланыс береді.		

№33-34. Ароматты көмірсутектер. Бензол		
Сынып:	**Бүгінгі курсқа қатысқандар**	**Бүгінгі курсқа қатыспағандар**
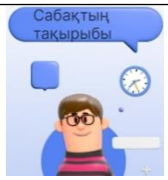	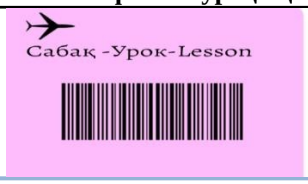	
	оқушылар бензолдың жалпы сипаттасымен танысады; бензолдың физикалық және химиялық, жану реакцияларын практикалық тапсырмаларда орындайды.	
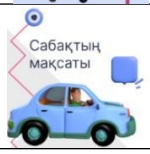	**– оқушыларға бензолдың жалпы сипаттасымен таныстыру;** **- бензолдың физикалық және химиялық, жану реакцияларын практикалық тапсырмаларда орындау.**	

Курс барысы				
Курстың кезеңдері	**Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті**	**Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті**	**Бағалау** 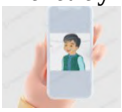	**Ресурсарға сілтеме**
Курстың басы 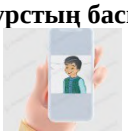	**Курсты ұйымдастырудың кезеңі.** оқушылармен сәлемдесу, курсқа дайындығын тексеру. **Оқушыларға курстың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.**	Оқушылар курсқа дайындалады **Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі**		
Курстың ортасы	**1-тапсырма.** Көмірсутектердің табиғи көздеріне сипаттама беріңдер.	Дескриптор: Оқушылар көмірсутектердің табиғи көздеріне сипаттама береді. Оқушылар кестеде берілген тапсырманы орындайды.		Түсіндіру

	_____ _____ _____ **2-тапсырма.** Анықтаңдар. Бензол деген не? Бензол қалай алынады? 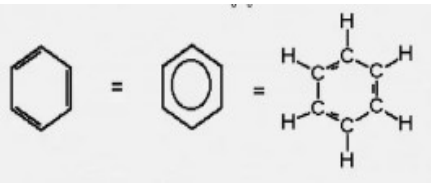 Алу реакциясын жазыңдар. **3-тапсырма.** Түсінік беріңдер. Сұраққа жауап беріңдер. Арендер деп қандай органикалық заттарды айтады? 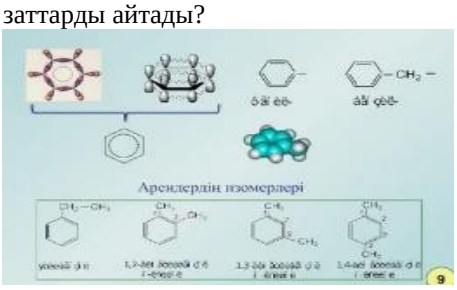 **3-тапсырма.** **STEM талдау.**	Дескриптор: Оқушылар кестеде берілген тапсырманы орындайды. Оқушылар тақырып бойынша сұраққа түснік береді. Дескриптор: Оқушылар тақырып бойынша талдау тапсырмасын орындайды.	 ҚБ: Бағдарша м Өзін-өзі бағалау **ҚБ** Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады	Кестемен жұмыс Түсінік беру
	1. Сұраңыз 2. Таныстырыңыз 3. Жоспар 4. Құрыңыз 5. Жақсартыңыз 6. Бөлісіңіз. 			
	Мұнай және мұнай өнімдерінің отын ретінде қолданылуы жайлы мысалдар			

	келтіре отырып айтыңдар. 1. Табиғи газ құрамының ілеспе газдардан қандай айырмашылықтары бар? 2. Отын ретінде газдың артықшылықтары неде? 3. Қатты отындарға не жатады? 			STEM талдау
Курстың соңы 	**Курсты қорытындылау.** Курстан үйренген нәтижелерді талдайды. 	Курсқа кері байланыс береді.		

6-ҚҰРЫЛЫМ

Пайдаланылған әдебиеттері тізімі:

Мұғалімдер үшін:

1. Химия пәнін оқытудағы жаңа әдістер. Р. Адамбекова. //Авторлық бағдарлама : «Химия пәнін оқытудағы жаңа әдістер» (infourok. ru)
2. Жарқымбекова А. Т. Химиядан методикалық оқу құралы. – Қарағанды, 2018.
2. Битабарова Х. И. Химия пәнінен дидактикалық материалдар жинағы. Әдістелім құрал. – 2020 ж.

Оқушылар үшін қажетті әдебиеттер:

1. Оспанова М. Қ. Химия. Жалпы білім беретін мектептің 9-сыныбына арналған оқулық. 1-бөлім. – Алматы: Мектеп, 2019. – 128 б. , сур.
2. Оспанова М. Қ. Химия. Жалпы білім беретін мектептің 9-сыныбына арналған оқулық. 2-бөлім. – Алматы: Мектеп, 2019. – 184 б. , сур.

«ЦИФРЛЫ БІЛІМ БЕРУ ОРТАСЫНДАҒЫ ПЕДАГОГТІҢ ҚЫЗМЕТІ» ОҚУЛЫҚ

Бузаубакова Клара Джайдарбековна
М. Х. Дулати атындағы Тараз өңірлік университеті, Тараз қ.
Беделбаева Асель Ериковна
І. Жансүгіров атындағы Жетісу университеті, Талдықорған қ.

УДК 37. 0:004

«ЦИФРЛЫ БІЛІМ БЕРУ ОРТАСЫНДАҒЫ ПЕДАГОГТІҢ ҚЫЗМЕТІ» ОҚУЛЫҒЫ

К. Д. Бузаубакова
М. Х. Дулати атындағы Тараз өңірлікуниверситеті, Тараз қ.
«Педагогика» кафедрасының меңгерушісі, п. ғ. д. , профессор
klara_1101@mail. ru
А. Е. Беделбаева
І. Жансүгіров атындағы Жетісу университеті, Талдықорған қ.
Сапаны қамтамасыз ету комиссиясының үйлестірушісі
aselya. mukatova@mail. ru

Оқулықтың атауы: «Цифрлы білім беру ортасындағы педагогтің қызметі».
Оқулықтың авторы: Бузаубакова К. Д. , Беделбаева А. Е.
Оқулықтың шыққан жылы, баспасы: Тараз: «ИП Бейсенбекова А. Ж. », 2023. – 128 б.
Оқулықтың көлемі: 8 баспа табақ.
ISBN 978-601-216-913-3
Авторлық құқықпен қорғалатын объектілерге құқықтардың мемлекеттік тізілімге мәліметтерді енгізу туралы куәлік: № 39717;18. 11. 23ж.

Үшінші мыңжылдықта білім беруді экономикалық өсудің жаңа моделінің орталық буынына айналдыру үшін оқыту бағдарламасын сыни ойлау, өз бетімен іздену дағдыларын дамытуға, қашықтықтан білім алуға бағыттау қажет.

Жаңа Қазақстанда педагогикалық білім беру жүйесін модернизациялау, педагогтердің цифрлы-креативті құзыреттілігін қалыптастыру қажеттілігі туындауда.

Ақпараттық ғасыр цифрлы технологияларды өз іс-тәжірибесінде тиімді пайдалана алатын, оқу-тәрбие процесін ұтымды басқара алатын, оқу-тәрбие процесін жетілдіру мақсатындағы ұдайы ғылыми ізденістер жасайтын, цифрлы-креативті құзыреттіліктері қалыптасқан жаһандық бәсекеге қабілетті педагогтерді қажет етеді.

Оқу-тәрбие процесіне цифрлы технологияларды ендіру білім сапасының артуына айтарлықтай үлес қосары сөзсіз: білім алушылардың танымдық қызығушылықтары артып, сындарлы ойлау, шығармашылық ізденіс орын алады.

1, 2, 3, 4-суреттердеоқулықтың мұқабасы, алғашқы және соңғы беттері берілді.

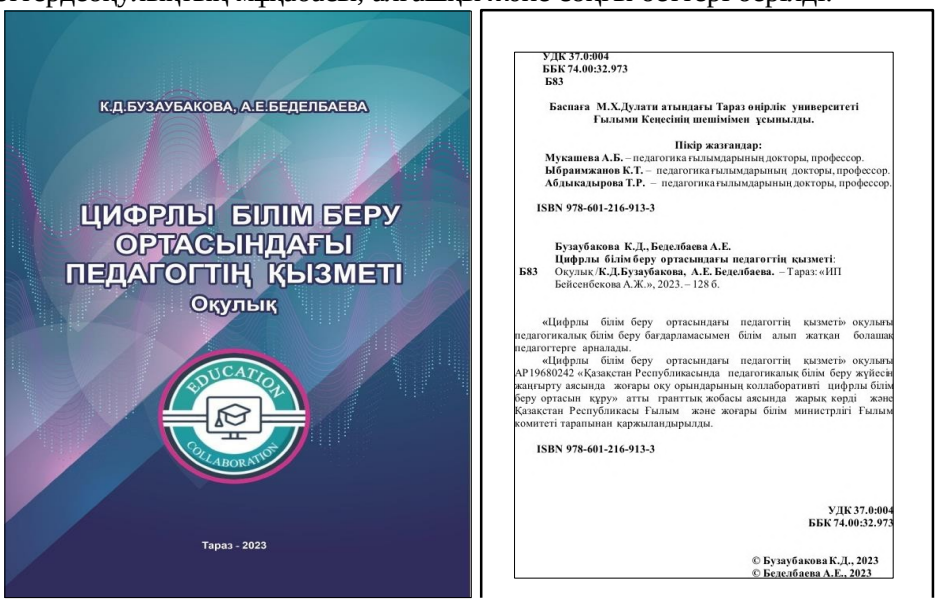

Сурет 1–2 «Цифрлы білім беру ортасындағы педагогтің қызметі» оқулығының мұқабасы

«Цифрлы білім беру ортасындағы педагогтің қызметі» оқулығының 1-беті

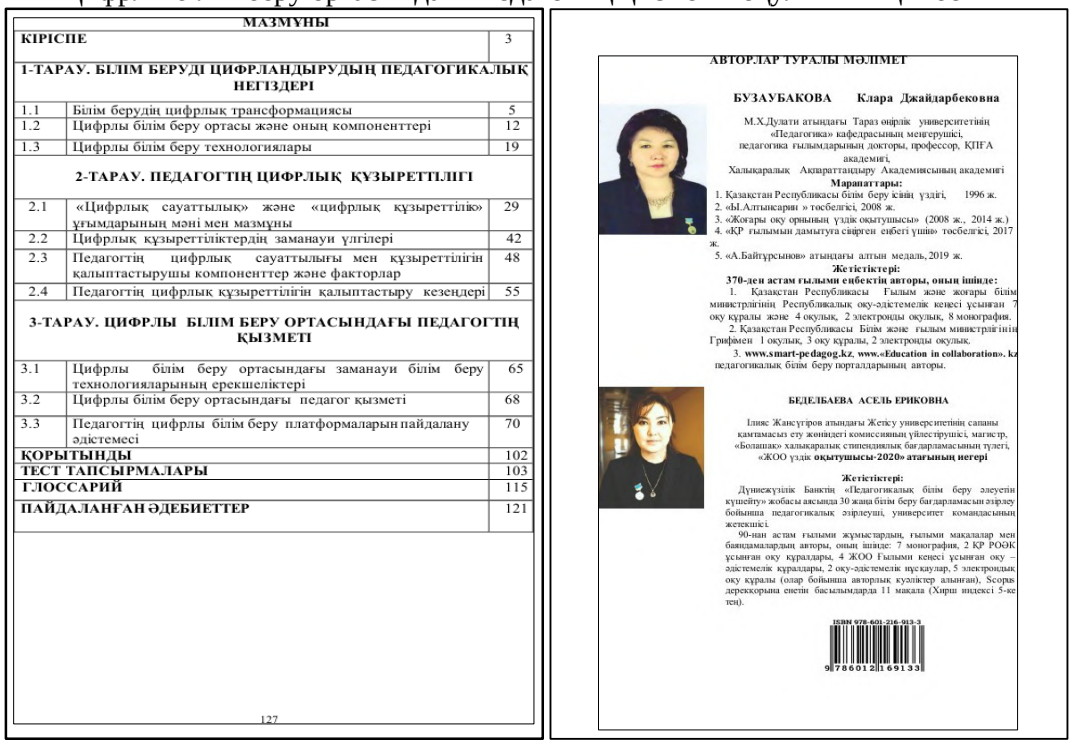

МАЗМҰНЫ

КІРІСПЕ		3
1-ТАРАУ. БІЛІМ БЕРУДІ ЦИФРЛАНДЫРУДЫҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ		
1.1	Білім берудің цифрлық трансформациясы	5
1.2	Цифрлы білім беру ортасы және оның компоненттері	12
1.3	Цифрлы білім беру технологиялары	19
2-ТАРАУ. ПЕДАГОГТІҢ ЦИФРЛЫҚ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІ		
2.1	«Цифрлық сауаттылық» және «цифрлық құзыреттілік» ұғымдарының мәні мен мазмұны	29
2.2	Цифрлық құзыреттіліктердің заманауи үлгілері	42
2.3	Педагогтің цифрлық сауаттылығы мен құзыреттілігін қалыптастырушы компоненттер және факторлар	48
2.4	Педагогтің цифрлық құзыреттілігін қалыптастыру кезеңдері	55
3-ТАРАУ. ЦИФРЛЫ БІЛІМ БЕРУ ОРТАСЫНДАҒЫ ПЕДАГОГТІҢ ҚЫЗМЕТІ		
3.1	Цифрлы білім беру ортасындағы заманауи білім беру технологияларының ерекшеліктері	65
3.2	Цифрлы білім беру ортасындағы педагог қызметі	68
3.3	Педагогтің цифрлы білім беру платформаларын пайдалану әдістемесі	70
ҚОРЫТЫНДЫ		102
ТЕСТ ТАПСЫРМАЛАРЫ		103
ГЛОССАРИЙ		115
ПАЙДАЛАНҒАН ӘДЕБИЕТТЕР		121

127

АВТОРЛАР ТУРАЛЫ МӘЛІМЕТ

БУЗАУБАКОВА Клара Джайдарбековна

М.Х.Дулати атындағы Тараз өңірлік университетінің «Педагогика» кафедрасының меңгерушісі, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, ҚПҒА академигі, Халықаралық Ақпараттандыру Академиясының академигі

Марапаттары:

1. Қазақстан Республикасы білім беру ісінің үздігі, 1996 ж.
2. «Ы.Алтынсарин » төсбелгісі, 2008 ж.
3. «Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» (2008 ж., 2014 ж.)
4. «ҚР ғылымын дамытуға сіңіргені еңбегі үшін» төсбелгісі, 2017 ж.
5. «А.Байтұрсынов» атындағы алтын медаль, 2019 ж.

Жетістіктері:

370-ден астам ғылыми еңбектің авторы, оның ішінде:

1. Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің Республикалық оқу-әдістемелік кеңесі ұсынған 7 оқу құралы және 4 оқулық, 2 электронды оқулық, 8 монография.
2. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің Грифімен 1 оқулық, 3 оқу құралы, 2 электронды оқулық.
3. www.smart-pedagog.kz, www.«Education in collaboration». kz педагогикалық білім беру порталдарының авторы.

БЕДЕЛБАЕВА АСЕЛЬ ЕРИКОВНА

Ілияс Жансүгіров атындағы Жетісу университетінің сапаны қамтамасыз ету жөніндегі комиссияның үйлестіруші, магистр, «Болашақ» халықаралық стипендиялық бағдарламасының түлегі, «ЖОО үздік оқытушысы-2020» атағының иегері

Жетістіктері:

Дүниежүзілік Банктің «Педагогикалық білім беру әлеуетін күшейту» жобасы аясында 30 жаңа білім беру бағдарламасын әзірлеу бойынша педагогикалық әзірлеуші, университет командасының жетекшісі.

90-нан астам ғылыми жұмыстардың, ғылыми мақалалар мен баяндамалардың авторы, оның ішінде: 7 монография, 2 ҚР РОӘК ұсынған оқу құралдары, 4 ЖОО Ғылыми кеңесі ұсынған оқу – әдістемелік құралдары, 2 оқу-әдістемелік нұсқаулар, 5 электрондық оқу құралы (олар бойынша авторлық куәліктер алынған), Scopus дерекқорына енетін басылымдарда 11 мақала (Хирш индексі 5-ке тең).

ISBN 978-601-216-913-3

Сурет 3 –4 «Цифрлы білім беру ортасындағы педагогтің қызметі» оқулығының мазмұны

«Цифрлы білім беру ортасындағы педагогтің қызметі» оқулығының сыртқы мұқабасы

Үшінші мыңжылдықта шапшаң жүріп жатқан цифрландыру үдерісіжағдайында Жаңа Қазақстанда білім сапасын арттыру үшін педагогтердің цифрлы құзыреттілігін қалыптастыру мәселесі алға шығуда.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2017 жылдың 12 желтоқсандағы №827 қаулысымен бекітілген «Цифрлы Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасында орта, техникалық, кәсіби, жоғары білім беруде цифрлық сауаттылықты арттыру және педагогтердің кәсіби құзыреттіліктерін дамыту сияқты басты стратегиялық міндет айқындалды *[Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2017 жылғы 12 желтоқсандағы № 827 қаулысы// http://adilet. zan. kz/kaz].*

Қазақстан Республикасының Президенті Қ. Тоқаевтың «Әділетті мемлекет. Біртұтас ұлт. Берекелі қоғам» атты Қазақстан Халқына Жолдауында: «Өз ісіне адал ұстаздар білім беру саласының дамуына зор үлес қосады. Орта білімнің сапасы – табысты ұлт болудың тағы бір маңызды шарты. Әрбір оқушының білім алып, жан-жақты дамуы үшін қолайлы жағдай жасалуға тиіс. Сол үшін «Жайлы мектеп» ұлттық жобасы қолға алынды. Біз 2025 жылға дейін 800 мың баланың заманауи мектепте оқуына жағдай жасаймыз» – деп атап көрсеткеніндей, жайлы мектепте сапалы жұмыс жасайтындай цифрлы технологияларды жан жақты меңгерген педагогтердің кәсіби біліктіліктерін арттыру бүгінгі күннің өзекті мәселесі *[«Әділетті мемлекет. Біртұтас ұлт. Берекелі қоғам» ҚР Президенттінің Қ. Тоқаевтың Қазақстан Халқына Жолдауы. –Астана, 2022// https:// adilet. zan. kz/ kaz/ docs/ K22002022_2].*

Цифрлыбілім беру процесіцифрлы ортада жүзеге асырылады. Ақпараттық орта цифрлы білім беру ортаның қажеттігімен сипатталады. Цифрлы білім беру ортасы мұғалімдер мен оқушылардың сандық бағдарламаларды және сандық-әдістемелік ресурстарды –спутниктік теледидар, бейнесабақтар, бейнежазбалар, электрондық оқулықтар, пәннің сандық оқу-әдістемелік кешенін тиімді пайдалану кеңістігі болып табылады.

Осындай бүгінгі күннің өзекті мәселесін оңтайлы шешу үшін және педагогтердің цифрлы құзыреттіліктерін арттыру мақсатында педагогикалық білім беру бағдарламасына «Цифрлы білім беру ортасындағы педагогтің қызметі» пәнін ендіру маңызды.

«Цифрлы білім беру ортасындағы педагогтің қызметі» оқулығыүш тарауды қамтиды:«Білім беруді цифрландырудың педагогикалық негіздері», «Педагогтің цифрлы құзыреттілігі»,
«Педагогтің цифрлы құзыреттілігі».

Оқулықтың «Білім беруді цифрландырудың педагогикалық негіздері» атты бірінші тарауында білім берудің цифрлық трансформациясының тенденциялары, цифрлы білім беру ортасы және оның компоненттерінің құрамы ашылып, заманауи цифрлы білім беру технологиялары қолдану мақсатына сәйкес сараланады.

«Педагогтің цифрлық құзыреттілігі» атты екінші тарауда «цифрлық сауаттылық» және «цифрлыққұзыреттілік» ұғымдарының мәні мен мазмұны айқындалып, цифрлыққұзыреттердің заманауи үлгілері, педагогтің цифрлық сауаттылығы мен құзыреттілігін қалыптастырушы компоненттер және факторларының мәні ашылып, педагогтің цифрлық құзыреттілігін қалыптастыру кезеңдері айқындалады.

Оқулықтың «Педагогтің цифрлық құзыреттілігі» атты үшінші тарауда

цифрлы білім беру ортасындағы заманауи білім беру технологияларының ерекшеліктері ашылып, цифрлы білім беру ортасындағы педагог қызметі зерделеніп, педагогтің цифрлы білім беру платформаларын пайдалану әдістемесі беріледі.

Сондай-ақ, «Цифрлы білім беру ортасындағы педагогтің қызметі»оқулығында білім алушылардың білімін тексеру және бағалауға арналған тест тапсырмалары және глоссарий беріледі.

Цифрлы ортада нәтижелі жұмыс жасау, ақпараттарды іздеу, іріктеу, сұрыптау, өңдеу үшін заманауи педагог көп ізденеді: өз білімін, кәсіби біліктілігін арттырады; өзін-өзі дамытады; кәсіби біліктілігі артады.

Педагогтің цифрлық құзыреттілігі тұлғаның креативті ойлау қабілеті, инновациялық технологияларды шығармашылықпен пайдалану, оқу-тәрбие процесін жетілдіру мақсатындағы ұдайы ізденістері, педагогикалық инновацияларды өз іс-тәжірибесінде жүйелі пайдалану, ақпаратты өз бетінше іздеп таба алуы; алынған мәліметті өңдей алуы, жинақтауы, сұрыптауы және т.с. шығармашылық іс-әрекеттерінен көрініс табатын цифрлы құзыреттілігін қалыптастыруды көздейді.

«Цифрлы білім беру ортасындағы педагогтің қызметі» оқулығы педагогикалық білім беру бағдарламасымен білім алып жатқан студенттерге арналады.

«Цифрлы білім беру ортасындағы педагогтің қызметі» оқулығы AP19680242 «Қазақстан Республикасында педагогикалық білім беру жүйесін жаңғырту аясында жоғары оқу орындарының коллаборативті цифрлы білім беру ортасын құру» атты гранттық жобасы аясында жарық көрді және Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі Ғылым комитеті тарапынан қаржыландырылды.

«Цифрлы білім беру ортасындағы педагогтің қызметі» оқулығы ғылыми туынды ретінде Авторлық құқықпен қорғалатын объектілерге құқықтардың мемлекеттік тізілімге мәліметтерді енгізу туралы куәлік № 39717 алды (Берілген күні:18 қазан 2023ж. , 5-сурет).

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ РЕСПУБЛИКА КАЗАХСТАН

АВТОРЛЫҚ ҚҰҚЫҚПЕН ҚОРҒАЛАТЫН ОБЪЕКТІЛЕРГЕ ҚҰҚЫҚТАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК ТІЗІЛІМГЕ МӘЛІМЕТТЕРДІ ЕНГІЗУ ТУРАЛЫ

КУӘЛІК

2023 жылғы «18» қазан № 39717

Авторлардың (құқықтар иелерінің) аты, жөнінің атты (ескерту: жеке басын куәландыратын құжатта көрсетілген): БУЗАУБАКОВА КЛАРА ДЖАЙДАРБЕКОВНА, Беделбаева Асель Ерниковна

Авторлық құқық объектісі: ғылыми туынды

Объектінің атауы: «Цифрлы білім беру ортасындағы педагогтің қызметі», Оқулық

Объектіні жасаған күні: 16.10.2023

ЭЦҚ иә қойылды Е. Осланов

Адрес электронного подтверждения подлинности данного документа: "Ақпараттық қауіпсіздік" бағдарламасы тексерілуде. https://validate.kazpatent.kz

Подтверждение документа возможно по адресу: на сайте kazpatent.kz в разделе «Проверка подлинности» https://validate.kazpatent.kz

Сурет 5 – «Цифрлы білім беру ортасындағы педагогтің қызметі» оқулығының Авторлық құқықпен қорғалатын объектілерге құқықтардың мемлекеттік тізілімге мәліметтерді енгізу туралы куәлігі

БАСТАУЫШ СЫНЫПТАРДАҒЫ МАТЕМАТИКА ПӘНІНЕН ОҚЫТУДАҒЫ STEM – IDEA

Ермаханбетова Шинар Абдикеримовна
№5 Ақарал жалпы орта білім беретін мектеп-гимназиясы
Жамбыл облысы, Меркі ауданы

ӘОЖ 373
КБЖ Ж 74. 262
Б28

Бағдарлама «Өрлеу» БАҰО ББЖҚБАРИ
«Инновациялық білім беру және ақпараттық технологиялар»
кафедрасының курстан кейінгі қолдау және инновацияны енгізу лабораториясының
отырысында қарастырылып бекітілді.
№8 хаттама тамыз 2023 ж.

Пікір жазған: **Қуандық А. Қ. – «Өрлеу» БАҰО ББЖҚБАРИ «Инновациялық білім беру және ақпараттық технологиялар» кафедрасының аға оқытушысы, тренер, ф. ғ. м.**

Б28 Бастауыш сыныптардағы математика пәнін оқытудағы STEM – IDEA: авторлық бағдарлама / Құраст. : **Ермаханбетова Шинар Абдикеримовна.** – Алматы: «Тайлан», 2023.

ISBN 978-601-02-1814-7

Авторлық бағдарлама оқушылардың білімдерін жетілдіруге арналған. Бағдарлама барлық талаптарға сай әзірленген.

1-ҚҰРЫЛЫМ
1. Түсіндірме жазба

«Плагиат пен қайталанатын материалдарды анықтаудың барған сайын тиімді құралдары адасқан авторлар үшін күшті тосқауыл» бола алады, бірақ кез - келген Этика арсеналы үшін тағы бір маңызды элемент- жүйелі және нәтижелі білім беру. Осы орайда түйін: Мұғалімнің авторлық бағдарламасы-бұл мұғалімнің жеке өзі жасаған және негізгі оқу жоспарының бөлігі болып табылатын құжат. Білім туралы Заңға сәйкес әр мұғалімде жұмыс бағдарламасы болуы керек.

Дамуға деген құштарлық шығармашылық пен өзін-өзі көрсетуге деген ұмтылысты ашады, логикалық және кеңістіктік ойлауды дамытады, табандылық пен адалдықты үйретеді, мақсат қоюға және шешім іздеуге үйретеді, оқуға деген қызығушылықты оятады.

Онда оқытудың мазмұны, сондай-ақ жұмыс жағдайларын ескере отырып әдістер мен әдістер көрсетіледі. Бұған оқушылардың саны, олардың қабілеттері, денсаулық жағдайы, ерекшеліктері жатады. Мұғалім осы жағдайлардың барлығын бағалай отырып, өзінің жұмыс бағдарламасында оқушылар үшін оқыту әдістері мен бақылау әдістерін тіркейді.

Бұл авторлық бағдарлама оқушылардың іс-әрекетін ұйымдастыруға, мотивация қалыптастыруға, оқушылардың қызығушылығы мен қабілеттерін дамытуға көмектеседі.

Авторлық бағдарламаның мақсаты:Бастауыш сыныптардағы математика пәнін оқытудағы STEM – IDEA арқылы оқушылардың білімін арттыру процесі.

Курстың міндеттері;

- **Ғылыми-әдістемелік** әдебиеттерде және оқыту практикасында мәселенің жай-күйіне талдау жасау.
- Бастауыш сыныптардағы математика пәнін оқытудағы STEM – IDEA нәтижесін математика пәні курсымен байланыстыру.
- Бастауыш сыныптардағы математика пәнін оқытудағы STEM – IDEA нәтижесі курсының мазмұны фундементальді математиканың заңдары мен принциптердің (сақталу заңдары, сәйкестік пен симметрия принциптері т. б) болуы;
- **Оқушыға бағдарлану.**

Қазіргі білім берудің ең айқын сипаттамаларының бірі-оқушылар, ал мұғалімдер әлі де нұсқаулық болып табылады. Оқу бағдарламалары мен оқыту модельдері оқушылардың бір бөлігіне тікелей бағытталған.

- **Қызмет негізінде**

Мұғалімдер оқу үдерісін өте қызықты құруда. Олар оқушыларды қызықтыратын түрлі іс-шараларды жоспарлайды. Іс-шаралар ғана емес, сонымен қатар оқушылар де осы үлгілер

арқылы сыныптағы талқылауларға қатысуға шақырылады. Бұл олардың сенімділігін арттырады және өзара әрекеттесу тәсілін жақсартады.

Интегративті сипат

Қазіргі білім интегративті. Мұғалімдер өз оқушыларын тегістеуге бағытталған және сол әрекетті орындау үшін олар әр түрлі тақырыптағы сұрақтарды біріктіреді. Осылайша оқушылар тиімдірек және тиімдірек үйренеді.

Ресурстық

Білімді және тапқыр болу-бұл әр түрлі нәрсе. Мұғалімдер бүгінде тапқыр. Олар оқушылардың білімін кеңейтетін ақпаратты жинайды және таратады. Қазіргі білімнен кейінгі мұғалімдер олардың күш-жігерін бағалау үшін тапқыр болуы керек.

Қазіргі білім-бұл әртүрлі сипаттамаларға арналған термин. Көптеген айырмашылықтарға қарамастан, қазіргі білім мен дәстүрлі модельдердің рөлі өзгеріссіз қалады. Дәстүрлі білім беру модельдері оқушыларды жақсы оқытуға тікелей бағытталған, бұл өзгеріссіз қалады.

Курстың нысаны:мектептің Бастауыш сыныптардағы математика пәнін оқытудағы STEM – IDEA нәтижесі, математика сабағының әр түрлі сатыларында оқу үрдісін ұйымдастыру.

Курстың жаңалығы:Оқу материалдарының жүйесінБастауыш сыныптардағы математика пәнін оқытудағы STEM – IDEA нәтижесі арқылы оқушылардың жұмысын қолдау болып табылады.

Курстың практикалық маңыздылығы:Ұсынылатын материал бастауыш сыныптың математика сабақтарында мұғалімдер және оқушыларға қолдану мүмкіндігін береді.

Теориялық әдіснамалық негіздері мен практикалық негізі: Зерттеу әдістері зерттеу пәнінің ерекшеліктеріне сәйкес таңдап алынды және оқу және әдістемелік әдебиеттерді оқу мен талдаудың теориялық әдістері, отандық және шетелдік практикаға салыстырмалы талдаудан тұрады.

Сабақтың жүргізу әдістері теориялық, таңғарлық тәжірибелер, интерактивті тақта, компьютер.

Күтілетін нәтиже:

- Зерттеушілік қабілеті дамиды.
- Әртүрлі тиімді тәсілдермен тапсырмаларды орындайды.
- Теориялық білімдерін іс жүзінде қолданады.
- Қажетті нақты тақырыптар бойынша білімдері тереңдейді.
- Есте сақтау қабілеті арттады.

Бағдарлама «Оқу жоспарының вариативті бөлігінің оқу бағдарламалары мен элективті курстарды сараптамадан өткізу және оларды жаңартылған білім беру мазмұны аясында әдістемелік қамтамасыз ету туралы ереже» **(бұдан әрі – Ереже) Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319-III «Білім туралы» Заңына (27. 08. 2022 ж. № 382 бұйрығы) негізінде әзірленді.**

Авторлық курстың қысқаша тұжырымдары:

1. Бастауыш сыныптардағы математика пәнін оқытудағы STEM – IDEA курс мазмұны фундементальді математиканың заңдары мен принциптердің (сақталу заңдары, сәйкестік пен симметрия принциптері т. б)

2. Бастауыш сыныптардағы математика пәнін оқытудағы STEM – IDEA нәтижесін оқытуда көрнекілік принциптерін жүзеге асыру әдістемесін талдау.

3. 34-сағатқа түрлі тақырыптар бойынша практикалық – инновациялық тәсілдермен практикалық тапсырмалар құрастырылды.

2-ҚҰРЫЛЫМ
ТҰРАҚТЫЛАУ МАЗМҰНДЫҚ – БӨЛІМ

Оқу пәнінің құрылымы мен мазмұны барынша толық және нақты бейнеленген курстан тұрады. Бағдарламаның бұл бөлімінің негізі нақты пәннің мазмұндық құрылымы мен теориялық аспектісін таңдау болып табылады. Оқу пәнінің мазмұнын тұрақтылау курсы нақты және бағдарламаның түсінік хатында көрсетілген барлық мақсат пен міндеттерді жүзеге асыру бойынша жазылған.

• **Қосу және азайту амалдарын орындауда STEM талдау технологиясын қолдану. 1-сағат**. – оқушыларға сандарды қосу және азайту амалдарын қолданып есептеу жолдарын

дамыту; - STEM технологиясын математикада қолдану арқылы оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыру.

• **STEM технологиясын көбейту және бөлу амалдарын орындауда қолдану. 1-сағат**. – оқушыларға көбейту және бөлу амалдарын қолданып есептеу дағдыларын дамыту; - тақырыптық STEM талдау тапсырмасын орындауға дағдыландыру.

• **Ауданның өлшем бірліктерін есептеу. 1-сағат**. – оқушыларға ауданның өлшем бірліктерін есептеуді түсіндіру; - тақырыптық STEM талдау тапсырмасын орындау арқылы оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыру.

• **Талдау технологиясын уақытты анықтауға арналған тапсырмалар. 1-сағат**. – оқушыларға уақытты анықтауға арналған есептерді шығару амалдарын үйрету; - оқушылар есептеу арқылы ойлау дағдыларын дамыту.

• **Үш амалмен орындалатын есептер шығару. 1-сағат**. – оқушыларға бірнеше амалдар арқылы шығарылатын есептердің мәнін табуды үйренту; - оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыру үшін STEM талдауды қолдану.

• **Уақыт өлшем бірліктерін түрлендіру амалдары. 1-сағат.** – оқушыларға уақытты анықтауға арналған өлшем бірліктерді қолданып есептеуді үйрету; - STEM талдау тапсырмаларын орындау арқылы ойлау дағдыларын арттыру.

• **Көптаңбалы сандарды есептеу. 2-сағат.** – оқушыларға 1 000 000 көлеміндегі сандармен таныстыру; - көптаңбалы сандарды қолданып есептер шығаруды үйрету; - көптаңбалы сандармен арифметикалық амалдар орындау.

• **Шамалардың өлшем бірліктерін түрлендіру және оларға амалдар қолдану. 2-сағат**. - көлемнің өлшем бірліктерін үйрету; текше мен тікбұрышты параллелипипедтің көлемін өлшеу; - аудан, көлем уақыт бірліктерін түрлердіруде STEM технологиясын қолдану.

• **Көптаңбалы сандарды ауызша есептеу STEM технологиясын жүзеге асыру. 2-сағат**. – оқушыларға көптаңбалы санды бір таңбалы санға көбейтуді және бөлуді үйрету; - тиімді тәсілмен амалдарды орындауды үйренуде STEM талдауды қолдану арқылы оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыру.

• **Қозғалыс. 2-сағат.** – оқушыларға қозғалысқа берілген есептерді шығаруды үйрету; - тақырып бойынша берілген есептердің мәнін табу және STEM технологиясын оқушылардың зерттеу қабілеттерін арттыруда қолдану.

• **Есептерді шығаруда жиындардың қиылысуы мен бірігуінің ауыстырымдылық және терімділік қасиеттерін қолдану. 2-сағат**. – оқушыларға амалдарды орындауда жиындардың бірігуі мен қиылысуының ауыстырымдылық және терімділік қасиеттерін қолдануды үйрету; - жиындарды құруды көрсету.

• **Геометриялық фигуралар және оларды күнделікті өмірде қолдануда STEM технологиясын қолдану**. **2-сағат**. – оқушыларға тікбұрышты параллелепипедтің көлемін табу формуласын құрастыруды және қолдануды үйрету; - өлшем бірліктерін қолданып есептер шығаруда STEM технологиясын қолдану.

• **Көбейтінді және бөлу амалдарын орындау. 2-сағат.** – оқушыларға санды көбейтіндіге көбейту және бөлу ережесін қолдануды үйрету; - нөлдермен аяқталатын сандарды қолданып көбейту және бөлу амалдарына есептер шығару.

• **Сандарды екі және үштаңбалы сандарға көбейту және бөлу алгоритмі. 2-сағат.** – оқушыларға сандарды екі, үш таңбалы сандарға көбейту және бөлу аглоритмін қолданып есептер шығаруға дағдыландыру; - тақырып бойынша есептер шығару.

• **Өнімділікті есептеу. 2-сағат.** -оқушыларға өнімділікке берілген есептерді шығаруып үйрету; - өнімділікті табуға берілген есептерді шығаруда STEM технологиясын қолдану.

• **Пропорционал бөлуде STEMтехнологиясын тиімді қолдану. 2-сағат**. – оқушыларға екі қосынды бойынша белгісізді табу түріндегі пропорционал бөлуге берілген есептерге талдау жаса, оларды шығаруды үйрету; - тақырып бойынша STEM талдау жасау және оқушылардың фукнционалдық қабілеттерін арттыру.

• **Шамалар арасындағы тәуелділік. 2-сағат**. - өзара байланысты шамаларға қатысты есетерді шығару; - диаграмманы қолданып есептердің шығару жолдарын анықтау.

• **Пайыздық есептеу амалдары. 2-сағат.** – оқушыларға пайыздың не екенін үйрету; - оның қалай белгіленетіндігін көрсету; - пайыздық есептеулерде STEM талдау технологиясын қолдану.

• **Бөлшектерді анықтау. 2-сағат**. – оқушыларға алымдары бірдей немесе бөлімдері бірдей жай бөлшектерді салыстыруды үйрету; - бөлімдері бірдей бөлшектерді қосу және азайтуды қолданып есептерді шығаруға дағдыландыру.

• **Тіктөртбұрышты параллелепипедті есептеу. 2-сағат**. – оқушыларға тікбұрышты параллелепипедтің көлемі мен қырының ұзындығын табуға берілген есептерге талдау жасауды және шығаруды үйрету; - есептердің шешімін табу арқылы оқушылардың ойлау қабілеттерін дамытуда STEM талдауды қолдану.

НОРМАТИВТІ БӨЛІМІ
Күнтізбелік тақырыптық жоспары аптасына
Сынып 3-4, аптасына – 1 сағат, барлығы – 34 сағат

Р/С	ТАҚЫРЫП	ОҚУ - МАҚСАТЫ	САҒАТ-САНЫ			КУРСТЫ МЕҢГЕРУДЕГІ БІЛІМ ӨНІМІ МЕН НӘТИЖЕСІ
			Бар-лығы	Лекция/ Теория/	Практика /Практика2	
1 бөлім. STEMТЕХНОЛОГИЯСЫ – БАСТАУЫШ СЫНЫП МАТЕМАТИКАСЫНДА						
	Қосу және азайту амалдарын орындауда STEM талдау технологиясын қолдану	3. 1. 1. 1 оқушыларға сандарды қосу және азайту амалдарын қолданып есептеу жолдарын дамыту; 3. 5. 2. 4 STEM технологиясын математикада қолдану арқылы оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыру.	1	1	1	-оқушылар сандарды қосу және азайту амалдарын қолдану арқылы есептейді; -STEM технологиясын математикада қолдану арқылы функционалдық сауаттылығын арттырады.
2	**STEM технологиясын көбейту және бөлу амалдарын орындауда қолдану**	3. 1. 2. 2 оқушыларға көбейту және бөлу амалдарын қолданып есептеу дағдыларын дамыту; 3. 5. 2. 4 тақырыптық STEM талдау тапсыр-масын орындауға дағдыландыру.	1	1	1	- оқушылар көбейту және бөлу аамалдарын қолданып есептеу дағдылары дамиды - оқушылардың тақырыптық STEM талдау тапсырмасын орындау арқылы зерттеу дағдылары дамиды.
3	**Ауданның өлшем бірліктерін есептеу**	3. 3. 1. 1 оқушыларға ауданның өлшем бірліктерін есептеуді түсіндіру; 3. 5. 2. 3 тақырыптық STEM талдау тапсырма-сын орындау арқылы оқушылардың функцио-налдық сауаттылығын арттыру.	1	1	1	- оқушылар ауданның өлшем бірліктерін есептеуді түсінеді; -тақырыптық талдау тапсырмасын орындау арқылы оқушылардың функционалдық сауаттылығы артады.
4	**Талдау технологиясын уақытты анықтауға арналған тапсырмалар**	3. 1. 3. 2 оқушыларға уақытты анықтауға арналған есептерді шығару амалдарын үйрету; 3. 1. 3. 2 оқушылар есептеу арқылы ойлау дағдыларын дамыту.	1	1	1	- оқушылар уақытты анықтауға арналған есептердің шығару амалдарын үйренеді; - есептеу арқылы оқушылардың ойлау дағдылары дамиды.
2 бөлім. ӘРТҮРЛІ МАТЕМАТИКАЛЫҚ АМАЛДАРДЫҢ ОРЫНДАЛУЫНДАҒЫ STEM ТЕХНОЛОГИЯСЫ						
5	**Үш амалмен орындалатын есептерді шығару**	3. 5. 1. 1 оқушыларға бірнеше амалдар арқылы шығарылатын есептердің мәнін табуды үйренту;	1	1	1	-оқушылар бірнеше амалдар арқылы шығарылатын есептердің мәнін табады;

		3. 5. 1. 7 оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыру үшін STEM талдауды қолдану.				-функционалдық сауаттылықты арттыруға арналған талдау жасайды.
6	**Уақыт өлшем бірліктерін түрлендіру амалдары**	3. 1. 3. 2 оқушыларға уақытты анықтауға арналған өлшем бірліктерді қолданып есептеуді үйрету; 3. 1. 3. 3 STEM талдау тапсырмаларын орындау арқылы ойлау дағдыларын арттыру.	1	1	1	-оқушылар уақытты анықтауға арналған өлшем бірліктерді қолданып есептеуді үйренеді; - талдау тапсырмаларын орындау арқылы ойлау дағдылары артады.
7-8	**Көптаңбалы сандарды есептеу**	4. 1. 1. 1 оқушыларға 1 000 000 көлеміндегі сандармен таныстыру; 4. 1. 1. 1 көптаңбалы сандарды қолданып есептер шығаруды үйрету; 4. 1. 1. 2 көптаңбалы сандармен арифметикалық амалдар орындау.	2	1	1	- оқушылар 1000 000 көлеміндегі сандармен танысады; - көптаңбалы сандарды қолданып есептеуді үйренеді; - көптаңбалы сандармен арифметикалық амалдарды орындайды.
3 бөлім. МАТЕМАТИКАЛЫҚ КӨПТҮРЛІЛІК						
9-10	**Шамалардың өлшем бірліктерін түрлендіру және оларға амалдар қолдану**	4. 1. 1. 3 көлемнің өлшем бірліктерін үйрету; 4. 1. 1. 3 текше мен тікбұрышты параллелипипедтің көлемін өлшеу; 4. 1. 3. 2 аудан, көлем уақыт бірліктерін түрлердіруде STEM технологиясын қолдану.	2	1	1	- оқушылар көлемнің өлшем бірліктерін үйренеді; - текше мен тікбұрышты параллелипипедтің көлемін өлшейді; - аудан мен көлем, уақыт бірліктерін түрлендіреді және амалдар орындауда STEM әдісті қолданады.
11-12	**Көптаңбалы сандарды ауызша есептеу тәсілдері**	4. 1. 2. 8 оқушыларға көптаңбалы санды бір таңбалы санға көбейтуді және бөлуді үйрету; 4. 1. 2. 8 тиімді тәсілмен амалдарды орындауды үйренуде STEM талдауды қолдану арқылы оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыру.	2	1	1	- оқушылар көптаңбалы санды бір таңбалы санға көбейтуді және бөлуді үйренеді; - тиімді тәсілмен амалдарды орындауды үйренуде STEM талдауды қолданады.
13-14	**Қозғалыс**	4. 1. 2. 7оқушыларға қозғалысқа берілген есептерді шығаруды үйрету; 4. 1. 2. 10тақырып бойынша берілген есептердің мәнін табу және STEM технологиясын оқушылардың зерттеу қабілеттерін арттыруда қолдану.	2	1	1	- оқушылар қозғалысқа берілген есептерді шығарады; - тақырып бойынша берілген есептердің мәнін табады және STEM технологиясын қолданады.
15-16	**Есептерді шығаруда жиындардың қиылысуы мен бірігунің**	4. 1. 1. 1 оқушыларға амалдарды орындауда жиындардың бірігуі мен қиылысуының ауыстырымдылық және	2	1	1	-оқушылар амалдарды шығаруда жиындардың бірігуі мен қиылысуының ауыстырымдылық және терімділік қасиеттерін

	ауыстырымдылық және терімділік қасиеттерін қолдану	терімділік қасиеттерін қолдануды үйрету; 4. 1. 1. 3 жиындарды құруды көрсету.				қолдануды үйренеді.
17 - 18	**Геометриялық фигуралар және оларды күнделікті өмірде қолдануда STEM технологиясын қолдану**	4. 3. 1. 1 оқушыларға тікбұрышты параллелепипедтің көлемін табу формуласын құрастыруды және қолдануды үйрету; 4. 3. 1. 2 өлшем бірліктерін қолданып есептер шығаруда STEM технологиясын қолдану.	2	1	1	- оқушылар тікбұрышты паралелепипедтің көлемін табу формуласын құрастырады және қолданады; - өлшем бірліктерін қолданып есептеуде STEM технологиясын қолданады.
4 бөлім. МАТЕМАТИКАЛЫҚ АМАЛДАРДЫ ОРЫНДАУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ						
19-20	**Көбейтінді және бөлу амалдарын орындау**	4. 1. 2. 9 оқушыларға санды көбейтіндіге көбейту және бөлу ережесін қолдануды үйрету; 4. 1. 2. 9 нөлдермен аяқталатын сандарды қолданып көбейту және бөлу амалдарына есептер шығару.	2	1	1	-оқушылар санды көбейтіндіге көбейту және бөлу ережесін қолдануды үйренеді; -нөлдермен аяқталатын сандарды қолданып көбейту және бөлу амалдарына есептерді шығара алады.
21-22	**Сандарды екі таңбалы, үштаңбалы сандарға көбейту және бөлу алгоритмі**	4. 1. 2. 12 оқушыларға сандарды екі, үш таңбалы сандарға көбейту және бөлу аглоритмін қолданып есептер шығаруға дағдыландыру; 4. 1. 2. 12 тақырып бойынша есептер шығару.	2	1	1	-оқушылар екі, үш таңбалы сандарға көбейту және бөлу алгоритмін қолданып есептердің мәнін шығара алады.
23-24	**Өнімділікті есептеу**	4. 5. 1. 1 оқушыларға өнімділікке берілген есептерді шығаруып үйрету; 4. 5. 1. 2 өнімділікті табуға берілген есептерді шығаруда STEM технологиясын қолдану.	2	1	1	-оқушыларға өнімділікке берілген есептерді шығарады; -өнімділікті табуға арналған есептерді шығаруда STEM технологияны қолданады.
25-26	**Пропорционал бөлуде STEMтехнологиясын тиімді қолдану**	4. 5. 1. 4 оқушыларға екі қосынды бойынша белгісізді табу түріндегі пропорционал бөлуге берілген есептерге талдау жаса, оларды шығаруды үйрету; 4. 5. 1. 4 тақырып бойынша STEM талдау жасау және оқушылардың фукнционалдық қабілеттерін арттыру.	2	1	1	- оқушылар екі қосынды бойынша белгісізді табу түріндегі пропорционал бөлуге берілген есептерге талдау жасайды; оларды шығаруды үйренеді; - тақырып бойынша STEM талдау жасайды, оқушылардың функционалдық сауаттылығы артады.
27-28	**Шамалар арасындағы тәуелділік**	4. 5. 1. 1 өзара байланысты шамаларға қатысты есетерді шығару; 4. 5. 1. 2 диаграманны қолданып есептердің шығару жолдарын анықтау.	2	1	1	- оқушылар шамаларға қатысты есептерді шығарады; -диаграманы қолданып есептердің шығару жолдарын үйренеді.
29-30	**Пайыздық есептеу**	4. 5. 2. 1 оқушыларға пайыздың не екенін	2	1	1	-оқушылар пайыз туралы біледі;

	амалдары	үйрету; 4. 5. 2. 1 оның қалай белгіленетіндігін көрсету; 4. 5. 2. 3пайыздық есептеулерде STEM талдау технологиясын қолдану.				-пайыздың белгіленуін біледі; -пайызды есептеуде STEMтехнологиясын қолданады.
31-32	**Бөлшектерді анықтау**	4. 1. 2. 1 оқушыларға алымдары бірдей немесе бөлімдері бірдей жай бөлшектерді салыстыруды үйрету; 4. 1. 2. 15 бөлімдері бірдей бөлшектерді қосу және азайтуды қолданып есептерді шығаруға дағдыландыру.	2	1	1	-оқушылар жай бөлшектерді салыстыруды үйренеді; -бөлімдері бірдей бөлшектерді қосуды және азайтуды қолданып есептердің мәнін таба алады.
33-34	**Тіктөртбұрышты параллелепипедті есептеу**	4. 3. 1. 1 оқушыларға тікбұрышты параллелепипедтің көлемі мен қырының ұзындығын табуға берілген есептерге талдау жасауды және шығаруды үйрету; 4. 3. 1. 2 - есептердің шешімін табу арқылы оқушылардың ойлау қабілеттерін дамытуда STEM талдауды қолдану.	2	1	1	-оқушылар тікбұрышты параллелепипедтің көлемі мен қырының ұзындығын табуға берілген есептердің шығарылу жолдарын үйренеді; -есептердің шешімін табуда оқушылардың ойлау қабілеті артады.

БІЛІМ ӨНІМІ: оқушылардың курс барысындағы танымдық пен жан-жақтылыққа, зерттеушілік іс-әрекеттерінің барысында дайындалатын деректер.

ОҚУШЫНЫҢ ОҚУ ӨНІМІ: анықтама, тезистер, талдау, ізденіс жұмыстары, тақырыптар, мәтіндер, ғаламтор деректері, ой қорыту, инновациялық тапсырмаларды нәтижелі талдау.

ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ МАЗМҰНЫ БОЙЫНША КҮТІЛЕТІН НӘТИЖЕ - еліміздің болашағын жасайтын ұрпақтарымыздың жауапкершілігі мықты, бірлескен жұмыс, ашық көзқарас, мықты білім, жақсы қарым-қатынас, жан-жақты дағдыларды меңгерген ұрпақ.

4-ҚҰРЫЛЫМ
АҚПАРАТТЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК – БӨЛІМ

Мектеп оқушыларына арналған **«Бастауыш сыныптардағы математика пәнін оқытудағы STEM – IDEA»** авторлық бағдарламасындағы түсінік хатта көрсетілгендей мақсат, міндеттерді жүзеге асыруға бағытталған бағдарлама.

Бағдарламадағы алынған тақырыптар 3-4 сыныптарда білім беру стандартына сай игеруге тиіс бағдарламаны қамтиды.

Ал осы тақырыпты игеруде оқу барысында қолданылатын жаңартылған білім берудің әдіс-тәсілдері тақырыптарды толық меңгеруге көмектеседі.

Жаңартылған білім берудің әдіс-тәсілдер арқылы орындалатын әр тапсырма зерттеу жұмыстарын қалыптастырушы бағалау арқылы бағаланады.

Шығармашылығын дамытатын, тақырыпқа сай берілген тапсырмалар оқушылардың дамуын бақылап, мониторинг жасауға көмектеседі.

ОҚУШЫ ЖҰМЫСЫН БАҒАЛАУДА ТӨМЕНДЕГІДЕЙ ЕРЕКШЕЛІКТЕРГЕ:

- Оқушының тапсырманы түсініп оқып, тапсырмаларды орындауына;
- Талапқа сай, зерттеу дағдысын игеріп, тапсырмаларын орындап, өз көзқарасын ашық айта білу шеберлігіне;
- Тапсырмаларды орындап, берілген қадамдарын толығымен игеруіне;
- Шығармашылық пен ізденіс жұмыстарымен айналысуына баса назар аударған жөн.

«Бастауыш сыныптардағы математика пәнін оқытудағы STEM – IDEA»

БОЙЫНША ОРЫНДАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАРДЫ БАҒАЛАУ КРИТЕРИЙІ.

«9-10» - ОҚУШЫ ТАПСЫРМАЛАРДАҒЫ ТАҚЫРЫПТЫ АШЫП, МАЗМҰНЫ МЕН ИДЕЯСЫН ЕРКІН ТҮСІНІП, ЖҰМЫСТЫ МҰҚИЯТ ОРЫНДАСА ҚОЙЫЛАДЫ.

«7-8» - ОҚУШЫ ТАПСЫРМАЛАРДЫ ОРЫНДАУДА ҚАТЕЛЕР ЖІБЕРСЕ, ОЙЫН ЖЕТКІЗУДЕ НЕМЕСЕ ТАПСЫРМАЛАР ОРЫНДАУДА СӘЛ ҚАТЕЛІКТЕР БОЛҒАНДА ҚОЙЫЛАДЫ.

«5-6» - ТАПСЫРМАЛАРДЫ ОРЫНДАМАЙ, ТАЛАПТАРЫН САҚТАМАЙ ҚАТЕЛЕРІ БОЛСА.

«3-4» - ТАПСЫРМАЛАРДЫ ЖАЗУДА ҚИНАЛЫП, ЖАЗА АЛМАЙ, ОРЫНДАУДА ЖІБЕРІЛГЕН ҚАТЕЛЕРІ КӨП БОЛСА, ТАҚЫРЫПТАН АУЫТҚУШЫЛЫҚ ОРЫН АЛҒАНДА ҚОЙЫЛАДЫ.

«1-2» - ТАПСЫРМАЛАРДЫ ОРЫНДАУДА ТАЛАПТАРЫН САҚТАМАЙ, БАҒДАРЛАМАНЫ ИГЕРМЕГЕНДЕ ҚОЙЫЛАДЫ.

«Бастауыш сыныптардағы математика пәнін оқытудағы STEM – IDEA»
ЖҰМЫСЫН БАҒАЛАУ КРИТЕРИЙІ:

КРИТЕРИЙЛЕР	**ДЕСКРИПТОР**	**БАЛЛ**
ТАПСЫРМАЛАРДЫҢ МАЗМҰНЫН ТҮСІНУІ	Тапсырмадағы ойдың мазмұнын түсініп, аша алмаған.	0
	Тапсырма тақырыбын ашқан, бірақ тапсырмаларын орындауы төмен.	1
	Тапсырмалар тақырыбын ашқан, зерттеу дағдылары қалыптасқан, тапсырмаларды орындап, мазмұндауы жақсы.	2
БАРЛЫҒЫ:		**3 БАЛЛ**
ЗЕРТТЕУ ДАҒДЫЛАРЫ	Тапсырмаларды жұмыстарды орындауда сөздік қоры өте төмен деңгейде.	0
	Тапсырмаларды орындауда сөздік қоры дамыған, бірақ сөздерді қайталау жие кездеседі.	1
	Сөздік қоры кең, мазмұндауы ерекше, сөз қолданысы жүйелі қалыптасқан.	2
Барлығы		**3 балл**
ОЙ ҚОРЫТУЫ	Тапсырманы мазмұндауы мен тапсырма орындауы аяқталмаған.	0
	Жартылай аяқталған.	1
	Тапсырманы толық аяқтаған.	2
		3 БАЛЛ

5-ҚҰРЫЛЫМ

Оқытуды ұйымдастыруға арналған әдістемелік нұсқаулар

Әдістемелік нұсқауға кіретіндер:

әрбір тарау немесе тақырып бойынша негізгі мазмұндық бөліктер;

оқу-тәрбие үрдісін ұйымдастырудың әдістері мен тәсілдеріне сипаттама, сабақ өткізу формасы

№1. Қосу және азайту амалдарын орындауда STEM талдау технологиясын қолдану		
Сынып:	**Бүгінгі курсқа қатысқандар**	**Бүгінгі курсқа қатыспағандар**
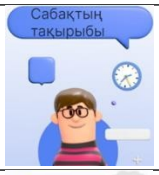		
	3. 1. 1. 1 оқушылар сандарды қосу және азайту амалдарын қолдану арқылы есептейді; **3. 5. 2. 4 STEM технологиясын математикада қолдану арқылы функционалдық сауаттылығын арттырады.**	

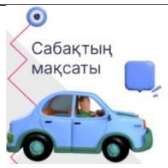	**– оқушыларға сандарды қосу және азайту амалдарын үйретуде логикалық есептерді қолдану;** **- STEM технологиясын математикада қолдану арқылы оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыру.**

Курс барысы

Курстың кезеңдері	**Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті**	**Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурс тар**
К\б	**Ұйымдастыру кезеңі.** оқушылармен сәлемдесу, түгендеу, сабаққа дайындығын тексеру, назарларын сабаққа аудару. **Оқушыларға сабақтың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.**	Оқушылар курсқа дайындалады **Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі**	 **ҚБ** Мұғалім кері байланыс беріп отырады	 Тақырыптық суреттер
Курстың ортасы	**1-тапсырма.** «Ой қозғау». 69 бен 38-дің айырмасы; 35 пен 30-дың қосындысы; 88 бен 41-дің айырмасы; 49 бен 5 қосындысы. **2-тапсырма.** Сұрақтарға жауап беріңдер. **Шаршы дегеніміз не?** **Тікбұрыш дегеніміз не?** **Периметр дегеніміз не?** **3-тапсырма.** Схема бойынша ауызша есеп құрастырыңдар. 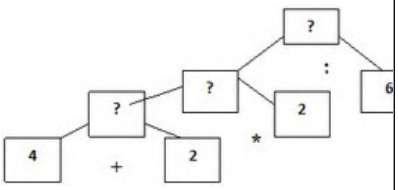 **4-тапсырма.** Математикалық диктант:	Дескриптор: Оқушылар берілген тапсырманы орындайды. Дескриптор: Оқушылар тақырыпты өздері орындайды. Ондықпен бірлегн сандарды бірлікпен жазады. Дескриптор: Оқушылар STEM талдау арқылы оқушылар калькулятордың пайда болу тарихын талдайды.	 ҚБ: «Стикер» Оқушылар өз деңгейлерін бағалайды ҚБ: Бағдаршам	Есептер Математикалық диктант STEM

	7 ондық = 1 ондық 2 бірлік = 3 ондық 9 бірлік = 1 сағат 10 минут = 1 тәулік 2 сағат = 9 ондық = **5-тапсырма.** Ондықтарды табыңдар. Бос орындарға жазыңдар. 10, ... , 40, ... , 70, ... , 100; 100, ... , 60, ... , 30, ... ; . . . . . , 30, ... 50, 60, ... ; 60, 70, ... ;			талдау Ондықтарды анықтау
Курстың ортасы 5 мин	**Қорытындылау.** Бүгінгі сабақтан үйренген жақсы қасиеттерін еске түсіріп, айтып береді.	Курсқа кері байланыс береді.		

№2. STEM технологиясын көбейту және бөлу амалдарын орындауда қолдану		
Сынып:	**Бүгінгі курсқ ақатысқандар**	**Бүгінгі курсқа қатыспағандар**
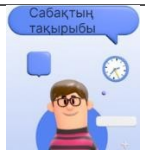		
	3. 1. 2. 2 оқушылар көбейту және бөлу амалдарын есептеу дағдылары дамиды; **3. 5. 2. 4 оқушылардың тақырыптық STEM талдау тапсырмасын орындау арқылы зерттеу дағдылары дамиды.**	
	– оқушыларға көбейту және бөлу амалдарын есептеу дағдыларын дамыту; **- тақырыптық STEM талдау тапсырмасын орындауға дағдыландыру.**	

Курс барысы				
Курстың кезеңдері	**Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті**	**Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті**	**Баға лау**	**Ресурстар**
Курстың басы	**Ұйымдастыру кезеңі.** оқушылармен сәлемдесу, түгендеу, сабаққа дайындығын тексеру, назарларын сабаққа аудару. **Оқушыларға сабақтың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.**	Оқушылар курсқа дайындалады **Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі**	 **ҚБ** Мұғалім кері байланыс беріп отырады	 Тақырып тық суретттер
Курстың ортасы	**1-тапсырма.** Жұмбақ санды анықтаңдар. 80+ . . . – 40 = 60 60 + 20 - …= 70 90 – 20 – 60 = 10 40 – 20 = - 30 20 + 20 = 30 + … 90 – 20 = 60 + …. **2-тапсырма.** Қосындыны көбейтіндімен алмастырыңдар. Мәнін анықтаңдар: 1+1+1+1 = 0+0+0+0 = 4+4+4+4 = 5+5+5+5 = **3-тапсырма.** Есептеңдер. Қосындыны санға бөлу ережесін пайдалана отырып есептеңдер. 20 12 86 102 2 **4-тапсырма.** Анықтаңдар. 9000-ды 18 есе кемітіп, шыққан нәтижені 9 есе арттыр. 86 мен 82-нің көбейтіндісін 1025-ке кеміт.	Дескриптор: Оқушылар қосу амалдарын көбейту амалдарымен алмастырады. Дескриптор: Оқушылар санға бөлу ережесін пайдалана отырып есептейді. Дескриптор: Оқушылар есептің мәнін анықтайды. . Дескриптор:Оқушылар көбейту және бөлу амалдарының шығу тарихын талдайды. .	 ҚБ: «Стикер» Оқушылар өз деңгейлерін бағалайды	Ойша есептеу Есептеу

	3025 және 986 сандардың қосындысын 7 есе кеміт. 1800 бен 30 сандарының көбейтіндісін 27 есе кеміт. **5-тапсырма.** «Миға шабуыл» 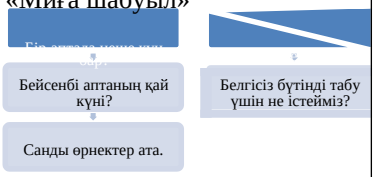 		 ҚБ: Бағдар шам	Көбейту және бөлу амалдары STEM талдау
Курстың соңы **5 мин**	**Қорытындылау.** Бүгінгі сабақтан үйренген жақсы қасиеттерін еске түсіріп, айтып береді.	Курсқа кері байланыс береді.		

№3. Ауданның өлшем бірліктерін есептеу		
Сынып:	**Бүгінгі курсқа қатысқандар**	**Бүгінгі курсқа қатыспағандар**
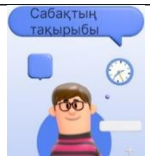		
	3. 1. 1. 1 оқушылар ауданның өлшем бірліктерін есептеуді түсінеді; **3. 5. 2. 4 тақырыптық талдау тапсырмасын орындау арқылы оқушылардың функционалдық сауаттылығы артады.**	
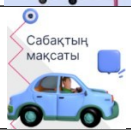	**– оқушыларға ауданның өлшем бірліктерін есептеуді түсіндіру;** **- тақырыптық STEM талдау тапсырмасын орындау арқылы оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыру.**	

Курс барысы				
Курстың кезеңдері	**Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті**	**Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурс-тар**
Курстың басы	**Ұйымдастыру кезеңі.** оқушылармен сәлемдесу, түгендеу, сабаққа дайындығын тексеру, назарларын сабаққа аудару. **Оқушыларға сабақтың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.**	Оқушылар курсқа дайындалады **Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі**	 **ҚБ** Мұғалім кері байланыс беріп отырады	 Тақырып тық суреттер
Курстың ортасы	**1-тапсырма.** Анықтаңдар. Қайсысы үлкен? 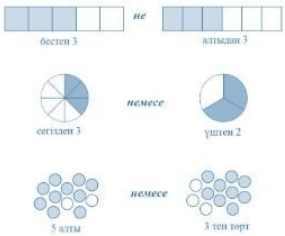	Дескриптор: Оқушылар суреттердегі берілген тапсырмаларды орындайды. Анықтайды. Дескриптор: Оқушылар тимімді тәсілмен берілген тапсырманы орындайды.	 ҚБ: «Стикер»	Тиімді тәсілмен есептейді

	2-тапсырма. Тиімді тәсілмен есептеңдер. 23+89+77 = 44+78+56 = 123+289+177 = 544+278+156 = 223+389+277 = 144+578+256 = **3-тапсырма.** Сызып көрсетіңдер. 10 см немесе 1 дм шаршыны сызыңдар. Ауданын табыңдар. Шаршының бейнесін көрсету. **4-тапсырма.** Суреттерді және жазуларды пайдаланып, қосу мен азайтуға амалдарды орындаңдар. 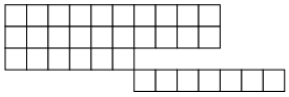 26 + 7 (26 + 4) + 3 = 33 4 3 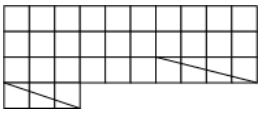 33 – 7 (33 - 3) – 4 = 26 3 4	Дескриптор: Оқушылар дәптерлеріне есептің берілгені бойынша шаршыны сызады. Дескриптор: Оқушылар STEM талдау арқылы тақырыпты түсінеді.	 Оқушылар өз деңгейлерін бағалайды ҚБ: Бағдаршам	Есептеу Шаршы-ны анықтау Тақырып тық STEM талдау
Курстың ортасы 5 мин	**Қорытындылау.** Бүгінгі сабақтан үйренген жақсы қасиеттерін еске түсіріп, айтып береді.	Курсқа кері байланыс береді.		

№4. Талдау технологиясын уақытты анықтауға арналған тапсырмалар		
Сынып:	**Бүгінгікурсқақатысқандар**	**Бүгінгікурсқақатыспағандар**
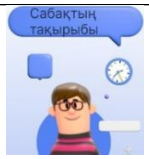	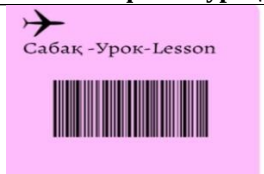	

	3. 1. 3. 2 оқушылар уақытты анықтауға арналған есептердің шығару амалдарын үйренеді; **3. 1. 3. 2 есептеу арқылы оқушылардың ойлау дағдылары дамиды.**
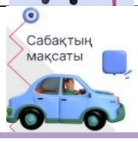	**– оқушыларға уақытты анықтауға арналған есептерді шығару амалдарын үйрету;** **- оқушылар есептеу арқылы ойлау дағдыларын дамыту.**

Курс барысы

Курстың кезеңдері	**Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті**	**Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Курстың басы	**Ұйымдастыру кезеңі.** оқушылармен сәлемдесу, түгендеу, сабаққа дайындығын тексеру, назарларын сабаққа аудару. **Оқушыларға сабақтың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.**	Оқушылар курсқа дайындалады **Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі**	 **ҚБ** Мұғалім кері байланыс беріп отырады	 Тақырыптық суреттер
Курстың ортасы	**1-тапсырма.** Шаршылардың нөмірлерін теріп жазыңдар. Әр шаршының қабырғасын өлшеңдер. 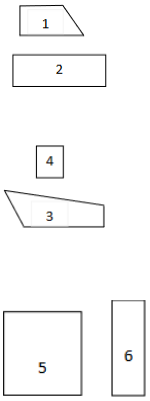 **2-тапсырма.** «Поъезд құрастыр» ойыны. 3 топқа бөлінеді. Тақтаға үлестірмелі парақтар ілінеді. Есептеңдер. Өсу ретімен орналастырыңдар. 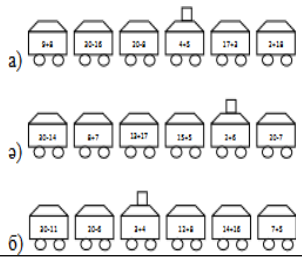	Дескриптор: Оқушылар берілген өлшем бірліктерін анықтайды. Дескриптор: Оқушылар өсу ретімен орналастырады. Дескриптор: Оқушылар тақырып бойынша берілген логикалық есептердің мәнін анықтайды.	 ҚБ: «Стикер»	Өлшем бірліктерді өрнектеу

	3-тапсырма. Анықтаңдар. Сағатты анықтаңдар Тәуліктің ¼ бөлігі = 24/4 = . Тәуліктің 1/6 бөлігі = 24/6 = **4-тапсырма.** Ұқсас сұрақтар. **1 тәулікте жас ппияз 864 мм өсуі мүмкін, 1 секундта қанша өседі?** **Айдың екі толық тууының арасындағы уақыт.** **1 тәулікте, 1 аптада, 1 жылда қанша секунд бар?** **4-тапсырма.** **STEM талдау.** Тақырыбы: Уақытты кім ойлап тапты? 1. Сұраңыз 2. Таныстырыңыз 3. Жоспар 4. Құрыңыз 5. Жақсартыңыз 6. Бөлісіңіз 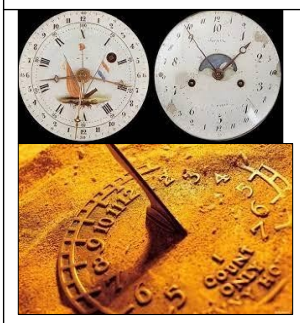 Сілтеме:https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%98%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%8F_%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BE%D0%B2	Дескриптор: Оқушылар тақырып бойынша STEM талдау тапсырмасын орындайды.	 Оқушылар өз деңгейлерін бағалайды ҚБ: Бағдаршам	Өсу ретімен анықтау Анықтаңдар STEM талдау орындалады.
Курстың ортасы **5 мин**	**Қорытындылау.** Бүгінгі сабақтан үйренген жақсы қасиеттерін еске түсіріп, айтып береді.	Курсқа кері байланыс береді.		

№5. Үш амалмен орындалатын есептер шығару				
Сынып:	**Бүгінгі курсқ ақатысқандар**	**Бүгінгі курсқа қатыспағандар**		
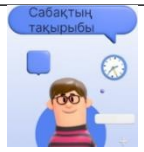				
	3. 5. 1. 1 оқушылар бірнеше амалдар арқылы шығарылатын есептердің мәнін табады; **3. 5. 1. 7 функционалдық сауаттылықты арттыруға арналған талдау жасайды.**			
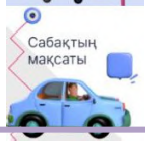	**- оқушыларға бірнеше амалдар арқылы шығарылатын есептердің мәнін табуды үйренту;** **- оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыру үшін STEM талдауды қолдану.**			
Курс барысы				
Курстың кезеңдері	**Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті**	**Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Курстың басы	**Ұйымдастыру кезеңі.** оқушылармен сәлемдесу, түгендеу, сабаққа дайындығын тексеру, назарларын сабаққа аудару. **Оқушыларға сабақтың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.**	Оқушылар курсқа дайындалады **Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі**	 **ҚБ** Мұғалім кері байла-ныс беріп отырады	 Тақырып тық суреттер
Курстың ортасы	**1-тапсырма.** Суретте бөлменің пішіні сызылған. 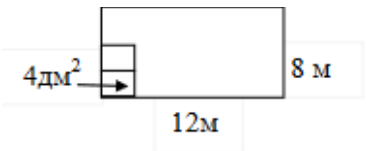 а) Осы бөлме еденіне неше плит төсеу керек (әрқайсысының ауданы 4дм²)? Оны табу үшін алдымен не істейміз? ә) 96 м² = 96 · 1 м² = 96 · 100 дм² = 9600 дм² б) 9600 : 4 = Жауабы: 2400 плита керек. **2-тапсырма.** Бос орынға тиісті сандарды қойып амалдарды орындаңдар. 530 = 20+____+ 150 530 =____+130 + 180 530 = 310 +____+ 200	Дескриптор: Оқушылар логикалық тапсырмаларды орындайды. Оқушылар логикалық тапсырмаларды орындау арқылы функционалдық сауаттылығы артады. Дескриптор:	 ҚБ: «Стикер»	Логикалық тапсырмалар

<table>
<tr>
<td></td>
<td>530 =____+ 500 + 25

930 =_____- 620

640 = 380 +____+ 200

640 =____+ 200 + 270

640 = 490 +____+ 100

2-тапсырма.
Бос текшелердің орнына сандарды тауып қойыңдар.
 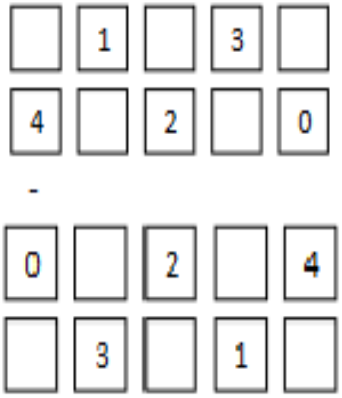

3-тапсырма.
STEM талдау.
Суреттен қандай фигураларды көріп тұрсыңдар. Қай фигураны бірінші айтады, оқушылар сол фигураға сипаттама береді.
 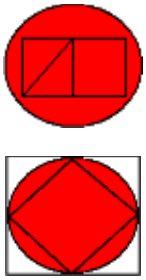
4-тапсырма.
Өзіңді тексер!
<table><tr><td></td><td>саны</td><td>әрқайсы</td><td>барлығы</td></tr><tr><td>стандарттты</td><td>24</td><td>6</td><td>?</td></tr><tr><td>жайлы жабдықталған</td><td>12</td><td>4</td><td>?</td></tr></table></td>
<td>Оқушылар тақырып бойынша есептерге талдау жасайды. Түсіндіреді.

Оқушылар кестеде берілген мәліметтерді толтыраы.</td>
<td>
Оқушылар өз деңгейлерін бағалайды

ҚБ: Бағдаршам</td>
<td>Шешімін табу

STEM талдау

Кестемен жұмыс</td>
</tr>
<tr>
<td>Курстың ортасы
5 мин</td>
<td>Қорытындылау.
Бүгінгі сабақтан үйренген жақсы қасиеттерін еске түсіріп, айтып береді.</td>
<td>Курсқа кері байланыс береді.</td>
<td></td>
<td></td>
</tr>
</table>

№6. Уақыт өлшем бірліктерін түрлендіру амалдары		
Сынып:	**Бүгінгі курсқа қатысқандар**	**Бүгінгі курсқа қатыспағандар**
	3. 1. 3. 2 оқушылар уақытты анықтауға арналған өлшем бірліктерді қолданып есептеуді үйренеді; **3. 1. 3. 3 талдау тапсырмаларын орындау арқылы ойлау дағдылары артады.**	
	- оқушыларға уақытты анықтауға арналған өлшем бірліктерді қолданып есептеуді үйрету; **- STEM талдау тапсырмаларын орындау арқылы ойлау дағдыларын арттыру.**	

Курс барысы

К\к	Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті	Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Курстың басы	**Ұйымдастыру кезеңі.** оқушылармен сәлемдесу, түгендеу, сабаққа дайындығын тексеру, назарларын сабаққа аудару. **Оқушыларға сабақтың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.**	Оқушылар курсқа дайындалады **Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі**	 **ҚБ** Мұғалім кері байла-ныс беріп отырады	 Тақырып тық суреттер
Курстың ортасы	**1-тапсырма.** Жылдамдыққа тапсырма. 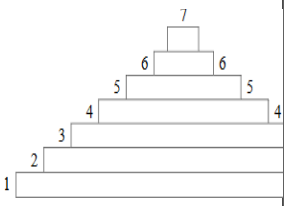 БІр-біріне қарама-қарсы сандарды көбейтіңдер. **2-тапсырма.** Анықтаңдар. **2 сағат 15 минут – 90 минут =** **6 минут 40 секунд =** **5 сағат 20 минут : 4 =** **3-тапсырма.** «Дұрыс» және «бұрыс» әдісі.	Дескриптор: Оқушылар уақытты анықтауға арналған тапсырманы орындайды. Оқушылар кестеде берілген тапсырмалардың дұрыс-бұрыстығын анықтайды. Дескриптор: Оқушылар уақттың пайда болуына, ойлап тапқан адамға байланысты талдау сұрағына анықтама береді. Ойларын білдіреді.	 ҚБ: «Стикер»	Анықтау «Дұрыс» және «бұрыс»

	Тапсырма **Дұрыс** **Бұрыс** Бір тәулітке 14 сағат бар Бір сағатта 60 минут бар Бір минутта 120 секунд бар Секунд уақыт-тың ең үлкен өлшем бірлігі секундті өлшейтін құрал секунд өлшеуіш **4-тапсырма. «Математикалық жүгіріу» ойыны.** Тура және тура емес теңдік, теңсіздіктерді саралаңдар. 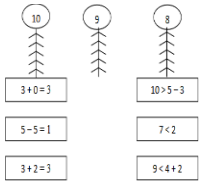 **5-тапсырма.** Кестемен жұмыс. Анықтаңдар. Өз ұсыныстарыңды айтыңдар. □ 4 5 6 □ +		 Оқушылар өз деңгейлерін бағалайды ҚБ: Бағдаршам	STEM талдау
Курстың ортасы **5 мин**	**Қорытындылау.** Бүгінгі сабақтан үйренген жақсы қасиеттерін еске түсіріп, айтып береді.	Курсқа кері байланыс береді.		

№7-8. Көптаңбалы сандарды есептеу				
Сынып:	**Бүгінгікурсқақатысқандар**		**Бүгінгікурсқақатыспағандар**	
	4. 1. 1. 1 оқушылар 1000 000 көлеміндегі сандармен танысады; **4. 1. 1. 1 көптаңбалы сандарды қолданып есептеуді үйренеді;** **4. 1. 1. 2 көптаңбалы сандармен арифметикалық амалдарды орындайды.**			
	– оқушыларға 1 000 000 көлеміндегі сандармен таныстыру; **- көптаңбалы сандарды қолданып есептер шығаруды үйрету;** **- көптаңбалы сандармен арифметикалық амалдар орындау.**			
Курс барысы				
Курстың кезеңдері	**Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті**	**Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Курстың басы	**Ұйымдастыру кезеңі.** оқушылармен сәлемдесу, түгендеу, сабаққа дайындығын тексеру, назарларын сабаққа аудару. **Оқушыларға сабақтың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.**	Оқушылар курсқа дайындалады **Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі**	 **ҚБ**Мұғалім кері байла-ныс беріп отырады	 Тақырып тық суреттер
Курстың ортасы	**1-тапсырма.** 4, 5, 6 сандарының құрамын анықтап, айтыңдар. 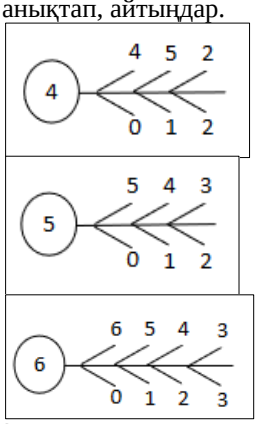 **2-тапсырма.** Көптаңбалы сандарды разрядтық қосылғыштардың қосындысы түрінде қалай жазуға болады? Берілген сандардың разрядтық қосылғыштарының қосындысы түрінде жазыңдар. 902 005 = + + 456 000 = + + 250 452 = + + + + 950 402 = + + + **3-тапсырма.** Мәтіндік тапсырма. Сандарды разрядтық қосылғыштардың қосындысы түрінде жазыңдар.	Оқушылар берілген тапсырманы орындадйы. Оқушылардың көптаңбалы сандардың разрядтық қосындысын анықтайды.	 ҚБ: «Стикер» Оқушылар өз деңгей-лерін бағалайды	Есепте Есептеу

	Қазақстанның солтүстігі мен батысында Ресеймен – 7591 км, шығысында Қытаймен – 1782 км, оңтүстігінде Қырғызстанмен – 1 241 км, Өзбекстанмен – 2 354 км, Түркіменстанмен 426 км ортақ шекарасы бар. Еліміздің құрлықтағы шекарасының жалпы ұзындығын анықтаңдар. 7591 = 1782 = 1241 = 426 = **4-тапсырма.** **STEM талдау.** Тақырыбы: Көптаңбалы сандар дегеніміз не? 1. Сұраңыз 2. Таныстырыңыз 3. Жоспар 4. Құрыңыз 5. Жақсартыңыз 6. Бөлісіңіз Сілтеме:https://ust.kz/word/matematika_sabagynda_koptangbaly_sandardy_oqyty_adistemesi-285188. html	Мәтіндік есептерді шығара алады. Сұрақтарға жауап беру арқылы білімдерін толықтырады. Дескриптор: Оқушылар берілген тапсырмаға талдау жасайды.	 ҚБ: Бағдаршам	Есепте STEM талдау
Курстың ортасы 5 мин	**Қорытындылау.** Бүгінгі сабақтан үйренген жақсы қасиеттерін еске түсіріп, айтып береді.	Курсқа кері байланыс береді.		

№9-10. Шамалардың өлшем бірліктерін түрлендіру және оларға амалдар қолдану		
Сынып:	**Бүгінгікурсқақатысқандар**	**Бүгінгікурсқақатыспағандар**
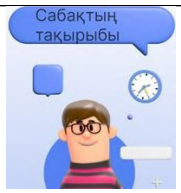 	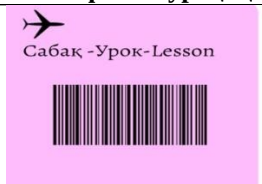 	
	4. 1. 1. 3 оқушылар көлемнің өлшем бірліктерін үйренеді; **4. 1. 1. 3 текше мен тікбұрышты параллелипипедтің көлемін өлшейді;** **4. 1. 3. 2 аудан мен көлем, уақыт бірліктерін түрлендіреді және амалдар орындауда STEM әдісті қолданады.**	
	- көлемнің өлшем бірліктерін үйрету; **- текше мен тікбұрышты параллелипипедтің көлемін өлшеу;** **- аудан, көлем уақыт бірліктерін түрлердіруде STEM технологиясын қолдану.**	
Курс барысы		

Курстың кезеңдері	Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті	Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Курстың басы	**Ұйымдастыру кезеңі.** оқушылармен сәлемдесу, түгендеу, сабаққа дайындығын тексеру, назарларын сабаққа аудару. **Оқушыларға сабақтың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.**	Оқушылар курсқа дайындалады **Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі**	 **ҚБ** Мұғалім кері байланыс беріп отырады	 Тақырыптық суреттер
Курстың ортасы	**1-тапсырма.** Математикалық диктант. Қосылғыш 0 3 4 1 бірлікшіп Қосылғыш 4 2 1 5 алады Қосындының мәні 6теріндегі ейге айта масса 0сын.	Дескриптор: Оқушылар өлшемдерінің	 ҚБ: Бағдаршам	Есептің мәні

	2-тапсырма. 7 деген неше санның қосындысы? 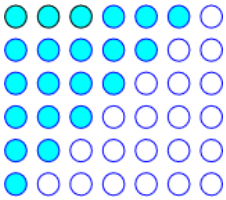 7 дегеніміз 6 және 1 немесе 1 және 6 6 + 1 = 7 1 + 6 = 7 7 – 1 = 6 7 – 6 = 1 **3-тапсырма.** *Амалдарды орындаңдар.* **2 кг – 2 г =** **2 кг – 20 г =** **2 кг – 200 г =** **2 км – 2 м =** **2 км – 20 м =** **2 км – 200 м =** **100 тг – 52 тг =** **500 тг – 336 тг =** **78 тг + 22 тг =** **4-тапсырма**. Тапсырма жасаңыз және оны шешіңіз. 	Оқушылар есептің мәнін таба алады. Есептің берілгеніне сәйкес тапсырма құрастырып, шешімін шығарады.	ҚБ: Ауызша мадақтама Өзін-өзі бағалау **ҚБ** Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тыңдап	Есептеу Тапсырма

1. Болған	**2. Қосты**	**3. Қалды**
		?
1. Болғаны	2. Сатылды	3. Қалды

	? **5-тапсырма.** **STEM талдау.** Тақырыбы: Аудан мен көлем өлшем бірліктерін кім ойлап тапты **1. Сұраңыз** **2. Таныстырыңыз** **3. Жоспар** **4. Құрыңыз** **5. Жақсартыңыз** **6. Бөлісіңіз** Сілтеме:https://www. secuteck. ru/articles/istoriya-vozniknoveniya-i-razvitiya-metrologii-v-mire-i-rossii	Оқушылар талдау сұрағы бойынша талдау жасайды. Оқушылардың функционалдық сауаттылығы артады.	кері байланыс беріп отырады	Салыс-тыру STEM талдау
Курстың ортасы **5 мин**	**Қорытындылау.** Бүгінгі сабақтан үйренген жақсы қасиеттерін еске түсіріп, айтып береді.	Курсқа кері байланыс береді.		

№11-12. Көптаңбалы сандарды ауызша есептеу STEM технологиясын жүзеге асыру		
Сынып:	**Бүгінгікурсқақатысқандар**	**Бүгінгікурсқақатыспағандар**
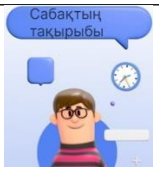	 	
	4. 1. 2. 8 оқушылар көптаңбалы санды бір таңбалы санға көбейтуді және бөлуді үйренеді; **4. 1. 2. 8 тиімді тәсілмен амалдарды орындауды үйренуде STEM талдауды қолданады.**	
	- оқушыларға көптаңбалы санды бір таңбалы санға көбейтуді және бөлуді үйрету; **- тиімді тәсілмен амалдарды орындауды үйренуде STEM талдауды қолдану арқылы оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыру.**	

Курс барысы				
Курстың кезеңдері	**Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті**	**Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Курстың басы	**Ұйымдастыру кезеңі.** оқушылармен сәлемдесу, түгендеу, сабаққа дайындығын тексеру, назарларын сабаққа аудару. **Оқушыларға сабақтың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.**	Оқушылар курсқа дайындалады **Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі**	 **ҚБ** Мұғалім кері байла-ныс беріп отырады	 Тақырып тық суреттер
Курстың ортасы	**1-тапсырма.** Есепті құрастырып, шығарыңдар. Үлкен қасық – 10 ↑ ? артық Кіші қасық – 7 Ү.қ. ○○○○○○○○○○ К.қ. ●●●●●●● канша қасық артық Шешуі: Жауабы: **2-тапсырма.** Қосылғыштардың қосындысы түрінде жазыңдар. **52 369** — **24 003** — **21 123** — **405 102** **135 500** — 300 125 — 120 329 — 235 140 **509 210** — 865 007 — 100 365 — 180180 **3-тапсырма.** Жүздік мыңға дейін қалай дөңгелектеу керек екенін түсіндіріңдер. **1 351 427** **748 121** **835 427** **325 921** **4-тапсырма.** **STEM талдау.** Тақырыбы: Тапсырманы уақытпен орындаңдар. Соңынан қалай орындағандарын түсіндіріңдер. **1. Сұраңыз** **2. Таныстырыңыз** **3. Жоспар** **4. Құрыңыз** **5. Жақсартыңыз** **6. Бөлісіңіз** 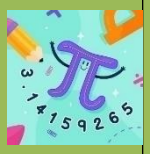 **62 000-9000=53 000** **91 000-7000=84 000** **853457-3000-50-7=850 418** **286000-80 000-6000=200 000** **905 000+70 000+7000=982 000** **100 000+70 000+200+40=170 240**	Оқушылар көптаңбалы сандардың қосындысын анықтай алады. Ауызша есептеу арқылы есепті шығару жылдамдығын арттырады. Оқушылар тапсырманы талдау арқылы есте сақтау қабілеті артады.	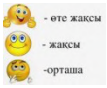 «Ең үздік жауап» 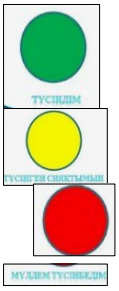 **ҚБ:** Бағдаршам **ҚБ** Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады	Разрядты анықтау «Кім жылдам?» Көптаңбалы сандар STEM талдау
Курстың ортасы **5 мин**	**Қорытындылау.** Бүгінгі сабақтан үйренген жақсы қасиеттерін еске түсіріп, айтып береді.	Курсқа кері байланыс береді.		

№13-14. Қозғалыс

Сынып:	**Бүгінгікурсқақатысқандар**	**Бүгінгікурсқақатыспағандар**
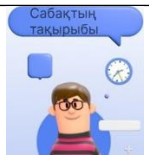	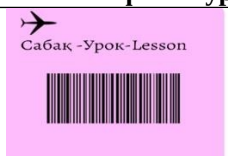	
	4. 1. 2. 7 оқушылар қозғалысқа берілген есептерді шығарады; **4. 1. 2. 10 тақырып бойынша берілген есептердің мәнін табады және STEM технологиясын қолданады.**	
	- оқушыларға қозғалысқа берілген есептерді шығаруды үйрету; **- тақырып бойынша берілген есептердің мәнін табу және STEM технологиясын оқушылардың зерттеу қабілеттерін арттыруда** **қолдану.**	

Курс барысы

Курстың кезеңдері	**Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті**	**Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Курстың басы	**Ұйымдастыру кезеңі.** оқушылармен сәлемдесу, түгендеу, сабаққа дайындығын тексеру, назарларын сабаққа аудару. **Оқушыларға сабақтың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.**	Оқушылар курсқа дайындалады **Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі**	 **ҚБ** Мұғалім кері байланыс беріп отырады	 Тақырып тық суреттер
Курстың ортасы	**1-тапсырма.** «Бәйге» ойыны. Топтық жұмыс. 1 қатар (жасыл түс): 3 + 3 = 6; 4 + 5 = 9; 6 – 3 = 3; 10 – 5 = 5 2 қатар (қызыл түс): 5 + 2 = 7; 4 + 6 = 10; 9 – 2 = 7; 7 – 5 = 2 3 қатар (сары түс): 5 – 4 = 1; 4 + 4 = 8; 1 + 3 = 4; 8 – 6 = 2. **2-тапсырма.** Кестемен жұмыс **Жылдамдық** / **Уақыт** / **Қашықтық** **60 км/сағ** / 3 сағ / ? **Х км/сағ** / 5 сағ / ? **80 км/сағ** / Х сағ / ? **3-тапсырма.** Есептердің шығарыңдар. Жылдамдықтың формуласын анықтаңдар. 1. V = 800 м 4 мин = 200 м мин 2. Қандай шамалар белгісіз? Оларды қалай табуға болатынын түсіндіріңдер. Уақыт белгісіз болған жағдайда: t = S: V = сағат.	Оқушылар кестеде берілген тапсырманы орындайды. Жылдамдықтың формуласын жазып, есепті шығарады.	 «Ең үздік жауап» Оқушылар өз деңгейлерін бағалайды	Кестемен жұмыс

	4-тапсырма. Есептеңдер			

	Екі ауылдан бір мезгілде бір-біріне қарама-қарсы екі машина жолға шықты. Олардың біреуі кездескенге дейін 310 км, ал екіншісі 275 км жол жүрді. Екі ауылдың арақашықтығын тап. **5-тапсырма.** **STEM талдау.** Тақырыбы: Тапсырманы уақытпен орындаңдар. Соңынан қалай орындағандарын түсіндіріңдер. **1. Сұраңыз** **2. Таныстырыңыз** **3. Жоспар** **4. Құрыңыз** **5. Жақсартыңыз** **6. Бөлісіңіз** **Видеоға сілтеме:https://planetariodevitoria. org/kk/estrelas/como-isaac-newton-via-o-universo. html** Сілтеме:https://kk. wikipedia. org/wiki/%D0%98%D1%81%D0%B0%D0%B0%D0%BA_%D0%9D%D1%8C%D1%8E%D1%82%D0%BE%D0%BD	Берілген есептің мәнін табады Дескриптор: Оқушылар логикалық есептердің мәнін анықтайды. Дескриптор: Оқушылар қозғалысты анықтауға ойлап тапқан ғалым туралы ақпарат алады. Ақпа-ратты талдайды.	 ҚБ: Бағдаршам **ҚБ** Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тың-дап кері бай-ланыс беріп отырады	Есепте Логика-лық тап-сырмалар STEM талдау
Курстың ортасы 5 мин	**Қорытындылау.** Бүгінгі сабақтан үйренген жақсы қасиеттерін еске түсіріп, айтып береді.	Курсқа кері байланыс береді.		

№15-16. Есептерді шығаруда жиындардың қиылысуы мен бірігуінің ауыстырымдылық және терімділік қасиеттерін қолдану		
Сынып:	**Бүгінгікурсқақатысқандар**	**Бүгінгікурсқақатыспағандар**
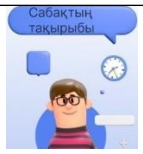 	 	
	4. 1. 1. 1 оқушылар есеп шығарған уезде жиындардың бірігуі мен қиылысуының ауыстырымдылық және термділік қасиеттерін қолдануды үйренеді; 4. 1. 1. 3 жиындарду құруды біледі.	
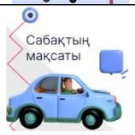 	**- оқушыларға амалдарды орындауда жиындардың бірігуі мен қиылысуының ауыстырымдылық және терімділік қасиеттерін қолдануды үйрету;** **- жиындарды құруды көрсету.**	

Курс барысы				
Курстың кезеңдері	**Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті**	**Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурс-тар**
Курстың басы	**Ұйымдастыру кезеңі.** оқушылармен сәлемдесу, түгендеу, сабаққа дайындығын тексеру, назарларын сабаққа аудару. **Оқушыларға сабақтың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.**	Оқушылар курсқа дайындалады **Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі**	 **ҚБ** Мұғалім кері байла-ныс беріп отырады	 Тақы-рып тық суреттер
Курстың ортасы	**1-тапсырма.** Төрт кестеге үш теңдіктен жазылған. Сол теңдіктер тура болатындай етіп амал таңбаларын қойып, орындаңдар. 1) 2 ⬭ 6 = 8 9 ⬭ 2 = 7 5 ⬭ 1 = 4 2) 6 ⬭ 4 = 10 5 ⬭ 5 = 0 8 ⬭ 2 = 6 3) 7 ⬭ 7 = 0 8 ⬭ 8 = 16 6 ⬭ 4 = 2 4) 2 ⬭ 7 = 9 4 ⬭ 4 = 0 5 ⬭ 3 = 2. **2-тапсырма.** Есептеңдер. Оқушылар 25 қап дәрілік өсімдіктер итмұрын мен долана жинады. 18 қапта итмұрын болса, 15 қапқа долана салынған. Неше қапқа итмұрын да, долана да салынған? **3-тапсырма.** Сәйкестендіру кестесі A={7, 2, 9, 4} B={9, 2, 5} C={13, 7, 5, 2} A ▯ B — 2, 5, 7, 9, 13 A ∩ B — 7, 2, 9, 4, 5 Бірігубелгісі — ∩ B ▯ C — 2, 4, 5, 7, 9, 13 Қиылысубелгісі — ▯ A ▯ B ▯ C — 2, 9 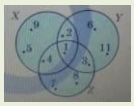 X ∩ Y ∩ Z= X ⊔ Y Z=	Сұрақтарға жауап береді Есептің мәнін табады Оқушылар тақырып бойынша берілген есептің мәнін анықтайды. Оқушылар тақырып бойынша талдау жасайды.	 ҚБ: Бағдаршам **ҚБ** Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады	Миға шабуыл есеп

	4-тапсырма. Логикалық есеп 1. 220 оқушының 16-сы баскетбол, 175-і футбол ойнайды. 24 бала бұл ойындарға қатыспайды. Қанша бала баскетболға да, футболға да қатысады? 2. Үш ағайынды Марат, Мұрат, Самат үшеуі де әр сыныпта оқиды. Самат Мараттан, ал Мұрат Саматтан кіші емес. Бұл үйдің үлкені, ортаншысы, кішісі кім? **5-тапсырма.** **STEM талдау.** Тақырыбы: Жиындардың қиылысуын анықтаңдар. **1. Сұраңыз** **2. Таныстырыңыз** **3. Жоспар** **4. Құрыңыз** **5. Жақсартыңыз** **6. Бөлісіңіз** **Сілтеме:https://kk. wikipedia. org/wiki/%D2%9A%D0%B8%D1%8B%D0%B**	Логикалық есепті шығарады. **1%8B%D0%B**	 ҚБ: Бағдар-шам	Логикалық есептеу STEM талдау
Курстың ортасы **5 мин**	**Қорытындылау.** Бүгінгі сабақтан үйренген жақсы қасиеттерін еске түсіріп, айтып береді.	Курсқа кері байланыс береді.		

№17-18. Геометриялық фигуралар және оларды күнделікті өмірде қолдануда STEM технологиясын қолдану		
Сынып:	**Бүгінгікурсқақатысқандар**	**Бүгінгікурсқақатыспағандар**
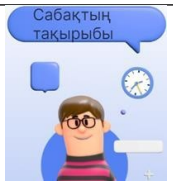 	 	
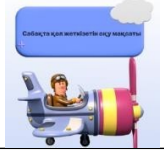	**4.3.1.1 оқушылар тікбұрышты паралелепипедтің көлемін табу формуласын құрастырады және қолданады;** **4. 3. 1. 2 өлшем бірліктерін қолданып есептеуде STEM технологиясын қолданады.**	

<table>
<tr><td>
</td><td colspan="4">- оқушыларға тікбұрышты параллелепипедтің көлемін табу формуласын құрастыруды және қолдануды үйрету;
- өлшем бірліктерін қолданып есептер шығаруда STEM технологиясын қолдану.</td></tr>
<tr><td colspan="5">Курс барысы</td></tr>
<tr><td>Курстың кезеңдері</td><td>Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті</td><td>Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті</td><td>Бағалау</td><td>Ресурстар</td></tr>
<tr><td>Курстың басы</td><td>Ұйымдастыру кезеңі.
оқушылармен сәлемдесу, түгендеу, сабаққа дайындығын тексеру, назарларын сабаққа аудару.

Оқушыларға сабақтың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.</td><td>Оқушылар курсқа дайындалады

Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі</td><td>
ҚБ
Мұғалім кері байланыс беріп отырады</td><td>
Тақырып тық суреттер</td></tr>
<tr><td>Курстың ортасы</td><td>1-тапсырма.
Логикалық есеп.
Ең жеңіл және ең ауыр ойыншықты көрсетіңдер.
 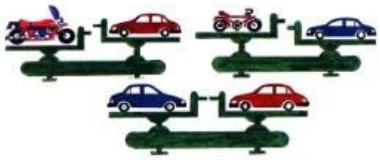
2-тапсырма.
Берілген тапсырманы орындаңдар.
Есепті кесте немесе диаграмма арқылы шешіңіз. Көлік бірінші күні 8 сағатта 464 км жүрді. екінші күні ол 6 сағат жолда болды және сол жылдамдықпен жүрді. Екі күнде көлік қанша шақырым жүрді?
V t S
<table><tr><td>I</td><td rowspan="3">Бірке лкі</td><td>8 сағ</td><td>464 км</td></tr><tr><td>II</td><td>6 сағ</td><td>? км</td></tr><tr><td>I+II</td><td>(8+6) сағ</td><td>? км</td></tr></table> 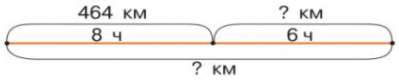

3-тапсырма.
Есептеңдер.
Тікбұрышта параллелепипед және иекге – жақтары</td><td>Оқушылар логикалық тапсырманың жауабын анықтайды.

Өрнектің мәнін табады.

Параллелепипедтің ұзындығын анықтайды</td><td>
ҚБ:
Бағдаршам

ҚБ:
Бағдаршам</td><td>Өрнек

Тапсырма</td></tr>
</table>

<table>
<tr>
<td></td>
<td>тіктөртбұрыш болып келетін көлемді фигура. Тіктөртбұрыштың қабырғалары – параллелепипедтің қырлары, олардың төбесі – тікбұрышты параллелепипедтің төбесі деп аталады.
Анықтаңдар:
<table>
<tr><th>Ұзындығы</th><th>Ені</th><th>Биіктігі</th><th>Көлемі</th></tr>
<tr><td>9 м</td><td>8 м</td><td>7 м</td><td>504</td></tr>
<tr><td>10 см</td><td>5 см</td><td>8 см</td><td>400</td></tr>
<tr><td>8 дм</td><td>4 дм</td><td>3 дм</td><td>96</td></tr>
</table>
4-тапсырма.
Параллелепипедтің ұзындығын анықтаңдар.
• Тік бұрышты параллелепипедтің ұзындығы-3 см, ені-2 см, биіктігі-1 см.
• Тік бұрышты параллелепипедтің ұзындығы-2 см, ені-1 см, биіктігі-1 см.
• Тік бұрышты параллелепипедтің ұзындығы-6 см, ені-2 см, биіктігі-2 см.</td>
<td></td>
<td>
ҚБ: Бағдаршам
ҚБ: Бағдаршам</td>
<td>Өлшем бірліктері</td>
</tr>
<tr>
<td>Курстың ортасы
5 мин</td>
<td>Қорытындылау.
Бүгінгі сабақтан үйренген жақсы қасиеттерін еске түсіріп, айтып береді.</td>
<td>Курсқа кері байланыс береді.</td>
<td></td>
<td></td>
</tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="5">№19-20. Көбейтінді және бөлу амалдарын орындау</th></tr>
<tr><th>Сынып:</th><th colspan="2">Бүгінгікурсқақатысқандар</th><th colspan="2">Бүгінгікурсқақатыспағандар</th></tr>
<tr><td> 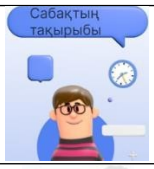
</td><td colspan="4">

</td></tr>
<tr><td> 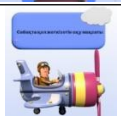 </td><td colspan="4">4. 1. 2. 9 оқушылар санды көбейтіндіге көбейту және бөлу ережесін қолдануды үйренеді;
4. 1. 2. 9 нөлдермен аяқталатын сандарды қолданып көбейту және бөлу амалдарына есептерді шығара алады.</td></tr>
<tr><td> 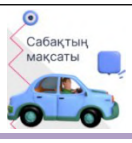
</td><td colspan="4">- оқушыларға санды көбейтіндіге көбейту және бөлу ережесін қолдануды үйрету;
- нөлдермен аяқталатын сандарды қолданып көбейту және бөлу амалдарына есептер шығару.</td></tr>
<tr><th colspan="5">Курс барысы</th></tr>
<tr><th>Курстың кезеңдері</th><th>Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті</th><th>Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті</th><th>Бағалау</th><th>Ресурстар</th></tr>
<tr><td>Курстың басы</td><td>Ұйымдастыру кезеңі.
оқушылармен сәлемдесу, түгендеу, сабаққа дайындығын тексеру, назарларын сабаққа аудару.</td><td>Оқушылар курсқа дайындалады

Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі</td><td>
ҚБ Мұғалім кері байланыс беріп отырады</td><td>
Тақырыптық суреттер</td></tr>
</table>

	Оқушыларға сабақтың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.			
Курстың ортасы	**1-тапсырма.** Суреттегі ыдыстарды салыстырыңдар. Не байқадыңдар? 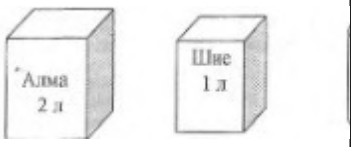 **2-тапсырма.** Кестемен жұмыс. «Ішіне-сыртына» стратегиясы. **ІШІНЕ** **СЫРТЫНА** 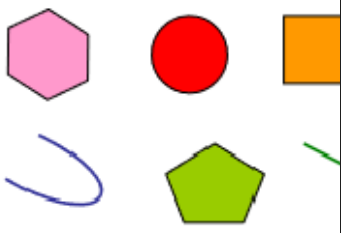 **3-тапсырма.** Есептеңдер. а) 1 жәшіктегі 7кг 2-ші жәшіктегі 3кг алма болды. 1-ші жәшіктегі алма 2-шіден 840 тг қымбат. Әр жәшіктегі алма қанша тұрады? ә) Мұражайға 1-топ оқушы 600тг, ал 2-ші топ 480тг билет алды. 1-ші топта 2-шісіне 4-оқушы артық болды. Әр топта неше оқушы бар? **4-тапсырма.** Жылдамдыққа есеп. 52*(2*5) = 520 220*(5*2) = 2200 4*17*25 = 1700 24*5*3*2 = 720 25*(12*4) = 1200 15*(13*4) = 780 50*76*2 = 7600 5*37*4*24 = 17760 **4-тапсырма.** Логиканы дамытуға арналған тапсырманы орындаңдар. Бірнеше спорт түрлері бойынша спорттық жарыстарға 4 команда қатысты. Командалар алған медальдар саны кестеде көрсетілген. Осы деректерді пайдаланып, сұрақтарға жауап беріңіз.	Оқушылар теңдеудің шешімін шығарады. Оқушылар логикалық ойлауға берілген тапсырманы орындайды. Оқушылар жылдамдыққа берілген есептердің мәнін анықтайды. Оқушылар берілген логикалық тапсырманы орындайды.	 ҚБ: Ауызша мадақтама ҚБ: Бағдаршам	Кестемен жұмыс Есептеу Жылдамдқты анықтау

			ҚБ Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады	Логика-лық тапсыр-малар
Курстың ортасы 5 мин	**Қорытындылау.** Бүгінгі сабақтан үйренген жақсы қасиеттерін еске түсіріп, айтып береді.	Курсқа кері байланыс береді.		

Топ	**Алтын**	**Күміс**	**Бронза**
Сириус	7	8	3
Орион	6	4	5
Күн батыс	4	6	7
Көктем	3	2	5

Сириус командасы қанша күміс медаль жеңіп алды? 2) қай команда барлық медальдар бойынша 3-ші орынға ие болды?

№21-22. Сандарды екі таңбалы, үштаңбалы сандарға көбету және бөлу алгоритмі		
Сынып:	**Бүгінгікурсқақатысқандар**	**Бүгінгікурсқақатыспағандар**
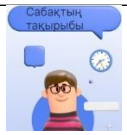		
	4. 1. 2. 12 оқушылар екі, үш таңбалы сандарға көбейту және бөлу алгоритмін қолданып есептердің мәнін шығара алады.	
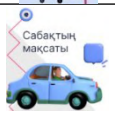	**-оқушыларға сандарды екі, үш таңбалы сандарға көбейту және бөлу аглоритмін қолданып есептер шығаруға дағдыландыру;** **-тақырып бойынша есептер шығару.**	

Курс барысы

Курстың кезеңдері	**Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті**	**Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Курстың басы	**Ұйымдастыру кезеңі.** оқушылармен сәлемдесу, түгендеу, сабаққа дайындығын тексеру, назарларын сабаққа аудару. **Оқушыларға сабақтың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.**	Оқушылар курсқа дайындалады **Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі**	**ҚБ** Мұғалім кері байла-ныс беріп оты-рады	Тақы-рыптық суреттер
Курстың ортасы	**1-тапсырма.** **2**-ні, 3-ті, 4-ті қосу және азайту амалдарын еске түсіріңдер. $3+4=7$ $7+3=10$ $2-9=3$ $4+4=8$ $8+4=12$ $3-8=5$ $2+2=4$ $9+3=12$ $2-4=8$ $3+3=6$ $9+4=13$ $13-4=9$. **2-тапсырма.** Тексере отырып есептеңдер.	Бөлеуге арналған есептерді орындайды.	«Ең үздік жауап»	Есептеңдер

	137 712: 456 = **300 490: 995 =** **228 912: 456 =** **361 796: 599 =** **150 756: 739 =** **132 184: 164 =** **81 900: 234 =** **60 032: 896 =** **195 780: 753 =** **260 700: 395 =** **3-тапсырма.** «Сұрақ-жауап». 1. Көбейтудің компонентерін атаңдар? 2. Бөлудің компонентерін атаңдар? 3. Екі адамның алыстап кеткендерін, математикалық тілде қалай атайды? Бірінен-бірі қарама –қарсы бағыттағы қозғалыс. 4. Екі адамның жақындауы? Бір-біріне қарама-қарсы қозғалыс 5. Бір таңбалы санды үш таңбалы санға көбейткен дұрыс па, әлде? 6. Шаршы дегеніміз не? /барлық қабырғалары тең төртбұрыш/ 7. Күрделі теңдеудің екі жағында қандай болуы керек? Тең 8. Жылдамдықты қалай табамыз? S:t 9. Қашықтықты қалай табамыз? V*t 10. Уақытты қалай табамыз? S:V 11. 700*10= 12. 120*2= **4-тапсырма.** Бөлу және көбейту амалдарын қолданып, есептердің мәнін табыңдар. 1. 169208:х=78096:24 2. а*73=64244-28547 3. 32*б-59=453 4. 398+4907:с=405	«Қарлы кесек» әдісі Берілген есептердің мәнін анықтай алады. Көбейту және бөлу амалдарын қоладанып есептер шығарады	**ҚБ** Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады «Ең үздік жауап»	Анықтау Бөлу және көбейту
Курстың ортасы 5 ми	**Қорытындылау.** Бүгінгі сабақтан үйренген жақсы қасиеттерін еске түсіріп, айтып береді.	Курсқа кері байланыс береді.		

№23-24. Өнімділікті есептеу		
Сынып:	**Бүгінгікурсқақатысқандар**	**Бүгінгікурсқақатыспағандар**
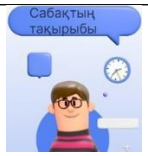		
	4. 5. 1. 4 оқушылар өнімділікке берілген есептерді шығарады; **4. 5. 1. 4 өнімділікті табуға арналған есептерді шығаруда STEM технологияны қолданады.**	
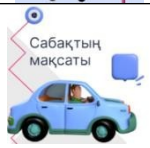	**-оқушыларға өнімділікке берілген есептерді шығаруып үйрету;** **- өнімділікті табуға берілген есептерді шығаруда STEM технологиясын қолдану.**	

Курс барысы				
Курстың кезеңдері	**Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті**	**Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Курстың басы	**Ұйымдастыру кезеңі.** оқушылармен сәлемдесу, түгендеу, сабаққа дайындығын тексеру, назарларын сабаққа аудару. **Оқушыларға сабақтың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.**	Оқушылар курсқа дайындалады **Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі**	 **ҚБ** Мұғалім кері байланыс беріп отырады	 Тақырыптық суреттер
Курстың ортасы	**1-тапсырма.** Теңдеуді шешіңдер. $4 + x = 11$, $x = 11 - 4$, $x = 7$, $4 + 7 = 11$, $11 = 11$ $11 - x = 4$, $x = 11 - 4$, $x = 7$, $11 - 7 = 4$, $4 = 4$ $x - 4 = 7$, $x = 7 + 4$, $x = 11$, $11 - 4 = 7$, $7 = 7$. Мұғалім оқушыларға тек теңдеудің берілген ұсынады. **2-тапсырма.** Жылдамдыққа есептер. 1. 2597*32+280448/56 2. 2700+20124/387-509 3. 750+(11267+1522)/203 4. 3568+(36532+860)/456 **3-тапсырма.** Логикалық тапсырма. Берілгенді дұрыс тапсаңдар, кеме дайын болады. 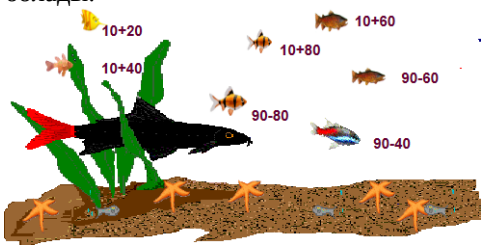 Дұрыс орындаған жағдайда кемеге жүзуге болады. **4-тапсырма.** **STEM талдау.** Тақырыбы: Өнімділік деген не?.	Оқушылар теңдеудің шешуін табады. Үш таңбалы сандарды көбейтеді және бөледі. күнделікті өмірмен байланысты есептің мәнін табады Оқушылар тақырып бойынша талдау тапсырмасын орындайды.	«Ең үздік жауап» ҚБ: Бағдаршам **ҚБ** Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады	Теңдеуді шешу. Есептеу есептеу STEM талдау

	1. Сұраңыз **2. Таныстырыңыз** **3. Жоспар** **4. Құрыңыз** **5. Жақсартыңыз** **6. Бөлісіңіз** **Өнімділік** / **Уақыт** / **Орындалған жұмыс** **1** ? ағаш/күн — 20 күн — 1200 ағаш **2** ? л/сағ — 6 сағ — 18000 л **3** ? кірпіш/күн — 60 күн — 360 т кірпіш **4** ? кітап/күн — 10 күн — 600 кітап **5** ? ц/күн — 10 күн — 8000 ц **6** ? аяқ киім/күн — 36 күн — 72000 пар аяқ киім			
Курстың ортасы **5 мин**	**Қорытындылау.** Бүгінгі сабақтан үйренген жақсы қасиеттерін еске түсіріп, айтып береді.	Курсқа кері байланыс береді.		

№25-26. Пропорционал бөлуде STEMтехнологиясын тиімді қолдану		
Сынып:	**Бүгінгікурсқақатысқандар**	**Бүгінгікурсқақатыспағандар**
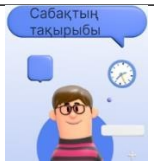		
	4. 5. 1. 1 оқушылар екі қосынды бойынша белгісізді табу түріндегі пропорционал бөлуге берілген есептерге талдау жасайды, оларды шығаруды үйренеді; **4. 5. 1. 1 тақырып бойынша STEM талдау жасайды, оқушылардың функционалдық сауаттылығы артады.**	
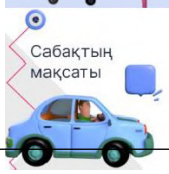	**-оқушыларға екі қосынды бойынша белгісізді табу түріндегі пропорционал бөлуге берілген есептерге талдау жаса, оларды шығаруды үйрету;** **- тақырып бойынша STEM талдау жасау және оқушылардың фукнционалдық қабілеттерін арттыру.**	

Курс барысы

Курстың кезеңдері	**Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті**	**Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Курстың басы	**Ұйымдастыру кезеңі.** оқушылармен сәлемдесу, түгендеу, сабаққа дайындығын тексеру, назарларын сабаққа аудару. **Оқушыларға сабақтың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.**	Оқушылар курсқа дайындалады **Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі**	 **ҚБ** Мұғалім кері байланыс беріп отырады	 Тақырып тық суреттер

Курстың ортасы	**1-тапсырма.** «Сиқырлы пішіндері» аралы. Қандай геометриялық фигураларды білесіңдер? Атаңдар. Суреттегі фигуралар қалай аталады? 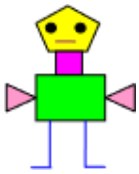 **2-тапсырма.** Ұзындықтары 5 см, 7 см, 4 см, 6 см кесінділер сыз. Осы кесінділердің қайсыларының айырмасы 2 см болады? Қайсыларының қосындысы 1 дм 1 см болады? 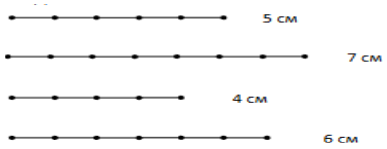 **3-тапсырма.** *Есептің мәнін табыңдар.* Сағатына бірдей мөлшерде жанармай жұмсай отырып, автокөлік 4 сағат ішінде 36 л жанармай жұмсады. Дәл осындай мөлшерде жанармай жұмсайтын болса, 7 сағат жүрген кезде автокөлікке қанша литр жанармай қажет? Шебер мен шәкірті үш сағат бойы бөлшектер дайындады. Шебер сағатына 20 бөлшек, ал оның шәкірті дәл сондай уақытта шебердің жасаған жұмысының жартысын орындады. Осы уақыт ішінде олар бірлесіп қанша бөлшек дайындады? 	Берілген тапсырманы орындайды. Есептеу арқылы графиканың сылу ретінін анықтайды. Мәтіндік есептерді шығарады.	«Ең үздік жауап» **ҚБ** Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады	Есептеу Графика Есептеу
Курстың ортасы 5 мин	**Қорытындылау.** Бүгінгі сабақтан үйренген жақсы қасиеттерін еске түсіріп, айтып береді.	Курсқа кері байланыс береді.		

№27-28. Шамалар арасындағы тәуелділік		
Сынып:	**Бүгінгікурсқақатысқандар**	**Бүгінгікурсқақатыспағандар**
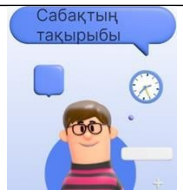		
	4. 5. 1. 1 өзара шамаларға қатысты есептерді шығарады; **4. 5. 1. 2 диаграманы қолданып есептердің шығару жолдарын үйренеді.**	
	-өзара байланысты шамаларға қатысты есетерді шығару; **-диаграманны қолданып есептердің шығару жолдарын анықтау.**	

Курс барысы

Курстың кезеңдері	**Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті**	**Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Курстың басы	**Ұйымдастыру кезеңі.** оқушылармен сәлемдесу, түгендеу, сабаққа дайындығын тексеру, назарларын сабаққа аудару. **Оқушыларға сабақтың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.**	Оқушылар курсқа дайындалады **Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі**	 **ҚБ** Мұғалім кері бай-ланыс беріп отырады	 Тақырып тық суреттер
Курстың ортасы	**1-тапсырма.** Өрнектеп жазыңдар, мәнін анықтаңдар. 1. 90 мен 50-дің айырмасына 8-ді қос. 2. 80 мен 30-дың айырмасына 7-ні қос. 3. 60 пен 50-дің айырмасына 40-ты қос. 4. 70 пен 40-тың айырмасынан 20-ны азайт. 5. 50-ге 90 мен 80-нің айырмасын қос. 6. 60-қа 50 мен 30-дың айырмасын қос. **2-тапсырма.** Сұрақтың берілгені бойынша диаграммаға сызыңдар. ▪ Бір жыл ішінде қандай күндер бәрінен көбірек болады? ▪ Бір жылдағы жалпы күн санының қандай бөлігі ашық күндер? Бұлтты күндер? Қарлы күндер? ▪ Жылына шамамен қанша күн бұлтты болады? ▪ Бір жылдағы күндер санын жауын-шашынды және жауын- шашынсыз бұлтты күндерге бөліңдер. **3-тапсырма.** Қозғалыс графигін анықтаңдар. Жеңіл машинаның 70 км/сағ жылдамдықпен қозғалыс графиігі берілген. График бойынша мына	Мұғалімнің көмегімен есепті диаграммаға орналастырады. Жылдамдық нүктелерін графикке белгілейді	«Ең үздік жауап»	Диаграмма

	сұрақтарға жауап беріңдер. 1. Жеңіл машине 4 сағаттанеше километр жолжүрген? 2. Жеңіл машине 210000 м қашықтыққанешесағаттабарған? 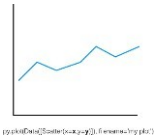 **4-тапсырма.** **STEM талдау.** Тақырыбы: Ауызша есептеп, дәлелдер келтіріңдер. 1. Сұраңыз 2. Таныстырыңыз 3. Жоспар 4. Құрыңыз 5. Жақсартыңыз 6. Бөлісіңіз Суретте берілген кесінділерді пайдаланып үлес ұғымының мәнін анықтаңдар. 	Оқушылар тақырып бойынша талдау жасап, дәлелдер келтіреді.	**ҚБ** Мұғалім оқушы-лар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады	графикалық есептер Гистограмма STEM талдау
Курстың ортасы **5 мин**	**Қорытындылау.** Бүгінгі сабақтан үйренген жақсы қасиеттерін еске түсіріп, айтып береді.	Курсқа кері байланыс береді.		

№29-30. Пайыздық есептеу амалдары		
Сынып:	**Бүгінгікурсқақатысқандар**	**Бүгінгікурсқақатыспағандар**
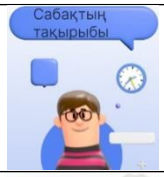		
	4. 6. 2. 1 оқушылар пайыз туралы біледі; **4. 5. 2. 3 пайызды есептеуде STEMтехнологиясын қолданады.**	
	- оқушыларға пайыздың не екенін үйрету- пайыздық есептеулерде STEM талдау технологиясын қолдану.	

Курс барысы				
Курстың кезеңдері	**Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті**	**Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Курстың басы	**Ұйымдастыру кезеңі.** оқушылармен сәлемдесу, түгендеу, сабаққа дайындығын тексеру, назарларын сабаққа аудару.	Оқушылар курсқа дайындалады **Сабақтың мақсаты мен**		

	Оқушыларға сабақтың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.	тақырыбын біледі	**ҚБ** Мұғалім кері байла-ныс беріп отырады	Тақырып тық сурет-тер
Курстың ортасы	**1-тапсырма** «Ой ашар» әдісі. Фигураның қандай бөлігі боялып көрсетілген? 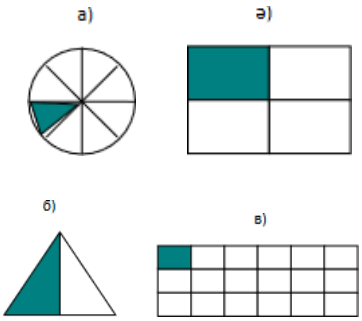 **2-тапсырма.** Өрнектің мәнін табыңдар. 1. 64 бірлік III кл, 23 бірлік II кл, 5 бірлік I кл. тұрған санды тауып жаз2. 8 бірлік 7 - ші разрядта, 2 бірлік 6 - шы разрядта, 6 бірлік 4 разрядта, 8 бірлік 2 - ші разрядта тұрған санды тауып жаз3. Қандай ең үлкен үш таңбалы санды 20 - ға бөлгенде 3 қалдық қалатынын тап4. 9 санының квадратын тап5. 780 - нің үштен бір бөлігін тап6. 750 ондықтың 25 бірліктен неше есе көп екенін анықта7. Бөлінгіш – 96 болған жағдайда, бөлінді – 16 болған жағдайда бөлгіш қанша болады8. Азайғышы – 300, айырмасы – 175. Азайтқышты тап 9. Миллиондар класындағы 725 бірлікті сан ретінде жазып көрсет10. 4568 санын разрядты қосылғыштардың қосындысы ретінде жазып көрсет. **3-тапсырма.** **Тапсырманы орындаңдар.** Суретте неше тік төртбұрыш бар? Әрбір тік төртбұрыштың ауданын тап. 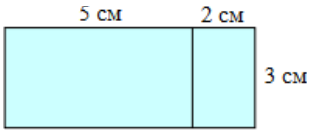 **4-тапсырма.** Анықтаңдар. Мына сызбаларда неше үшбұрыш, неше төртбұрыш бар? 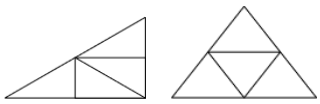	Пайызға айналдыруды үйренеді. Оқушылар шамаларды анықтай алады. Оқушылар тақырып бойынша есепті дәлелдер келтіре отырып талдайды.	«Ең үздік жауап» **ҚБ** Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады «Ең үздік жауап»	Анықтау Өрнектің мәні Талдау есептері

Курстың ортасы 5 мин	**Қорытындылау.** Бүгінгі сабақтан үйренген жақсы қасиеттерін еске түсіріп, айтып береді.	Курсқа кері байланыс береді.		

№31-32. Бөлшектерді анықтау		
Сынып:	**Бүгінгікурсқақатысқандар**	**Бүгінгікурсқақатыспағандар**
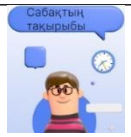		
	4. 1. 2. 1 оқушылар жай бөлшектерді салыстыруды үйренеді; 4. 1. 2. 15 бөлімдері бірдей бөлшектерді қосуды және азайтуды қолданып есептердің мәнін таба алады.	
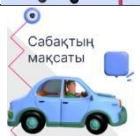	**-оқушыларға алымдары бірдей немесе бөлімдері бірдей жай бөлшектерді салыстыруды үйрету; -бөлімдері бірдей бөлшектерді қосу және азайтуды қолданып есептерді шығаруға дағдыландыру.**	

Курс барысы

Курстың кезеңдері	**Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті**	**Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Курстың басы	**Ұйымдастыру кезеңі.** оқушылармен сәлемдесу, түгендеу, сабаққа дайындығын тексеру, назарларын сабаққа аудару. **Оқушыларға сабақтың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.**	Оқушылар курсқа дайындалады **Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі**	**ҚБ** Мұғалім кері байланыс беріп отырады	Тақырып тық суреттер
Курстың ортасы	**1-тапсырма.** Берілген мысалдарды шығарыңдар. **2-тапсырма.** Есептеңдер. Таразының сол жақ табақшасында бүтін ірімшік бөлігі жатыр. Оң жағындағы табақшада осындай ірімшіктің ¾-і және массасы бір килограмның ¾ бөлігіндей болатын кір тасы тұр. Таразының сол жағындағы	Бөлшекпен берілген сандарды өсу және кему ретімен орналастыра алады.	«Ең үздік жауап» ҚБ: Бағдаршам	Анықтау

	ірімшіктің килограммен массасы қандай? **3-тапсырма.** Есептеңдер. Жай бөлшектерді ондық бөлшекке айналдырып, салыстырыңдар 1) 0,$\frac{1}{10}$3 пен (0, 3 0, 4) 2) мен 0,$\frac{9}{10}$2 (0, 1 2) 3) 1, 2 мен $\frac{4}{5}$ (1, 2 0, 9) 4) 0, 75 пен $\frac{3}{5}$ (0, 75 5) 0,$\frac{3}{20}$5 пен (0, 5 0, 6) 6) $\frac{1}{4}$ пен 0, 09 (0, 15 0, 09) 7) $\frac{7}{10}$ мен 0, 9 (0, 25 9) 8) мен 0, 5 (0, 7 0, 5) **4-тапсырма.** **STEM талдау.** Тақырыбы: Ауызша есептеп, дәлелдер келтіріңдер.	Мәселе есептердің мәнін анықтайды. Оқушылар ондық бөлшекке айналдыруды біледі Оқушылар STEM талдау арқылы жылдамдықты анықтайды	**ҚБ** Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады	Мәселе есеп Есептеңдер. Талдау
	1. Автобекеттен бір уақытта біріне-бірі қарама-қарсы бағытта автобус пен такси шықты. Таксидің жылдамдығы 90 км/сағ, автобустікі одан 2 есе кем. Неше сағаттан кейін олардың арасы 540 км болады? 2. Автотұрақтан бір уақытта бір бағытта екі автокөлік шықты. Біреуі 80 км/сағ, екіншісі 65 км/сағ жылдамдықпен жүрді. 3 сағаттан кейін олар бір-бірінен қандай арақашықта болады?			STEM талдау
Курстың ортасы **5 мин**	**Қорытындылау.** Бүгінгі сабақтан үйренген жақсы қасиеттерін еске түсіріп, айтып береді.			

№33-34. Тіктөртбұрышты параллелепипед

Сынып:	Бүгінгікурсқақатысқандар	Бүгінгікурсқақатыспағандар
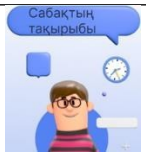	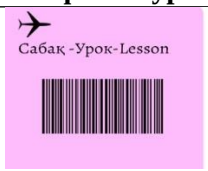	
	4. 3. 1. 1 оқушылар тікбұрышты параллелепипедтің көлемі мен қырының ұзындығын табуға берілген есептердің шығарылу жолдарын үйренеді; **4. 3. 1. 1 есептердің шешімін табуда оқушылардың ойлау қабілеті артады.**	
	- оқушыларға тікбұрышты параллелепипедтің көлемі мен қырының ұзындығын табуға берілген есептерге талдау жасауды және шығаруды үйрету; **- есептердің шешімін табу арқылы оқушылардың ойлау қабілеттерін дамытуда STEM талдауды қолдану.**	

Курс барысы

Курстың кезеңдері	Авторлық курсты өткізуші мұғалімнің іс-әрекеті	Курсты оқитын оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Курстың басы	**Ұйымдастыру кезеңі.** оқушылармен сәлемдесу, түгендеу, сабаққа дайындығын тексеру, назарларын сабаққа аудару. **Оқушыларға сабақтың тақырыбы мен мақсаты хабарланады.**	Оқушылар курсқа дайындалады **Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі**	 **ҚБ** Мұғалім кері байла-ныс беріп отырады	 Тақырып тық суреттер
Курстың ортасы	**1-тапсырма**. Кестені пайдаланып, есептерді құрастырыңдар. **Бағасы** **Саны** оры нҚдаұйнд ыы. **Бірдей** ? 4 840 теңге ? 3 ? **2-тапсырма.** Параллелепипед пен текшенің көлемін есептеңдер. 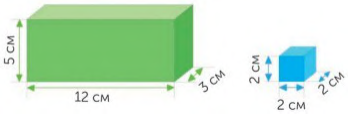 **3-тапсырма**. Берілген есепті орындаңдар. 24 : 4 · 2 : 3 6 4 12	Берілген тапсырманы Фигуралардың өлшемдерін анықтайды	«Ең үздік жауап»	Есептеу

	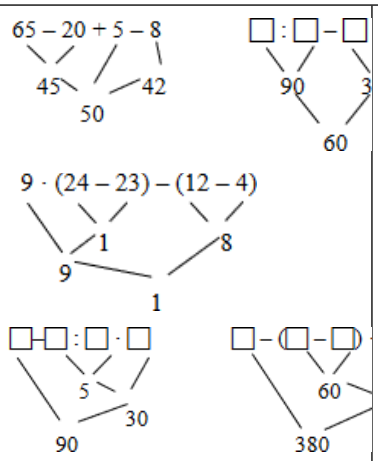 **4-тапсырма.** *Кесте бойынша есеп құрастырыңдар және шешімін айтыңдар.* a 28 м 45 дм b 13 м 2 дм c 2 м 1 дм V ? м³ ? дм³ 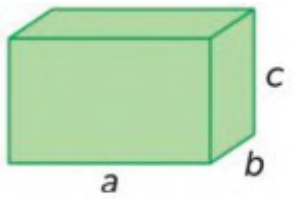 **5-тапсырма.** Бөлу амалын орындаңдар. Тексеріңдер. 1236 | 4 3654 | 9 1836 | 9	Оқушылар жер серігі морделін өлшеу арқылы есептейді.	ҚБ: Бағдаршам ҚБ: Ауызша мадақтама **ҚБ** Мұғалім оқушылар жауабын мұқият тыңдап кері байланыс беріп отырады	Анықтау Анықтау
Курстың ортасы 5 мин	**Қорытындылау.** Бүгінгі сабақтан үйренген жақсы қасиеттерін еске түсіріп, айтып береді.	Курсқа кері байланыс береді.		

Пайдаланылған әдебиеттер:

Мұғалімдер үшін қажетті әдебиеттер:

1. Ақбаева Ә. Б. , Лебедева Л. А. , Мыңжасарова М. Ж. , Лихобобенко Т. В. Математика. Оқулық. 2-бөлім. Жалпы білім беретін мектептің 4-сыныбына арналған оқулық. – Алматы: Алматыкітап баспасы, 2019. – 148 б. , суретті.

2. Ақбаева Ә. Б. , Лебедева Л. А. , Мыңжасарова М. Ж. , Лихобобенко Т. В. Математика. Оқулық. 3-бөлім. Жалпы білім беретін мектептің 4-сыныбына арналған оқулық. – Алматы: Алматыкітап баспасы, 2019. – 160 б. , суретті.

3. Ақбаева Ә. Б., Лебедева Л. А., Мыңжасарова М. Ж., Лихобобенко Т. В. Математика. Оқулық. 4-бөлім. Жалпы білім беретін мектептің 4-сыныбына арналған оқулық. – Алматы: Алматыкітап баспасы, 2019. – 144 б. , суретті.

Оқушылар үшін қажетті әдебиеттер:

1. Әбілқасымова А. Е. , Жұмағұлова З. Ә. Дидактикалық материалдар. Алгебра және анализ бастамалары. – Алматы: Мектеп, 2007 ж.

2. Әбілқасымова А. Е. , Шойынбеков К. , Жұмағұлова З. Есептер жинағы: Алгебра және анализ бастамалары. – Алматы: Мектеп, 2007 ж.

3. Гусев В., Қайдосов Д. , Дидактикалық материалдар. Геометрия. – Алматы: Мектеп, 2007 ж.

4. Виленкин Н. Я. , Потапов В. Г. Комбинаторика мен математикалық статистиканың элементтері бойынша ықтималдықтар теориясынан есептік – практикум. А. , 1982 ж.

5. Қазешев А. Қ. Ықтималдықтар теориясы және математикалық статистика. Алматы, 2005 ж.

«ЭССЕ ЖАЗЫП ҮЙРЕНЕЙІК» КУРСЫНА ӘДІСТЕМЕЛІК ҚҰРАЛ

Жиенбаева Назира Алдияровна
Мұса Шожанов атындағы №2 жалпы білім беретін мектебі,
Жітіқара ауданы, Жітіқара қ. Қостанай облысы

«***Эссе жазып үйренейік***» курсының бағдарламасы жалпы білім беретін мектептің қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімдеріне арналған

Курс бағдарламасы мұғалімдерге жалпы білім беретін мектептің 8-сынып оқушыларын эссе жазуға дағдыландыру арқылы жазу сауаттылықтарын, шығармашылық қабілеттерін, өзіндік көзқарасын, сыни ойлауын қалыптастыруға, оқылым, жазылым сауаттылықтарын дамытуға көмектеседі. Эссе жазудың терминдері, құрылымы, стратегиясы, түрлері, жанры және эссе жазудың ерекшелігі мен эссеге тақырып таңдау жолдары жан-жақты жүйеленіп талданған.

Мазмұны

1.	Түсінік хат	3-4 бет
2.	Бағдарламаның мазмұны	5-бет
3.	Күнтізбелік-тақырыптық жоспар	6-бет
4.	Пайдаланылған әдебиеттер	7-бет

Түсінік хат

«Өнер алды – қызыл тіл» демекші, адамдар қоғамдық өмірде бір-бірімен тіл арқылы қарым- қатынас жасайды, түсініседі пікір алысады, ойын жеткізеді. Сауатты қарым-қатынасқа түсіп, кез келген ортада болып жатқан құбылыстарға өзіндік пікірі мен ойын еркін жеткізуге үйрету мен соған тәрбиелеу – мектептің басты бағыттарының бірі екені анық. Қазіргі білім беру жүйесінде білім алушылардың шығармашылық жұмыстарына ерекше назар аударылуда және бұл өте маңызды. Сондықтан білім алушылардың оқу және жазу сауаттылығын дамыту бүгінгі күннің талабы болып отыр. Білім алушыларды шығармашылық жұмыстарға, эссе жазуға баули отырып, өзіндік пікір мен өзіндік позициясы қалыптасқан ұрпақ тәрбиелеуге қол жеткізе аламыз.

Эссе – өте ерте қалыптасқан жанр. Эссе дегеніміз – адамның жеке көзқарасын білдіретін прозалық мәтін, шығармашылық жұмыс. Оның бірнеше түрлері бар. Эссе жазу арқылы оқушылар әдеби шығарманы талдап қана қоймай, ондағы басты құндылықтарды қазіргі өмірмен байланыстыра отырып, өзіндік көзқарасын білдіру арқылы ашады, дәлелдейді, тезис арқылы пайымдайды. Эссе жазуға дағдыланған оқушы өмірде дұрыс коммуникативтік байланысқа түсе алады және сыни пікір қалыптастырады.

«Эссе жазып үйренейік» курсы жалпы білім беретін мектептердің 8-сыныбына арналған. 8- сынып білім алушыларының эссені сауатты жазу, оның ерекшелігін білу, басқа жазба жұмыстарынан ажырата алу, эссенің түрлерін білу, оларды бір-бірінен ажырату, сондай-ақ эссе жазуға қажетті тілдік дағдыларын дамыту болашақта негізгі орта білім курсы бойынша қазақ тілі мен әдебиеті пәнінен қорытынды емтихан тапсыруға көмектесетіні анық.

Курс бағдарламасы аптасына 1 сағаттан, бір оқу жылына 34 сағатты қамтиды. Бағдарлама мазмұны 5 тараудан тұрады: I тарау «Эссе жазуға дайындық» (4 сағатты қамтиды), II тарау «Эссе

жанры туралы түсінік» (4 сағатты қамтиды), III тарау «Эссенің құрылымы және оған қойылатын талаптар» (12 сағатты қамтиды), IV тарау «Эссенің түрлері» (10 сағатты қамтиды), V тарау «Эссе шеберханасы» (4 сағатты қамтиды).

Курстың өзектілігіне тоқталарда А. Байтұрсынұлының мына сөзіне тоқталғым келіп отыр: «Біздің заман — жазу заманы: жазумен сөйлесу ауызбен сөйлесуден артық дәрежеге жеткен заман» деген. Жазусыз өркениет, білім болмасы анық. Ал дұрыс жазу үшін ой жинақтау керек, белгілі бір деңгейде жазылым сауаттылығы болу керек. Ал бұл бағыт қазіргі ғылым мен техниканың дамып, өркениетіміздің өркендеген заманында басты мәселелердің бірі болып отыр. Өйткені қазіргі білім алушылардың тілдік дағдылары жұтаң қалыптасып дамуда, мәтінмен жұмыс жасау, ондағы көтерілген мәселеге баға беру, автордың негізгі ойын анықтау, оған өзіндік сын-пікір айту, ойын логикалық тұрғыда жүйелі жеткізу, оны сауатты, креативті жазу дағдылары қажетті деңгейде емес екендігі аңғарылып жатады. Осы орайда ұсынылып отырған «Эссе жазып үйренейік» курсы 8- сынып білім алушыларының осы дағдыларын дамытуда күтілетін нәтиженің ең өзегі деуге болады, сондай-ақ эссе жазу машықтарының жетілуіне ықпал етіп, шығармашылық қабілетін шыңау арқылы білім алушылардың оқу сауаттылығы мен жазу сауаттылығын дамытуда өзекті болып табылады

8-сынып білім алушылары үшін бұл ұсынылып отырған бағдарламаның жаңашылдық сипаты теориялық білім мен практикалыққ білімді ұштастыра отырып, эссенің түрлерін бір-бірінен ажыратып, оларға қойылатын талаптарды сақтап еркін жаза алуға бағытталған тиімді жолдарын ұсынған мазмұндық сипатында болып табылады. Бағдарламаның мақсаты мен міндеттері де осы нәтижеге бағытталған.

Бағдарламаның мақсаты: тілдік және ойлау дағдыларын, шығармашылық қабілеттері мен өзіндік көзқарасын қалыптастыру арқылы білім алушылардың эссе жазу дағдыларын дамыту.

Міндеттері:

- **эссе және оның түрлерінің ерекшеліктерімен таныстыру;**
- шығармашылық әлеуетін арттыру;
- өзіндік сыни көзқарасы мен сыни ойлауын, жеке позициясын қалыптастыру; -салыстыру, талдау, синтез жасау, сипаттай алу танымын арттыру;
- сөздік қорын молайту, сөйлеу тілін көркемдік деңгейге жеткізу;
- тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым дағдыларын дамыту;
- орфографиялық және пунктуациялық талаптарға, стилистикалық нормаларға сәйкес жазуға, лексикалық, грамматикалық нормаларды сақтауға үйрету.

Күтілетін нәтиже:

- **эссе және оның түрлерін ажыратады;**
- ойын еркін айтады, өз пікірін қорғап, айқын да айшықты тілмен сөйлеуге, жазуға дағдыланады;
- құрылымы мен эссе жазу талаптарын сақтай отырып, эссе жазады;
- эссе жазуда көркемдегіш құралдар мен перифраза тәсілдерін қолданады;
- әдеби сын-пікірлерге, мәтіндегі көтерілген мәселеге сүйене отырып, өзіндік сын-пікір, қорытынды ой айтады, жазады;
- эссе жазу барысыныда аргументтер мен дәлеледерді орынды, ұтымды қолданады;
- мәтінде көтерілген мәселені талдап, негізгі ой мен автор көзқарасын анықтайды, тілдік құралдарды орынды қолданып, креативті жазады;
- шығарма идеясын, тақырыбын өзіндік көзқараспен талдай алады;
- логикалық жүйелі жазу арқылы өз логикасының жүйелілігін арттырады;
- өмірлік жағдаяттарға сыни көзқараспен қарап, өз ойын, позициясын еркін айтады және жазады.

Бағдарламаның мазмұны	**№**	**Тақырыптар**	**Сағат** саны
		I тарау. Эссе жазуға дайындық (4 сағат)	
1	1	Мәтінмен жұмыс: көтерілген мәселені болжау	1
2	2	Ақпаратты талдап, ойды жинақтау	1
3	3	Ақпараттық жазылым	1
4	4	Автор көзқарасын анықтау	1
		II тарау. Эссе жанры туралы түсінік (4 сағат)	
5	1	Эссе жазудың ерекшеліктері. Абзац.	1
6	2	Эссе жазудың ерекшелігі	1
7	3	Эссе мен шығарманың айырмашылығы	1
8	4	Эссе туралы деректер білеміз бе?	1

III тарау. Эссенің құрылымы және оған қойылатын талаптар (12 сағат)			
9	1	Эссенің құрылымы	1
10	2	Эссе жазудағы тезистің ерекшелігі	1
11	3	Аргумент және дәлел	1
12	4	Мәселені анықтау	1
13	5	Мәселені ұсыну абзацын жазу	1
14	6	Эсседегі негізгі идея мен позиция	1
15	7	Аргументті сөйлеу іскерлігі	1
16	8	Сыни ой және түйін	1
17	9	Эссенің құрылымы. Кіріспе.	1
18	10	Эссенің құрылымы. Негізгі бөлім.	1
19	11	Эссенің құрылымы. Қорытынды бөлім.	1
20	12	Практикалық сабақ	1
IV тарау. Эссенің түрлері (10 сағат)			
21	1	Эссенің түрлері. Сипаттамалық эссе.	1
22	2	Аргументативті эссе.	1
23	3	Аргументативті эссенің құрылымдық бөлімдері	1
24	4	Эссенің түрлері. Дискуссивті эссе.	1
25	5	Эссенің түрлері. Дискуссивті эссе.	1
26	6	Әдеби эссе. Әдеби эссе түрлері.	1
27	7	Әдеби-синтез және әдеби-сыни эссе	1
28	8	Әдеби-шығармашылық және әдеби-салыстырмалы эссе	1
29	9	Әдеби-талдау және әдеби-дәлелдеме эссе	1
30	10	Практикалық сабақ	1
V тарау. Эссе шеберханасы (4 сағат)			
31	1	Эссе жазуда қолданылатын көркемдегіш құралдар	1
32	2	Эсседегі перифраз: өз сөзіңмен жаз	1
33	3	Өзіндік сыни пікір жазу.	1
34	4	Практикалық сабақ	1

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. «Эссе қалай жазылады?» С. А. Молдабекова .
2. Балақаев М. , Серғалиев М. Қазақ тілінің мәдениеті. Алматы, «Зият Пресс», 2006, 140 б.
3. Колеченко А. К. Энциклопедия педагогических технологий. -Санкт-Петербург: «КАРО», 2002. -368С
4. Иманбекова Б. Мектептегі ғылыми-әдістемелік жұмыс. -Алматы, 2003. -136 б.
5. https://stan. kz/esseni-kalay-zhazadi-barlik-erezheler-311643/
6. Ерназарова З. Ш. Эссе түрлері оқу құралы. -Алматы, 2018
7. https://nauchniestati. ru/blog/kak-napisat-esse/
8. Методические рекомендации по написанию эссе. Государственный Университет Высшая Школа
9. http://www. library. novouralsk. ru/recommends—esse. html
10. https://bilim-all. kz/article/14988

МАЗМҰНЫ

«ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӨНІМ»: «ҮЗДІК ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯ

Солодовникова Юлия Павловна
НООГЕН КАК ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ТЕХНОЛОГИЯ В ВОСПИТАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ ……..... 5
Бабалиева Молдир Болатбековна
ГЕОГРАФИЯ ПӘНІНДЕ CLASSTIME ПЛАТФОРМАСЫ АРҚЫЛЫ БӨЛІМ, ТОҚСАН БОЙЫНША ЖИЫНТЫҚ БАҒАЛАУ (БЖБ, ТЖБ) ТАПСЫРМАЛАРЫН ОРЫНДАУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ 9

«ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӨНІМ»: «ҮЗДІК ИННОВАЦИЯЛЫҚ ЖОБА»

Асубаева Фарида Кокановна
ОҚУШЫЛАРДЫ КІТАП ОҚУҒА ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ 12
Байхадамова Баян Ерпаизовна, Сулейменкулова Сабира Куанышбековна
АҚЫЛДЫ САБАҚ 17
Бабижанова Райхан Жолдасовна
ЗАМАНАУИ ЦИФРЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ САЛАСЫНДАҒЫ ЖОБАЛЫҚ ҚЫЗМЕТ 21
Иембергенова Индира Кайратовна
ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТІ САБАҒЫНДА «QUIZIZZ» ПЛАТФОРМАСЫНЫҢ «ҚАҒАЗ QR» НҰСҚАСЫН ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ 25
Мұңайтбас Өркен Орынбасарұлы, Турмаханбетова Айгуль Досымкуловна
ИНЕРГЕТИКА – ТЕХНОЛОГИЯ РЕТІНДЕ 28
Мырзаханов Руслан Калданбекович
ӘКЕ – АСҚАР ТАУ! 33
Садирмекова Гульбаршын Болатбековна
ДАРЫНДЫ БАЛАЛАРДЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ПОТЕНЦИАЛЫН ДАМЫТУДЫҢ ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ 37

«ҮЗДІК ОҚУ-ӘДІСТЕМЕЛІК КЕШЕН» «ҮЗДІК ЭЛЕКТРОНДЫ ОҚУ КОНТЕНТІ»

Бупетаева Сәуле Жакиповна, Қазбек Ақмейір Қайсарқызы
«ПЕДАГОГИКА» ПӘНІНЕН ЦИФРЛЫ ОҚУ КОНТЕНТІ 41
Мейрахатқызы Назген
HTML ТІЛІНДЕГІ ГРАФИКА 44
Кененбаева Гулшат Енсебековна
БІЛІМ БӘЙГЕСІ 49

ҮЗДІК ОҚУЛЫҚ/ «ҮЗДІК ОҚУ ҚҰРАЛЫ»/ «ҮЗДІК ОҚУ-ӘДІСТЕМЕЛІК ҚҰРАЛ»

Nigora Raximovna Abdullayeva
BOLALAR PSIXOLOGIYASI VA PSIXODIOGNOSTIKASI (O‘QUV QO‘LLANMA) 59
Атамкулова Асия Уалихановна
АҒЫЛШЫН ТІЛІ ПӘНІНЕН ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚТЫ АРТТЫРУ 61
Ашимова Эльмира Ермековна
ИЗУЧЕНИЕ МАЛОЙ РОДИНЫ» ДИДАКТИЧЕСКИЙ МАТЕРИАЛ ……..... 62

Байтанаева Динара Мырзабековна
STEM/STEAM ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН ХИМИЯ ПӘНІ САБАҒЫНДА ҚОЛДАНУДЫҢТЫҢ ИДЕЯЛАРЫ 96
Бузаубакова Клара Джайдарбековна, Беделбаева Асель Ериковна
«ЦИФРЛЫ БІЛІМ БЕРУ ОРТАСЫНДАҒЫ ПЕДАГОГТІҢ ҚЫЗМЕТІ» ОҚУЛЫҒЫ 150
Ермаханбетова Шинар Абдикеримовна
БАСТАУЫШ СЫНЫПТАРДАҒЫ МАТЕМАТИКА ПӘНІНЕН ОҚЫТУДАҒЫ STEM – IDEA 153
Жиенбаева Назира Алдияровна
«ЭССЕ ЖАЗЫП ҮЙРЕНЕЙІК» КУРСЫНА ӘДІСТЕМЕЛІК ҚҰРАЛ 196

«БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЦИФРЛЫҚ КОЛЛАБОРАЦИЯ: ӨЗЕКТІ ПРОБЛЕМАЛАРЫ ЖӘНЕ ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ»
Халықаралық педагогикалық оқуларының
ЖИНАҒЫ

СБОРНИК
Международных педагогических чтений
«ЦИФРОВАЯ КОЛЛАБОРАЦИЯ В ОБРАЗОВАНИИ: АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ»

COLLECTION OF
International Pedagogical Readings
«DIGITAL COLLABORATION IN EDUCATION: CURRENT ISSUES AND PROSPECTS»

Жауапты редактор:	Бузаубакова К.Д.
Корректорлар:	Қонақбаева Т.Е. Абдрасилов А.И.
Техникалық редакторы Компьютерлік беттеу	Маханбеткул Г.

Баспа кітаптың ішкі мазмұнына жауап бермейді.
Автордың дайын файлынан алынған.

Баспаға 24.04.2024ж. қол қойылды.
Пішімі 60х80 1/16. Есепті б. т. 13,0. Шартты б. т. 12,5
Таралымы 100 Тапсырыс 856.

М.Х. Дулати атындағы Тараз өңірлік университеті
«Dulaty university» баспасы
080012, Тараз қ., Сүлейменов к-сі, 11